

Harm Soegies is in 1946 geboren in Peeist en woont der noou weer. Op 't zölfde stee. Hij wol boer worden, maor wör schooulmeester. Hij holdt van de natuur, van Schoonebeeker schaopen, van Drenthe en van de Drèentse taol.

Ter Verpoozing, Peize (NL).
ISBN/EAN: 978-94-92546-06-7

Met de klink in de haand

Harm Soegies

Met de klink in de haand

Harm Soegies

Met de klink in de haand

Ter Verpoozing, Peize.

ISBN/EAN: 978-94-92546-06-7

NUR: 325

© Harm Soegies

Vormgeving: Gerard Stout

Foto's omslag: Roelie Soegies

Eerste druk 2016

Contact: gerardstout@kpnmail.nl

www.gerardstout.nl

Druk: Biblion, Zoetermeer

<https://www.printen-en-bindnen.nl>

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, digitale bestanden of op welke wijze dan ook zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Met de klink in de haand

Harm Soegies

Ter Verpoozing

‘t Kun minder

Met de klink in de haand

Mèensken, die wat vraogen of leeinen willen, of wat te zeggen hebben bij kennissen of burenen, trekken daor soms een heuile aovend veur oet.

Wij Drenten bennen dat zo gewoon. We drinken kovvie, praoten over koougies en kalvies en zeggen bij 't naor hoes gaon, met de klink van de deur al in de haand: "Maor..., wa 'k nog vraogen wil." Of: "Wa 'k nog zeggen wil...".

Die veurzichtigheid mark je ok aan de wieze van praoten van veul Drenten. We zeggen neeit: "Da's een hartstikke mooi wicht." Maor: "Die mag der wel wezen!"

Ein die heuil lillijk is, neuimen we gien mooie. Aj vraogen, hoou of 't geeit, zeggen we: "t Kun minder."

Die Drent koj veul tegen in dit boouk.

1. Stoklegging

Veurig jaor wörden naomens het Hoes van de Taol op het Kasteel in Coevorden 12 taolschultes beneuimd, in èelke gemeente een.

De drost, Anne Doornbos oet Een, dee dat bij stoklegging. Hij lèegde de stok (een heuile mooie van Jan van der Heide oet Zuudvèelde) met de gemeentenaom erop veur je neer en aj die oppakte, gung je accoord met de plichten, die heuren bij de taok van taolschulte. As der een aander taolschulte komp, moej de stok deurgeven, bij stoklegging.

Stoklegging is een aold gebruik, waarbij de verkoper een stok neerlèegde op een stuk grond. As die deur de koper oppakt wör, was de koop sloten en ok de grèenzenvaastlegd. In sommige streken mug de verkoper de koper dan een klap aan de kop geven. Die moet der ja gooud van deurdrongen wezen, dat de grond noou zienend is en waor de grèenzen liggen.

Maor....., wa’k nog zeggen wil, in Peeist staon nog aaltied twee van die grote gele borden veur wègomlegging. Naor men zèegt, bennen die niet meer neudig. Of zult te duur wezen om ze op te haolen en wachten ze op een verzaomelaor, die ze ophaolt!?

2. Een Drent zèeg: “Moi!”

De vergaordercultuur rukt op. As wij wekelijks met mekaor vergaodern, geven wij mekaor wekelijks een haand. Dizze gewoonte hebben wij overnomen, aw bij mekaor op visite gaon. En dan heb ik 't nog niet eeins over dat smokken. As kind opgreuiend in Peeist deden wij dat nooit. Dat was ok niet neudig. Wij kenden mekaor ja. Aw mekaor integen kwamen, was 't: “Moi Jan. Moi Geessie.” Heur achternaomen wus ik neeit. De burenen waren veur mij: Klaos en Froukje, Hinnerk en Aukje, Bertus en Rooufie. Meer was ok niet neudig. Het was allemaol heuil vertrouwd.

Maor....., wa'k noou toch nog zeggen wil, de Schooulstraot in Westervèelde, wat zitten daor lillijke gaoten in! Op de fiets kuj deur zu'n gat maal kommen te vallen. Naor men zèeg, kuj bij schao aan lichaam en /of fiets de gemeente aanspraokelijk stellen.

Moeten ze heur zaaken ok maor beter veur mekaor hebben!

3. Groeten in 't veurbij gaon

Het was vanzölfsprekend, daj mekaor groetten, aj mekaor integen kwamen of inheulen, lopend of op fiets. Dat gebeurt niet aaltied meer. Da's jammer, want het kost niks en het gef wat gemeenschappelijks. Wij bennen hier op dit moment saomen.

Hier daacht ik aan, toen ik tiedens de booukenmaarkt in Nörg het volgende opvung.

“Ik fietste daor, naor ik daacht, heuilemaol alleein, tot een mij inheul, veurbij gung en niks zee. Ik zette even aan en gung der naost fietsen. Zeden jij net wat? vreug ik. Nee, zee de aander, waarop ik antwoordde: Dat daacht ik al! Zo, die har wat om over nao te देंken!”

Maor....., wa'k noou ok nog zeggen wil, een aantal boeren oet Noordenveld bennen op reis deur Amerikao. 'k Heb heurd, dat op verzeuk van veurmaolig president Bush ze ok op zien bedriefie wèest bennen in Texas. Hij wol graog even bijpraot worden op boerengebied. As kameraoden bennen ze oet mekaor gaon!

4. Alles veraandert

Alles veraandert. Da's aaltied al zo wèest. Iedereein leeft in zien eigen tied. Het geeit noou wat minder. Heul veul mènesken hebben dit nog niet metmaakt. Mien opa zee vaak: "Jullie hebben de dartiger jaoren niet metmaakt!" Ik daocht dan: "Ach, dat gezeur van die olden!"

Noou moe'k zölf oppassen om tegen mien kinder het woord "vroouger" niet te gebruiken, want aj dat woord gaon gebruiken, koj zölf aan de verkeerde kaant van de streep.....

Maor....., wa'k noou toch nog zeggen wil, a'k zo om mij hèn kiek, mark ik der nog niet veul van, dat 't minder wordt. Toch heurde ik in een winkel in Nörg: "Wij bennen oet rieden wèest. Wat staon der overaal een hoezen te koop. Ok staon der aal meer winkels leeg en hier zoveul man op straot en daor zoveul. Dit komp nooit gooud!"

En toch wordt 't straks weer veurjaor!

Jan Zantinge (1927 - 1996) schreef hier een mooi gedichie over.

De strakblauwe dagen van februari,
vreeskolde, die gramietig veurjaor wet te bedwingen
't boezeln van de wiend in de bomen in februari
mien longernd verlangen
as ik in de stilte van het tweiduustern
een merel heur zingen.

5. Hoou laang doej der over!?

As kind in hoes heurde ik van mien opa, dat 't van Peeist naor Assen tweei uur was. Ik daocht, dat e in de war was, want op mien fietsie over 't Zeijerveld langs 't Asserwiekie naor Assen was 't maor twintig minuten. Mien pap meuik mij dudelk, dat mien opa tweei uur gaons (lopend) bedooulde.

Opa zien wereld was een aandere dan mienend. Dat zal aaltied zo bliieven tussen grootolders en kleinkinder en is ok aaltied al zo wèest.

Maor....., wa'k noou toch nog zeggen wil, 't kan nog wel langzaomer dan gaons. Lees maor het volgende gedichie van Hans Heyting.

't Echtpaor Slak gunk vol moed an de reize
van Nörg naor de kinder in Peize.
Tien jaor zat men daor
Met de middagpot klaor.
Toen reupen de kinder:
"Daor hej ze!"

En aj noou dèenkt: "Waorom gunk en reupen?"

Hans Heyting (1918 – 1992) is geboren in Beilen en hef een groot deel van zien leven in Börger woont. Daor praoten ze net even aans as in Nörg, maor't is in beide gevallen echt Drèents.

6. Wanneer doeje 't gooud!?

In 't Nederlaands een “schaar” is in 't Drèents een “scheer”.

Wanneer 't kleingies bennen, hej in 't Nederlaands een “schaartje” en in 't Drèents een “scheertje”.

Op een kapsalon in Nörg steet “'t Scheertje”.

Bij een kassa van een krudenier in Nörg kwam een klant met 100 bosschuppen en 1 euro, maor kreeg de bosschuppen niet met naor hoes. Toch har de klant gooud lezen.

Maor....., wa'k noou toch nog zeggen wil, ik heurde in Nörg op straot, dat de kapper het iedereein naor de zin wil dooun en dat van die krudenier....., dat koj toch zölf ok wel begriepen, waarop een aander zee: “Maor 't steet der wel!”

Jao..., wat is wies in dit soort zaaken?

Roel Reyntjes (1923 2003) schref daor in zien *211 Drentse Wiesheden* het volgende over: “Men huuf niet daolik an een klaant te zeggen, datte een lange neuze hef.”

Op de wieze, waarop paartie lu over aander lu proot, kuj weten hoe ze daolik over dei zult proten.”

“Aj allent in je zölm proot, hej nooit ongeliek.”

“Drenthe is een gemeenschupslaand, 't volk kribt eendrachtig”.

Het Drèents van Roel Reyntjes is weer aans, maor ok Drèents!

7. Oet de tied kommen

Doodgaon, starven, overliden...., in 't Drèents zeggen we: "Oet de tied kommen".

Körtstleden bennen Annabel en Hadassa oet de tied kommen. Annabel, de olifant, daor wet èelk van, Hadassa, alleen ik. Toen de aole eui (ooi) 's aovends dood in 't laand lag, waren de aandere schaopen allemaol in de buurt, snuffelden der zo noou en dan even aan en trokken zich weer terug. De volgende mörgen waren ze der nog. Toen ik Hadassa op mien karregie har, leup mien oldste schaop Yvonne K. weg, volgd deur d 'aandern. In de kraant stun: "Haost mèenselijk gedrag bij kudde olifanten!" Ik daacht der net zo over.

Maor....., wa'k joe noou toch nog zeggen wil, toen ik dit aan Jan oet Peeist vertèelde, zee die, daj ok een doodgeboren vool (veulen) een poos bij de meer (merrie) moeten laoten liggen!

Ik zee: "Net mèensken!"

Jan zee: "Aans om!"

Ik dèenk, dat hij geliek hef!

8. Wat is een dialect?

Van plaots tot plaots is de taol soms een beetie aans.

Elke plaots hef een dialect dat, op kleinigheden, aofwiekt van de aandere dialecten, die in omringende plaotsen praot worden. Daorum kuj ok niet zeggen, hoouveul dialecten der in Nederlaand bennen.

Een boel plaatselijke dialecten heuren bij mekaor. Zo heurt het Drèents bij het Saksisch taolgebied. Dialecten verschillen dus, maor de overgang van het eeine dialect naor het aandere geeit aaltied heuil geleidelijk.

Maor....., wa'k noou ok nog zeggen wil, is, dat oons dialect, net as 't Nederlands, 't Duuts, 't Engels veraandert. Der kommen neie woorden bij en woorden verdwienen. Een paor woorden die wij aal minder gebruiken, bennen: negosie, onneren, tudeltaontie, stuutsiekoor en taofelzwilk (handelswaor, overleggen, Aofrikaontie, ribkoord en taofelzeil).

En weeten jullie ok nog, wat een schaozetelie is? 't Is maor net, hoou je de streepies zetten: scho-zet-e-lie of schao-ze -te -lie. Noou, hier komp het antwoord. Een schaozetelie is een aanmaoning of een dwangbevel. Ik hoop daj die niet te vaak krieggen.

9. Een Drèentse tong wör streng bewaakt

Soms heuiven mèensken mekaor maor aan te kieken om te zeein, wat d 'aander dèenkt en bedooult. Drenten in een dörpsgemeenschap trokken met mekaor op.

Ze kenden mekaor deur en deur. Ze hadden dezölfde belangen, dezölfde interesses en dezölfde kennissen. Misschien hebben ze zo de eigenschap ontwikkeld om weinig te zeggen en mekaor toch te begriepen. Veuraal dingen, die met 't geveuil te maoken hebben, wörden vaok niet besproken. De Drenten waren gemeenschapsmèensken. Der eerst met mekaor over praoten, der over naodèenken en dan pas beslissen.

Een Drent vergaoderde dan ok nao de vergaodering, aan de tap of aan de stamtaofel. Ze waren ok veurzichtig met kritiek en harde woorden en om heur meening te geven over politiek en dat soort zaaken. Veur een bestuursbaontie muj ze dreei keer vraogen.

Maor....., wa'k je noou nog zeggen wil, geeit toch over geveuilens.

Op de cursus Drèents in Roon vertèelt een al wat aoldere vrouw, dat vrouwlu die ongesteld waren, niet mochten wecken, want dan gungen de flessen lös en gien vleis mochten inzetten, want dan bedörf het. Ik wus van niks. Nooit van heurd. Op een aovend veur Wichter van Tegenwoordig (Vrouwen van Nu) in Nörg wussen 80 van de 100 der wel van aof.

Blef veur mij de vraog: geleuf of bijgeleuf!?

10. Je bennen zo arm as de neten!

Veul praoters in 't Drèents schaomen zich veur heur dialect. Da's niet neudig, dat moet neeit. Aj Nederlands kunnen praoten, is dat gooud. Aj ok Drèents kunnen praoten, is dat beter, kuj meer.

De tekst van een leedtie van Luuks Nijsingh sprek mij dan ok geweldig aan. Luuks komp niet oet 't Noordenveld.

Refrein:

*As dialect oe niks meer zeg, oen olde stee bin ie vergeten,
blaos niet zo hoge van de toren, ie bint zo arm as de neten.*

Het middageten dat heet dineren, zeven gangen, grote keuze
En na afloop toetje na in de plek van proemenkreuzen.

Oens kleine Jan veur 't eerst op schoele bij de juf in de d'eerste klasse,
Zien moe die har de trui ebreid en van zien breurtie was de jasse.

Hij dee 't verhaal van 't witte knien en van zien va zien zeuven kiepen,
De juffer kun hum niet verstaon, mar zie kun hum wel begriepen.

Daor de crapeau, de lits-jumeaux, de grote vierdeurs linnenkaste,
Mar hej joen allerliefste lief wel ies lief had in een roggegaste!?

Kantorenhallen, flatgebouwen, de stank van diesel, dioxine,
Mar de paorse heidevelden, die hej in jaoren niet eziene.

En as de zonne ondergiet, oen olde botten bint versleten,
Aj oen woorden zachies fluustert, dan maj haopen, dat ze luustert.

Mar as dialect oe niks meer zeg, oen olde stee bin ie vergeten,
Aj je woorden zachte fluustert, dan maj haopen, dat ze luustert.

Maor....., wa'k noou ok nog zeggen wil, ik heurde, dat 't in Nörg zo gevaorlijk worden is in 't centrum en dan veuraal bij regenachtig weer. Veur oonze Italiaon geeit de wèeg zo over in de stoep. Vrumde automobilisten dèenken daor, dat ze rechtdeur kunnen en snieden de

bocht aof, waordeur fietsers, die de wèeg volgen, in 't nauw kommen.
Het is aal verschillende keren net gooud gaon.

Moeten we waachten, tot!???

11. Gebruuk je eigen kop

Zu'n 40 jaor leden leup ik met 'n groep legere schooulkinder naor de gymzaol. Der lag een stuver op straot. Ik stopte met de snoet van mien schooun veur de stuver. De kinder vreugen: "Wat is der?" Ik zee: "Daor lig een stuver."

Gien reactie. 'k Heb hum zölf maor oppakt. Ik har nog leerd om zunig te wezen.

Nao dizze tied wör alles beter, meer en groter. Ok tevredener!?

Noou alles wat minder wordt, ontdekken we opeeins, dat der heul wat mis geeit.

"Loze" mèensken dèenken meer aan heurzölf, dan aan de zaak. Sommigen worden binnenhaold om problemen op te lössen. As dat niet lukt, kriegen ze een schup onder de kont, een schup vol gèeld met en hebben aal een dikbetaolde baon weer.

Ik leerde vroouger bij geschiedenis over de regentenmentaoliteit!

Nörg kreeg neie ondergrondse aofvaalbakken. Kosten, zu'n € 125.000, =

Noou blikt, dat daor een rotonde komp. De neie bakken moeten dus weer weg.

Kosten.....!? Och, gef niks, 't is ok warkgelegenheid!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, leer je eigen kop gebruiken! Soms kiek ik naor een aander en dèenk ik: "Waor dooun ze 't van!?" Soms luuster ik naor twee deskundigen over hetzölfde onderwarp, die totaol verschillend dèenken.

Doou dus niks om 'n aander en bepaol je eigen standpunt. Benut je eigen deskundigheid deur je eigen kop te gebruiken!!!

12. Oompien

Zu'n virtig jaor leden woonden wij in Eenrum op 't Hoge Laand. Dat was de tied van de opkomst van communes, leefgemeenschappen met een gemeenschappelijke hoesholding. Dat was wat neis.

Maor..., was dat wel zo nei? Haj vroouger bij oons in de dörpen gien boerenhoesholdings, waar grootolders, olders, kinder, een stuk of wat vrijgezellen en soms nog een inwonende knèecht en meid saomen een hoesholding vörmden? Waren dat ok gien communes, waar leefregels alles bepaolden? En die leefregels stunden vaast.

Jan Naarding (1903 – 1963) hef daor zu'n mooi gedicht over schreven. Dit gedicht döt mij wat.

Oompien

Doe vaoder störf nam moeder d' leid' in handen.
't Land weur behartigd, 't vie kreeg zien gerak,
want hie, de oldste jong, dee 't volle wark van mannen:
dat was zien plicht: elk vun jao dat het sprak.

Nog kind in kracht leerd' e de lasten dragen
veur breur en moeder; ieder har 't zo daon!
Zo gung zien jonge tied. Nooit zul e zuk beklagen,
Want zunder wark en zörg' hadde jao gien bestaon.

Op 't wasschup van zien breur zat e stil hen, onwennig;
't Wark har zien lichem, zörg zien hart verzoord.
De schik der gasten muuk hum stor, ienkennig;
D'echo van wichterlach hef e in draank versmoord.

Zie trouwden er bij in, zien breur en 't jonge vrouwgien,
want moeder, old en of, kun 't wark niet langer an;
Breur kreeg zo zuutiesan oet moeders haand het touwgien;
De leid' heurt jao in handen van de getrouwde man.

Bij winterdag een stee bij 't vuur um zuk te warmen,
Waor de kleinste kinder klautert op zien schoot,
Die met verloop van tied van oompien 't goed zult arven;
Knecht in zien eigen hoes, dat blif e tot an de dood.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, in de neie communes mug
gieneein de baos weden, deden ze alles saomen, in die boerencommunes
deden ze wel alles saomen, maor der was wel een de baos!

13. Peter en de wolf in het Drèents

Veur het tweede jaor wordt *Peter en de wolf* in het Drèents oetvoerd. Nao de gemeente Aa en Hunze noou in Noordenveld. Negen basisschooulen (667 kinder) dooun met. Nao oetleg veur de meesters en juffen hebben die kinder les had over het bekende sprookje van Prokofjew, over de instrumenten en over de Drèentse taol.

Op zundagmiddag 10 mei aankommend wordt *Peter en de wolf* in het Drèents aofsloten. In de sporthal aan de Hereweg in Peize kunnen de kinder en heur ouders of aandere begeleiders naor het concert, dat het Noord - Drèents Kaomerorkest Divertimento ten geheure brengt.

Harm Dijkstra, caberetier en muziekmaaker, is de Drèentstaolige verteller. Het sprookje wordt in beelden tot leven braacht op een scharm van vijf bij vijf meter deur middel van heul mooie plaoties van Ron Verbrugge. Veur de kinder een feest van herkenning, waarbij ze op bepaolde momenten actief metdooun kunnen.

Vanwege de grote belangstelling wordt het concert oetvoerd om 14.30 uur en om 16.30 uur. Ongeveer 800 mèensken bennen dan getuge wèest van een cultureel oetstappie naor semi – klassieke muziek en streektoal.

Peter en de wolf in het Drèents is ontwikkeld deur Kunst en Cultuur Drenthe, het Noord - Drèents Kaomerorkest Divertimento en het Hoes van de Taol. De organisaotie in Noordenveld wordt draogen deur Drèentse Activiteiten Peize. (D.A.P.) De gemeente Noordenveld hef financieel bijdraogen om dit meugelijk te maaken.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, wat hebben wij vaak kritiek op oonze gemeente Noordenveld, maor wat is 't noou toch mooi, dat dit concert veur zoveul kinder met deur Noordenveld meugelijk is. Een veer in de kont dus veur oonze gemeente.

14. Jammer, dat 't niet meer kan

Ik greuide as kind in Peeist op op een boerenspullegie. Oons hoes stun met de kont naor de straot en ok nog wat aachteroet. Bij de veurdeur, die nooit op slöt was, zat gien bèel. De baanderdeur stun altied lös. De boerenzwalvies, die op de balken van de deel nustelden, scheerden der deur naor binnen en naor boeten. Der was aaltied wel een in hoes of bij hoes. Aj der mussen wezen, leuip je net zo lang deur, totdaj volk tröffen.

Toch wör der op een dag op de stoep van oonze veurdeur “volluk” rooupen. Het was de neie bakkersventer van een bakker oet Nörg. 't Was een Grunninger, vandaor.

Hij hef 't maor eenmaol daon.

Maor....., wa'k je nou toch nog zeggen wil, ik vind 't jammer, dat dit niet meer kan. Misschien is 't wel heimwee naor vrooger, maor toch.....

15. Dat waren wij zo gewoon

Vroouger waren de mèensken in de dörpen slim op mekaor anwezen. Ze waren mekaor overaal bij neudig. Ze heulen mekaor in de gaoten, der was “sociaole controle”. Veul mèensken neuimen dat neisgierigheid en veulen dat as ’n bezwaor. Maor, aj niks te verbargen hebben, dan gef ’t ok niks. En dan kuj niet drei daogen dood in hoes liggen, zunder dat ok maor een der weeit van hef. Bij zeeikte of aander ongerief wör der hölpen. Daor kwam gien directeur, telefoniste, administraotiekantoor,..... bij kieken. ’t Was naober – “plicht”. Ieder har en kende zien eigen verantwoordelijkheid en de lienen waren kört.

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, vrouger was niet alles beter en tegenwoordig is ok niet alles gooud. Is der een oplössing? Het goeie van vroouger holden met de middeln en kennis van noou!

16. De kring is weer rond

Een poosie leden fietste ik deur Nörg. Bij een mooi, neiachtig hoes was een stukkje gazon opofferd veur een greuintetuuntie. Ik daacht: “De kring is weer rond”.

Vroouger haj bij èelk Drèents dörp de goorns. Dat waren hooukies bouwgrond veur tuunvruchten, bij hoes of op de èes, vaak met een heeg of een of aander richelie der omhèen.

Daornao har èelke boerderij zien hoffie en èelk hoes zien greuintetuun. Daor wörden de greuinten verbouwd veur het daogelijks gebruik en veur het dreugen, inzetten of het wecken. Dat was makkelk, lekker en je konden de knip dicht holden.

Weer laoter verdwenen de hoffies en de greuintetuunties. We hadden gien tied meer. We gungen over naor de snelle hap, de kant en klaore prak.

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, wat is der lekkerder dan een kroppie slao, zölfgeplukte boonties of de eerste stam neie eerappels oet eigen tuun? En nog goedkoop ok!

17. Is de tied veraanderd!?

Vaok heur je, dat de tieden zo veraanderd bennen. Is dat wel zo??

As ik as kind 's naachts koespien har en 't gung niet over, dan pakte mien pap mij achter op de fiets, want tillefoon hadden wij neeit. Wij belden aan bij dokter Elzinga in Nörg. Die har maor een oplössing. Hij trok de koes.

In een vraogpraotie oet een kraant kwam ik het volgende tegen.

“Mien zussie kwam, nog maor 16 jaor old, deur een dubbele longontsteking oet de tied. Tja, gien tillefoon, alles duurde lang en de dokter har 't onderschat!”

As kind leup ik veul bij de bureen. Op een keer lag buurman op zien kneeien veur een stooul met zien kop in de kussens te jammern. Hij har 't in de koezen. Toouvallig kwam een dörpsgenoot langs. Die kon strieken. Buurman laachde altied om die striekerij, maor dizze keer neeit. De strieker streek met twee vingers over zien wang, knipte met zien vingers de pien weg, waarbij het zweeit in straolties van zien kop leup.

Buurman zien koespien was over. Ik stun der met grote ogen bij te kieken.

Zo was 't een vieftig jaor leden. Noou hebben wij specialisten, neimoodse technieken, geleerde weetenschappers, zörginstellingen en neuim maor op. Wij hebben alles – en dat willen wij ja zo graog – in de haand holden.

Toch worden der nog kinder dood geboren, toch kommen ok kinder en jonge mènskén oet de tied, toch kèent oonze maotschappij veule gevaoren en toch hebben we ok nog een Jomanda en meer van dat soort mènskén.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik heurde lèest, dat een 100 jaor worden was en aaltied verkeerd leefd har. Het probleem is, daj pas weeten, dat dat kan, aj 100 bennen. Volgens mij moet der ok wat geluk bij!

18. Leed aanzeggen

Zo noou en dan hej een rouwkaort in de bus. Dan woj neugd veur de begraofenis of cremaotie.

Vroouger waren de naobers belast met het aanzeggen en daornao kwam de leedaanzegger rond. Ik weeit nog, dat dizze man in zien zwaarte pak met allerlei versiersels heul veul indruk op mij meuk as kind. Soms wör, naost de familie, het heuile dörp neugd.

Erik Harteveld, geboren in 1955, hef daor een mooi gedichie over schreven.

Anzeggen

Zwiegend loopt wij over straot.
Ik doe het woord wel - zegt mien breur
en rammelt aan de keukendeur.

Vrouw Bonder stiet in tegenlicht
mien breur kiekt naor beneden.
Wij hebt een mal bericht - zeg ik,
oes mam is overleden.

De tegels bent van Heugafelt,
een hond blaft bij de baander.
As wij het vieftig maol vertelt
is oes mam een aander.

Hier bennen de eigen kinder dus de leedaanzegger. Zul dit in aarme gezinnen het geval wèest hebben?

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, toen ik nog jong was, sleuig ik in de kraant de overliedenisberichten over. Noou lees ik ze wel. Met het aolder worden koj aal vaoker met de dood in aanraoking. Zul dat de reden wezen?

19. Het leven geeit gewoon deur

Zundag 21 juni. Zummer. De langste dag. Daornao worden ok de daogen al weer körter. De dag, waarop mien mam, in 2001 oet de tied kommen, aans jaorig was.

Bij oons thoes hadden ze een heuil klein kookkeukenie, een kleine woonkeuken en een grote kaomer. Daor wör nooit woond, maor bij een verjaordag zat die vol met ooms en taantes. Nao de kovvie met taort dronken de meeinste kerels een heldere borrel en de vrouwlu vruchten oet de weck. Veul keur was der neeit. Het was ja ok gien kroeg. Op taofel stun, veur de mannen, rokerij: sigaretten, segaoren en de pieptebak in de tebakspot. Het was der blauw van de rook. De volgende mörgen stonk het in die kaomer, maor ik heb der nooit een over heurd. Dat was gewoon zo.

Nao verloop van jaoren meuk mien mam de volgende opmarking: “Het leven is net een ofvalrace. Het koppelie wordt aal kleiner.”

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, ze har geliek, maor ze daacht even neeit aan de generaoties, die nao heur kwamen. En zo is ’t ok in de wereld. Hoouveul dooien der ok vallen, het leven geeit gewoon deur!

20. Plattelaandsseks

Bij boer Jan lop in een klein hooukie van zien laand een schouwhingsie. Die moet controleren, of zien pony's (Welshies) wel drachtig bennen. As ik vin, dat dat wat sneu is veur 't hingsie, gniffelt Jan: "Nee man, da's niet sneu veur hum. Buurman Hinnerk hef ok pony's (Shetlanderies) en daor mag hij zo noou en dan wat met stoeien."

Dan kriegten we 't over vroouger, zu'n vieftig jaor leden. In die tied heurden dit soort zaaken bij het alledaogse dörpsleven. Men mus met de koou naor de bol. In het dörp was een bol. Die was van de bollevereëining "Hij rijst graag". Daor wörden vaak moppies over verteld, zoas van dat neie boerenknechie, dat veur zien boer met de koou naor de bol mus en al heuil gauw weer terug was, omdat bij kapper Westerhof veur 't raom stun "Bol-doot".

Ze müssen met de sik naor de bok, met het zwien naor de beer en het peerd mus bij de hingst. Een vrouw oet Een zee: "Eerder as wichter toes, muchten wij niet kieken van mam. Wij loerden dan stiekem deur 'n kooostaalglassie."

Over seks wör op 't plattelaand niet praot, het was een stiekem gedoo en der was gien veurlichting. Bij verkering zaten de stellegies in 't stookhok, in de baanderhoouk of veur de kooen. Een cursist oet Roon zee: "Mien pap zee altied, as ik oetgung, dat ik op mus passen, maor ik wus niet waarveur."

Met veul praktijkveurbeelden om je toou, zonder dudelijke veurlichting en het dan toch stiekum preberen beteeikende dat soms, dat stellegies heuil jong müssen trouwen.

Jammer van heur jeugd.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, is, dat ik niet begriep, dat der met aal die veurlichting van tegenwoordig toch aal meer van die heuil jonge moouderies bennen.

21. Waor praoten ze echt Drèents?

Het Drèents is een onderdeel van 't Nedersaksisch, 't Grunnings, 't Stellingwaarfs, 't Achterhoeks, 't Veluws en 't Platduuts van over de gröp. In 't Drèents hej ok nog weer verschillen. Vaok praoten we in elk dorp weer een beetie aans. In Nörg schrieven we boouken en weeiten, in Roon bouken en weiten. De klaank is net even aans. Toch praoten ze in beide dörpen Drèents. De taol van beide dörpen heurt bij 't Noordenvelds ('t Noord – Drèents).

Verder hebben we in 't Drèents 't Veenkoloniaols, 't Zuudoost – Zaand, 't Zuudoost – Veen, 't Midden – Drèents, 't Zuudwest- Zuud en 't Zuudwest- Noord (Woordenboek van de Drèentse Dialecten van dr. G.H. Kocks).

Vaok wordt de vraog steld, waor noou het goeie Drèents praot wordt. Daor is maor een antwoord op: “Het is allemaol gooud!”

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, is, dat hier zo veul over zeurd wordt. As wij Nederlanders allemaol op oonze eigen wieze Nederlands praoten, kuj toch ok wel heuren, dat ze oet Limburg, Freeisland of Grunning kommen! Maor dat vinden wij heuil gewoon. Of bennen wij Drenten net een siepel, aj 'm ofpuult, kriej de traonen in de ogen!?

(211 Drèentse Wiesheden van Roel Reyntjes: 1923-2003)

22. Veraandert de wereld!?

Jaoren gung ik 's middags nao schooultied naor mien schaopen. Bij mien mam dronk ik dan een koppie thee. Die zat de kraant te lezen, die toen nog 's middags kwam. Steevast meuk ze de opmarking: "Och, och, wat is 't wat in de wereld. 't Is allemaol moord en doodslag." Ze daacht dan, denk ik: "Vroouger was alles beter."

In 1412, toch aal een poosie leden, kregen wij Drenten het eerste beschreven landrecht, waarin veul opgenomen was van het ongeschreven gewoonterecht.

Een groot deel van dit landrecht geeit over misdrieven en overtredings: doodslag, verwonding, hoesevredebreuk, deeifstal, moord, braandstichting, verkrachting, belediging en gao zo maor deur.

De bisschop van Utrecht, in die tied Frederik van Blankenheim, leuit dit aan de Drenten over, daor bemeuide hij zich niet met. Waor hij zich wel met bemeuide, waren een paor artikels. Die bepaolden, hoouveul belasting wij mussen betaolen en hoou hoog de boetes waren. As 't om geld geeit, moej der bij wezen.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik dèenk, dat de wereld nooit veraandert.

De dingen, die wij gebruiken wel. De mènskén van de kraant mussen wat meer over mooie zaaken schrijven. Gelukkig bennen die der wel.

Blief ze ok zeein!

23. Leeifde kuj niet keren

Körtstleden is in de zörgboerderij in Peeist het boouk over vleeigvèeld Peeist presenteerd. De schrievers Geertje Brink, Germ Geersing en Halbe Hageman hebben der een mooi boouk van maakt. Het geeit niet over grote veldslaogen en zo, het bennen veuraal verhaolen van gewone mèensken, die der toendertied met te maoken hadden. De mèenselijke kaant van oorlog komp in dit boouk gooud naor veuren.

Dudelk mag wezen, dat, aj in zu'n dörpie as Peeist wonen, je niet om oorlog vraogen, het overkomp je. En dan wordt in die hechte gemeenschap opeeins alles aans. Goenend bennen veur de Duutsers en goenend bennen tegen. Wie kuj nog vertrouwen?

Der kwamen bussen vol warkvolk naor Peeist, der wörden hoezen bouwd, der gebeurde van alles. Veur sommigen was 't een benauwde tied vol onzekerheid, veur aanderen een tied vol verdreet.

Veur de jeugd was't ok wel spannend, met naome veur de wichter. Die waren al 16, 17, 18 jaor oetkeken op die jongeskoppen oet Peeist.

't Was net as met mode, der was wat neis. Blikken vol jongkerels wörden löstrokken en dan maakt dat pakkie, wat ze aanhadden, niet zo veul meer oet. Nee, ze waren nei, aordig, knap en soms ok nog leeif. Veur een van die wichter oet Peeist had dit grote gevolgen. Ze trouwde met heur Canadees en kwam oet de tied in jannewaori 2008 nao een gelukkig leven in Canada.

Maor....., wa 'k je noou nog zeggen wil, is, dat ok hieroet weer dudelk wordt, dat leeifde (natuur) dwars deur alle linies hèn geeit. Maor dat wus je ok wel. Der bennen boouken en leeidties over schreven en der bennen films over maakt.

24. Laot oonze jeugd maor schoeven

Der is een reünie van mien eerste schooul in Eenrum (Ainrom) op 't Hoge laand. Een jonge vrouw komp op mij aof. Ik herken heur daodelijk. 't Is een van een tweeiling. Op schooul waren der heul veul problemen. Ik daacht toen: "Wat dat laoter moet worden!?" Noou, 't is gooud kommen. Ze is trouwd, ze hebben beiden een goeie baon, hebben twee mooie kinderies en bennen actief in 't vereeningens-leven in 't dörp.

Wat laoter is der een reünie van een zèesde klas van de schooul in Nörg. Het beeld van schooulkinder is veraanderd. Zölfbewuste kerels en daomes kommen binnen. De welvaart straolt der aof. Wat mij opveuil: Ze hebben allemaol wark, het geeit heur gooud.

As ik noou in Nörg ben, kom ik heul veul aold-leerlingen tegen. Ze studeren in 't vervolgonderwies. In heur vrije tied bedeeinen ze in de horeca, warken in winkels, of op agrarische bedrieven. Wat ik dan mooi vin is, dat ze mij ok nog zeein zitten.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, laot oonze plattelandsjeugd maor schoeven. Wij hebben wel vaak kritiek op de jeugd, maor ze redden zich wel en ze kommen der wel. Heur instelling is gooud!

25. De eeine vos is de aander neeit

Ik las en heurde vaok van praktische natuurleefhebbers, dat der bij oons in 't veld teveul vossen bennen. Waor te veur komp is nooit gooud, behalve bij tevreden.

Dit te grote aantal vossen, heuile mooie dierties, zul schaodelijk wezen veur bodem-breuiders. Dit wör dan weer deur aandern bestreden. Die schreven of zeden, dat de vossen bij oons veural moezenvangers bennen.

Noou bennen der opeeins ok vossen verschenen op Vlieland. Een ramp veur de bodembreuiders, volgens deskundigen.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, zullen de vossen van 't vaste laand aander gedrag vertonen dan eilandervossen? Of zullen der op Vlieland gien moezen wezen?

Ik weeit wel, dat, as ik een vos was en op struun naor prooi, ik elk lekker happie zul pakken. Bovendien hef de vos bij oons zunder natuurlijke vijanden in een wegwerp-maatschappij gien krimp. Ik heurde tenminste van een duunwachter in het waoterwingebied van Amsterdam, dat de vossen daor al bij aofvalbakken zitten as de lèeste strandliggers nog niet vertrokken bennen. Reintje is dus echt wel slim!

26. Degelijk bouwen, besteeit dat nog!?

Zu'n dikke vittig jaor leden stun ik met een oom van mij te praoten bij zien hoes, dat nei bouwd was tegenover heur boerderij. Wij stunden bij de veurdeur. Hij wees mij op het stoepie en zee: "Dat stoepie is der bij de bouw vief keer oet wèest." Ik vreug naor de reden. Hij lèegde mij oet, dat een leerlingtimmerman der met bezig was. As de baos langs kwam, stun het hum niet aan en mus de leerling opnei begunnen.

Tot vief keer aan toou. De kwaojong dee het zunder protest en leerde zo in de praktijk. Zien volgende stoepies bennen vast beter gaon.

Een paor week leden las ik in de kraant, dat bejaorden niet meer op heur balkonnegies muggen. Der is instörtingsgevaor.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, zul degelijk bouwen veur weinig geld niet beter weden dan slecht bouwen veur veul geld!?

27. Twee toevallige ontmoetingen

Een paar maand leden was ik op een boekprisentatie in de kerk van Zuudlaoren. Vanaof de achterste banken loerde ik wat rond, of ik wat bekends zag. Hé, as dat Henk Diek oet Grunning niet is, klasgenoot van mien kweekschooltijd in stad. Pak in de plooi, gien haartje verkeerd, oetgestreken gezicht. Niks veraanderd. Koffiepauze. “Hallo. Soegies, geloof ik. Alles goed?”

“Moj. Met mij alles gooud. Met joe ok?”

“Ja prima zelfs!” Dat was genoeg. Meer was niet nodig. Inderdaad, niks veraanderd.

Veurige week. Ik fiets deur Nörg. Vanaof het terras van een horecapand kom een kreet: “Hé, Harm Soegies!”

Ik kiek achterom, keer op straat en parkeer mien fiets tegen de lantaarnpaal op het terras naast die van hem. Daar zat Wout Diek oet Grunning, klasgenoot van kweekschooltijd in stad. Koffie was vlot besteld, verhalen over en weer, onze lach schalde over de kerkbrink. Wout was op pad naar het Fochteloërveen om een bijzondere waterjuffer te fotograferen.

Een uur later gaan we elk een kant op. We hadden der nog wel kunnen zitten!

Maar, wa’k je nou toch nog zeggen wil, dat die eerste mij niet zo gooud lig, dat kom niet deur hem, dat lig aan mij. Wij hebben een verschillende golfengte. Dat moet ok niet veranderen willen, dat moet accepteren. Gelukkig kun kammeraden kiezen!

28. Atento in Norg / Oetkieken in Nörg

Veur heuil veul Drèentse mèensken bleef jaoren lang de standaardtaol een vrumde taol. Het was de taol van börgemeesters, domnies en dokters, een taol veur in schooul, in de kèerk en in paartie besturen, een “hoge taol”. De mèensken, die die “hoge taol” preuiten, stunden op een vooutstuk, leefden in een aandere wereld. Ik herinner mij een aole boer, die zee: “Ik daocht as kind, dat een domnie nooit naor ’t hoesie (w.c) gung, want dat paste toch niet bij zu’n man!”

Met mekaor preuiten de mèensken in Drenthe heur eigen Nedersaksische streeктаol, het “plat”. In dat “plat” kuj heuil netties en beschaofd praoten, maor ok wel onfesoonlijk en grof, net as in ‘t Nederlands.

Toen kwam de tied, dat “plat” - praoters “Hooghaarlemmerdieks” gungen praoten.

Drenthen, die naor boeten Drenthe gungen verhoezen, waren, as ze veur de eerste maol terugkwamen, heur streeктаol vergeten. Toch vaal je in driei gevallen aaltied weer op je “plat”terug, daor kuj niks aan dooun: aj heuil kwaod bennen, je op joen doem slaogen en bij heuil leeive woordties.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, toen ze in Drenthe begonnen over de start van de Ronde van Spanje, daocht ik: “Dat is as eeuwige sneei op de Nörgerbarg”.

Noou ‘t zo wied is, vin ‘k ‘t wel mooi. Geweldig, wat we der in Drenthe aan daon hebben, ok de Nörgers en de Peeisters. Een pluum. Toch blief ik het wat raor vinden. Laoten we der volgend jaor maor de “Ronde van Dranje” van maoken!

29. Nörger hekkesspringers of Nörger törfies

In het verleden hadden veul inwoners van Drèentse dörpen een schimpnaom. Zo waren der de Peeister muggen, de Zuudveldiger brinkliggers en de Langelier meelkloeten of meelboeren. De inwoners van Veenhoezen waren koloniebonken, kolonipoepen of wörden koloniekak neuimd en het waren de Nörger hekkesspringers.

Schimpnaomen wörden je geven. Der wör over 't algemeelin zöcht naor minder mooie eigenschappen, maor schelden döt ja niet zeer. En, beschimp je mij, dan beschimp ik joe. Zo kreeg zowat ieder dörp een beurt.

Nao de Nörger hekkesspringers kregen we de Nörger törfies, een soort kooukies, die lekker bij de kovvie bennen. Noou hebben we neie Nörger törfies. Dit bennen mooie verhaolties van Willem Pol, een meer dan bekende Nörger, een bekende Drent en in de moterwereld bekend in een nog veul groter gebied. Dunderdagmiddag körtstleden is zien boouk *Nörger törfies* körte Drèentse verhaolen prissenteerd in De Klokbeke in Nörg. Veul mèensken filisteerden Willem daar met zien verhaolen over de belevenissen van het oldere echtpaar Haarm en Annechie. Veul van zien verhaolen berusten op waarheid, soms hef Willem wat oet zien doem zogen. Ze bennen in ieder geval de meuite weerd om te lezen.

Maor....., wa'k je toch nog zeggen wil, der was een, die zee: "As Willem noou met zien geschrief het praoten maor niet verleerd!" Daor heui 'j niet bang veur te wezen, want met een vlotte babbel vertèelde hij, dat zien volgende boouk al weer haalf op glee is.

30. Hebben we nog tied veur mekaor!?

We hebben een tied had, waarin we veur bijna alles op mekaor aanwezen waren. Naoberhulp was mooi, maor ok een noodzaakelijk kwaod. Aj een aander niet hölpen, kreej zölf ok gien hölp.

Tegenwoordig hebben we alles regeld, hebben we overal instanties veur. Toch heur en lees ik aal vaoker, dat we gien tied hebben, dat der aal meer eenzaome mèensken bennen. Tea Nijnuis oet Peize schreef daor een mooi gedichie over. De leste regels bennen:

Gien Tied

Maor vandaag kwamen ze allemaol
Dizze dag, met heur eigen verhaol
Gek dat ieder d'r nou wel staat
Juust vandaag, nou de kist dichtgaait.

Het gedicht geeit over oonze bejaorden. Ze zitten vaak alleen en kriegen soms bijna nooit bezeuik. Ik weeit, dat in heul veul gevallen dit niet opgeeit. Toch bennen ze der en niet alleen bejaorden.

Maor....., wa'k je nou toch nog zeggen wil: "Verbeter de wereld en begun bij je zölf".

Kiek om je hèn en doou der wat aan. Alleen een mooi bedrag geven veur doelen in Verwegistan is niet genug. Wacht niet tot de kist dichtgeeit!

31. Boeten speulen

Ik ben geboren in 1946 in Peeist. Mien eerste levensjaoren bracht ik deur in en om de boerderij. Laoter kwam daor mien overbuurwichie bij. Ik heuifde niet naor de kleuterschooul. De meeste oet Peeist gungen daor toen nog niet hèn.

In 1952, zes jaor aold, mus ik naor de legere schooul in Nörg. Ik mus maor met de aandere kinder oet Peeist metfietsen. De oldsten waren dan een beetie de baos.

Die brachten mij naor een vrumd gebouw, naor een vrumd lokaal met allemaol vrumde kinder en een vrumde vrouw. Dat was juffrouw Eringao. Een enkeling reerde. Ik heul mij dapper. Ik heb 't zes jaor volhouden. In die 6 jaor ben ik nooit thoeskommen, dat mien mam der niet was. Ze vreug altied: "Hooou is 't gaon?"

Ik zee altied: "Gooud". Ik daacht: "Daor moej je toch zölf met redden". En as ik straf had har, koj 't beter maor niet zeggen, want aans kreej der nog wat bij.

Mien mam har altied een koppie thee klaor met een plakkie stoet. Ik trok mien overallegie en mien klompies aan en fietste Peeist in. Even laoter waren de aandern ok op 't brinkie. Dan wör der speuld in en om Peeist. De olders mochten bliede weden, as wij om zes uur (etenstied) thoes waren.

Maor, wa'k je toch nog zeggen wil, noou las ik in de kraant, dat er een b.s.o. (boetenschooulse opvang) is, die de kinder boeten wil laoten speulen. Heb ik nooit weeten, dat mien olders toen al zo modern waren.

32. Old worden

De aoflopen tied kreeg ik op driei meneren met old worden te maoken:

1. Ik fietste naor mien schaopen in Peeist. In Zuudvèelde stun een ledder tegen een muur aan. Bovenop die ledder een vrouwgje van wied over de tachtig. De dakgeut en de onderste rijen pannen mussen schoon. Ik stopte. Ze kwam vlot naor beneden. Op mien vraog, of dat nog wel kon, zee ze: “Aans dee ik het neeit!” Ik ree wieder. Ze klom lachend weer as een kat tegen de ledder op. Ik daacht: “Wat is ’t toch mooi, aj zo old muggen worden.”

2. Ik kom regelmaotig in een verpleeghoes, veur veul mèensken het lèeste station. Daor koj mannen / vrouwen tegen, waarvan niks meer over is van heur zölfbewuste, sterke en actieve leven. As ik naor hoes gao, ben ik altied wat teneergeslaogen, wat triest en stil. Ik vraog mij dan aof, waarom een leven zo moet eindigen en heb verschrikkelijk veul respect veur het personeel, dat daor warkt.

3. Ik las op een mörgen de kraant. Op de pagina met berichten met een zwaart raandtie derom las ik, dat een jonge vrouw oet de tied kommen is. Dan dèenk ik: “Waarom mug zij niet verder leven?”

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, ik betrap mij der dan op, dat ik die pagina lees. Der is een tied wèest, dat ik die oversleuig. Niet, omdat ik gien respect har veur aal, die oet de tied kwamen. Het was toen mien gedachtenwereld nog neeit. Ik wor zölf older!

33. Grèensgefallen

Taol steeit nooit op zichzölf. Invloeden van boetenaof bennen der altied. Soms gef dat verwarring.

Aoflopen week preuit ik met een oet Nörg. We kregen het over oonze jeugd. Hij gung vaak daansen in Appelscha in de Stellingwarven. Hij har zien vrouw daor ok vandaon. “Maor dat har wel aans kunnen lopen”, zee e, “want het begon met trammelant”. Hij har heur op de daansvloer een nuver wichie neuimd. Zij was kwaod worden. Bij heur bi’j nuver, as der een steekie aan je lös zit. Hij bedoelde, dat ze een mooi meidtie was.

We kennen allemaol het verhaol van de vrachtwoogenchauffeur oet Drenthe, die bij een Freeise boer kunstmes mus brengen. As e achteroet een dam in moet, rop ’t Freeise boertie: “’t Kin net!” Even laoter zit de Drèentse chauffeur in de sloot.

Hij dacht, dat ’t wel kon, maor ’t kon neeit. De stellingwarver schriever Jouk (Martinus Bakker) schreef daor een heuil mooi gedichie over.

Greensgeval

Een Stellingwarver kiepe wol over ien ‘naacht ies,
op redens naor De Kniepe, mar hi ‘j verston gien Fries.

De Kuunder lag nog eupen, daor was wat ries bi’j zet.
En dattien Friezen reupen: “Oh kypke, dat kin NET!”

Et kleine kiepien dochte: “Et kan dus KREK - gien nood!”
Hoe as et dat bekochte! Netuurlik: mit de dood...

We kunnen d’r omme goelen, mar wéét waar et an ligt:
stel op ’e Friese schoelen et Stellingwarfs verplicht!

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, heuren wat een zèeg, is soms dus aans wat dan begriepen. Dat was ok zo bij de bevrijding van Potterwaol, toen een Canadees bij maonlicht aan de raand van ’t meer tegen zien wichie zee:

“It’s a quiet night!”, waarop ‘t wicht zee: “Nee, ‘k wait ok nait!”

34. Kinderstraffen

Het straffen van kinder is van alle tieden. Der over praoten en schrieven is veural van dizze tied. Allemaol loze mèensken, die zeggen of schrieven, hoou of 't moet. De ellende is, dat ze 't niet eens bennen. En dan moej je der toch zölf weer met redden. Minister Rouvoet zit daor ok met.

Het kan mij niet heugen, dat der bij oons thoes zo veul over praot wör. Heuil veul dingen waren wel dudelijk.

As ik as klein kind mij niet aan de regels heuil, mus ik op bère, achter de bedsteedeuren. Rerend lag je daor dan, kwaod over zoveul onbegrip en kwaod op joen, in joen ogen, slechte olders. Aj dan nao een poosie tot rust kwamen, veuil je soms in slaop. Daornao wör der niet meer over praot en waren joen pap en mam weer leef.

Toen ik wat older was, wör de straf aanpast. Dan mus ik thoes blieven, mug ik niet speulen in 't dörp. Aj dan tussen de blooumpotten deur je kammeraodties zagen speulen, was der weer dat geveuil van onbegrip.

De regels waren geliek. Toch waren mien pap en mam gien gelieke opvoeders. Mien mam kun gooud foetern, mien pap kun gooud kieken. Veuraal laoter kwam dat vaak veul harder aan.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, kinder, die meuite hebben met de opvoeding van heur olders, gaon trouwen, kriegen kinder, worden olders en moeten zich der ok dan toch weer zölf met redden. Dat is altied al zo wèest en zal ok altied wel zo blieven.

Of gaon we de opvoeding oetbesteden!?

35. Vertrouwen

De veurige keer har ik het over straffen. Ik kom der nog even weer op terug. Ik har der altied meuite met.

As schooulmeester ben ik begonnen in Ainrom op het Hoge Laand in de previncie Grunning. Van 1969 -1972 stun ik daor aan schooul. Vaok denk ik nog terug aan Albert, een jonkie oet Mèenskeweer (Mensingeweer). Het was toch zu'n drok, maor ok zu'n aordig kerelie.

Op een middag zee ik tegen Albert, ik har hum wel vief keer waorschouwd: "Albert, nao schooultied naoblieven".

Het was tied, de aander kinder gungen naor hoes en daor zaten we dan. Albert zee en dee niks, ik begon wat schriffies nao te kieken en kreeg medelieden.

Nao zu'n vief minuten zee ik: "Albert, kom us bij mij zitten op dit krukkie hier". Albert zee: "Gooud meester" en gung op het krukkie zitten. Ik zee "Albert, snap jij wel, waarom jij naoblieven moeten?" Albert zee: "Jaowel meester". Ik zee: "Zuw dan mörgen oons best dooun, zodat dit niet weer gebeurt?". Albert zee: "Dat dooun we meester".

Hij mug naor hoes gaon. Bij de deur zee e: "Tot mörgen meester". Ik daoht: "Hè, 't is weer gooud".

Maor, wa'k noou toch nog zeggen wil, aj straffen, doou dat dan as het terecht is, dan wordt het ok accepteerd. En zörg der veur, dat 't weer gooud komp. Vertrouwen is de basis veur saomen weer wieder kunnen.

36. Hoou wied bennen wij aofdwaold?

Ik lees in de *Norger Courant* over activiteiten in *Nacht van de Nacht* en over *Laat het donker donker*.

Mien gedachten gaon terug in de tied. Drenthe moet vroouger donker en stil wèest hebben, veuraal 's naachts. In de loop van de tied is der aal meer licht kommen en aal meer lawaai. 't Is bijna nooit meer heuilemaol duuster en heuilemaol stil. Dan bedèenk ik mij, hoou mooi wij hier in oonze dörpen nog wonen.

As ik soms 's naachts wakker lig, moej je inspannen om wat te heuren, zo stil. En aj dan wat heuren, is dat de rooup van een bosoel. Wat mooi! Wat echt!

Dan denk ik aan oonze kennissen oet de Randstad. Zij waren een paor daogen bij oons. Nao de eerste naacht vreugen wij, of ze gooud slaopen hadden. Het antwoord kwam wat aorzelnd: "Jaowel....., maor 't was zo stil. Beangstigend stil!"

Ik denk ok aan die jongkerel oet Peeist, die, as e 's aovends op de fiets van Peeist naor Nörg of omgekeerd mus, veurbij de leèste lanteernpaol begon te zingen. Dan heurde hij de geluden van het duuster neeit. Aj wat heuren en je zeein dat neeit, dan is dat wat om bang van te worden.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, hoou wied bennen wij aofdwaold van de natuur? Terug naor vroouger heuif neeit. As we noou is begonnen met alle overdaod weg te laoten!

37. Bange dreumen

Ik heurde een jong mouderie over problemen met heur zeuntie van een jaor of vief, zes. Hij dreumde bijna alle naachten. Het waren vaak bange dreumen. Schreeuwend en nat van zweeit wör hij dan wakker. Ze meuk zich zörge. Ik daocht meteein terug aan die tied oet mien leven en herkende het probleem. Een dreum is mij altied bijbleven.

As kind was ik veul bij oonze overburen in Peeist. Op heur boerderij, noou de zörgboerderij, was altied wat te beleven. Op een dag kwam een veeiwagen de dam inrieden. Die braacht een neie bol. (stier) Een indrukwekkend beeist. Met een ring in de neus en aan twee touwen braochten ze hum in een groot hok. Hij bleef stil staon, de dikke kop een beetie naor beneden en brulde. Dit hef waorschienlijk veul indruk op mij maakt, zo veul, dat ik der 's naachts van dreumde.

De bol stun in zien hok, kop naor beneden en brulde. Stap veur stap kwam hij naor veuren, aal dichter bij de dikke stangen, waar ik achter stun. Hij zette zien kop der tegenaan, de stangen bogen oeteein. Hij kwam op mij aof. Ik ging der vandeur, de bol achter mij aan. Lopend veur mien leven gung ik de deel over, het veurhoes in en de trap op naor de grote zolderruimte. Daor kun ik niet wieder. Toen de bol mij op zien hoorns nam, wör ik wakker, schreeuwend en nat van zweeit.

Maor....., wa'k noou toch nog zeggen wil, bij mij bennen die bange dreumen vanzölf weer overgaon. Vaak komp dit veur bij kinder, die alles overdag heuil intensief beleven.

38. Lichie lopen

Woensdag 11 november aankommend is 't weer zo wied. Dan moeten wij thoes wezen. Kinder kommen met heur lichies en heur leedties aan de deur. Mooi is dat, zu'n aole gewoonte.

In Peeist kwamen wij op 11 november bij een van mien kammeraodties bij mekaor. Het mus dan wel donker wezen. Wij waren met zien zessen. Meer in die leeftiedgroep waren der neeit.

De keersies, wij hadden nog gien lichies, wörden aanstoken. Wij gungen op pad met oonze lampionnegies. Het waren vaok van die langwarpige, ronde, papieren dinkies, die oonze moouders kaocht hadden bij Geert Zuudhof en Antje in Nörg. Niet te duur, maor wel mooi van kleur. Het mag mij niet heugen, dat wij op schooul een meuken. Een enkeling har een oetgeholde beeit.

Wij trokken heuil Peeist deur en zongen overaal het zölfde leedtie:

Sint Martinus Bisschop, met zien hoge hooud op, We kregen dan een, twee, of drie cent, soms een stuver. As wij bij de burenen van een van mien kammeraodties kwamen, kregen wij oonze centen in de haand en wör bij 't buurjonkie stiekem wat in de buus stopt. Boeten ontdekten wij, dat e wat meer kregen har, omdat het een van de burenen was.

Bij een hoes slopen wij naor de deur, om dan heuil haard te zingen: Hier woont juffrouw Kikkerbil, die oons niks meer geven wil....., om der dan vandeur te gaon. Het was bij iedereen bekend, die deden de deur niet open.

Maor, wa'k noou toch nog zeggen wil, tegenwoordig kommen de kinder met allemaol verschillende lampionnegies, die ze zölf op schooul maakt hebben en zingen allerlei leedties over Sint Meerten, die ze op schooul leerd hebben. Ik hoop, dat ze dit nog lang blieven dooun en dat de mènesken in oonze dörpen de "bedelaors" helpen willen met "een cent, appel of een peer".

39. November - slachtmaond

Ik ben met Roelie aan 't winkeln in Nörg. Ik schoef de winkelwaogen. As Roelie oet zicht is achter de stellings, zeei ik een oudere man met een jonkie. Ik denk, een opa met zien kleinkind. Bij de aofdeeiling vleeswaoren frag opa aan 't jonkie, of hij wel wet, waar die mooie worsten vandaon kommen. 't Kerelie zeg: "Jawel opa, uit de winkel." As opa zeg, dat die van een zwien kommen, rop 't mannegie: "Opa, dan eet ik nooit meer worst!"

Ik begriep, dat de wereld van dit kleinkind een aandere wereld is dan die van mij, toen ik zo aold was. As kind greuide ik op met het hoesslachten. Op een dag kwam Jan Plooug oet Nörg. In de zomer was hij rietdekker, in de haarfst hoesslachter. Hij har een reem om zien middel met daaraan zien gereidschap. Veuraal dikke messen.

As 't zwien in zien hok pakt wör aan een touw, begon 't gegier al. De burenen waren der ok. In optocht gung 't dan naor een paor pak stro met een deur derop. Het zwien wör der met alleman optrokken.

"Pof", Jan Plooug schoot hum liek veur de kop en..... "fluts", snee hum zien haals oet.

Mien mam stun klaor met een emmer en vung, aal reurend, het blooud op.

Oeteindelijk wör 't zwien aan een ledder hangen, zien boek wör opensneden en de heuile intast kwam in een plat holten vat. De keurmeester kwam langs en stempelde 't vleis. 's Aovonds kwam Jan Plooug het zwien aofhoouwen (in stukken maoken).

Veur een kind waren dit spannende daogen. Der gebeurde van alles en alles van het zwien wör bruukt, van kop tot staart en van spek tot daarms.

Maor....., wa'k noou toch nog zeggen wil, der kwam gien moment de gedachte bij mij op, dat dat zwien zielig was. Het heurde der bij. Dat waren wij zo gewoon.

40. Ali Brals - Luinge

Veurvechtster veur Drèentse Taol, oet de tied kommen.

Vrijdag 13 november körtstleden is Alida Jantina Brals - Luinge oet de tied kommen. Zij is 89 jaor worden.

Ali Brals was tiedens heur leven heuil actief en creatief.

Op 16 mei 1920 wör ze in Grol geboren. Heur ouders hadden een bakkerij met een winkel. Ze kreeg gien breurties of zussies. Op de legere schooul von ze schrieven al mooi en ok thoes schreef ze vaak verhaolties. Dit bleef zo op de mulo in Assen. Daornao wol ze naor de bakkersvakschooul. Daor wollen ze gien wichter hebben. Heur teleurstelling was groot. As beste leerling kreeg ze op een 2 jaorige vervolgopleiding aan de hoesholdschooul in Assen het Harm Smeenge - diploma.

September 1940 heuil de Rederiekerskaomer Meppel een veurdrachtswedstried. Hier trof ze heur laotere man Bertus Brals. Die wör nao schooulmeester in Zörgvlied en Geeiten in 1946 hoofdonderwiezer in Westervèelde. Hier hef Ali nooit een veurnaom had. Ze kreeg, zoas gebruikelijk was, de "titel" juffrouw.

In Grol wör ze allid van de boerinnebond, laoter de Plattelandsvrouwen en noou de Wichter van Tegenwoordig (Vrouwen van Nu). Plaotselijk, provinciaol en landelijk hef ze hierbij allerlei functies vervuld.

In Westervèelde begon heur schrieverij. Hier bennen ok heur 2 zeunties geboren. Veurvallegies en oetspraoken van kinder schreef ze op, ze meuk veur heur zölf wat gedichies en warkte met aan een revue veur schooul. Wat begon met stukkies in de schooulkraant en veurdrachten op olderaovends en schooulreisies resulteerde oet – eindelijk in maor leefst vief bundels van heur haand. *En toen, en toen..., En toen..., zag ik, Kiek us mam, 't regent krummels, 't Is mor hoe je 't bekiect en Allien.....en toch wieder.*

En ze trok met veurdrachten in heur streektaol der op oet. Jaorenlang en deur heuil Noord - Nederland. Ok bij de Freeizen wör ze vaak vraogd. En ze begrepen heur ok!

Ali zee aaltied: "Deur het dialect kriej meteein vertrouwen."

Nao Westervèelde verhoesden ze naor Nörg, waar heur man aan de legere schooul gung warken as hoofdonderwiezer. Al gauw nao zien

ofscheid wör hij ongeneeslijk zeeik en kwam oet de tied. Der volgde een moeilijke tied veur Ali. In dizze tied schreef ze, op advies van heur hoesartsen, *Allienen toch wieder*.

Een aantal jaoren hef ze nog heur leven deeld met Jans Kuiper. Toen die ok oet de tied kwam, was ze weer alleen. Langzaamaan wör alles wat minder en was ze gauw meui. Met hulp van burenen kon ze nog lang thoes blieden. Nao een kôrte periode in een tehoes is dizze veurvechtster veur de Drèentse Taol, die ok nog draogster was van de eremedallie in gold verbonden aan de Orde van Oranje -Nassau, oet de tied kommen. Ik wèens de familie veul starkte met dit verleeis.

Maor, wa ‘k je noou toch nog zeggen wil: hoesvrouw, mam van twei jonges, schriefster, veurdrachten, plattelandsvrouwen, Drèentse Schrieverskring, Oeze Volk, 17 jaor Drèentse Schrieftaofel in de *Asser Courant*, Spellingcommissie met o.a Peter van der Velde oet Rowol en as der in ’t dörp wat bijzunders was, dan was ze der bij.

Hoou hef ze de tied der aaltied veur vonden!? En op mien vraag tiedens een interview nog niet zo lang leden: “Komp der nog een nei booukie oet?” zee ze: “Materiaol genog!”

Zult niet geweldig wezen, as dit booukie der postuum nog kwam??

41. Sunterklaos op zolder

't Is Sunterklaos en nog is Sunterklaos. En hoo lang al. Op tillevisie, in de winkels, in reklaomebladties, heuile schooulen bennen versierd.

Hoo was dat in mien kindertied? Sunterklaos was in ieder geval niet zo overheersend aanwezig. Ik much een paor daogen veur 5 december een bord opzetten. Gien schooun, maor een etensbord. Een wortel derin en wat heu veur 't peerd.

Het grote gebeuren was Sunterklaosaovend. De boerderij was nog niet verbouwd. 's Winters woonden wij in de woonkeuken met schouw. De kachel met een ring derom, waar je joen voouten op konden waarmen, stun in de keuken met een lange, hoge piep naor de schörstien. De zolderruimte har een open verbinding met de deel. Je konden daor met een ledder omhoog. Op die zolderruimte zat een loekie in de schörstien. Daor koj vleeis roken.

In de keuken zaten we dan bij mekaor. Vaok deden we spellegies. Tillevisie hadden we neeit. As 't veur mij beddegaonstied was, mus mien pap even bij de koouen kieken. Even laoter was der gerommel op zolder. Der kwam een zak met pakkies deur de schouw naor beneden. Ik was heuilemaol veraldereerd deur dit gebeuren.

As mien pap weer in de keuken kwam, vreug e heuil onneuzel: "Is Sunterklaos der wèest?"

Ik mus dan boeten gaon zingen: "Dank je Sinterklaasje."

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, alles in zien eigen tied. Wat in mien ogen beter is, kuj wel raoden.

42. Hoou belangriek is voetballen?

De kraant van zaoterdag. Een groot podium. Group E: 1. Netherlands 2. Denmark. 3. Japan. 4. Cameroon. Belangrieke kerels. Mooie wichter. Een zaol vol mèensken oet de heuile wereld.

Ik denk dan: “Wat kost dat een geld!” Maor daornao: “Geld moet rollen. Der wordt ok verdeeind!”

Ik denk terug aan mien jeugd. Nederland – België. Wij zaten as kwaajongens oet Peeist bij een van oons thoes veur de radio. Nederland een doelpunt, veul lawaai. België schupt der een in, potverdorie. De omrooper kan de wedstried maoken. Rust. Voetballen op ’t brinkie. “Ik ben de Zwarte Panter! Ik ben Keizer!” Ruzie om wie noou wie is.

Laoter: De eerste tillevisie in Peeist stun in ’t kroegie. Een Eurovisie – oetzending. We kregen wat buusgeld met. Zunder vertering har de kroegbaos gien bestaon. In een rij veur ’t kassie. Zwaart – wit. Het Eurovisie – testbeeld. Dat melodiegie: ta - ta - tatata – ta – ta – ta..... Ik zal ’t nooit vergeten.

Noou: Voetbal. Schupperij. Jonge sterren. Prognoses. Handel in speulers. Wedstrieden vergokken. Tillevisierechten. Kraanten en tidschriften vol met voetbal, veur en nao een wedstried. Geld....., Geld..... en nog is geld.

Maor, wa ‘k je noou nog zeggen wil, laot ze gewoon gaon voetballen, dan zeein we wel, hoou ’t wordt. En as ’t neudig is rood. Dan leren ze ’t vanzölf! En ik hoop, dat de gewone Zuud - Aofrikaon straks ok nog een kaortie kan kopen!

43. Dat döt mij wat

Een vrouwgje oet Nörg, dochter van een schriever, schref ok, maor heur wark lig thoes in een laogie. Jammer, want een aander kun der ok wat aan hebben.

Een vrouwgje oet Peize schref gedichies en hef al een paor booukies oetgeven. Zij zee: “As ik bij een echte schriever / dichter in de buurt ben, veuil ik mij zo klein worden.” Drèentse bescheidenheid!?

Soms lees ik: Het moet literair verantwoord wezen! Dan vraog ik mij aof: Wanneer is het dat? Wie bepaolt dat?

In de *Taolkraant*, een oetgaove van Het Hoes van de Taol, steeit een rubriek: Dat döt mij wat. Het moet dan gaon over een gedicht, dat joe wat döt, dat joe raakt, woraj wat aan hebben. Ik dacht toen: “Dat is ‘t!’”

Maor, wa’k je noou zeggen wil, veur mij is een gedicht of een verhaol de meute weerd, as ’t mij wat döt. As ik een literair verantwoord gedicht doezend maol lees en ik begriep ’t dan nog neeit, as ’t mij dan nog niks döt, dan heb ik der niks aan, ok al vindt een aander, dat ’t aan mij zal liggen. Maor daor heb ik dan sch, ik bedoel lak aan!

44. Vrolijk Kerstfeest

Ik ben op een feesie in de Raandstad. Ik heur een zeggen: “Het leven is één theater en ieder speelt z’n rol.” Het kwam bij mij over as: Het komp, zoas ’t komp, der is niks aan te dooun.

Ik kiek naor boeten. ’t Is aovend in Westervèelde. ’t Is donker en stil. Hier en daor braandt Kerstverlichting. Een vredige wereld.

Ik lees ’t *Dagblad van ’t Noorden*. Een scheeitpartij op straot, moord, doodslag, aanranding, alcohol in ’t verkeer, drugs, vrouwenhandel en dreiging van oorlog. En zo kan ’k nog wel even deurgaon. Om triest van te worden.

Ik lees in een boouk over de Etstooul van Anloo, een rechtbaankzitting in 1412. Het geeit over: doodslag, hoesvredebreuk, deeifstal, moord, braandstichting, verkrachting. Ok toen al.

Ik heur op de radio een leeid. Vrede op aarde, in de mensen een welbehagen en dèenk: “As dat zol kunnen!”

Maor....., wa ’k noou nog zeggen wil, ik wèens je toch allemaol prettige Kerstdaogen. Blief vertrouwen holden in een vredige wereld en begun dan veuraal bij jezölf. As we dat noou allemaol is deden.

45. Oldejaorsaovend

Sunterklaos was der nog, toen ik de eerste knallen al heurde. Grote veurraoden gevaorlijk vuurwark bennen al weer in beslag nomen en we kunnen wachten op de eerste vuurwarkgewonden (braandwonden, vingers der aof, oog kwiet), of vuurwarkdooien (eigen gemaakte “bommen” oetpreberen).

Wij leuipen as opgreuiende jeugd in Peeist minder gevaor. Wij knalden met wat kerbid van smid Wiering. In een strooupblik. En wij sleepten alles wat lös bij de hoezen stun en niet onderdak of onder een aofdakkie. Wij sleepten veuraal bij boer Bart, de plaotselijke jaoger.

Die zee wied van te veuren al: “Jonges, aj bij mij kommen slepen, scheeit ik je in de kont!”

As wij dan toch rondom zien boerderij struunden op zeuik naor lösstaonde spullegies, schoot e in de lucht. En wij ... lopen ... lopen.....!! En as wij dan, achter de poest, een èend wiederop bij mekaor stunden, daacht een van oons, dat e ok nog een kogelie veuild har. Dat moej tegenwoordig as jaoger is dooun!

De volgende mörgen müssen wij der hèn om neijaor. Bart zee dan met pretoogies: “Jonges, wat konden jullie haard lopen gisteraovend “en wij: “Dat waren wij neeit. Wij bennen hier niet wèest. “

Maor, wa' k je noou toch nog zeggen wil, waarom èelk jaor weer die handel in verboden vuurwark? Antwoord: Gèeld! En waarom èelk jaor weer de vuurwarkgewonden of - dooien? Antwoord: Dat overkomp mij neeit. Dat overkomp allèen maor een aander! Totdat

Een gewaorschouwd mèensk telt veur twee!

46. Vleeigangst

Ik ben een Drent. Gien aoventurier. Een beetje veurzichtig. Niet aal te driest. Gien vekaantieganger. Niet te lang van hoes. Een old-leerling van de Kolonievaoort zee, toen we met schooultreisie op Ameland waren: “Mien pap zeg altied, dat e ’s aovends de tillevisietoren in Smilde moet kunnen zeein.” Zul ’t kerelie toen ok zien gedachten op de Kolonievaoort had hebben?

Dan geeit je dochter emigreren. Naor Alberta in Canada. Aan de aandere kaant van die grote plas. En....., ik ben gien goeie zwemmer.

Dan moej der hèn. Je hebben niet veul keus. Een van mien kennissen zee: “Och jong, as ’t mis geeit, duurt ’t maor even.”

Da ’s een troost, maor wel een schraole.

Op Schiphol kiek ik om mij too. Ik denk: “De heuile wereld vlög ja. Waorum ik neeit?”

Dan gao ‘k de slurf in. Der is gien weg terug. Verstand op nul. Roem 7000 km., 11 km. hoog, boetentemperatuur - 60° C. Ik loer wat om mij hèn.

“Bennen der ok verkeerden bij?” Soms he ‘k verkeerde gedachten a’k naor beneden kiek. Dan geef ‘k mij zölf een tik aan de kop.

As ’t tooustel weer rolt, slaok ik een zucht van opluchting. Toch he’k op mien lèeste vlucht al zes uur slaopen. En dan schöt ’t lekker op.

Maor, wa ‘k je noou toch nog zeggen wil, aj vleeigangst hebben, moej hopen, dat een van je kinder geeit emigreren naor Verwegistan. Dan overwin je die angst wel.

47. Niet zeuren

Ik rie in de auto van Peeist naor Zuudvèelde. Ik kom bij de Asserstraot, een veurrangsweg. Ik blief een beetie terug staon, aans kan 'k deur de dikke eiken niet naor links en rechts kieken. Der komp niks aan. Ik rie op. Als ik bijna 60 km. per uur rie (dat muj hier rieden), wor ik met veul getoeter inhaold. Daor is gien reden veur, want der bennen gien tegenliggers. Ik dèenk: "Waor is die zo gauw vortkommen?" Ik kiek opzied en zeei een jong vrouwgie. Ik ken heur.

Tieden laoter. Een vesite. 't Vrouwgie is daor ok. Ze zit in een actiegroep. Ze bennen naor 't gemeentehoes wèest. Der wordt te haard reden in heur buurt.

Ik vraog heur, waarom zij daor aan met döt. "Noou, oonze kinder bennen oons heilig", zeg ze. As ik heur vraog, of dat op aander plaotsen niet zo is en heur 't veurvallegie vertel, kreg ze een kleur en zeg: "Ik mus oons kind van de oppas haolen en ik was te laot!"

Ik zeg: "Oh". Meer was niet neudig. Der wör niet meer over praot.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, der wordt in Nörg een boel praot over de neie verkeerssituaotie. Ok een boel mopperd. Maor as we allemaal is begonnen met 30 km. per uur te rieden, was der al een boel oplöst.

En as we oons allemaal holden hadden aan de verkeersborden, die te maoken hebben met de snelheid, was der gien drumpel neudig wèest!

48. Het Hoes van de Taol is van oons allemaol

De taolschulte van Noordenveld en zien keurnoten hebben vergaoderd in café Zwaoneveld in Nörg. In zu'n vergaodering komp naor veuren, dat der toch al veul gebeurd op 't gebied van streeктаol in de aole gemeente Nörg. Peeist hef een heul mooie webstee met het artikelie: "Jeugdherinneringen", verschillende teneeil-verenigingen speulen stukken in 't dialect, in de kraant van Een steeit het artikel:

"Van de taolschulte", Janneke Hoven schref "plat in Langelo Leeft" en "Taol an Taofel is in de Klokbeke met proza, poëzie en muziek (en lekker eten) in de streeктаol."

Verder hebben we nog oonze schrievers Anne Doornbos oet Een en Willem Pol oet Nörg en aal die schrievers, die thoes mooie stukkies schreeven, of gedichies of leedties, maor heur wark veur heurzölf holden. Jammer!

Dit jaor (in meert - Meertmaond - Streeктаolmaond) speult een teneeilgroepie van de Historische Vereeniging "Norch" het drama *De Stapelhoeve*, een historisch stuk van Aorend Mulder en wordt der weer veurlezen veur basisschooulkinder.

Met dat, wa'k vergeten ben, derbij, is dat al heul wat.

Maor....., wa'k je toch nog zeggen wil, dit is allemaol in de aole gemeente Nörg, maor saomen hebben we oons Hoes van de Taol in Beilen. Daor kuj terecht met aal joen vraogen op 't gebied van streeктаol.

49. Drèents schrieven

Vaok heur ik de opmarking: “Drèents praoten, dat geeit nog wel, maor ’t schrieven in ’t Drèents vind ik zo moeilijk!”

Ik zeg dan: “Daor hebben we ofspraoken veur. Die staon in het booukie Drèentse Spelling. Dit booukie is al in 1988 oetkommen en schreven deur de Drèentse spellingcommissie.”

Dan krieg ik te heuren: “Hooou kuj noou ofspraoken maoken, aj tegen water (Ned.) waoter en waeter zeggen!?”

Ik denk dan aan ’t dialectleed van Duo Karst. Jannie en René zingen dan:

Van water en waoter en iegelkaorties,
Van zommer naor zömmer en iegelzwienties,
’t BetieKent hetzölfde, al vien ie het raar,
Wij bint allemaole verwant an mekaar!?

Is dat schrieven dan toch niet moeilijk!?

Nee!! Aj een stuk of twaalf spellingregels (ofspraoken veur heuil Drenthe) oet de kop leren en veur de rest opschrieven, waj heuren, koj al heuil wied. Eein zu’n regel is: De - en, die we altied inslikken, wordt voloet schreven. Wij zeggen in het Drèents loopm, loop’m of lop’n, maor wij schrieven: lopen en dat dooun we in de heuile previncie. Hierdeur kunnen we de streeктаol ok makkelijker lezen.

Noou nog even 11 regels der bij leren en je bennen der klaor met!

Maor....., wa ‘k noou toch nog zeggen wil, JAHE oet Langel schref in Langelo Leeft in ’t Drèents. Noou ze de spellingregels tooupast, is heur streeктаol veul leesbaorder worden. Gao zo deur JAHE, dan kunnen we binnenkört een booukie van joe verwachten met verhaolen van het “verbörge” leven van de Langelers.

50. Kopen = Betaolen

Ik ben as kind opgreuid. Degelijk, zunder luxe en overdaod. Je mussen zunig weden, wör mij leerd en aj wat kopen, moej betaolen. Daor is niks mis met, daocht ik zo.

Mien mam gung nooit winkeln. Ze har daor gien tied veur en 't heuifde ok neeit, want de neringdoounden kwamen aan hoes. De een met bakkersfiets, de aander met peerd en waogen. En dan haj nog de paklopers. Wat zat der wat in zu'n koffer. Bijna een winkel vol spullen.

Wat mij oet die tied het meest bij bleven is, is Piet Darmeveil. Iedereen neuimde hum Piet Klompie. Piet kwam elke zaoterdag langs met zien kidde veur een kar.

“De beste dag van de week”, zee e altied, want dan hadden de boeren net hun melkgeld beurd. Piet kwam dan in hoes, neuimde alles op wat e bij hum har en maggelde met een stompie potlood, die e tussen wies - en middelvinger har, de bestelling in een schriefblokkie. As de bosschuppen in hoes bracht waren en der was aofrekend, dan kwam veur mij het mooiste. Ik zat dan tot de bureen op Piet zien kidde.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik vind 't raor van oonze gemeente, dat die een rekening niet daodelijk betaolen wil, of körting wil hebben. Aj wat kopen, moej toch betaolen! En oonze gemeente moet toch ok een gooud veurbeeld geven.

Is dat in dizze tied een verkeerde gedachte? Ik dacht van neeit!

51. Aj gooud dooun, kuj gooud verwachten

't Is op een zundagmörge tegen tien uur. De klokken van de kerktoren luden. De grote, zwaore deur, die toougang gef tot de toren en daornao tot de kerk, steeit open. Mèensken gaon naor binnen en zeuiken zich een stee.

As om een paor minuten veur tien de klokken zwiegen en de olderling van deeinst, een vrouw, de zwaore deur dicht wil dooun, komp der een veur heur vrömde man aan met een hond. Hij vrag, of e nog naor binnen mag. De vrouw zeg: "U wel, meneer, maar Uw hond niet." De man haolt zien scholders op en wil weggaon. Op dat moment komp een mannegie, een diaoken van de kerk, naor boeten. Hij hef de vraog van de man heurd. Hij zeg: "Meneer, aj je hond rustig holden, muj daor wel gaon zitten in die achterste baank."

De meneer schof, onder de eerste klanken van 't örgel, vlug met zien hond de baank in. Haost gieneen hef hum en zien hond zeein.

Nao de deeinst is e as eerste vertrokken. Bij het legen van de buul bliekt, dat der veur de hond nuver betaold is.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik hol wel van dieren, maor zuks geeit mij te wied. Je moeten van een kerk gien beeistespul maoken.

52. Oet hetzölfde nust kommen

De mèensken oet oonze zaandgronddörpen trokken al heuil lang met mekaor op. Ze kenden mekaor deur en deur. Zij hadden dezölfde belangen, dezölfde interesses en dezölfde kennissenkring. Mekaor aankieken was vaak al voldoounde om mekaor te begriepen. Ze kwamen oet hetzölfde nust. Der wordt wel zegd, dat een Drent wel veul prat, maor niet veul zeg. Veural zaaken van 't geveuil bleven vaak onbesproken. Marga Kool schref dan ok in heur gedicht *Achter oen ogen*: Drèents is een taal van onbesprèuken laoten de dingen, die van binnen raakt, een Dreintse tonge wordt strenge bewaakt.

De Drenten bennen ok veurzichtig met kritiek, willen der eerst is gooud over naodenken en met mekaor over praoten.

Vanaof de jaoren vieftig is der veul veraanderd in oonze dörpen. Mien pap zee een keer: “Wat veraandert der veul in Peeist”. Ik zee daarop: “Maor pap, da's toch altied al zo wèest. In dat boerderijgie hebben die woond en toen die en toen die.” Het wör even stil. Toen zee e: “Maor ze kwamen altied oet hetzölfde nust en dat is tegenwoordig aans!”

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, mekaor begriepen is heuil belangriek. Dat blijkt wel oet dit veurvallegie. Een vrouw oet Nörg komp bij heur hoesarts. Op zien vraog, wat der aan scheelt, zeg ze: “Dokter, 'k heb daor zu'n seupel geveuil”. Elke Drent begrep, wat ze bedooult. De hoesarts snapte der niks van. Wat de Drent in een woord zeg, beteekent: niet gooud in orde, lam, slap, wat dovig geveuil, gien echte pien en stief en ongemakkelijk.

Misschien moet dizze hoesarts toch is een cursus Drèents gaon volgen.

53. Veraanderingen in het dialect

Ik heurde lèest een zeggen: “De plaots van het dialect in het alledaogse taolverkeer wordt overnomen deur het Nederlands”. Ik zee daarop: “En het Nederlands deur het Engels.” Toch wordt der nog wel veel dialect praot. Op de iesbaon, bij het voetbalveld, in de kroeg en gewoon op straat. Der is op het ogenblik zölfs heul veel aandacht veur de streektaol. Taol aan Taofel met schrievers, dichters en muzikanten, teneelstukken in het Drèents, Mooi Wark, Meertmaond - Streektaolmaond en gao zo maor deur.

Toch veraandert ok het dialect. Bepaalde woorden worden al minder gebruikt en verdwienen, omdat het veurwarp verdwient: *beun*, *hilde*, *zwao*.

Ok worden dialectwoorden vervangen deur Nederlandse woorden, maor dan as dialectwoorden oetsproken: *scheuveln* wordt schaotsen, *edik* wordt azien.

Dat we oonze streektaolen behouden moeten as stukkies cultuur is zo klaor as een klontie, of, zoas een opmarke: “Het geeit met het dialect net as met de zeehonden van Lenie ’t Hart: as ze dreigen oet te starven, kriegen ze heul veel aandacht.”

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, deur het dialect koj soms toch wel mooie dingen tegen. Een cursist begreep neeit, wat een schaoze - telie was. Toen hum dudelijk wör, dat dat een schao - zetelie (aanmaoning / dwangbevel) was, bleek het een zaak van klem - toon te wezen.

En oetdrukkings as: *Een branekkel döt zeer, een sharpe tong nog meer en Hol je ogen wied lös, veurdaj trouwen en aj trouwd bennen, haalf dicht*, vertellen joe in de streektaol toch heul mooi de waarheid.

54. Toouschouwer bij stried om te overleven

Ik hold van de natuur. Ik hold van dieren.

Der is een tied wèest van evenwicht. Het aanbod van voedsel bepaolde, waor aj woonden / leefden. Bij gebrek aan voedsel trokken mèensken en dieren wieder. De sterksten overleefden volgens de harde natuurwetten. Leven en dood stunden dicht bij mekaor.

Daornao gungen wij voedsel verbouwen en dieren holden. Wij gungen de boel verdeeilen. De een kreeg minder, de aander wat meer. Het gung om mienend en dienend. De natuurregel sterk of zwak wör meer of minder, riek of arm. We kregen “macht” over mekaor. Een vies woord.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, aj as mèensken een richel plaotsen, daormet dieren tegenholden om op zeuk te gaon naor voedsel, bi ‘j verantwoordelijk.

Dan moej toouschouwer wezen bij wat der achter die richel gebeurt en dan zij moeten beheren.

Aj dan de natuurregel van de zwakste geeit dood en de sterkste overleeft tooupassen, loop je veur je verantwoordelijkheid weg. De dieren kriegen dan gien kaans, zoas in het gebied van de Oostvaordersplassen.

55. U is gien Drèents

De Drenten in oonze zaanddörpen kenden mekaor deur en deur. Ze woonden in kleine boerderijgies, ze hadden gemengde bedriefies, dezölfde interesses en dezölfde kennissen. Ze kenden mekaor allemaal.

Ze begroetten mekaor met: “Moi, Klaos! Moi Aoltie”. Moi, met de veurnaom der achter. As kind in Peeist wus ik de achternaomen laoter pas. Die wörden haost nooit gebruikt. Oetzunderingen hierop waren börgemeesters, notaorissen, domnies en dokters. Die stunden heuil hoog op een vooutstuk. Dat was gien gewoon volk. Maor wij kenden het woord U neeit. Hoou müssen we daor met an? Dan wör der zegd:

“Dag domnie. Gao zitten domnie. Domnie ok een koppie kovvie?” Der was zo veul verschil, dat een aole boer as kind daocht, dat een domnie nooit naor ’t hoesie gung.

Dat paste ja neeit bij zu’n man.

Maor, wa ‘k je noou toch nog zeggen wil, dat verschil is der niet meer. Dat bliest wel oet het volgende veurvallegie. Oons börgemeester mus in het Drèents veurlezen veur een groep 8 van een basisschooul. Zien mobieltie har e in de buus, klaor veur ’t gebruik. Onder het veurlezen begon dat ding te rinkeln, waarop een van de leerlingen reuip: “Inleveren!”

Dizze börgemeester steeit niet op een vooutstuk. Regels bennen veur iedereen. Klaor!

56. De Paoswachten

Het vieren van feesten en herdenkingsdaogen is overal in de wereld belangriek.

In Drenthe is dat niet aans. Der wör vaok heuil wat tied aan besteed. Veul van de folkloristische gebruken worden aal minder. Goenend bennen nog wel in gebruuk. Die geven het leven in Drenthe kleur.

Vroouger braandde elk dörp zien Paosvuur. In Peeist begonnen wij as kinder al weken veur Paosen met het Paosvuurslepen. Wij kregen van een boer een wupkarregie. Waor aofvalholt of takken lagen, wör der laoden. En dan met mekaor drukken naor de zandgaoten. Daor was elk jaor het Paosvuur. Trekkers of een kraon hadden we der niet bij. Iedereein hölp. Aj dat niet deden, wöj zwaart maakt bij het Paosvuur.

De zaoterdag veur Paosen gingen we langs de hoezen om makkelijk brandbaore spullen op te haolen: papier, kooukedeuzen, kapotte körven en zo. Heuil vroouger zongen ze dan: Hej nog aolde wannen, die wij 's aovends branden? Hej nog een bossie stro of reeit, aans braandt oons Paosvuur neeit.

Takken slepen, papier ophaolen, Paosvuur branden en dan de volgende dag eerappels poffen in de aask. Het was een feest.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, in een dörp in Drenthe hebben ze Paoswachten. Die moeten veurkommen, dat het Paosvuur vroougiedig in de fik geeit. Zo hef elke tied zien "feest".

57. Tot mekaor veroordeeld

Ik mus körtstleden naor 't zeeikenhoes in Assen. Nao de operaotie woj op een bère een kaomer opschoven. De gerdienen gaon dicht. Allerlei slangen en flessen worden aanlegd. Van alles wordt je dudelijk maakt. Aj hulp neudig hebben, kuj op een bellegie drukken.

De gerdienen worden lösdaon. Daor lig je dan. Je loeren is wat om je hèn. Ik was de lèeste, dus ik moet beginnen.

"Ik ben Harm Soegies en ik kom oet Westervèelde." Ik vraog me aof, of dat al genug is veur een reactie. Dan bliekt mien buurvrouw oet Geeiten te kommen. Zij is de zus van de vaoder van een oet Westervèelde.

"Of ik die ok ken?"

"Jao, die ken ik." Tegenover mij lig een man oet Westerbörk. Bi 'j dan de vaoder van Jan Soegies bij oons oet 't dörp?"

"Jao, die ben ik."

Schuun tegenover mij lig een man, van oorsprong een bakkerszeun oet Holland. Hij hef het brood - en banketbakken leerd bij bakker Geert van Esch in Amsterdam. Laoter hef e deurleerd, is verhoesd naor Annen en is in Grunning collega wèest van Fok van Esch oet Nörg aan de bakkersopleiding. Hij is noou kunstschilder."

"Ken jij die Fok misschien ok?"

"Jao, ok die ken ik."

Veer personen op een kaomer. Je bennen tot mekaor veroordeeld. Zu'n kaomer is een soort gesloten gemeenschap. Binnen de körtste keren weeit je bijna alles van mekaor. Je steunen degenen, die pien hebben. Je helpen mekaor, waar aj kunnen.

As ik naor hoes mag, zeg een van de achterblievers: "Kerel, daj oons noou in de steek laoten. Wij hadden 't ja zo mooi met mekaor!"

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, hoou gooud we 't ok hadden van eten en drinken, hoou gooud aal het personeel ok veur oons was, aj naor hoes muggen, dan gaoj. Dan is iedereen bliede.

58. Ze waren bang

Ik ben van nao de oorlog. Meert 1946. Alles wat ik van de oorlog weeit, heb ik van heuren zeggen, of van wat ik der over lezen heb. Zaoterdag 10 april. Ik luuster naor Radio Drenthe. De bevrijding van Westerbörk is der op. Militaire voertugen rieden het dörp binnen (Keep Them Rolling). Overaal vlaggen. Kinder lezen gedichies veur. De börgemeester voert het woord. Veul mèensken op de beein.

Dan naor Zuudveld. Hier wordt het gevecht om de brug over het Oranjekenaol nao-“speuld”. Duutse soldaoten op de brug. Bevelen schreeuwende commandanten. Fraanse para’s dichtbij. Een overvleeigende Dacota, die parachutisten dropt. Blaffende geweren. Toen waren heuil veul mèensken bang. Noou applaus. Het herdenken is een show worden. Dit heuif veur mij neeit!

Nao de oorlog. Frans Westenbrink fietst met zien vrouw vanoet Assen een rondtie. Ze kommen op de Koelenweg bij een monument. Een monument veur Fraanse para’s en een Syriër: Ibrahim Azem. Frans kwam thoes en schreef een leeid: *Ibrahim Azem*. In dit leeid wordt heuil dudelijk, dat in een oorlog mèensken tegenover mekaor staon. Ze bennen allemaol bang, ze willen allemaol overleven en graog naor hoes.

Frans Westenbrink schref in zien leeid over Ibrahim Azem.

‘t was tien april, een lentedag
Hij wus neeit iens waor Drenthe lag
Hij vocht hier simpel op bevel
Hij haatte dizze oorlogshel
Hij haatte de paradepas
Hij wol dat e ien Damascus was
Hij wus niet eeins wat vrijheid was
En hij was bange.

En over een Duutse soldaot schref e.

Een jonge vent uut 't Ruhrgebied
Die was zien beste maot al kwiet
Een kogel uut een Fraans geweer.....
De oorlog is vulgair
't Ventie jankte, doodsbenauwd
Verdweeld hef e wat rondesjouwd
Vol heimwee naor zien va zien laand
Beroofd van zien verstaand
Hij wol naor huus, hij wol niet dood
De Fraansen kwamen deur een sloot
Hij hef nog ien keer goed ericht
Hij kneep zien ogen dicht.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, as zu'n Fraanse para en
zu'n Duutse soldaot noou allebei is een witte buusdoouk pakt hadden
en ze waren naor mekaor tooulopen, dan waren 't misschien wel dikke
kammeraoden worden. Of ben ik noou toch te optimistisch!?

59. Op zeuk naor “het”

Het is weer zo wied. Kinder oet groep 8 van de basisschooulen moeten een schooul veur voortgezet onderwijs zeuken. Doorbij moeten ze rekening holden met wat ze kunnen, wat ze willen, of heur olders het wel gooud vinden en of de schooul vindt, dat het wel kan. Bovendien moeten ze nog een test maoken. Ze bezeuken open hoezen, muggen al een dagdeel metdraaien en kunnen kiezen oet Nörg, Roon, Assen, Leeik, Grunning, Eel of Haoren.

In mien kindertied was dat aans. Aj in Peeist kind waren, gung je in Nörg naor schooul. Daornao gung je naor de landbouwschooul in Roon of Vreeis, naor de hoesholdschooul in Roon of Assen, naor de technische schooul in Assen, naor de u.l.o. in Nörg, of een enkeling naor de H.B.S. in Assen. Heuil veul was wied veur de tied al dudelijk. De lienen naor je tooukomst waren al oetzet.

Veur de kinder is het aal weer weeten, hoou het noou is en weer aofwachten, hoou het straks wordt. Maor, is het heuile leven niet zo!? Hierbij daocht ik aan dat mooie gedichie van Peter van der Velde:

Daorgunners

Klaain sikkie daor an 't fietspad
Wat hotst ja an dien ket
Bist deur dien baos touvallig
Op zo'n min steegie zet?

Wist daor niet langer wezen
En wist doe daor vandaon
Zigst gunners beter blad 'ies
En mooier bloumpies staon?

Klaain sikkie, doe en ikke
Wai kinnen ein verdreit
Wai zuiken, mor daorgunners
Daor vin wai 't ok weer neit...

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, Ik hoop, dat aal die kinder straks op heur neie schooulen veuraal ok gelukkig zullen wezen en dat ze "het", in tegenstelling tot in het gedichie, oeteindelijk wel zullen vinden!

60. Eierzeuiken

Ik kwam lêest Kees tegen. Kees is een jonkie van een jaor of negen, tien. Ik vreug hum, of e wel is ging eierzeuiken.

“Jao”, zee Kees, “een poosie leden nog bij opa en oma. Wij hadden ze vaarft met oma en opa har ze vortstopt. Ik heb de meesten vonden”. Zien oogies straolden.

Maor dit bedooulde ik neeit. Ik bedooulde het eierzeuiken in de natuur. Wij deden dat wel. In ‘ t veurjaor nao schooultied gauw naor hoes. Een koppie thee, een plakkie stoet, overallegie en klompies aan en dan ‘t dörp weer in. Op ‘t brinkie in Peeist even aofpraoten, waor wij gungen zeuiken, in ‘t veld of in de bos. As wij naor ‘t veld gungen, wör ‘t vaak De Negen Bargies, een heideveld, of naor Steven Ties zien veentie aan de weg naor Zeijen. In dat veentie sprongen wij dan van pollegie op pollegie. Soms sprongen we mis. Even de klomp oet, sok oetwringen en weer wieder. Zo vonden wij dan de eier van kievit, grutto, wulp, oeverkievit en soms van een eend of een gunterbokkie.

As wij naor de bossen gungen langs de Langelaoon, was ‘t belangriek, daj der een bij hadden, die gooud kon stamklimmen. Dan vonden wij de eier van kach, kraai, okster, schreeuwokster, holtdoef, sprao en liester. De eier wörden eerlijk verdeeld en thoes oetblaozen. De doppen wörden aan een touwgie regen.

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, ‘t was misschien niet gooud wat we deden. Toch dee iedereen dat een paor jaor en dan was ‘t over. En wij leerden wel de natuur kennen. Wij wussen precies, welk must en welke eier bij welke vogel heurden en hoou de stam van een den veulde, aj is naor beneden roetsjt waren. Kom daor tegenwoordig maor is om.

61. Hoou een rötmofo een geveuilig mèensk wör

Veer en vief mei, de tied van herdenken en vieren. Herdenken doe ik naor aanleiding van verhaolen. Ik ben van 1946. Dit keer betreft het een verhaol van mien mam.

De Duutsers bezetten oons laand. Ze wollen bij Peeist een vleeigveld aanleggen. Duutse soldaoten wörden inkwartierd bij boeren. Mien mam vertöl: “Wat müssen die rötmoffen hier. Wij hadden in Peeist en bij oons thoes niet om ze vraogd. Dan bennen ze op den duur wat langer bij je over de vloer. Je leren ze beter kennen en ze hadden ok wel is wat tied over. Soms kwam der een, die har het over “Frau” en

“Kartoffels” en har dan een eerdappelschèelmessie in de haand. Hij wol de eerdappels wel schellen.

Nao verloop van tied wör die mof Hermann. Hij kreeg een naam. In 't lèest van de oorlog vlogen der hordes Engelse vleeigtugen over. Bommenwarpers. Die gingen Noordduutse steden bombarderen. Ik braacht joen breur, toen een jonkie van een jaor of vief, zèes, op bère. Ik kwam terug in de keuken, zit die Hermann door te reren.

Op mien vraog, wat of der was, zee e, dat ik hier zu'n jonkie op bère braacht, maor dat hij daor, waar die vleeigtugen naor toou gingen, ok zu'n jonkie har. Die rötmofo was gewoon een mèensk met geveuilens worden.

Op een mörgen zaten der Fraanse parachutisten in een bossie bij Peeist. Mia, oonze evacuée oet Venlo, har ze tiedens een wandeling met heur vriend Wim ontdekt. De volgende dag beschoten die het vleeigveld. De Duutsers gedreugen zich zenuwachtig en vertrokken. Wij hebben ze nooit weer zeein.”

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, ik denk, dat oorlogen veur een groot deel voerd worden deur mèensken, die moeten. Zul der ooit een èend aan kommen!?

62. De askebult

In Nörg staoon zèes kerels bij mekaar. Vief luustern, de zèesde geeit verschrikkelijk te keer.

“En wat denken ze wel! Dat ik hartstikke gek ben? ‘k Was bliede, daw die plastic voelnisputen kwiet waren, begonnen ze der weer met. Nao een grieze en een greuine container noou weer plastic puten. Ze konden wel niet wies weden. En wat kriegen we straks nog meer!?”

Hij raosde maor deur, de aandern bleven luustern.

“Wij hebben der toch niet om vraogd, om aal dat plastic. Overaal koj ’t tegen en neudig, is ’t neudig!? Nee!! Alles wordt der allennig maor duurder van.”

Hij wör even stil, de aandere vief zeden nog niks. Hij pakte de draod weer op.

“Vroouger, ja vroouger, toen stopten ze alles in van die broene puten, of van dat broene pakpapier. Niks gien plastic. En bij hoes hadden we een askebult. De aslao wör der leegd, de theeblaoden, het koffiedik, de eierdoppen en neuim maor op wör der opgooid, ja zölfs as de beer slacht wör (het tunnégie van ’t hoesie leegd wör), kwam dat in de askebult.

En goeie preien dat we hadden! Maor noou moeten wij ’t weer dooun! De burger moet ’t weer dooun! Noou, ik doe ’t neeit. Daor kunnen ze van opaan. Laoten ze de febrieken, die dat plastic maoken, maor aanpakken!” Hij keek d’ aandern triomfantelijk aan. Die zeden nog niks. Ik leup wieder.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ik hoop neeit, dat we allemaol weer een askebult bij hoes kriegen en dat we oons tunnégie zölf weer moeten legen, maor ik vind wel, dat e met die plasticfebrieken geliek hef.

63. Op reis

Roel en Harmpje bennen 60 +. Ze hebben ok zu'n bejaordenpassie veur de trein. Dan kuj zo noou en dan goedkoop op reis.

Veurige week mus 't wezen. Met openbaor vervoer naor een aole taante in Amstelveen. 's Mörgens al vrooug der oet. Van alles mus der met, maor veuraal aole wieven van Van Esch. Daor is heur taante toch wel zo gek op.

Ze hadden besloten, om met heur auto naor station Beilen te rieden. Daor kuj makkelijk, veilig, goedkoop en dichtbij parkeren.

De trein braacht heur naor Schiphol en de bus naor heur taante in Amstelveen. Om kovvietied waren ze der.

Nao een dag vol gezelligheid wör der afscheid nomen van taante. De bus braacht heur naor Schiphol. Vlug de trap aof naor beneden. Ze konden de trein nog net haolen. Dan heuren ze een omroouper zeggen: "In verband met een wisselstoring vertrekken de treinen richting Leeuwarden / Groningen met mogelijk enkele uren vertraging."

Iedereein op dat perron kreg 't drok. Ze begonnen te lopen, te rooupen en te bellen. Roel en Harmpje hebben tied zat. Ze gaon kovviedrinken.

Dan wordt der omrooupen, dat de trein naor Hannover over enkele minuten zal vertrekken. Ze heuren nog net, dat die ok in Amersfoort stopt. Nao nog een slok kovvie besluten ze in te stappen. Inderdaod, die trein stopt in Amersfoort. Roel en Harmpje stappen oet.

Aan d'aanderkaant van 't perron komp de intercity met as bestemming Grunning binnenrieden. "Dat kan ja niet mooier", zeg Roel. Ze stappen vlug in. "Hèhè", zeg Harmpje, "nog mooi op tied thoes."

In een mum van tied bennen ze in Zwolle. En ok in Assen. De trein daoverde Meppel en Hoogeveen, maor ok Beilen veurbij. Daor zagen ze met een glimp heur auto staon.

In Assen der oet, weer even kovviedrinken en met de stoptrein - ze hebben wel vief keer keken - richting Schiphol terug naor Beilen.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, as Roel en Harmpje 's aovends thoes bennen, kommen ze tot de conclusie, dat, aj dat reizen niet wèend bennen, 't allemaol niks metvaalt.

"Toch hebben we veul leerd vandaog", zeg Harmpje.

"En zo is dat", zeg Roel.

64. Naor de kerk

Ik zat in de kerk van Nörg. Mien gedachten dwaolden aof. Mien ogen gleden van de preekstooel naor de hoge raomen en 't örgel. Opeeins mus ik denken aan dat mooie gedicht van Lammert Braaksma.

Lammert Braaksma was een van de eersten, die in 't Noordenvelds schreeven gung. Hij wör geboren in 1891 in Vreeis en verhoesde in 1898 naor Nörg. Daor hef hij zien jongesjaoren deurbraacht. Over die tied van zien leven hef e laoter veul schreven, o.a. het gedicht: *De eerste kerkgang*.

De eerste kerkgang

Doe ik zon handig jonggie was, mij dunkt een jaor of negen,
mus ik met mien vaoder naor de kerk, al har 'k der slim op tegen.
Wij zatten an de manlu kaant, de daarde baank van veuren,
dan kun e, zoas vaoder zee, de domnie 't beste heuren.

Ik zat stoef naost hom, mooi rechtop, met natte steile haoren
en zag deur 't smalle hoge raom 't getril van de ekenblaoden.
Bij 't zingen dee ik dapper met bij d 'allerhoogste noten ;
De legen, daor kun ik neet bij, die wassen veur de groten.

Ik lusterde naor 't örgelspeulen, 't gesang met lange haolen,
ik wachtte op 't puutie an de stok, ik mus mien cent betaolen.
Hoo dudelk zee 'k de preekstool nog met de haon en de ekenblaoden,
maor 't jaortal achter in de stoel, daor mus ie maor naor raoden.

Het zunnelicht vul in de kerk deur de hoge spitse raomen
en 't stof dreide in slierten om in wonderlike baonen.
Ik keek naor vaoder noe en dan, hie gef zien haand an mij ;
de preek, die was veur mij te hoog, die ging an mij veurbij.

Maor 't stille uur, de örgeltoon,, 't volk in heur zöndags kleed,
Dat meuk en mak mij noe nog aans, net as een wonder leed. (lied!)
Noe nog, nao omtrent vieftig jaor, zit 'k vaak weer in die baank.
De indruk op het kinderhaart waarkt deur, oes leven laank.

In 1963 kwam Lammert Braaksma bij een verkeersongeluk om het leven.

Maor,wa'k je noou toch nog zeggen wil, aj dit gedicht gooud lezen, wat moet dit jonkie toen mooie jaoren had hebben in Nörg.

65. Aans en toch geliek

Ik ben weer terug op eigen nust. Even een paar weken naor oonze dochter wèest in Canada. In Vauxhall, Zuud - Alberta, in 't vroougere Wilde Westen. Aj terug bennen, kriej altied de vraag: "Hooou was 't daor? Is 't daor ok beter?" Ik antwoord dan altied met: "Och beter? Soms wat aans, maor je moeten overaal warken veur de kost. Je kriegen 't nargens veur niks!"

Bepaalde zaaken bennen wat makkelijker. Het aanvraogen veur het bouwen van een grote eerdappelschuur, of het grondig verbouwen van joen woning is binnen 14 daogen rond.

Het grote verschil is, denk ik, de ruimte. Die is daor zo groot! En dat gef een bepaold vrijheidsgeveuil. Mij in elk geval wel.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, veurdat ik daor 's aovends slaopen gao, loop ik der vaak nog even oet. Even een frisse neus haolen. Even kieken, hooou of 't weer is. Ik zeuik bij helder weer dan altied naor de Grote Beer en de Poolster. Daor is 't noorden. Dat doe 'k thoes ok. As ik dit tegen Klaos zeg, wordt 't even stil. Dan zeg e: "Dat kan neeit!" Heuil overtugend.

As ik hum oetleg, dat ze daor op dezölfde noorderbreeidte zitten, dezölfde sterrenhemel zeein, maor alleen 8 uur laoter, geeit e der niet wieder op in. Toch zeei ik aan hum, da'k hum niet overtuugd heb. Ik laot 't maor zo.

66. Pret op oons waotercloset

Ik heb 't in een streeктаolbladtie lezen. De riolering in Noordenveld wordt deurspoten. Dan gaon ze foto's maaken om te kieken, of der ok gebreken bennen. De techniek steeit veur niks.

Mien gedachten gaon terug naor vlak nao de oorlog. Ik greuide op op een boerderijgie in Peeist. Dit boerderijgie stun wat achteroet met de kont naor 't Brinkstraotie. Wij hadden gien tillevisie, gien tillefoon, gien gas en waoterleiding en gien riolering. Wij hadden wel al elektrisch. Lanteernpaolen bepaolden het dörpsbeeld en verbonden de bovengrondse leidingen. In de haarfst zaten ze vaak vol met boerenzwalvies, die zich verzaamelden veur de trek naor 't zuden. In de keuken stun dan ok wel al een radiogie. Zu'n apperaot met een katoog der in.

Daornao is der heuil wat aan leidingen in de grond stopt: buizen veur waoter, gas en riolering en kaobels veur stroom, tillefoon en neuim maor op. Allemaol veuroetgang.

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, as alles warkt, is 't mooi, as 't niet warkt, is 't minder mooi.

Oflopen week zat ik te kieken naor een voetbalwedstried op tillevisie en te lustern naor Aofrikaonse toeters. Vlak bij oons hoes stun een oranjekleurde vrachtauto te brullen. Die spoot de riolering in de straot deur. Ik wus 't, want ik had 't ja lezen.

Ik mus naor de w.c, oons waotercloset. Druk maor op de knop en waj ok dooun, alles verdwient. Ik doe de deur lös, zeei veur oons w.c. viezigheid en de onderkaant van 't deksel is ok niet schoon meer. In de pot raore geluden. 't Borrelde wat, 't kwam omhoog en 't zakte weer. 't Ging net gooud. Maor wel een stank in hoes! Zu 'n vieze rioollucht. Mien vrouw kwam thoës. Zij zee nao een paor dagen: "De gemeente bellen!" Ik zee: "Och, wij redden oons der wel met!" Ik dacht wel: "Waorum gebeurt dat noou bij oons en niet bij de verantwoordelijke wetholder!?"

't Hef wel een paor daogen duurd, maor langzaomerhaand wonnen aandere luchies 't van de rioollucht.

67. Eerbied

Wij worden aal daogen older. Vaok greuit joen kennissenkring. Maor ok woj aal vaoker neugd veur een begraovenis of een cremaotie. Ik aarger mij dan. Bij een begraovenisstoet liekt het wel, of we gien tied meer hebben om respect te tonen veur de overledene. Alles daovert deur. Tied is geld. Bij een cremaotie zwelt het geluud aan in de wachtruimte. Mèensken begroeten mekaor luudruchtig, vekaansies worden besproken en der wordt laachd. Het is net, of der gien eerbied meer is.

Toch kan 't nog aans. Aoflopen week. Een begraovenis vanoet een kroeg in Nörg. Bij de gang naor de begraofplaats wör de klok lud. Altied indrukwekkend. De stoet leup zwiegend deur het dörp. Daor was om vraogd.

De straotmaokers bij 't begun van de Peeisterstraot stopten met heur wark. Ze stunden met de rug tegen de muur van een gerage aan. De chauffeur van een dikke vrachtwagen, hij har 't ongetwiefeld drok, stopte. Alle verkeer stun even stil. Zölfs mèensken op de terrassies likten even niet aan heur ijsco. Dizze eerbied veur een, die oet de tied kommen is, dee mij gooud.

In die stilte heurde ik in de verte kinderstemmegies en wat geluden van warkzaamheden. Een teeiken, dat 't leven deur geeit.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, as 'k de kraant lees, liekt 't wel, of we zeuiken naor male berichten. Vergeet niet te genieten van aal 't mooie om oons hèn. Het is der nog wel!

68. Nörg broest

Nao een aantal jaoren, dat 't wat minder was, broest Nörg weer. En zo heurt dat. Startplaats Fiets4daogse, een struuntocht deur old Nörg veur goenend, die ok van lekker eten holden, je kunnen de meulens en de kerk bezichtigen, een feest4daogse met een meerkamp, ringsteken veur aanspanningen met peerde en pony's, voout-volleybal aan 't Zwaoneveldmeer. De Vooruitgang broest nao 100 jaor nog, parachutisten kommen oet de lucht vallen, Theater Drent met familievestellings, braderie, meziek, dansers, circus, Zumba-bewegen (zul dat Aofrikaons weden?), zang, dikke bandenrace, een korenfestival, een stooulendaans en ok nog heuil veul veur de jeugd. As inwoner van Nörg en omliggende dörpen, of as vekaansieganger kuj noou niet meer zeggen, dat der in Nörg niks te dooun is.

Mien gedachten gaon dan zu'n vieftig jaor terug. Nörg har zien Langelen-en Oosterdunen, Nörg har kampeerboerderijen, een openluchtbad, veul natuurschoon, fiets- en wandeltochten, maor veuraal zien overdekt podium op de Kerkbrink met "meneer De Vries". Volgens mij was 't gien Nörger, maor hij zörgde der wel veur, dat aovend aan aovend de Kerkbrink vol stun met mèensken, overal vandaon. En dan nao ofloop daansen en feesten in 't Zwaoaneveld met "Ellen en de Lolmaokers".

Toen broesde Nörg en Nörg broest weer.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, as Nörg toch niet bouwen kan, misschien kunnen we dan nog is, heuil bescheiden as wij bennen, vraogen om een open podium, een soort meziekkoepel, in 't hart van Nörg, want een kloppend hart döt leven.

69. Een goeie Drent pist nooit allend

Een goeie Drent pist nooit allend, Een mooi Drèents gezegde. Waor komp dat vandaon?

Vroouger wör der in Drenthe veul saomen daon. Der wör veul in de maande warkt. Vaok warkten ze boeten. Daor was ruimte zat. Ze waren daor een met de natuur.

Mien pap en twee oompies hadden saomen pinken (eeinjarige koouen) in 't laand. In 't veurjaor mus der dan richeld worden. As kind wuj precies, bij wie je wezen mussen. Een oom meuik altied grappies. Een riempie van hum wa'k nooit vergeten ben, is: Oonze meid en buurmans meid, pisten in de pot, dat der broes op steeit.

Bij boermarkewarken in Peeist waren de kwaojonges altied in de buurt van Hinnerk. Die vreug dan: "Jonges, hoou is 't, kuj al broes pissen?"

Bij een klopjacht met veul Peeister driers, verdween der een koppolie kerels naor de bosraand. Ze stunden in 't gelid te pissen. Weer terug bij de groep zee een tegen Willem, een al wat older mannegie: "Hej de klompen dreug holden?"

As kind begreep ik neeit, wat daor achter zat: broes pissen en de klompen dreug holden. Pas laoter wus ik het. Een Drent prat der wel over, maor beneuimt neeit, waor 't om geeit. Broes pissen hef met volwassen worden te maoken en de klompen dreug holden met prostaatproblemen van wat oudere mannegies.

Maor, wa'k je toch nog zeggen wil, oons kleinzeuntie oet Canada was over. Ik wol hum ok wat Drèents leren. In de eerappeloogst gungen veer kerels oet Eel daor helpen. Toen een op 't laand pissen mus, ging oons kleinzeuntie der naost staon en zee: "Een goeie Drent pist nooit allend!" Wat hebben ze daor laacht met mekaor.

70. Alles in zien tied

Het W.K.- voetbal is aoflopen. Der waren gien echte oetblinkers. 'k Heb weinig mooi voetbal zeein. Soms was 't (te) hard. Vergeten oonze profs niet heur veurbeeldfunctie veur de jeugd? Straks zeein we bij 't kaboutervoetbal de vleeigende trap tegen de börst!

Mien eerste schupperij tegen de baal begon bij hoes in Peeist. Ale Lezwiën oet Hollerwiek was mien trainer. Hij was inwonend knecht bij oons.

Mien wereld wör groter. Ik ging voetballen met jonges oet Peeist. Op 't kleine brinkie.

Vaok een tegen een, of twee tegen twee. Meer jonges waren der ok neeit. Oonze lastigste tegenstanders waren de bomen. Soms kregen we ok ruzie. Ging die bal noou over, of was 't een doelpunt? Oons doel har gien lat.

In de legere schooultied kregen we training van meester Kupers. Op de woensdag - middag. Dat was in die tied een soort Johan Cruiff veur oons. Geweldig veul van hum leerd.

Nao de legere schooultied wøj lid van G.O.M.O.S. Tot die tied waj vaok lid van de gymestiekvereeineging. Ok niet verkeerd. Veur mien eerste wedstried kreeg ik een kaortie van meester Kupers. Ik was back. Ik daacht: "Hooou wet die kerel noou, dat dat mien plek is?" Dat har e al lang bekeken.

As G.O.M.O.S. in die tied goeie jeugdspeulers har, wör der zegd: "Daor kuj as vereeineging wat aan hebben!" Noou bennen ze vaok as jong jonkie of wichie al vertrokken.

Maor....., wa 'k je toch nog zeggen wil, een aole supporter van A.C. Milaan zee lêest op tillevisie: "As wij vrij waren van de febriek, misten we gien training. En een wedstried al heuilemaol neeit. Noou leven ze in weelde, der is gien Itaoliaon meer bij en ik kan gien kaortie meer betaolen!"

71. Het welwezen van dieren

Een aole boer oet Hoes ter Heide hef 't over zien kammeraod. Hij zat naomens een boerenorganisaotie in een landelijke warkgroep over het welwezen van dieren. Hij is der oetstapt. Hij kun der niet tegen. Die lui (Dierenbescharming / Partij van de Dieren) preuiten dezölfde taol, maor ze verstunden mekaor neeit. Ze konden net zo gooud Chinees gaon praoten!

Ik dacht aan mien pap. Ik was een klein jonkie. We waren aan 't zaod inhaolen met gaonde waogen. Eein lössen bij de kapschuur, de aander laoden op een akker op de èes. Tussen de middag de peerde met heur voolties, die op staal stunden, even in 't laand. Nao de middag de peerde weer veur de waogens, de voolties weer op staal.

Op een middag wol dat niet zo gooud. Het vool aal maor weer terug en niet de staal in. Soms stun e rechtop en kreeg ok wel is een tik op zien kont. Op de straot bij 't brinkie stopte een auto. Een kerel keek even, stapte oet en kwam der aanlopen. Hij was een inspecteur van de Dierenbescharming en vreug, of dat zo mus. Mien pap bedaacht zich neeit, zee: "Over vief minuten wi 'k aan ' t waark", drukte die "meneer" de teugels van 't peerd in handen en leup weg. De man was zo veraldereerd, dat e de teugels aanpakte. Daor stun e. Gelukkig kwam 't verstand toen boven!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, lèest heurde ik dit verhaol van een Roner. Hij woont in een neie buurt en har 't over zien bureen.

"Twee dikke honden hebben ze. 's Mörgens vlug even oetlaoten en dan in 't hok. 's Aovends een uur met ze lopen en dan in 't hok. Maor wel regelmaotig der met naor de veeiarts en 't beste vreten, dat der maor is. En wel lid van de Dierenbescharming en wel lid van de Partij van de Dieren. Noou...., dat neuim ik echt een hondenleven!" En hij raosde maor deur.

72. De kop der aofhouwen

Wat een Drent niet kent, dat (vr)et e neeit. Alles wat leeft en gien poten hef, is gevaorlijk, moet dood.

In mien jeugd haolden we het 't heui lös in hoes. Het lèeste voor bleef vaak op de deel staon. De mörgen derop lagen der slangies op de deel. Mien mam reuip dan: "Slao ze dood!"

Het waren haozelwürms. Pootloze hagedissen. Heuil onschuldig.

Laoter kreeg ik vaak tillefoonties. "Wij hebben een ringslang. Hej der nog belang bij veur schooul?"

Meeinstied hadden ze dan een platte kop. Nargens veur neudig

Eein keer bèelde der een: " 'k Heb een adder. Hij leeft nog!"

Ik daacht: "Zoo!"

Het was een ringslang. Wij hebben hum vief daogen in de klas had. Der is altied wel een bij, die niet bang is. Nao vief daogen gieneein meer. Dan leuiten we hum vrij bij een veentie en zagen, hoou mooi e wegzwom.

Waorum bennen we zo bang veur die kronkeldingen zunder poten. Komp dat deur heur gespleten tonggie, deur heur starre ogen, of deur 't gif? Of misschien deur die aole verhaolen? Deur die wat bezondere boer, die met een stok een kring om een adder in 't zaand trok. De volgende dag lag de adder dood in de kring. Of deur de adders, die je hoepelnd achternao kwamen, allemaol de steert in de bek?

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, kinder oet Westervèelde kommen noou aan de deur met een levende haozelwörm of ringslang en een boer oet 't dörp vertelde mij over een adder op zien arf. Gien platte koppen meer, gien bangigheid meer. En....., ze bennen der dus nog!

73. De geschiedenis herhaolt zich altied

Een geschiedenisleraor leerde oons: “L’ histoire se répète toujours”. De geschiedenis herhaolt zich altied. Dat is zo. Dat geldt veur alles. Oorlog en vrede.

Armooude en welvaort. Opvoouding en leren. Maor ok mode. Gooi dus nooit wat weg. Gewoon even achteroetzetten of wegghangen, tot ’t weer mode is. Dat scheelt een hoop geld.

Diezölfde leraor zee ok: “De wereld veraandert neeit, maor wel de middeln, die we hebben.” Ja, vroouger molken we met de haand, noou döt een robot dat. Vroouger dreumden wij van de maon, noou reizen wij der naor toou.

Daor daacht ik aan, toen ik Anna en Bertha in een winkel in Nörg heurde praoten. Anna zee: “Mien zeun is toch wel zo eigenwies. En as ik zeei, hoou ze met heur kinder omgaon, dan draait mij de maog om. Vertel ik hum, hoou wij dat vroouger deden, dan bennen wij olderwets en hebben wij der gien verstand van!” Anna was oetraosd. Bertha gooide der nog een scheppie bovenop. “Heur kinder hebben alles. Bulten speulgooud. Maor waardering....., ho maor. Dat is der niet bij!” Ze besloot met: “De tied zal ’t wel leren!”

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, dat lèeste is waar. De eigenwieze zeun wordt ok opa, kreg ok levenservaring en geeit net zo denken over zien zeun. De geschiedenis herhaolt zich. De wereld veraandert neeit, maor wel de middeln.

En, alles in zien tied!

74. Een gulden is een euro

't Gebeurt bij een winkel in Nörg. Margie wil der in, Greeitie komp der oet. Ze bennen al wat op leeftied.

Margie: "Goh, Greeitie ja. Wat he'k dij in tieden niet sproken. Hoou geeit der met?" Greeitie schof heur volle kar met bosschuppen aan de kaant. Ze hef blikbaor alle tied. Der wordt wat hen en weer praot. Soms heuil luudruchtig, soms hebben ze lol en soms flustern ze haost. Waor hebben ze 't dan over?

Der wordt praot over 't weer. Eerst te heeit dan te nat. En over heur gezondheid. Dat duurt even, want der bennen nog al wat kwaalties! Der is een poppie geboren en een ongeluk gebeur. Dan zeg Greeitie: "Hest de kraant al lezen vanmorgen?" Nee, Margie nog neeit. "Noou," geeit Greeitie wieder, "aan de brink in Nörg bennen twee hoezen te koop. Een veur bijna een miljoen en een aander veur over een miljoen. Een miljoen, Margie!"

Margie zeg dan: "Een miljoen. Dat was vroouger bij oons heuil wied vort. Dat woord kenden we neeit. Ja, en dan hebben we 't noou niet over guldens, maor over euro's!"

"Die euro döt oons de das om", zeg Greeitie. "De priesen in guldens bennen zo priesen in euro's worden. Maor 't is wel 2,2x zoveul! En mien schoonzeun zee lêest nog, dat ze vergeten waren, dat ok met zien loon te dooun!"

Margie en Greeitie waren 't heuilemaol eeins.

Maor, wa'k je toch nog even zeggen wil, was dizze "Kiek op de Wereld" noou zo veul minder, dan van die leui 's aovonds op tillevisie? En 't kostte niks!

75. “Kunst” in Veenhoezen

’t Is zu’n virtig jaor leden. Roel en Harmke gaon verhoezen. Naor een heuil aander streek in Nederlaand. Ze kommen in een blokkie van twee te wonen. Maor wel in een aole buurt. Da’s wel mooi. Heur burenen bennen al wat oldere mènskenen. Ze hebben altied in ’t dörp woond. Ze hadden daor een zaak. Heur zeun en zien vrouw zitten noou in de zaak.

In ’t tuuntie van Roel en Harmke steeit een vogelverblief. Een nachthok met een grote vleeigruumte. Heur veurgangers hadden daor kanaries en zo in. Roel en Harmke veulen daor niet veur. Roel zeg op een dag: “Harmke, ik wol wel een stuk of wat tuten holden. En dan een mooie haon der bij.”

“Daor muggen we dan eerst wel is met de burenen over praoten,” zeg Harmke.

Zo gezegd, zo gedaon. Op naor de burenen veur een kop kovvie. Nao wat gepraot over en weer komp Roel met zien verhaol over de tuten op de proppen. As hij zien verhaol daon hef, wordt ’t even stil. Buurman is een bedachtzaome man met veul levenservaring. Roel en Harmke kniepen hum al. Dan begunt buurman: “Aj tuten willen holden, wi ’j der zeker ok een haon bij. En die kraait.” Even is ’t weer stil. Dan geeit e wieder: “Noou, wie ’s mörgens de slaop nog neudig hef, as de haon kraait, die heurt hum neeit. En wie hum wel heurt, hef de slaop oet en kan der wel oetgaon. Dus, doou ’t maor.”

Maor....., wa ’k je noou toch nog even zeggen wil, bij dit verhaoltie dacht ik aan

“Kunst” in Veenhoezen. Ik maok der dan van: “Wie de “Kunst” langs de vaort mooi vindt, die kek der maor naor. En wie die “Kunst” niet mooi vindt, die kek maor een aander kaant op.”

Of zult zo simpel neeit wezen?

76. Bij de dokter

Een Drent prat niet gauw over zaakelijke dingen, of over poletiek. Maor heuilemaol niet over zien geveuilens. Marga Kool schref dan ok in heur prachtige gedicht *Achter oen ogen*: “Dreints is een taal van onbesprèuken laoten de dingen, die van binnen raakt, een Dreintse tonge wordt strenge bewaakt.”

Hier dacht ik aan, toen ik bij de dokter in de wachtkaomer zat.

Hinnerk zit der al. Berend komp binnen.

Berend: “Goh, Hinnerk ja. Doe hier ok?”

Domme vraag natuurlijk, want dat zöt e ja wel.

Hinnerk: “Jao. ’t Regende, dus ik kon ’t wel even wachten.”

Berend: “Man, man, wat ’n waoter neeit.”

Even is ’t stil. D’aandern wachten in spanning aof, hoou ’t wieder zal gaon.

Berend: “Bist hier veur dijsölf?”

Hinnerk: “Jao. Aans zat ik hier neeit.”

Weer even stilte.

Berend: “Bist hier veur dien beeinen? Ik zag dij lèest wat kreupeln.”

Hinnerk: “Nee.” Dan geeit e wieder: “Het kabinet kriegen ze ok maor niet klaor. Dat hadden ze beter aan oons oetbesteden kunt. Wij hadden ’t al lang klaor had.”

Berend heuif niet wieder vraogen naor Hinnerk zien kwaol. ’t Is dudelijk. Daor wil e niet over praoten.

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, aj graog willen weeiten, waar een woont, moej vraogen: “Jij wonen in Peize, is ’t neeit?” As ’t niet zo is, hej toch een grote kaans, daj ’t antwoord wel kriegen!

77. De kleine en de grote trom

Ik blaoder in *Een Eeuw Vooruitgang*. De geschiedenis van de muziekvereining in Nörg in woord en beeld. Een prachtig boouk.

Wat mij opveuil was, dat op de oldste foto's alleen maor kerels staon en dat langzaomerhaand ok vrouwlu in beeld kommen. Ik vreug mij aof, wel de eerste vrouw in 't korps was. Ik kan 't in 't boouk niet vinden.

Mien gedachten vlogen terug naor Eenrum op de Grunniger klei. Wij hebben daor driei jaor woond. Oonze buurman, een al wat oldere man, was veurzitter van Orpheus. Het was een geweldig korps. Ze speulden in de superieure aofdeeling. Op grond van heur prestaaties kregen ze de culturele pries van de provincie Grunning. Die pries wör deur een gedippeteerde oetriekt op heur jaarlijkse oetvoering. Hij prees het korps zowat de hemel in. Toch har hij een opmarking: Hij miste vrouwen in het korps! In die tied begon dat wat te kommen.

Buurman maggelde wat op een papiertie. In zien weerwoord bedankte hij de gedippeteerde heuil stief, hij vond 't een geweldige eer veur 't korps en veur 't dörp en ging zo nog even deur. Ok kwam e terug op de opmarking over vrouwen in 't korps. Hij zee: "Meneer de gedippeteerde, vrouwen in oons korps. Wij hebben 't der in 't bestuur over had. Wij hebben besloten het niet te dooun, want.....", toen heuil e even in, "ze begunnen met een roffel en eindigen met de dikke trom!" De heuile zaol lag plat.

Maor, wa'k je noou toch nog even zeggen wil, wat muggen we bij De Vooruitgang in Nörg en inmiddels ok bij Orpheus in Eenrum bliede wezen met aal die wichter en vrouwlu!

78. Een waarheid as een koou

Geesje oet Langel is bij Marchie oet Westervælde op de kovvie. Ze bennen nog nuver aan de praot, as Geesje 't opeeins drok kreg. Ze zeg: "Ik moet maoken, da'k thoes kom. De post kan der zo wezen." Dan begunt ze een beetie te lachen. "Noou, ik kan 't joe ok wel vertellen. Ik har der nog een bon liggen van een winkel oet Assen. Aj veur € 80, - wat kochten, moch je der veur € 20, - wat bij zeuiken. Noou ha 'k ingelk niks neudig, maor toch..... Vlug even wat aander gooud aan. 't Kon nog net veur de middag. Veur in Nörg flitste 't".

"Ree je te haard?" vreug Marchie.

"Och man, veuls te haard. Ik daocht: Weg winst! Dan in Assen maor een vrij parkeerplekkie zeuiken. Dan ha 'k de kosten van 't parkeren tenminste neeit. Zu 'n plekkie von ik. Mooi nog aan de raand van 't centrum. Ik wus in Assen waor ik wezen mus en slaogde in een mum van tied. Een mooi jurkie met nog wat derbij. Ik kwam wel wat dunder oet, maor ja, toe maor.

Op de terugweg krieg ik een dikke bui. De roetenwissers aan. Ik daacht: Wat veur papiertie zit daor toch achter? Noou, je begriepen 't al. Een bekeuring veur fout parkeren. Die parkeerplekken daor waren veur vergunningholders. En noou moe 'k naor hoes. Ik moet bij de breeivenbus wezen, veurdat mien Berend der is." En daor stoof ze weg. Marchie daacht: "Kiek oet wicht, straks nog een bekeuring".

Maor, wa'k je noou toch nog even zeggen wil, mien opa har vroouger overaal spreekwoorden veur. Ik daacht dan: "Wat een gezeur!" Noou denk ik vaak, dat ze der niet veur niks bennen. Ze vertellen je een waarheid as een koou, want haastige spoed is zelden goed en wie 't onderste uit de kan wil, krijgt nog wel eens het deksel op de neus. En houu zul 't thoes aoflopen wezen? Eind goed, al goed!?

79. Een pot veur niks

Aoflopen week was der een lezing van de *Historische Vereeniging Norch*.

Het ging over krudeniers, of leeiver winkeliers. Die verkochten van alles en nog wat. Bert Boon oet Assen had roem 100 dia's en kon der mooi over vertellen. Hij har ok een dia van een krudenier, die met een kar met een peerd der veur aan het venten was. Ik daacht meteen aan het boouk van Willem Pol: "Mag het iets meer zijn". In dat boouk steit ok een Nörger krudenier, die in Nörg en de boetendörpen ventte. Op een dag har e zien route deur Een en 't Eenerveld. 't Was in de tied, dat men zich nog bukte om een cent op te pakken. De meeinste gezinnen hadden 't niet te roem. Hij stopte bij een bedoouninkie in 't veld. Nao 't kopen van de normaole bosschuppen en wat gepraot, zee de vrouw: "Noou he'k nog wat. 'k Heb de pot lek en noou wo'k wel een neie hebben."

"Die he'k wel," zee 't krudeniertie. Een daogse en een zundagse. En doe snapst wel, die lèeste is wat duurder." Die zundagse was veul mooier, maor dat zat der niet aan. Toen kwam 't winkeliertie met een veurstel: "As toe hier bij mien kar der op zitten geeist te pissen, kregst die mooie veur niks!" Dat zul ze ja toch wel niet dooun. De man har zich vergist. Het vrouwgie de rokken omhoog, de broek naor beneden en daor stroesde ze hèn.

Naor de man zee, was e die dag zien verdeeinste kwiet wèest.

Maor....., wa'k je noou toch nog even zeggen wil, vaok heur je, dat vroouger alles beter was en gemooodelijker. Maor hoouveul zolden der, as ze veur de keus kwamen, echt willen ruilen!?

80. Zörg veur mekaor

Dizze keer geeit 't over Kees. Kees woont in een zörgboerderij in de kop van Drenthe. In dat dörpie is ok nog een schooultie.

Soms is Kees het warken op de boerderij even zat. Dan pakt hij zien dreeiwieler en geeit oet fietsen. Die dreeiwieler hef hij neudig. As kind hef hij thoes op de boerderij een ongeluk had.

Kees is een vrolijk jonkie. Waor dat maor kan, mak hij een praotie. En as der gienend is veur een praotie, dan zingt hij. Zien herkenningsleeidtie is: "Ik ben een Drent, dat kuj toch ok wel heuren, ik ben een Drent, dat kuj toch ok wel zien."

Op een dag fietst hij langs de schooul. Daor is 't net pauze. Een stuk of wat kinder, die bij 't hek langs de weg speulen, rooupen Kees wat nao. Dat vind hij niet mooi. Zien gezicht betreft, zien zingen holdt op. De fietstocht is dizze keer bedörven. Het holdt hum de heuile dag verder bezig: "Waorum, waorum, waorum!?"

De schooulkinder zitten al lang weer in de klas. Die denken der niet meer aan. Ze bennen't al weer vergeten.

As Kees thoes komp, begunt hij te reren en vertelt, wat hum overkomen is. Dan komp der contact tussen de mèensken van de zörgboerderij en de schooul. Kees mag op schooul kommen om zien verhaol te vertellen. Alle schooulkinder muggen naor de zörgboerderij. Kees zal daor dan de rondleiding verzörger.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, as mèensken met mekaor heur verantwoordelijkheid nemen, wat kan der dan veul oplöst worden. In 't klein, maor ok in 't groot. Het kan zo simpel wezen.

81. Zörg om oons börgemeester

Ik ben veurige week dinsdag naor Ronermaark wèest. Met Roelie, mien vrouw. Eerst even de auto parkeren bij kennissen veur de deur. Op de maark loten kaocht veur, je kunt 't niet raoden, de voetballers van Roon. Wied van te veuren zöt de man met de microfoon joe al aankommen. En as dan ok nog de neie veurzitter oons persoonlijk aansprek, kuj der niet onderoet. We kriegen een troostpriesie.

Dan wat scharreln achter peerdekonten en veur kraompies langs. Een geluk, dat Roelie der bij is, aans har hier gieneein wat aan oons verdeeind.

Het begunt wat te miezern. Wij besluten om naor de beurs te gaon. Daor is 't dreug. Roelie geeit met een zus van heur op pad. Ik ben 't geslenter zat en gao der met een borrelie op een mooi plekkie bij zitten. Bij een taofelie naost mij strieken twee daomes neer. Ik kan der niks aan dooun. Ik moet wel metlustern. Nao wat hen en weer gepraot frag de een: "Weeitst doe wel, wel in oonze streekblaoden het vaokst op de foto steeit? Juust ja, oons börgemeester. En ik vind, dat hij der maor slecht oetzöt. Zien gezicht en zien holding, 't wordt een aol mannegie."

D 'aander zeg: "Daor hest geliek aan. Toch is hij nog wel sportief. Ik dèenk, dat hij 't met zien wark zwaor hef. Vroouger waj wat as börgemeester, tegenwoordig wordt der maor tegen je aanschupt. Ik vind 't aans een geschikte kerel."

Dan komp der een daarde bij en is dizze praoterij daon.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, oons börgemeester moet in 't vervolg maor lachend en flink met de scholders achteroet op de foto. Dizze mèensken en een heuileboel aandern hebben hum nog neudig!

82. Kriegen Peeister natte voouten!?

Aj op een kaart van Drenthe kieken, zeei 'j, dat Nörg en dus ok Peeist heuil mooi in de tang liggen van 't Oostervoortse Deeipie en 't Einer of Groote Deeip. In 't verleden zöcht het waoter de makkelijkste weg naor zee, waardeur aal die kronkels ontstonden.

In mien jeugd in Peeist was dit nog zo. In natte tiden stun het laand langs de deeipies onder waoter. Ik zeei nog een foto in de kraant, dat opperies heui wegdreven en ik weeit nog, dat wij heui op draogstokken naor het hoge dreuigen. In het veurjaor zat ik vaak met een verrekieker naor vogels te kieken in die ondergelopen stukken laand.

In een dreuge tied in de zummer, as der bijna gien waoter in de deeipies stun, gungen wij as Peeister kwaojonges kolkies leegscheppen of dikmaaken. Resultaat!?

Veul vis. Maor eigenlijk een vörm van streupen.

In Peeist kregen de inwoners gien natte voouten.

Zu'n kleine vieftig jaor leden wörden die kronkelnde deeipies recht trokken. Mooi, omdat 't laand beter wör, maor minder natuurlijk.

Noou kommen de kronkels der weer in en bennen der Peeister, die bang bennen, dat ze natte voouten kriegen in hoes.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, die Peeister waren en bennen een pienter volkie. As ze in 't verleden natte voouten hadden kregen van kronkelnde deeipies, waren ze daor nooit gaon bouwen. Dan har Peeist misschien noou op de Negen Bargies (Het Noordse Veld) legen.

83. Bennen jaogers moordenaors!?

Haalf oktober. Gure buien, de blaodern vallen, 't wordt kolder. De tied van Zuudlaordermaark en begun van 't jachtseizoen.

Een jaoger zee: " 'k Ben beneid, of ze mij ok weer veur moordenaor oetmaaken".

Ik daacht: "Jao, zo is 't op 't ogenblik in Nederland."

Ik heb de mooiste herinneringen aan de jacht en heb in die tied veul natuurkennis op- daon. Mien buurman in Peeist was imker, har vruchtbomen en stroeken met bessen en was jaoger. Nao de middagpot dee Bertus altied even de ogen dicht in zien makkelijke stoooul. As hij wakker wör, stopte hij zien piep en scharrelde wat rond op

't aarf. Zag hij mij, dan reuip e: "Hee jong, woj even met!?"

We leuipen naor zien jachtveldtie. Bertus met 't geweer langs een kaant van 't wallegie, zien hond der over en ik met een stok langs d'aander kaant.

As wij thoeskwamen bij zien vrouw Rooufie, verdween de hond in zien mand. Die dreumde even laoter van de gemiste kaansen van zien boas. Vaok har die niks. Ik har altied buit: een plak stoet met een dikke laag hunnig. As 'k der aan denk, preuif en ruuk ik die nog.

Op een dag vreug ik buurman: "Mag ik zaoterdag met naor De Smilde?"

Daor har hij ok een jachtveld. Buurman zee toen: "Dan moej meester Vogelzang op schooul maor vraogen." Die leuip daor met hum op jacht.

De dag derop ging ik met lood in de schoounen naor die hoofdmeester in Nörg en klopte op zien deur. Op mien vraog antwoordde hij: "Zo jongen, jij wou met ons op jacht? Ik zou zeggen: Blijf goed spek eten en vraag dan maar eens weer, als je bij mij in de klas zit. Je zou daar nu alleen maar verdwalen."

Ik dee de deur gauw weer achter mij dicht. Verdreeitig, omda 'k niet met much, maor bliede, da 'k weer oet dat kaomerie was.

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, diezölfde meester reuip mij jaoren laoter, toen hij in Nörg bij de visboer stun en ik der langsfietste, nao: "Soegies, ben je ook jager geworden!?" Dat ben ik neeit, maor wel een natuurleefhebber, die niks tegen de jacht hef.

84. Opvoeden is veuraal hopen

Veurige week. Dreei foto's in de kraant van dreei mooie daomes. Zaakenvrouwen. Een van die dreei was oonze Jitske Beukemao. Het gung om de verkiezing van beste zaakenvrouw oet Noord -Nederland.

Mien pap zee eerder altied, as een wereldkampioen was worden: "Hooou kunnen ze dat noou zeggen? Ik was der ja niet bij!" Jitske hef het geweldig daon. Ze is tweede worden. Ze hef in Westervèelde naor schooul gaon. Ze was rustig, onopvallend. Gien ster. Dee, wat ze mus dooun.

As leerlingen op een plattelandsschooul van schooul gaon, blief je ze volgen. Da's mooi. Je weeten, wat der van terecht komp. Je kommen ze zölf tegen, olders, of opa's en oma's. Zo noou en dan dringt der wat tot je deur: "Jitske is doktersassistente worden. Jitske warkt in Zuudlaoren. Döt wat met pillen of zo."

Die zaak gung kapot. Jitske daacht: "Wat zij daor verkeerd deden, dat kan ik beter!"

Ze begon veur heur zölf.

Dan heurde je weer: "Jitske hef al zoveul personeel in deinst. Jitske hef kantoren in De Brinkhof. Jitske hef de caviaboerderij, vroouger de boerderij van Slagmeulen, kaocht. Jitske is nomineerd veur de verkiezing van zaakenvrouw van het noorden."

Jitske was de jongste. Ze is tweede worden. Feliciteerd daormet. Je muggen der trots op weden. En wij ok een beetie. Ze is oeteindelijk een van oons, kan nog plat proaten en is gewoon Jitske bleven. Dat is misschien wel heur grootste kracht.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, wij muggen in het onderwies of as olders kinder alleen maor begeleiden bij het leren op schooul en het opgreuien tot volwassenheid. Kinder moeten het zölf dooun. Wij as olders muggen veuraal hopen, dat het gooud komp.

Jitske hef het tot dusverre geweldig daon!

85. Grèensgevalen

Der is een tied wèest, dat der in oonze streken jaogersvolken leefden. Zij woonden daor, waar voedsel was. Met mekaor deden ze, wat ze müssen dooun en saomen deelden ze, wat ze hadden.

Laoter wörden ze boer. Ze gungen wonen, waar 't laand was. Ze gungen dat laand verdeelen. Het wör mienend en dienend. Der kwamen grèenzen. En der kwamen problemen. De riedende rechter hef der een mooi baontie aan overhouden.

Ieder mus een aander dudelijk maaken: Tot hier en niet wieder. We deden dat op heuil verschillende menieren. Hondties tillen zo nou en dan heur poot even op. Ruuk je't wel. Hier ben ik de baos.

Tussen de èsakkers legden wij dikke voorsteenen. Trekkers wupten die laoter hen en weer. We verstoppen in neibouwwieken oonze hoezen achter schuttings en hegen van coniferen. Tot nut van 't inbrekersgilde. Zölfs om de boshoezen in de Oosterdunen bouwen wij wallen van takken. Gien kiek geliek. Maor toch: Tot hier en niet wieder. Ik kom hier op, deur een verhaol van een aole boer oet Zuudvèelde. Hij har 't over 't aanmaaken (ontginnen) van 't vèeld. "Oeteindelijk", zee e, "bleef der een hooukie vèeld liggen. Aan driei kaanten lagen boeren met heur akkers, aan een kaant een zaandweg. Jaoren laoter wör ok dat lèeste hooukie vèeld aanmaakt.

Maor wat bleek nou, der was te weinig grond. Die driei boeren der omhèen hadden jaoren achter mekaor een haalve voor wieder ploougd. 't Is veur de rechter wèest. Het was verjaord."

Maor, wa'k je nou toch nog zeggen wil, deur grèenzen kommen der ruzies, zölfs oorlogen. Zul dit ooit overgaon? Ik denk van neeit, want aans was 't probleem der al lang niet meer wèest.

86. De dood

Al jaoren gao ik naor Peeist. Naor mien schaopen. En naor mien breur.
Zien stooul is leeg. Hij is dood. Dat klinkt hard. On - Drèents. Een
Drent is niet zo recht veur de kop.

Een Drent zeg: "Hij is oet de tied kommen."

Ieder kreg bij zien geboorte tied van leven. De een wat körter, de
aander wat langer. Oet de tied kommen is vaak moeilijk te begriepen.

Een leerling oet Langel zee, toen zien buurman oet de tied kommen
was: "Gisteraovend lag hij in de kist. Hij was al overleden, maor hij was
der nog wel. Noou, nao de cremaotie, is hij der niet meer. Ik begriep dat
neet." Dat jonkie har 't daor moeilijk met.

Mien kleinzeuntie oet Canada hef't daor makkelijker met. Hij wet 't zeker.
Zien overleden kammeraodtie is dat kleine sterregie, dat hij 's aovends aan
de lucht zöt staon.

De dichter Roel Reintjes oet Beilen (1923 – 2003) dicht 't zo.

Starven

Wees zacht Dood as ik starven gao
en blaos de aodem van vergeten
over de zeerte van het weten -
dat is genao.

Dood is niet slim, het is een slaopen
in 't grote bedde van de rust
daor 't veilig is en 't longern blust.

Ik weet van horizonnen van de Rust
waorachter ik ok ienmaal zal verdwienen
maor 'k bin zo schrouwend bang
veur lieden en veur pienen
en daorum Dood, aj komt -
haol mij dan onbewust.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, tieden lang is de dood
veur kinder wegstopt. Der wör niet over praot. Der wör over zwegen.

Toch hef de dood wat, dat kinder trekt. Dat wör mij dudelijk tiedens de lèeste Open Monumenten Daogen. Leerlingen van de groepen 7 en 8 van basisschooulen bezöchten ok de begraofplaots. Rikus Hartlief gaf ze daor oetleg. De leerlingen van meester Halbe Hageman meuken foto's. Verstilde Monumenten. Heuil indrukwekkend. Binnenkört kuj ze zeein in de kerk van Nörg.

87. “Domme praot”

Der wordt vaok zèegd: “Waor een groep is, is altied een clown bij.” Dat is vast zo, want waor een groepie mènskén bij mekaor steit of zit, wordt vaok laachd. As ze op de brink mekaor treffen, langs de lijn bij ’t voetbalveld, nao ’t vissen, of nao de jacht om de stamtaofel in de kroeg, de verhaolen worden aal dikker en mooier en der wordt aal meer laachd.

Zo ok in een kroeg in Nörg. Dreei man op een kruk veur de bar, een alleen een paor krukken wiederop, de kroegbaos der achter. Nao nog een dik verhaol, een lachsalvo en al nuver wat borrelies zeg een van de dreei: “Doe oons der nog maor een in.”

Dan zeg de kroegbaos: “Die jonges kunnen nog een kriegén, jij kriegén niet meer.” Op de vraog, waarom neeit, zeg de kroegbaos: “As jij nog een kriegén, woj een aander meensk, “waorop hij zeg: “Tap die dan noou maor een in! “Gelach van d’ aander. Een beetie grammietig tapt de kroegbaos hum nog een in. Hij wil hum even terugpakken.

”Je hebben der ok nog dreei staon van veurige week,” waorop de kruzitter zeg: “Zet die der dan maor naost!” De jonges buldern van ’t lachen. Ok die alleen zit, begunt wat te kniezen, schof zien borrelglassie bij en zeg: “Kroegbaos, geef mij ok nog maor een.” As ’t glassie vol is, zeg hij: “Bedankt” en nipt met pretoogies aan zien borrelie. Wat geven wordt, heuf je ja niet betaolen! Die jonge kroegbaos hef die middag veul leerd.

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, in een wereld, die aal meer verzaokelijkt, hoop ik, dat dit soort domme praot nog lang blef bestaon. En ik bedank de boer, die mij dit verteld hef.

88. Winter

't Wordt winter. De weerman gef 't aan. Kaans op vörst en snei.

't Vrös. Der komp snei. Een ramp! 't Waait, of 't iezelt. Oons laand ontwricht! Rijen auto's worden langer. Blikschao. Treinen rieden niet meer. Wij raoken deur normaole natuurverschienseln heuilemaol van streek. Hoou kan dat toch?

Ik denk terug aan mien kinderjaoren, zu 'n vieftig, zestig jaor leden. Een dörpie met boerderijgies. Gien tweei, driei auto's veur de deur. Ze hadden allemaol 't waark bij hoes.

In de winter kwam de kachel onder de schouw vandaon. Die wör met een lange piep deur de keuken met de schörsteein verbonden. Je voouten koj mooi kwiet op de ring om de kachel. Lekker waarm. Maor toch in die keuken de blooumen op de roeten.

As der veul snei lag, mussen we lopend vanoet Peeist naor schooul in Nörg. Wij wörden dan wat eerder rooupen, kregen een plak stoet en een lap om de kop. Met mekaor vertrokken we zo vrooug, dat wij nog op tied in schooul konden wezen.

Maor dat lukte nooit. Der was onderweg zo veul te beleven! En de meesters en juffen waren al lang bliede, dat wij der waren, ok al was 't wat te laot. Dat wussen we wel.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, oonze wereld is veraanderd van heuil overzichtelijk naor heuil ingewikkeld en drok. Wij moeten dit, wij moeten dat. Wij leven op oonze agenda's.

Lèest heurde ik een, die te maoken kreeg met ernstige zeeikte: "Ik weeit niet meer, waar mien agenda is!"

En de wereld draaide deur!

89. Verschonen

't Is nog winter. Wij staon der niet meer bij stil. Wij vinden het heuil gewoon.'s Mörgens wakker worden in een verwaarmd hoes. Wij drukken op knoppies en hebben licht en waarmte. Wij draaien aan kraonen en hebben kold en waarm waoter. Wij springen onder de douche, of gaon in bad.

Hoou aans was dat vroouger. Dan muj eerst de kachel aanmaoken om waarm waoter te kriegen. Waoter, waj dan oet de pomp heilen. Peeist kreeg in de vieftiger jaoren pas waoterleiding. En niet daogelijks onder de douche of in bad, maor eenmaol in de week verschonen.

Dit döt mij denken aan een verhaoltie oet Een. Daor woonden een paor wichteries. Elke zaoterdagaovend zo tegen 't duustern gungen die naor de plaatselijke kroeg om een rollegie snoep. Achterom en heuil stillegies. As ze de woonkeukendeur dan lös deden, wörden daor driei zeunties wast in de tobbe en verschoond. Die stoven dan in heur naokie alle kaanten op. De wichies kregen foeterend heur rollegie snoep: "Smirrige wichter!" Terug naor hoes dachten ze, dat ze ok nog "wat" zeein hadden. En een wil dat ze hadden!

Een aander verhaoltie speelt in Peeist. 't Is zaoterdagaovend en kold. Boer Knelis wil op bère. Hij moet zich nog verschonen. Hij denkt: "'t Is kold. Ik doou dat even bij de nog heeite kachel in de keuken." Een vattie met waoter veur de kachel op de grond, de kleren oet. Noou weeij'j allemaol wel, wat der gebeurt, aj je bukken. Juust. Dan geeit wat joen achterste al is nog wieder achteroet. En daor stun de nog gloeiende kachel. Boer Knelis wör toen heuil vlug. Ik weeit neeit, of hij ok nog gooud slaopen hef die naacht.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, laoten we met mekaor aal die veurzeeiningen, die wij hebben, blieven waardenen. Laoten we 't niet allemaol maor gewoon gaon vinden. En veur de jeugd: ik hoop, dat jullie aal dat mooie kunnen beholden, want dan heb ik 't ok!

90. Een Kerstgedachte

Ik zit in de trein. Alleen. Op zu'n plek, waar veer kunnen zitten. Ik wil wel praoten, maor begun nooit. Tegenover mij zitten een oldere man en een jongkerel. Ik pak een booukie, lees en luuster.

De oldere man vertelt zien levensverhaol.

“k Ben opgreuid in een streng geleuvig gezin en kon gooud leren. Toch mus ik nao de legere schooul naor de boer. Een van oonze kerk. Dan was 't gooud. Maor 't was niet gooud. Ik was der veur 't wark, mus alleen eten en miste leefde. 'k Heb 't driei jaor volhouden.”

“En toen dan?” vreug de jongkerel.

“Ik dus niet naor hoes zonder wark. 'k Heb eerst veur een neie boer zörgd. Die was niet van oonze kerk. Dat was thoes niet bèest. Dat kun nooit gooud wezen. Maor 't was der heuil bèest. Ik was daor kind aan hoes, ik moch 's aovends cursussen volgen en at met heur aan taofel. Ik was een van heur.

Ik begon aan heuil veul zaaken te twiefeln. Alles wat zo zeker was, was 't opeens niet meer. Laoter he'k op de grote voort voren, he'k in verschillende oorlogen vchten en kwam ik met aandere culturen in aanraoking. Mien twiefels wörden alleen maor groter.”

“En noou dan?” vreug de jongkerel.

“k Ben nog altied geleuvig”, zeg de oldere man, “maor ik gao, waar ik in de wereld ok ben, naor de kerk, die 't dichtste bij is. En dat mag dan ok een moskee, of wat veur aander gebouw op dit gebied, wezen.”

't Is even stil. Ze kieken beiden naor boeten. Dan lèegt de oldere man zien haand op de kneei van de jongkerel en vrag: “En doe mien jong, geleufst doe ok?”

“k Weeit 't neeit”, zeg de jongkerel, “ik vin dat moeilijk. Ik geleuf niet echt in een God. Ik geleuf meer in de kracht van de Natuur.”

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, toen de trein oons eindstation naoderde, zee de oldere man: “Ik heb 't over God, jij hebben 't over de kracht van de Natuur, een aander hef 't over de kracht in de Mens, of over Allah. Maor....., zul 't niet allemaol dezölfde wezen!? Alleen....., wij maoken der niks van!!”

As ik daogelijks 't neeis volg, denk ik der net zo over.

91. De tied van achter - en veuroetkieken

De Kerstdaogen en Old- en Neijaor bennen weer veurbij. De tied van achterom - en veuroetkieken. Ok de tied van knieperies en rollegies bakken. De platte knieperies stellen het aole jaor veur, de rollegies het neie.

As ik achterom kiek naor mien kindertied in Peeist, zeei ik mien mam in de aole keuken staon. Op de zwilk op taofel een grote kom, een iezer, kraanten en een langwarpig rond stokkie en op een stooel een trom. Ze is reur met 't beslag. Mien pap zit bij de kachel met de voouten op de ring. 't Is winter. 't Is kold. De blooumen zitten op de raomen. Mien mam zèeg: "Jan, loop jij even naor Rooufie om een pond sukker. 'k Kom net wat tekört." Rooufie is de buurvrouw. As pap terugkomp, foetert mien mam. Hij is toch weer te lang vortbleven.

Het beslag is klaor. Mam achter 't iezer, pap achter 't langwarpige, ronde stokkie. Een lepel beslag op 't heeite iezer. Het sist en damp't wat. Even vasthouden en dan met 't puntie van een eerdappelschèelmessie een rond kooukie van 't iezer haolen en richtig mien pap op taofel leggen. Die rolt 't kooukie om 't stokkie en 't rollegie is klaor. In rijen van tien worden de rollegies op de taofel lèegd. De een wat lichter, de ander wat donkerder van kleur. De een wat körter, de ander wat langer. Maor allemaal lekker. En ik maor loeren op een misbaksel. Die was dan veur mij.

As de kom met beslag leeg was, lagen der roem honderd rollegies. Die wörden dan in de trom daon. Mien mam begon op te rumen. Mien pap kreeg de beslagkom, gung der met zien wiesvinger deur en slikte die aof. De kom kun zo weer in de kaast, zo schoon wör die.

As ik achterom kiek naor december 2010, even veur de Karstdaogen, bij oons in de keuken, zeei ik bijna hetzölfde gebeuren. Een zwilk op taofel, een kom, een iezer, een stokkie, een trom. Ik mus naor Harmtje van Marten Martens om een pond sukker. Ok ik kreeg foeters. Ok ik bleef te lang vort.

Roelie maor bakken, ik maor rollen. Tien op een rij. Roem honderd in totaol. En ok allemaal lekker.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ok ik kreeg de beslagkom en slikte mien vingers aof.

Het recept, wat mien vrouw gebruikt, is van mien mam. En die har 't misschien wel van heur mam. Waj neudig hebben is:

- een pond sukker.
- een pond Koopmans - patentbloem.
- een haalf pond roombotter.
- driei eier.
- drieie pakkies vanillesukker.
- bijna een haalve liter waoter.

Ik vraog mij dan toch vaak aof, hoou 't komp, dat niet in alle hoezen de rollegies geliek smaoken.

92. Slepen

Ik hol van tradities. Het slepen op oldejaorsaovend is zu'n traditie. De jeugd trekt knallend deur 't dörp. Alles wat lös steeit en niet onder dak, wordt metnomen.

Vroouger wörden soms heuile boerenwaogens oet mekaor haold en op een plat dak weer in mekaor zet. Zoas in Westervælde op 't dak van de aole schooul. De knollen kwamen der dan ok weer op.

Dat zwaore slepen is daon. 't Is noou nog de jeugd, die, as 't donker wordt, nog even 't dörp in mag. Veuraal breeivenbussen en borden van Te KooP lopen gevaor. Aj wat kwiet bennen, moej lopend of op de fiets 't dörp deur om joen spullen te zeuiken.

De jeugd hef dan lol. Het past in de traditie. Wij bennen dat zo gewoon.

Tegenwoordig zeei 'j berichies op de computer: "Wie weet, waar mijn brievenbus is? Is dit grappig!?" Zuks vin ik jammer. Men zeg wel is: "Het leven is één theater!" Noou, speel 't spel dan met. En aj niet zeuiken willen, zet dan joen spullegies onder dak.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, het spel wordt ok tegenwoordig nog speuld. Het gebeurde in een boetendörp van de aole gemeente Nörg. De jeugd trok deur 't dörp. Bij een groot hoes stun veur 't hoes niks. Maor..., da's ok traditie, een Drent komp achterom. En achter 't hoes stun van alles en nog wat. Lös en niet onder dak. Dat wör versleept. De baos van 't spul kreeg 't in de gaoten. Hij bood de jongelui € 25, - en een fles champagne aan. Dan mussen ze alles weer terugslepen. Ze waren met 15 man en gingen even aan 't kopreken. Het bod wör weigerd.

Toen wör een boertie met een klein trekkerie vraogd om zien spullen de volgende dag op te haolen. 't Boertie zee: "Mörgen moe'k neijaorlopen."

Oeteindelijk hef hij zien spullen zölf terughaald. Da's traditie. Zo heurt 't!

93. Een aanrieding met dodelijke aafloop

't Is al in de nommedag. In 't tweeduuster. 't Is wat roeg weer. Margie moet nog even naor Eel. Steven, heur man, zeg: "Gooud oetkieken, wicht!"

Op de terugweg is 't al donker. Der is niet veul verkeer bij 't pad. Tussen Dundern en Nörg met z'n 70 / 80 km. per uur op de teller, dat mag daor, stek der opeeins een over. Zunder oet te kieken. Margie boven op de rem. Deuzen vleeigen van de achterbaank aof. Boemmm! Naost heur auto lig een dik haart. Een bok. Ze döt de deur een beetie open. De bok stek de kop omhoog. Margie zeg: "Ksttt!" De bok komp in de beeinen en verdwient in 't duuster. De auto lop nog. De lichten dooun 't nog." Maor gauw naor hoes," denkt Margie, "dan kan 'k daor wel kieken, hoou groot de schao is."

In 't Nörgerholt, vlak bij hoes, weer een. 't Geeit net gooud.

Steven döt de garagedeuren lös. Margie stapt oet. Ze steet te trillen op heur beeinen. "Wat hest noou?" vrag Steven. "Och man, een haart onder de auto", zeg Margie.

Saomen bekieken ze de auto. Gien deukie, zölfs gien schrammegie te vinden.

"Hest geluk had, Margie", zeg Steven.

De volgende nommedag, in 't tweeduuster, moeten Steven en Margie naor Peize. Steven zeg: "Zullen we over Dunderboerkaamp rieden. Even kieken, waar 't was?" Dat dooun ze.

Bij een graskaamp aan de raand van een veentie geeit Steven deur de barm rieden. Margie kan dan in de deeipe sloot kieken. Misschien lig 't haart daor wel in. Opeeins rop Margie: "Daor lig e!" De bok is nog over de sloot kommen. Vief meter 't laand op hebben zien krachten 't begeven. Steven en Margie rieden deur. Ze moeten ja naor Peize.

Maor, wa'k je noou nog zeggen wil, het begrootte Steven en Margie toch, dat zu'n lekker stuk vlees daor liggen bleef.

"As we de auto stuk hadden, was de schao ok veur oons wèest," zeg Margie, "we rieden straks even naor Klaos."

Klaos is streuper, jachtopziener en jaoger wèest. Steven en Klaos haolen de bok in 't duuster nog op. "Een beste", zeg Klaos, as hij de bok aan de achterpoten in de schuur hangt en hum slaacht.

94. Frits Fazant

Ik gao alle daogen naor mien schaopen in Peeist. Mien Schoonebeekers. Ik geef ze wat biks en wat heui. Dan hang ik even over het hek. Noou al een paor week lop daor een fazanthaon. Mien ogen zeuiken langs de wallegies en dan zeei ik hum weer. Ik neuim hum Frits. In een booukie van de basisschooul steeit een verhaol over Frits Fazant. Ik vin dat een mooi verhaol. Daorom neuim ik hum Frits.

Hij lop daor alle daogen. Alleen. Da's wel is aans wèest. In mien jeugd leuipen der fazanten as koppels tuten in en om Peeist. Soms struunden de jaogers de wallegies aof bij oons hoes. As der in de verte een schot veuil, begonnen de fazanten al te lopen. Langs de wallegies en deur de sloot. As de jaogers bij oons waren, zaten de looste fazanten in de kapschuur.

Der wör vaak jaogd, der was veul wild. Ik von 't altied mooi, aj de fazanten vanoet hoes zagen lopen, as der hier en daor een knienegie vortsprintte, of as der een haos op de lopers gung.

In die tied was der ok een jachtopziender. Mans. Ik much hum graag. Ik was natuurleefhebber en bij oons thoes waren 't gien streupers.

Sommigen hebben 't streupen in 't blooud. As de fazanten dan om joen hoes lopen, is dat wel is moeilijk. Zo ok bij boer Rieks. Hij zette een paor strikken in de beukenheeg achter zien schuur. Jachtopziender Mans trok de strikken op en braocht ze onder 't theedrinken in hoes. Mans zee: "Hier hej joen strikken. Niet weer dooun, Rieks".

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, Rieks von Mans laoter een min kerelie.

Dat was niet sportief van hum.

95. Bladhoesiespeulen

Kinder speulden vroouger. Tegenwoordig speulen kinder nog. Maor wel aans. Zoas alles aans worden is. De vraog is, of 't ok beter worden is.

Vroouger speulden de kinder in en om hoes en in 't dörp. Het meeinste met simpele, vaak eigengemaakte dinkies. Het kon ok niet aans. Aal die neimootse spullegies waren der ja nog neeit. En veul geld veur duur speelgoed was der ok neeit. Denk hierbij maor is aan: achteromkiekerie, met piel en boog scheiten, blikspuit, bokspringen, boomtikkerie, fluities maoken, hoepeln, kaotseballen, schipper mag ik overvaoren, landveroverie, tollen, verlöstikkerie, hokpakkerie, zakdooukieleggen, bladhoesiespeulen en neuim maor op. Ken je ze allemaal nog?

Zang - en kringspellegies en aandere gezelschapsspellegies hebben meerweerde in vergelieking met spellegies, diej allennig speulen. Der speult eerezucht met, maor ok maandeelighheid en saomenwarking. Met mekaor de regels vaststellen en je aan die regels holden. Leren, om tegen joen verleeis te kunnen. Veuropgaon in 't spel, of je aanpassen bij aandern.

Tegenwoordig bennen, niet alleen de kinder maor ok de groten, aal meer op heurzölf. De vraog is en blef: Komp maandeelighheid in oonze tied van 't drokke bestaon nog wel genug aan bod!?

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, as ik naor mien lammegies kiek, of een aander naor zien jonge honden, dan zeei 'j wel hoo 't moet: Veul lichaomelijk bezig weden, veul speulen en veul slaopen en rusten.

96. Stiekem op een oetkiektoren

Wij reden oever slingernde weggies deur 't Grunningerlaand naor Eenrum. Vlak veur Warfhoezen, in de bocht, zag ik een toren staon. Zu'n oetkiektoren van de B.B., de Burger Bescherming. Van nao de oorlog. Mien gedachten gungen terug naor Peeist. Daor stun ok zu'n toren. Op de bunker.

Oons speulterrein was eerst in hoes, daornao der omtoou, in't dörp en daor boeten. Zo ontdekten wij ok de bunker. Dat was spannend. Je konden der in. Daor was 't donker. Der waren van die luchtkokers. Daor koj steinen deur naor beneden gooien. Aj der in waren, muj oetkieken, daj niet een op de kop kregen.

Op 'n keer wör der bouwd. Eerst grote, dichte tegels, hogerop open tegels. Boven wör 't wat breider. Der kwam een soort kaomerie bovenop en hoog prikkeldraad der omtoou. Een toren.

Wij wörden neisgierig. Wat zul daor bovenin zitten?

Wij zaogden een paor eikies om en zetten ze schuun tegen 't prikkeldraad omhoog. Die hindernis wör nomen. Dan de stammegies schuun tegen de toren omhoog. Tot bij de tegels met de gaoten derin en dan precies daor, waor aan de binnenkaant de steinen trap was. Toen konden wij nog deur de gaoten en zo kwamen wij der. Uren zaten wij der soms bovenin. Gieneein kun oons zeein. Wij hadden een prachtig oetzicht. Wij hebben nooit wat verneeld. Het was en bleef oons geheim.

En thoes.....!? Ze wussen der niks van!!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, zo leerden wij wel met gevaoren om te gaon. Wij leerden ok, verantwoordelijkheid te draogen. Veur mekaor en veur 't materiaol. Wij zaogden wel stiekum een aander zien boompies om. Maor och...., in de bos stunden genoeg!

97. Greuien, tegen de klippen omhoog

Wij gaon nog al is met de trein naor Schiphol. Ik lees nooit in de trein. Ik bel ok nooit in de trein. Ik kiek altied noor boeten. Naor 't laand, de bossen, de dieren en naor mènskén.

Aw dan bij de Randstad kommen, zeei 'k alleen maor gebouwen. Aal hoger, aal mooier. Ik prebeer wel is de raompies te tellen. Die bennen niet te tellen. Zo veul.

Achter aal die raompies zitten mènskén, staon taofels en stooulen, computers en tillefoons en neuim maor op. En der wordt nog aal maor bouwd.

Dan gaon mien gedachten vaak terug naor Eenrum in Grunning. Zu'n virtig jaor leden. Der kwam een provinciaole sportraad. Ik wör vraogd veur de jeug dofdeeling en mus dan Noord - West Grunning vertegenwoordigen.

Elke maand vergaodern in stad. In een aold gebouw argens bij 't Martini - Kerkhof in de buurt. Wij begonnen met een docterus as boas en twee veur de administraotie. Eëlke vergaodering mussen we eerst declaraotieformulieren invullen. We kregen staopels praotpapieren in hoes. Nao twee jaor mus ik der oet. Wij gungen naor Nörg. Der stun een nei gebouw op staopel van zo veul miljoen, der waren drie hoge baozen en een heul peleton veur de administraotie. Bij mien afscheid vreug ik, wat we in die twee jaor noou presteerd hadden. Nao een kôrte stilte bleek, dat we hier wat adviseerd hadden, daor wat bemiddeld. Maor veurbeelden, waor we echt wat daon hadden, ontbraken. En aj niet oppassen, dooun dit soort raoden en instanties niks aans dan greuien.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik har 't over de Randstad. Inmiddels is 't ok al in Zwolle en Assen. En aw niet oppassen met mekaor, straks ok in Roon.

98. Simpel denken

't Is drok in de neie wachtkaomer van oonze hoesartsenpraktiek in de aole Rabobaank. Grietje zit der al met heur dochterie Myrthe, as Aafke met heur zeuntie Don binnenkomp. Nao wat hen en weer geleuter over de kwaolties van heur zölf en heur kinder zeg Grietje: "Zul 't is gien tied worden, dat wij hier in Nörg op schooul ok wat aktie ondernemen tegen de plannen van oonze neie regering!? Dat regelt mor. Hier gien geld meer veur, daor gien geld meer veur. Oonze kinder worden de pineut. De groepen aal groter. Gien tied meer veur probleemgevallen. En die schienen der aal meer te kommen."

"Jao", zeg Aafke, "dat daocht ik eerst ok, maor noou niet meer. Ik har 't der gister -aovend met mien Geert over. Die zee: "Ach schei toch oet man. Hej vanmörgen de kraant niet lezen!? Hier, moej kieken. Aa en Hunze: 180 leerkrachten en 2000 leerlingen. As die leerkrachten nou is gewoon les gaon geven en aal die flauwekul achterwege laoten, hebben ze èelk 11 in de groep. Dan moet 't toch meuglijk wezen, dat ze tied en aandacht genog hebben veur aal die kinder. Gewoon simpel denken! Maor dat kunnen ze niet meer!" Toen Geert oetraosd was, wör 't even stil. "Ik mus hum eigenlieks geliek geven", besloot Aafke. Grietje wör oprooupen deur de dokter.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, aj simpel opzeuiken in een woordenboouk, beteeikent dat: onneuzel, zwak van verstand. Geert bedooulde natuurljik, dat besturen heuil gemakkelijk is. Hij zul 't in ieder geval aans (beter!?) dooun.

99. Beheerders en scheeters

Ik fietste van Zeijerveld naor Peeist. Tweei keer zag ik een dikke steen met wat tekst derop. Het waren grèenssteenen van de boermarke Zeijen. Ok de boermarke Langel hef van dizze steenen plaotst.

Bennen boermarken nog van dizze tied? In de oale gemeente Nörg bennen der in ieder geval in Langel, Nörg (Oost-en Westèende), Peeist, Zuudvèelde en Westervèelde (rustend) nog boermarken. Der is zölfs in Drenthe nog een overkoepelnde organisaotie.

Ze hebben vaok nog wat onverdeelde gronden in bezit, een bossie, een akkerie of een brink, beheren zaandwegen en verpachten jachtvelden. De verkozen bestuurders bennen de volmachten.

Lèest was de boermarkevergaodering in Peeist. Aj een stellegie aole mannen verwachten, hej het mis. Een dikke 20 markegenoten waren aanwezig, waaronder een vrouw. En heul wat jongkerels.

Naost het onderhoud van wegen, het opschonen van de natuur en de gemeenschappelijke warktugen kwam de verpachting van de jachtrechten aan de orde. Een mooie bron van inkomsten veur veel boermarken in Drenthe, waar goeie dingen met daon worden. Het ondersteunen van dörpsactiviteiten, het onderhouden van zaandwegen, het steunen van een schooalbussie en aal dat soort zaaken.

Het probleem is, dat de meeinste jachtvelden aal kleiner worden. Oorzaak? Allerlei natuurorganisaoties weigern het jachtrecht op heur aal maor toonemende bezit.

Bovendien is mij lèest dudelijk worden, dat jaogers in boermarkenjachtvelden “scheeters” bennen en jaogers in natuurterreinen “beheerders”. Die lèesten verdeeinen wel, maor betaolen gien jachtgeld!

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ik verbaos mij der over, daj hierover van de kaant van de boermarken niks lezen in de kraant en niks heuren op radio en t.v. De natuurcluppies laoten zich wel heuren en zeein, noou ze heur aan de buul kommen.

100. Streektaolreurigheid in Noordenveld

Aj reur bennen, bi’j in beweging, bi’j drok, of gaoj aan de gang. Aole mènskén moeten reur blieven. Wij moeten weer reur. Ik krieg de auto niet reur. Zij hef ’t bekkie altied reur. Het feest reur maaken. Het wordt aander weer, want de kinder bennen reur.

Het is Meertmaond - Streektaolmaond. Der is ok van alles reur op het gebied van de streektaol. In Emmen was een heuile dag van alles te dooun: “Reur!”

In oons gemeentehoes in Roon is de heuile maond een tentoonstelling: “Streektaol aan Taofel”. Aj in de hal even wachten moeten, dan kiek maor even. Bij het vertrek krieg een haansk veur in de keuken. As de pannen wat heeit bennen, kuj hum gebruiken.

Alke van der Velde, de vrouw van Peter van der Velde, die al oet de tied kommen is, dreuig een verhaol van hum veur. Ze dee dat oet de kop. Heuil knap veur zu’n vrouwgje van achter in de 80.

Veuraofgaond aan de raodsvergaodering van woensdag 16 meert aankommend kuj kieken en lustern naor een bijzonder optreden van Jantje (de zus van Jan Holt) en heur man Wouter Bakker. In aold Drèentse klederdracht zingen ze *Bekketrekker*- leedties.

Wieder besteden vereeinigings aandacht aan de streektaol, of speulen Drèentse teneelstukken, wordt der een Drèentse kerkdeest holden, is der “Taol aan Taofel” met gedichten, verhaolen en muziek in de streektaol en speulen en zingen “De Straotklinkers” bij D.A.P (Drèentse Activiteiten Peize).

Aal met aal, streektaolreurigheid genog.

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, der wordt een boel foetert op de politiek en de ambtenaoren. Wat oons aangeeit, hebben wij in Noordenveld niks te klaogen. Oeds Keizer, oonze wetholder van onder meer cultuur, hef de streektaol in Noordenveld gooud op de rails staon. En....., ondanks een drokke vergaodering, was het voltallige college van B. en W. bij de opening van “Streektaol aan Taofel” aanwezig.

Dat oons bestuur en verschillende ambtenaoren de streektaol een warm hart tooudraogen, döt mij gooud.

101. Opvolging

Der is een tied wèest, dat wij last hadden van Noormannen. Dat kwam deur bedrijfsopvolging. Op een Scandinavisch boerenbedrief wör de aoldste zeun boer. D'aandern wörden de zee opstuurd. Die mussen met handel de kost verdeeinen. Zij ontdekten, dat dat deur roof en plundering veul sneller gung.

In oonze Drèentse dörpen waren de mèensken vroouger slim op mekaor aanwezen. Een Drèentse boerenhoesholding was eigenlijk al een soort commune, een leefgemeenschap. De aole boer en zien vrouw, de jonge boer en zien vrouw met een stuk of wat kinder, wat vrijgezellen, die thoes bleven wonen en soms een inwonende knecht en meid. En allemaol heulen ze zich bezig met het boeren - bedrief. Toen waren wij dat zo gewoon. Der wör niet over praot. Het sprak vanzölf. Een boerenzeun wör boer, een bakkerszeun wör bakker, een kapperszeun wör kapper, de zeun van een kroegbaos wör kroegbaos. Vul zölf de naomen der maor bij in. Toch gaf dit soms ok stil verdreeit. Ok daor wör niet over praot. Jan Naarding (1903 – 1963) schreef daor een mooi gedicht over.

Oompjen

Doe vaoder störf nam moeder d'leid ' in handen.
't Land weur behartigd, 't vie kreeg zien gerak,
want hie, de aoldste jong, dee 't volle wark van mannen:
dat was zien plicht: elk vun jao dat het sprak.

Nog kind in kracht leerd'e de lasten dragen
veur breur en moeder: ieder ha' 't zo daon!
Zo gung zien jonge tied. Nooit zul e zuk beklagen,
want zunder wark en zörg' hadde jao gien bestaon.

Op 't wasschup van zien breur zadde stil hen, onwennig:
't Wark ha' zien lichem, zörg zien hart verzoord.
De schik der gasten muuk hum stor, ienkennig ;
d'Echo van wichterlach hef e in draank versmoord.

Zie trouwden erbij in, zien breur en 't jonge vrouwgien,
want moeder, aold en of, kun 't wark niet langer an ;
Breur kreeg zo zuutiesan oet moeders haand het touwgien;
De leid 'heurt jao in handen van de getrouwde man.

Bij winterdag een stee bij 't vuur um zuk te warmen,
Waor de kleinste kinder klautert op zien schoot,
Die met verloop van tied van oompjen 't goed zult arven;
Knecht in zien eigen hoes, dat blif e tot de dood.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, we leven noou in een
verzaakelijkte wereld. Wie opvolgen wil en der bennen meer kinder, hef
een probleem. Lèest zee een boerin, toen we 't hier over hadden: "Jao,
dat speelt bij oons ok!"

Elke tied hef zien eigen, moej maor reken.

102. Rommelige dörpen

As ik de kraant lees, kiek ik altied even bij Miniman. Hier kuj je klachten kwiet. Ik ben alleen maor neisgierig, of der goenend oet de buurt reageerd hebben. 't Geeit vaak over dezölfde problemen.

Hier daacht ik aan, toen ik Hinnerk en Willem heurde praoten, twee mannegies oet Nörg. Ze bennen al wat op leeftied.

“As ik bij mooi weer wat rond fiets deur Nörg of de boetendörpen, dan arger ik mij”, zeg Hinnerk. “Oh jao? Waoraan dan?” vrag Willem. “Noou,” daovert Hinnerk deur, “Overaal staon containers langs de wèeg, die al lang leeg bennen. Der wordt verkeerd parkeerd. Der lig rommel op de brinken. Kinder kunnen niet meer speulen deur hondenstront. Bulten takken worden niet opruimd. Een aole koelkaast in een sloot. Allerlei spullen in de baarms. En zo kan’k nog wel even deur gaon. Aj ’t over de baarms hebben,” zeg Willem,” dan arger ik mij aan al die dikke steenen. As ik ooit oetwieken moet veur ’t een of ’t aander en ik hobbel met mien autogie over zu’n steen, dan stel ik de gemeente aanspraakelijk. De baarm is een onderdeel van de wèeg en daor heuren gien steenen te liggen!”

Hinnerk maakt heur leven weer wat aangenaomer.

“Maor ’t kan ok aans, Willem,” zeg hij. “Veurige week ree ik deur Zuudvælde. ’s Mörgens hadden ze bij een boerderijgie een stuk of zes, zeuven dikke bomen omzaogd en toen ’k ’s aovends terugkwam, was alles aan kaant. De stammen mooi naost mekaor, het brandholt op een staopel en de takken netties op een waogen. Die konden ze zo naor ’t Paosvuur brengen. En zo heurt ’t!” Willem was ’t met hum eens. Tevreden gungen ze èelk een kaant op.

Maor....., wa’ k je noou toch nog zeggen wil, het spreekwoord zeg: “Verbeter de wereld en begun bij jezölf.” As iederein dit dee, waren de problemen zo oplöst. Dan kon Miniman wel stoppen met zien rubriekie en hadden Hinnerk en Willem gien praot meer.

103. Vergeet 't niet! Geniet!

As 'k 's mörgens de kraant lees, ben'k geliek flauw. Onrust op de kazerne. Platen verwijderd van hunebedden. Vrouw gewond door krat met mesjes. Vriendin ook moordverdachte. Troepen Kadaffi hevig bestookt. Kerncentrale blijft instabiel. Verkrachter bejaarden krijgt levenslang. Dodental door beving in Birma loopt op.

En zo kan 'k nog wel even deurgaon. Hier zij toch koppien van kriegien. Joen dag wordt der toch deur bedörven, ok al schient de zun.

Dan loop ik naor 't raom. Een winterkeuninkie is driftig aan de gang om mos lös te trekken. Met een snaovelie vol vlög 't vogelie naor een klimplant bij oons tegen de muur. Even laoter is e der al weer. Ik geniet met volle teugen. Mien koppien ben 'k kwiet. Ik pak 't booukie *Aovendlicht, verhaolen en gedichten oet het Noordenveld* van Lammert Braaksma. Hij was een van de eersten, die in de streeктаol van Noordenveld schrievengung. Hij wör geboren in 1891 in Vreeis en verhoesde in 1898 naor Nörg. Daor hef hij zien jongesjaoren deurbraacht. Over die tied van zien leven hef e laoter in zien verhaolen vaak verteld. Zo schreef e ok het mooie gedichie: 't *Winterkeuninkie*.

't Winterkeuninkie.

Op 't roege wilde wallegie, daor zat een klein broen ballegie,
Zo tierig as 'n dartie en 't wupte met zien startie.

Doe wupte 't broene bollegie hoog boven op 'n pollegie.
Doe gung het: "Wiede – wiede – wiet! Wat is 't hier mooi, wat ben ik
blied.

De kolde winter is veurbij, die olde wal wordt net weer nei.
De kaamperfoelie lop al oet en kiek toch ies, wat al 'n roet!"

Doe keek het kleine ding mij an en vreug: "Wat wil ij, grote man?"
Ik zee: "Het geeit mij net as dij. 'k Ben ok zo bliede met de mei."

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, dizze mooie, kleine dinkies om je hèn ben der alle daogen. Je moeten ze wel zeein willen!

104. De dooie eerde

Ik kom met mien kameraodties thoes. Opa zit in zien stooul de piep te roken. Hij is wat doof. Wij hebben 't over een gijzeling in Amerikao. Opa zeg: "Waor hej 't over?"

Ik rooup: "Een gijzeling in Amerikao."

"Waor?" vrag opa.

"In Amerikao," rooup ik wat harder.

"Och, mien jong," zeg opa, "da's wied weg".

Hij bedoelde te zeggen: Daor kunnen ze je van alles wies maoken. Amerikao was zien wereld neeit.

In de hoogste klassen van de legere schooul zat ik bij meester van Diek in de klas. Ik much hum wel. Wij hadden een zölfde golflengte: de natuur. Hij vertöl over een Amerikaons boouk: *The dead earth*. De dooie eerde. Over hoou wij as mèensken oons eigen leven bedreigen.

Körtstleden. Beelden op tillevisie van verschrikkelijke natuurkrachten in Japan. Een geweldige golf. De gevolgen ervan. Der is niks tegen bestand. Ik veuil mij heuil klein. Maor och, het is ja in Japan. En da's wied weg.

Dan zeei ik een wereldkaortie met alle atoomcentraoles. Ik heur van dooie mèensken, die ze laoten liggen. Te gevaorlijk om ze daor weg te haolen. Het wordt mij zwaart veur d'ogen. De dooie eerde. Niks wied weg! 't Is heuil dichtbij!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, het wordt tied, dat wij met mekaor wat meer eerbied tonen en rekening holden met de natuur. We zullen 't nooit winnen.

En..., een dooie eerde wil toch gieneein!?

105. Vergeten!?

Ik ben in stad. Niet vaak. Alleen veur een bosschuppie. Dan as een haos weer terug. Ik ben gien stadsmèens.

In stad kom ik een aold - klasgenoot tegen. 'k Heb hum in jaoren niet zeein.

"Ah....., Harm Soegies", zeg e. "Hooou geeit der met? Da's lang leden!"

Ik weet, wie 't is, maor kan niet zo gauw op zien naom kommen. Ik zeg: "Man, man....., da's zeker lang leden," doou heuil enthousiast in de hoop, dat zien naom boven komt drieven. Het lukt neeit.

As ik thoeskom en 't Roelie, mien vrouw, vertel, weet ik 't zo maor. Het was Bertus Albers.

Ik denk: "Wat raor toch. Hooou zit 't door boven bij mij in mekaor?"

Niet zo lang leden was ik bij een kennis op bezeuk. Kees. Kees woont in een gesloten G.G.Z.- aofdeeiling. Hij keek mij aan. Hij laachde. En hij leuip maor. Hij kende mij niet meer. Hij zee alleen maor jao en nee. As ik weggao, lat hij niet merken, dat e dat begrep. Ik denk: "Hij is al weer vergeten, da'k der weest ben."

As ik zien vrouw vraog, hooou 't begonnen is, zeg ze: "Met kleine dinkies. Gewoon wat vergeten en zo. Jao,'t is een sluupmaordenaor. Alzheimer!"

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil: "Pluk de dag, zolang 't nog kan!"

106. Scheeiten

As kinder in Peeist schoten wij al. Met piel en boog. Die meuiken wij zölf. Met mekaor gungen wij dan op jacht. Heuil echt. Wij schoten nooit wat.

Laoter schoten wij bij hoes met een luchtbuks. Musken scheeiten. Het tuuthok zat er vol van.

“Dikke opvreters”, zee pap dan. “Scheeit ze maor!” Vaok bleef ’t bij even kieteln.

De tillevisie kwam. Cowboyfilms. Revolverhelden. Kerels, die snel waren met heur revolvers. Aj dat niet waren, redde je ’t neeit.

Maor....., dat was in Amerikao.

Mien achterbuurman is jaoger. Hij hef een jachtgeweer in hoes. Daor komp wat bij kieken! Regelmaotig A.I.D. - inspectie. Geweer en patronen worden controleerd. De geweerkaast moet op slöt zitten. Ze kommen bij hum thoes, of ze controleren in ’t veld.

“En altied met twee man”, zeg Job. “Wij lieken wel misdaodigers!”

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, as ik de kraant lees, naor de radio luuster, of naor de tillevisie kiek, liekt ’t wel, of dreeikwart van de Nederlanders een waopen hef. Overaal en deur iedereen wordt der maor op lös schoten. En aj dan toouvallig op ’t verkeerde moment op de verkeerde plek bennen, kuj ’t niet meer naovertellen.

Ik zee lêest tegen mien vrouw: “Wij moeten ok maor is naor ’t boetenlaand. Ik wil ok zu’n ding onder ’t kopkussen hebben!” ’s Naachts dreumde ik van een snelle revolveractie met mij zölf in de hoofdrol. Toen ik wakker wör, veuil ’t tegen. In Westervælde is ja nooit wat te dooun.

Zo was ’t in Baflo ok!

107. Een rötte koes

Ik har al vrooug een slecht gebit. Tanden poetsen wör bij oons niet veul aandacht aan besteed.

Op een naacht kreeg ik as kind koespien. Ik stun op de kop in bère. Het gung niet weer over. Mien pap zee: “Dan maor naor de dokter!” Midden in de naacht bij pap achter op de fiets naor dokter Elsingao in Nörg. Bij de stoep aanbellen. Jao, een auto en tillefoon hadden we nog neeit. Nao wat gestommel kwam de dokter bij de deur. Een paor minuten laoter was de rötte koes der oet. Dokter Elsingao trok alleen maor. En dat kun e gooud.

Hoou kwam ik hier op? Aoflopen week fietste ik in donkeraovend van De Wiekslag in Nörg over de ès naor Westervælde. Opeeins leeup daor een snor op straot met een kerel der aan. Wij kwamen aan de praot. Vanzölfsprekend over voetbal. Over Jan Koops van Tinie. Nog femilie van hum. Een mooie voetballer. Een geweldige middenvelder. Maor ok lastig. Op een keer kwam e op stevels (laarzen) trainen.

“’t Veld was zo nat”, zee e. Dat kon neeit, maor je konden hum ok niet missen.

De snor gung wieder: “Noou,” zee e, “die eeine rötte koes in Nörg is trokken. Het boerderijgie achter die hegen in Zandvoort. En dan die aandern nog, om maor bij De Vluchtheuvel te begunnen! En zo is ‘t!”

De snor verdween weer in ’t duuster.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, mien opa zee vaak: “De tied brengt altied een oplössing. Soms duurt ’t maor even, soms duurt ’t lang. Soms is ’t mooi, soms is ’t maal. Maor een oplössing komp der!”

En zo is ’t ok!

108. Voetballen met een schedel

Oet de tied kommen is van alle tied. As kind daoht je daor niet over nao. Dood gaon heurde bij aold wezen.

Ik weeit noou wel beter. Ik lees ok de stukkies in de kraant met een zwaart raandtie der om.

Een jaor of wat leden gebeurde der van alles bij de heuvelies in de bossen van de fam. Tonckens aan 't Rechte Pad tussen Zuud- en Westervælde. Der kwam een bordtie bij. Het bleken brandheuvels te wezen. Toen het cremeren begon, daoht ik, dat het wat neeis was. Nee dus.

In de kerk van Nörg wör mij dudelijk, dat der een tied wèest is, dat daor mèensken begraoven wörden. Nao de restauraotie bennen der alleen nog graoven veur de preekstooul.

Laoter wör der rondom de kerk begraoven. Op het kerkhof. Het onderste deel van de muur der omhèen is der nog. Het kerkmuurtie. Mien pap vertöl wel is, dat ze bij 't speulen bij de aole schooul op de kerkbrink soms voetbalden met botten. Of zullen 't schedels wèest hebben!? Dat kerkhof schient nooit ruumd te wezen.

Noou hebben we oonze begraofplaats met een aold en een nei gedeelte. Daor wordt een stukkje geschiedenis van Nörg en omliggende dörpen dudelijk. De meute weerd om der is hèn te gaon. Ok met kinder!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, Wat lig oonze begraofplaats der netties bij. Het wark van de warkgroep begraofplaats van *de historische vereeniging Norch*. De warkgroep is veur de tiende keer van start gaon. Dankbaor wark, omdat zichtbaor wordt, waj dooun.

109. Tiepelzinnigheid bij katoelen

Berend woont in een klein boerderijgie in een dörpie vlak bij Nörg. Achter 't boerenspullegie steeit een kapschuur. In die schuur steeit Berend omhoog te kieken, as Tinus der op zien fiets aan komp rieden.

“Moi Berend”, zeg Tinus.” Zeei jij ze vleeigen? Je loeren zo omhoog.”

“Nee man. Ik vraag mij aof, wa’k met dizze schuur moet. Vroouger zat der allemaol zaod in. Maor noou, die hoogte. Ik kan der niks met”, zeg Berend.

Tinus wet der wel raad op. “De schuur dicht maoken en een zolderie der in, Berend jong. Dan bi ‘ j der klaor met. Ik zal je wel helpen.”

Zo gezegd, zo gedaon. As ze met zien beidend aan’t timmern en ’t spiekern bennen, zeg Tinus: “Berend jong, wat een stront en wat een oeleballen. Breuiden hier katoelen in dien schuur?”

“Nee”, zeg Berend, “maor ze zitten hier wel veul.”

As de schuur klaor is, maoken Berend en Tinus een oelekaast. Die hangen ze boven in de nok.

Een jaor laoter komp Tinus bij Berend. Op zien vraag: “Hooou is ‘t met de oelen?” zeg Berend: “’t Is dunkt mij niks worden. Kachen hebben een dik nust van takken bouwd boven op de oelekaast. Overaal in en om de schuur von ik takken. En dan zullen der wel gien oelen wezen.”

“Zuw even kieken?” vrag Tinus en haolt al vast de lange ledder. In ’t kachennust liggen driei eier. As e dan ok nog even deur ’t gat in de oelekast kek, vleeigen twee oelen hum haost veur de kop. In de kaast liggen een dooie moes, een oelebaal en 6 witte eier.

Tinus rop van boven: “Nog even wachten tot der jongen bennen. Dan kunnen ze ringd worden. Ik weeit wel een, die dat döt.”

“Niks der van”, zeg Berend, “daor blieven ze mooi met heur vingers aof. Je moeten de natuuur zien gang laoten gaon.”

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, in dit geval geef ik Berend geliek, want aan tiepelzinnige katoelen hef gien een wat! En tiepelzinnig dat zij worden, as ze joe oet ’t nust haolen, meten en wegen.

110. Tieden veraandern

As ik van Zuudvælde naor Peeist fiets, dèenk ik wel is: “Wanneer kriegen ze ’t wark daon?” Links en rechts grote stukken laand, die der nog onbewarkt bij liggen.

Aj der een paor week laoter langs kommen, is alles zaaid en poot. Soms, as wij met ons kameraodengroepie bij mekaor kommen, hebben wij ’t der over. Dat wij de lêeste generaotie bennen, die heuil veul nog met de haand dooun mussen. Mèelken, Gras maaïen met een peerdemachientie. Het gras keren met een rief, of een vörk, laoter met een heuischudder. Opperen, lös heui inhaolen en thoes aofmaaken. Eerdappels poten met een schoet veur, eerdappels krabben. Beeiten op eenen zetten. En maor krupen. Beeiten lös maaken en koppen. Knollen plukken. Zaod maaïen met een zwao. Wij hadden thoes akkeries op de ès, die niet aan een wèeg lagen. Je mussen dan bij een aander deur de voor lopen. ’t Waren net grote tunen. Dan muj wellen, binden, hokken, met de stoppelrief der over en inhaolen, ’t leefst met gaonde waogen. Bult zetten, schoten, garven smieten en zo kan ’k nog wel even deur gaon. As een boer een waogenie kaocht, kon e weer jaoren wieder.

Daornao is de ontwikkeling hard gaon. Mechanisaotie, schaol-vergroting, investeren. Een miljoen is niks meer. Boeren verdwenen, die bleven wörden aal groter.

As dizze ontwikkeling zo deur geeit, hoou zal ’t dan over 50 jaor wezen?

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, hier har ik ’t de aoflopen week over met een boer oet Langel. Die zee: “Hoou de tied ok is, je moeten je de kop niet gek laoten maaken en zölf baos blieven!” Ik daoht: “Zo is ’t!” Maor ik heb makkelijk praoten.

111. Je hebben 't, of je hebben 't neeit

Piet woont in Veenhoezen. Hij is rechtshandig. Maor hij hef twee linker handen. Dat kan hij niet helpen. Zien pap en opa hadden dat ok.

Bij een verbouwing kan e alleen maor aofbreken. As e vaarft, zit e der onder. Alles wat met stroom te maoken hef, hef e gien verstand van. Zölf zeg e vaak: "As mien achterlichie van de fiets stuk is, moe 'k nog naor de fietsenmaaker." Handlangen kan e wel. As een aander maor zèeg, wat e dooun moet. Dan geeit 't gooud.

Körtstleden was e zien grasveldtie aan 't maaïen. Met zu'n motormaaïerie. Hij mus nog een klein stukkie. Toen brak hum een stang. 't Was ok aal een aold machientie. Hij zat met zien handen in 't haor. Even hef e probeerd, met een stuk draod de twee helften aan mekaor te kriegen. Even har e hoop. Het lukte een meter. Toen was 't al weer mis. Zien vrouw zèeg: "Bel Roel oet Nörg even. Die helpt je wel." Roel komp, kek der naor en wet de oplössing al. Roel kan dat ok niet helpen. Hij is handig, zien pap was 't en zien opa was 't ok.

Maor, wa'k je noou nog zeggen wil, dit hef met talent te maoken. Dat hej, of je hebt 't neeit. Volgens mij, is dat bij je geboorte al bepaold.

Gelukkig hef Piet toch ok wel wat, waar e gooud in is. Gelukkig hef Roel van bepaolde zaaken totaol gien sjoegel. Zo kommen we der saomen wel oet.

112. Altied oorlog

Der kommen nog wel is stadsmèensken of Randstedelingen bij oons. Altied willen ze even de natuur in. As 't even kan, ok haarten (reeën) zeein. Ik waarschoouw van te veuren, dat ik daor gien garantiebewies veur oetgeef.

Onderwèeg is alles mooi, leef en aordig.

“Och, kiek is. Wat een mooi vogelie! En dat eekhoornie. Wat leef!” Dan zeein wij de haarten. Tegen de bosraand. De verrekieker wordt instèeld, het filmmapperaot zoemt. Alles wat natuur is, is leef, leuk en aordig.

As ik dan zèeg, dat natuur is: 24 uur per dag zörge, daj wat te vreten kriegen en 24 uur per dag oppassen, daj niet pakt worden. Zölf eten en deur aandern opvreten worden. Dat dat wat aans is, dan leef, leuk en aordig. Dat dat 24 uur per dag oorlog is, dan kieken ze je raor aan.

“Dat geldt ok veur oons”, gao ik wieder. “Dat te eten kriegen lukt hier nog wel, maor ok al niet overaal. En die oorlog dan? Noou, vijanden genog. Hier is 't rustig op 't ogenblik, maor lees de kraanten maor. Moord en doodslag, zeeiktes, verkeersslachtoffers en gao zo maor wieder. En altied is der weer wat neeis. Eerst de pest, toen tuberculose, kinderverlamming, kanker en aids en noou de “killer”- bacterie.”

“Het is een tikkende tiedbom”, zeg een geleerde. Ja, die kan 't weeiten. Dan kan e achteraoef zeggen, dat e 't wel weeiten hef. As e dat dan nog kan.....!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil. Ik doou veurlopig maor net as dat vrouwgie van wied over de honderd op de vraog, hoou ze zo aold worden is: “Gewoon doorgaan met ademhalen”, zee ze. As ik dan honderd ben, dan he'k geluk had. En aans pech. Net as in die mooie natuur.

113. Zwiegen

Ik zit in hoes. Het regent. Ik lees in *Jouw hart sta ik nooit meer af, de oorlogsleeifde van Jans en Martha oet Geeiten, 1937 – 1945* van Wil Legemaat.

Roelof Zwinderman, een oudere breur van Jans, zat in Den Helder in het verzet en kwam op 22 juni 1943 oet de tied bij een verzetsdaod. Zien olders verwarkten dat, zoas veul Drenten dat deden, deur te zwiegen. Ze preuiten nooit meer over Roelof. Met gien woord. Toch leden ze zichtbaor onder 't verleeis. Maor het lukte heur gewoon neeit der over te praoten. Misschien wollen ze 't ok neeit. Je mussen je geveuilens verbargen. Dat wör waardeerdt!

Ok Jans gung in 't verzet. Van wat e dee, vertöl e niks aan zien Martha. Over waj niet wussen, koj ok niks zeggen. Laoter bleek, hoou waar dit is. Een maot van Jans vertöl wel alles aan zien vrouw. Zij kwam onder 't verheur en sleuig deur. De heuile verzetsgroep wör oppakt. Ok Jans mus het met de dood bekopen. Hij hef zien dochterie nooit zeein.

Bij het lezen hiervan daocht ik aan mien schoouljaoren terug. We kregen gymnastiekles van een strenge leraor. De jonges mussen in een gymbroekie met bloot bovenlichaom. Het was in de tied, dat hessies in de mode kwamen. Een van oons heul zu'n hessie aan en kwam de zaol binnen.

“Uit dat ding”, zee de leraor.

Het ventie dus nog net te zeggen: “Maar waarom dan, meneer? U heeft toch ook altijd een trainingsjack aan!”

Zien antwoord was: “Ga zitten! Op die bank daar! Allemaal!”

Hij begon met een verhaol. Zien verhaol hef de heuile les duurd. Dat hij in Freeislaand in 't verzet zat. Dat hij in 't dörp een kammeraod har, waar e blindelings op kun vertrouwen, waar e alles aan kun vertellen. Een kammeraod deur dik en dun.

Toen het verhaol oet was, dee e zien trainingsjack oet en draaide zich om. Wij zagen een rug vol lidteeikens. Hij besloot met: “En dit heb ik aan mijn beste vriend te danken!”

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, spreekwoorden zeggen vaak de waarheid: Spreken is zulver, zwiegen is gold! En dan niet alleen vroouger. Ok noou nog!

114. Beren zeein!

As kind ben ik opgreuid in Peest. Ik har bezörgde olders. Veural mien mam. Ik wör wezen op meugelijke gevaoren.

Ik much niet bij veenties kommen. Veenwiefies zulden mij pakken en naor beneden trekken. Ik much niet te dicht bij de peerde kommen.” Denk om ’t achterènde”, zee mam dan. As ik ze in ’t laand braocht, reuip ze: “Eerst omdraaien en dan löslaoten. Al bennen ze ok nog zo mak, het bennen en blieven dieren!”

Ik wör waorschouwd, as der argens een bol in ’t laand leuip. Bollen koj heuilemaol niet vertrouwen. Ik mus in de buurt van de richel blieven. Dan kun ’k, as ’t neudig was, der onderdeur krupen.

As wij op de heide gungen speulen, mus ik oetkieken veur adders. Ik mus mien stevelies aantrekken. Adders hadden ok wat geheimzinnigs: starre ogen, gien poten, gespleten tonggie en gif! Het verhaol van een aole boer warkte dit nog in de haand. Die vertöl - kleine potties hadden toen ok al grote oren - over een boer, die, as der een adder op een zaandweg lag, met een stok der een kring omhéen trok. De adder lag de volgende dag dan dood. En as die man een goeie waakhond strak in de ogen keek., was die veur altied bedörven.

Dat waorschouwen was niet veur niks. Zo noou en dan lees je in de kraant, dat ’t argens misgaon is. Vaok lig de schuld bij de mèensken zölf!

Maor, wa’k je noou nog zeggen wil, een paor week leden waren wij in Canada. We gingen een dag of wat naor Waoerton, Een heuil mooi park op de grèens met Montana in de Vereenigde Staoten. Dit park steeit bekend om zien beren. Wij hebben zeuven zeein. Ok een met dreei jongen. Heuil dichtbij, maor gelukkig vanoet de auto. Om te knuffeln, die wollige platvoouters. Toch woj der in alle kraanties veur waorschouwd. Toch geeit ’t ok daor wel is mis. Meeinstied eigen schuld.

De lêeste waorschouwing van een heuil rijgie is: “Fight back!”

Wij hebben ’t der maor niet op aan laoten kommen.

115. Wespen kwellen...

Mien ogen vleeigen over de advertèensies in dizze kraant. Ze blieden rusten bij: “Wespen kwellen? Mij bellen!”

Ik daocht meteein aan een naamgenoot van mij: “Wespen kwellen? Voortman bellen!”

Harm is al een poos leden oet de tied kommen. Hij was een natuurleefhebber. Uren hef e zien lèeste jaoren deurbraocht in zien bos en bij zien veentie met bijenstal aan de wèeg tussen Zuudvèelde en Peeist. Daor preuiten we vaak met mekaor.

Op een keer ontdekten wij in de gevel van oons hoes een gattie. Wespen vlogen in en oet. Waor bleven ze daorbinnen? In de nok hebben wij een zolderie over de haonebalken. Om der te kommen moej op een trap, deur een loek en dan kuj alleen maor krupen. En daor zat, tussen het beschot en ’t dak een heuil groot wespennust. Ik daacht: “Hooou krieg ik die weg? As ze begunnen te vleeigen en te steken, waor moet ik hèn!?”

Harm Voortman kwam, zag en overwon. Wij kropen saomen naor ’t nust. Harm dee wat spul oet een flessie in de doktersspuit en spoot dat in ’t wespennust. Even laoter meuk e ’t nust kapot. Allemaol wriemelnde wespen, maor ze vlogen neeit. Hij veegde ze zo met zien blooie handen bij mekaor.

“Doe ’t ok maor”, zee e. Ik dee ’t. Ze staken neeit! Op mien vraag: “Wat veur gifrommel is dat?” pakte hij ’t flessie, dronk der een slok oet en zee: “Het spul verlamt heur zenen. Hooou ik ’t maok, wi ’k je alleen vertellen, aj ’t van mij over willen nemen.”

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ik heb ’t niet daon. Gebrek aan tied. Ik vind ’t nog wel is jammer!

116. Wie zien verleden kent, kent zien tooukomst

Tillefoon rinkelt. Tinie bèelt. “Kom is langs. Ik wil met joe praoten!”

Tinie woont in De Wiekslag, ze is wied over de 80 en wet alles van Nörg.

“Jao jong. Wij waren thoes vroouger melkboer en dan kwaj overaal, hoes aan hoes,” zo verklaort ze zich naoder. “Maor ik wil ’t noou met joe hebben over De Vluchtheuvel. Daor moej dan een verhaoltie over schrieven!” Dan stek ze van waal. “De plannen, die ze noou hebben, kunnen nog wel jaoren duren en bennen veuls te duur. De zaandvlakte tegenover De Vluchtheuvel in de dunen moeten ze in ere herstellen met baankies der bij veur de olders. De kinder kunnen speulen, de olders leren mekaor weer kennen, kommen tot rust en ’t kost bijna niks.

Op de plek van De Vluchtheuvel,” daoverd ze deur, “moet een paviljoen kommen. Gien duur ding. Heuil eenvoudig. Met een veilige speultuun der bij. Gien lawaaidingen, niet te hoog. Je moet der kovvie en thee kunnen kriegten en wat drinken. Gien sterke draank. Mooi veur verjaordagspartijgies en schooulsies en zo. Der moet een kiosk bij veur ijsco en een snoeperijgie en een woninkie veur de beheerder. Nörg moet betaalbaar blieden! Maor wie pakt de draad op?!”

Dan begunt ze van veuren aof aan. Ik stop met schrieven.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, bennen dizze plannen zo raor? Ik krieg een beeld van De Vluchtheuvel oet mien jeugd veur ogen.

Aoflopen week las ik in de kraant een artikel over een stadsdeel in de Randstad. Daor was een gezin, dat 25 hulpverleeders over de vloer kreeg. Ze kwamen allemaal met een map onder d’aarm en verdwenen der ok weer met. Maor der kwam gien oplossing.

Noou löst de buurt de problemen zölf op. De meensken leren mekaor weer kennen en niet haalf zo duur!

Ik daocht aan naoberhulp.

117. Peerdespul

Het ringsteken is weer wèest. Wat was der mooi spul bij! Wat hadden ze heur bèest daon! Toch is der altied wel wat. Dizze keer was't met een van de metrieders. Die veuil oet de koets. Ik daocht: "Dit heurt der bij. Die wil de E.H.B.O. even testen!" Het bleek toch echt te wezen. Gelukkig is 't gooud aoflopen.

Wij hebben ok De Flevofarm, een centrum veur drafpeerden bij Eenrum bekeken. Wat groot! Wat een draovers! Maor veuraal....., wat schoon! Hier bleek, dat de bessems van Jan van der Heide oet Zuudvælde gooud wark levern. Een stofzoeger kan ze 't niet verbeteren.

Op de drafbaon van 't sportpark in Eenrum zweeitten mènesken en peerde. Niet meer deur 't zwaore wark, maor noou veur de sport. Een peerd, dat won, was van Derk en Wietske Turksemao. Die hebben jaoren in Nörg woond. Derk glom as een ekkel. 't Wör der licht van in 't sportpark.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik kan wel schrijven over het zweeiten van peerde, maor de dichteres Suze Sanders (1953) kan dat veul beter. In heur gedicht *Echo* schref zij.

Hier echoot nog de draf van sterke peerde
op weg naor 't laand, een vrogge zummerdag
as de natuur nog stil te slaopen lag
en mörgenmist een flauwe zun trotseerde.

De logge lieven leverden heur slag
zij zoltten met heur zwiet de zwaore eerde
tot zwalvies 's aovends deur 't dörp hen scheerden
langs klompgeklep en klaore kinderlach.

De klaanken van het olde dörpse leven
bestörven op de lippen van de tied
zweeft door nog hoog boven de Drèentse dreven

driefft dan in doodse stilte vot van hier
een laote liester zingt een afscheidslied:
een requiem veur een souvenir.

118. Schooulmeester

Ik wol boer worden. Het wör schooulmeester. Nooit spiet van had. In de Oosterparkbuurt in Grunning mus ik stage lopen. Daor was je “meneer.”

Laoter leup ik stage op de legere schooul in Nörg. Der waren mènskén, die zeden: “Nooit dooun. Te bekend.” Toch gaf dat gien problemen. Kinder gaon daor heul natuurlijk met om. Op schooul was ik meester. As ik tussen de middag met de kinder van Peeist naor hoes fietste, was ik Harm.

Mien eerste baon was op de legere schooul in Einrum. Je waren meester. Op schooul. In ’t dörp. Altied. Overaal. Roelie was mevrouw Soegies. Daor was nog verschil tussen vrouw en mevrouw.

Op de schooul in Westervælde waren wij meester en meesters juffrouw. Gelukkig hadden we hier veul kennissen. Veur heur waren wij Harm en Roelie. Aole mènskén gungen hier niet in met. Ik denk dan aan Egberie Olthof en Grada Tiems, oonze geweldige overbuurvrouwgies. Veur Jan Brink oet “De Wiekslag” in Nörg ben ‘k noou nog altied meester.

As ik met een groep kinder op stap was, har ik een hekel aan dat gerooup van: “Meester!” Ik daocht dan: “Moet de heule wereld noou daodelijk weeten, dat daor weer zu ‘n “clown” lop!?”

Der zee is een keer een tegen mij: “Aj 100 kerels op een rij zetten en der is een meester bij, haol je ‘m der zo oet.” Ik heb altied mien bèest daon, der veur te zörge, dat dat veur mij niet opgung.

Wij waren veurige week op Ameland. We müssen de pries van de verlötting van De Elsakker nog besteden. ‘t Weer was niet zo gooud, maor kieken naor mènskén kuj altied wel dooun. Der waren ok nog veul groepen kinder. Noou kon ‘k mooi loeren en luustern naor mien “collegao ‘s”. Ze speulden heur rol gooud. Het gerooup “Meester! Juffrouw!” was niet van de lucht. En veur clown speulen konden ze ok. Dat zagen we tiedens een vossenjacht in ’t centrum van Nes. Een broene beer stun vastbonden aan een paol, een meester leup rond met een b.h. veur, een rokkie aan en op hoge hakken en een juf leup met een gieter veur oet de broek. Ik dacht: “Och, der is nog niks veraanderd!”

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, het geeit der om, hoou je met mekaor omgaon. Het geeit der niet om, wat veur woorden je daorbij gebruiken. Dat was vroouer zo, dat zal ok zo blieden.

119. Op 't verkeerde moment...

Wij mèensken kunnen heuil wat. Wij weeten heuil wat. Wij drukken op knoppies en hebben stroom, waoter en gas. Wij kunnen met raketten naor de maon. Wij kommen in kreukels 't zeeikenhoes in, worden oplapt en gaon lopend weer naor hoes. Wij bennen daor wies op. Dat mag ok wel. Aans is 't ja ok niks!

Soms geeit 't mis. Dan bennen wij op 't verkeerde moment op de verkeerde stee. Een man oet Roon ree in zien auto deur Langel. Het störmde. Een boom veuil op zien auto. De man was dood. Hij ree op 't verkeerde moment op de verkeerde stee. Een paor honderd mèensken stappen in 'n vleeigtug. Boven Schotland.....Boem.....

Een bom. Alles dwarrelt naor beneden. Allemaol dood. Zij waren op 't verkeerde moment op de verkeerde stee.

Miljoenen Japanners hebben alles gooud veur mekaor. Heur hoezen. Heur fabrieken. Heur atoomcentraoles. Heur leven. Ze hebben alles in de haand. Alles onder controle. Dan komp der een golf. As een hongerige wolf. De mèensken kunnen niks begunnen. Ze steken heur handen omhoog. Een paor doezend dooien. Ok zij waren op 't verkeerde moment op de verkeerde stee.

Een eilandtie bij Oslo. Allemaol jeugd. 't Zullen een paor mooie daogen worden. Een idioot met geweren. Hij lop over 't eiland, of e op knienejacht is. Honderd jonge mèensken dood. Verschrikkelijk. Verdreeit. Ellende. Altied de vraog: Waorum!? Hooou kun dit gebeuren!? En altied deskundigen op tillevisie, op de radio en in de kraanten, die alles precies kunnen verklaoren. Achteraof. Ok hier waren dizze kinder op 't verkeerde moment op de verkeerde stee. Wij willen 't neeit. Maor toch....., het gebeurde, het gebeurt en 't zal weer gebeuren. En 't kan overaal gebeuren. Wij leren 't nooit!

Maor ..., wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik denk hierbij aan een jonkie, dat op een mieghummelbult gung zitten. Hij wör beten. Hij wör kwaod. Hij sleuig een dood. Hij sleuig tien dood. Hij trapte honderd dood. De heuile mieghummelbult in rep en reur. De volgende dag was alles weer rustig.

Zu'n mieghummelbult is een systeem. Zu'n systeem moet warken, moet deur. Aans is 't daon.

Zo is 't bij oons ok!

120. Een törteldoefie in hoes

Nörg is veur 't tweede jaor startplaots veur de Drentse Rijwiel - 4 - daagse. Der is een heuil actieve commissie, die dit organiseert. Onderdeel van heur programma is een culinaire wandeling, dit jaor met as titel: "Op en om de Kerkbrink". Ik was gids. Ik vertöl ok wat verhaolties van vroouger. Een old - Nörger, die ok metleup, belde mij 's aovends op met 't volgende verhaoltie.

Vroouger hadden veul hoesholdings een vogelkooigie in hoes, Boven de keukendeur. Die waren heuil mooi maakt. As een hoesie met raompies en deurties derin en een schöstein derop. De bewoner was dan een törteldoefie, zu 'n koerdoefie. Die braocht geluk en veurkwam onheil. Ze konden slim old worden.

Het verhaol gung over een boerengezin aan de Eerste Laon. Der zaten wat jongelui bij mekaor en daor wör het verhaoltie verteld. Der was een oet de tied kommen. Die mus thoes opbaord worden. Probleem was het törteldoefie. Die meuk zo veul lawaai en mus tiedelijk verdwienen. Het doefie wör onderbraacht bij familie in 't dörp.

Toen alles achter de rug was, wör 't doefie weer thoesbracht. Die begon meteen te koeren, waarop der zegd wör: "Ik vin dat toch zo mooi hè. Noou, as 't weer neudig is, dan breng hum maor weer."

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, 't kwam over, asof die graag wol, dat daor gauw weer een starfgeval zul wezen.

121. Vekaansie

Ok bij oons bennen de schooulevkaansies begonnen. En de bouwvak. Dan broest alles lös.

Wij trekken in een paor week tied de heuile wereld deur. Wij lopen, fietsen, gaon met de auto, de trein, of met 't vleeigtug. Wij beklimmen bargaen, wij bevaoren waotern, wij duken en bakken oons broen op verre stranden. Bejaorden, echtpaoren zunder en met kinder, opschoten jeugd in groepen, zölfs poppies worden metzeuld naor vrumde oorden.

Zo is 't noou. En as 't zo is, moej metdooun. Aans tel je niet met, heur je der niet bij en kuj gien dikke verhaolen vertellen, aj der weer bennen.

In mien jeugd was dat aans. Ik hölp thoes met bij 't heuilen en in de bouw. Ik mus roggeschoven binden bij een peerdemaaimachienegie met een aoflegger. Opa mennen, pap aofleggen. Ik mus binden. En 't was zo heeit. Tussen de middag nog gauw even waoter scheppen veur de koouen. Die lagen zo mooi te neerkauwen in 't laand. Ik moet toen tegen mien pap zèegd hebben: "Ik wol, dat ik een koou was!"

Ik daocht al weer aan 't binden, die middag. En aj klaor waren, kwamen ze der al weer aan.

Laoter, wat older, zat ik 's aovends vaak argens bij Peeist in een boom, of op een hoogzit van de jaogers. Soms naor Nörg in de V.V.V. - weken.

Mien eerste,"echte" vekaansie, ik was een jaor of viefstien, gung ik alleen naor Venlo. Met de trein. Naor mèensken, die in de oorlog bij oons wèest waren. Dat was wat!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, in schooul vertöllèn de kinder nao de vekaansie vaak, waar ze wèest waren. As ik dan van aal die verre bestemmingen heurde, daocht ik: "Waor moeten die hèn, as ze straks 20 bennen!?"

Of zeuken we 't straks weer in 't knusse en 't gezellige, dichter bij hoes, om zo weer tot rust te kommen!? Want daar bennen vekaansies toch veur!?

122. Luchthandel

Ik ben opgreuid in een eenvoudig boerengezin. Onbezörgd. Over problemen in 't bedrief, of over geldzaaken wör niet praot. En al heuilemaol neeit over mèensken. Zeker was: waj kochten, muj betaolen en aj wat geld over hadden, gung dat naor de baank. De Boerenleenbaank. Ik kreeg gien buusgeld, maor ben nooit te kört kommen. As ik wat geld kreeg, mus dat in de spoorpot. Zo gung 't. En zo was 't gooud.

Hier daocht ik aan, toen ik tiedens de fietsveerdaogse dit gesprek aanheurde van twee mannegies. Ze dronken een kop kovvie en hadden 't over de problemen in de wereld.

De een har 's mörgens de kraant lezen. Hij begon met: "Och, och, wat is 't wat heden ten daoge. Wat een zooigie. Ik snap der ok niks meer van. Ik zal wel te old worden veur dizze tied!"

d 'Aander: "Wat snap jij dan neeit? Ik snapt 't wel. En ik zeg je: Het geeit mis. Mien vaoder har 't altied over de dartiger jaoren. De crisis. Noou, wij maoken 't weer met. Je zullen 't zeein. De heuile wereld is een ballon, die op barsten steeit."

"Hooou een ballon, die op barsten steeit," vrag d 'eerste.

"Noou, 't is allemaol lucht. En lucht is niks weerd. Maor 't wordt tegenwoordig duur betaold!"

"Hooou bedooul je dat", vrag de eerste weer.

"Noou," geeit d 'aander wieder," mien zeun kocht een hoes. Veur 50.000 gulden. 't Was nog in de guldentied. Die hoezen wörden 60.000 gulden weerd, 80.000 gulden en in 't lèest 125.000 gulden. En noou bennen ze 160.000 euro weerd. En dat is lucht!" De eerste spotterde nog: "Maor as 't der toch veur betaold wordt!"

't Gesprek was nog niet daon. Ik mus weg. Jammer!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, bij dit gesprek daocht ik aan wat ik lèest in de trein heurde.

"Aj bij oons op 't waark tussen de middag in de kantine zaten, kwamen ze lachend binnen. Heur aandeeilen waren weer stegen. Noou heur ik ze der niet meer over!"

En ik daocht aan wat ik van de week in de kraant las van een loze in geldzaaken. Op de vraog, wat we noou dooun moeten met oons geld, zee e, daj 't maor naor de baank mussen brengen. En zo is de cirkel weer rond!

123. Klussiesmannen

Albert en Piet wonen beidend in de aole gemeente Nörg. Ze bennen achter in de zeuventig en wedeman. Ze dooun aan koersbal en klootscheeiten. Waor wat te dooun is, daor bennen ze aanwezig. As toouschoouwer, om 't verkeer te regeln, of bij 't parkeren. Bij mooi weer gaon ze oet fietsen en pakken een terrassie. Bij slecht weer dooun ze spullegies bij een van beidend thoes. Het bennen handige kerelies en altied bereid een aander te helpen. De leeftied speult al wel wat een rol, maor verder nog heuil vief.

In Assen wonen twee daomes. Femilie van Piet. Die moeten een nei holten schut achter 't hoes hebben. Da's een mooi klussie veur Albert en Piet. Ze bekieken de situaotie, bestellen 't materiaol, dat op een aanhangerie achter 't hoes reden wordt. Dicht bij de klus. Da's makkelijk.

Albert en Piet spitten, zaogen en spiekern, dat 't een leeive lust is. De kerelies hebben 't bèest bij de wichter. Zo noou en dan rop buurman, of 't nog wat vordert. En dat döt 't. Soms lop 't gesmeerd, soms zit 't wat tegen. Nao een dag of wat steeit der een mooi, nei schut met een deur derin.

Buurman mag kommen kieken. Die pocht flink. Dan vrag e, wanneer ze de kraonwaogen willen bestellen. As Albert en Piet zien vraog niet begriepen, zeg e: "Hooou woj aans 't aanhangerie achter 't hoes vortkriegen, want die kan toch niet deur 't deurtie!?"

Maor wa'k je noou toch nog zeggen wil, alles is dik veur mekaor kommen. Albert en Piet hebben een deel van 't schut even aofbroken.

124. Saomen

Tillevisie steeit aan. De Reünie. In beeld een groepie al wat oudere mènnsken. Zij vörmden saomen een klassie van een legere schooul argens in Zeelaand. In 1953. Het jaor van de wotersnoodramp.

We kommen ok op het kerkhof. Van een liggen der 20 familieleden begraoven. Van aandern meer of minder.

Hadden ze 't verwarkt? Och, ze hadden der met leren leven.

Ein zee: "As 't haard waait, as 't störm, dan heur ik de geluden nog. Van de natuur, van de koouen, van de mènnsken. Maor wij hadden gien keus. Wij mussen saomen wieder. In 't gezin, in de familie, in 't dörp. Daor is stried veur neudig om der saomen weer oet te kommen. En dat hebben wij wel leerd!"

De vraog kwam: "Hoouveul van jullie bennen der scheiden?"

Gieneein!

Hoou komp dat?

Zij vonden de verklaoring in saomen leren strieden en overwinnen. Ok in een huwelijk. Luctor et emergo. Worstel en kom boven.

Aj saomen besluten te trouwen, aj saomen besluten kinder te kriegén, bi 'j saomen verantwoordelijk veur dat huwelijk en veur die kinder. Binnen ieder huwelijk is wel is wat. Saomen strieden maakt, daj der saomen starker oetkommen.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, veul mènnsken zullen zeggen: "Dat kuj makkelijker schrijven dan dooun." Da 's misschien ok wel zo. Toch mis ik tegen - woordig vaok de stried veur saomen wieder. In veul gevallen wint het eigen IK de stried van SAOMEN

En zeg je dan: "Maor zo is 't tegenwoordig noou eenmaol," dan is daaraan toougeven de makkelijkste weg.

.

125. As balken konden praoten

Aoflopen week he’k ‘t drok had. Een old hoes van binnen aofbreken. Allerlei gedachten kommen boven drieve. Ik ben daor geboren.

Een muur van ‘t keukenie aan de veurgevel wordt sleupt. Wij woonden daor ‘s zummers. Ik denk aan een onweersbui ‘s naachts. Wij mussen oet bère. Daor zaten we dan. Slaoperig. Op stooulties met rieten matten. Tegen ‘t beschot. Niet veur ‘t raom. Dat was gevaorlijk. Mam met een tas bij zich. Laoter begreep ik pas, wat daor in zat. De meeiinst weerdevolle spullen en pepieren. We zaten der maor. Stil. Zo noou en dan een woord. Over ‘t onweer. ” ‘t Begunt te regen. De wind stek op. De bui is der. Die was dichtbij. ‘t Is veurbij, dunkt mij.”

Daor was ‘t wachten op.

“Mag ik weer naor bère?” Daor gung ik dan. Naor de bedstee in ‘t beschot in de grote keuken. De volgende dag koj soms de sporen zeein, die de bliksem in de dikke eiken achterlaoten har.

As ik op de kooustaal stao op ‘t groouppad, denk ik aan de haarfst. Een bult knollen op deel. Koouen weer op staal. De eerste nacht heurde je de rammelnde ketten en ‘t gestommel van de koouen. Daornao heurden dizze geluden derbij. Ik zeei dan weer de monsternemer. Der wör nog met de haand mölken. Hij leuip met een volle emmer over ‘t groouppad naor pompstraot. Hij nam der een monster oet. Dat kwam in een flessie in een holten kissie. De melk wör wogen aan een unster aan een dreeipoot en deur een teems in een melkbus slaogen.

Op zien pad terug over ‘t groouppad tilde juist een koou zien steert op. Op ‘t moment, dat e der achter was, mus die koou hoousten. De monsternemer zat der onder. Hij har de buzen vol, want, ‘t was knolletied!

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ik denk der ok aan, dat hier al vanaof 1681 mèensken woond hebben. Ze hebben der warkt en rust, ze hebben der laacht en reerd, ze bennen der geboren en oet de tied kommen, der was oorlog en dan weer vrede.

As die dikke balken is konden praoten.....!

126. Het weer

As der argens veul over praot wordt, dan is dat wel 't weer. Veuraal bij langdurige dreugte, bij hitte, bij bulten snei, bij sloten waoter, of bij störm. Wij bennen der ja ok altied aofhankelijk van. Noou nog. Wij verbeelden oons wel is, dat 't niet zo is. Maor 't is wel zo. Met aal oonze neimoodse dingen zit soms toch alles op zien kont. Deur 't weer.

Mien eerste weerman was oom Lammert. Hij was brugwachter aan 't Noord - Willemskenaol achter Eel. Hij zee vaak: "As 't op die dag in feberwaorie mooi weer is, dan kriej een mooie zummer. Dat was in negentienhonderd en zoveul ok zo." Laoter daocht ik: "En in aal die aandere jaoren dan?"

Mien tweede weerman was ome Job oet Nörg. Job mus 's mörgens al vrooug even de èes op. Ik met oons hondtie ok. Vaok was mien vraag: "Hoou wordt 't weer vandaag, Job?" Dan kreej een antwoord as: "De wind is zuud aan. De lucht is hoog. 't Wordt gooud weer vandaag." Dan kreej een snoepie en gungen wij wieder. Elk een kaant op.

De weermannen van heden ten daoge hebben een heuileboel technische hulpmiddeln. Ze zitten der net zo vaak naost as de weermannen van vroouger. Verhaolties as: "Hier of daor een bui", of "De wind kan draaien van oost naar west", daor hebben wij natuurlijk niks aan.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, achteraoef weeten we 't allemaol wel. Dan kunnen wij ok wel weerman wezen. Gelukkig was, is en blef 't weer een onderdeel van de natuur. En die blef soms onveurspelbaor.

127. Jan Kemkers neie Taolschulte

Een poosie leden mus ik met schaopen, mien Schoonebekers, naor de Etstoel van Anloo. In de kerk wordt een Middeleeuwse rechtbankzitting naospeuld. Het heuile dörp lop in Middeleeuwse kleren. Het teneeil heuf niet opbouwd worden. Dat is der altied. De aole boerderijgies rondom het klinkerstraotie om de kerk.

Opeeins is der veul lawaai. Een mooie vrouw wordt opbraacht veur de zitting. Zij hef wat “bijverdeeind” achter de kerk. In de kerk speulen de Drost (commissaoris van de koningin), de Schulte (börgemeester) en de Keurnoten (getugen) heur rol. De vrouw wordt veroordeild.

Dit alles kwam bij mij boven op de vergaodering van de Taolschulte in Noordenveld met zien keurnoten oet de dörpen en de veurlezers. Ok de Taoldrost, Anne Doornbos oet Een, oonze hoogste baos van Het Hoes van de Taol, is aanwezig in De Peeister Mug. In dizze vergaodering wör de neie taolschulte veur Noordenveld beneuimd. Dit gebeurde bij stoklegging. Anne lèegde de stok van Noordenveld op de vloer van De Mug neer veur Jan Kemkers oet Roon. De beoogde neie Taolschulte. Jan pakte de stok op en nam daormet dizze taok op zich. Het kopen / verkopen van laand gebeurde vroouger veul bij stoklegging. Daorbij waren dan Schulte en Keurnoten aanwezig.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ik hoop en heb der het volste vertrouwen in, dat Jan, saomen met zien keurnoten in de dörpen, der alles aan zal dooun om oons grootste culturele arfgooud, de Drèentse taol, te beholden.

128. De bedstee

Langslaopers bennen der altied al wèest. In mien jeugd zongen wij al: “Kom uit de bedstee mijn liefste!”

As kind heb ik ok nog in een bedstee slaopen. Thoes, in Peeist. Totda’k een jaor of tien was. Der wör verbouwd. De bedsteden verdwenen. Beneden kwam der een slaopkaomerie bij. In ’t dak een oetkiekie en daorachter op zolder twee kaomeries. Wat balkies omhoog, wat plaoten der tegen aan en klaor was ’t. Daorveur was ’t een open zolderruimte. Een geheel met ’t achterhoes. Noou zit der een braandmuur tussen.

De bedsteden zaten bij oons in de keuken. Daor woonden wij ’s winters. De kachel kwam dan een èende de keuken in met een lange piep hoog naor de schörsteein in. Die gaf ok veul waarmte aof. De kachel stun op een plaot met een ring der omhèen. Aj dan van de iesbaon kwamen, koj daor je voouten lekker waarm kriegén. Maor as ’t haard vroor, waj van veuren waarm en van achtern kaold. De blooumen stunden op de raomen.

Dizze keuken har een holten wand. Het beschot. In ’t midden zat een deur veur een ganggie naor ’t melkkaomerie. Links en rechts dervan haj een bedstee. In ’t beschot zat ok een bitterkassie. Mien breur en ik sleuipen in d ’eeine bedstee, opa in d ’aander. Overdag waren de deurties dicht. As ik naor bère mus, kwamen mien kleren op een stooul der veur. Dan dook ik de bedstee in. ’t Was net een slaopkaast. Onder ’t bère was wat ruimte. Daor wörden appels en eerappels bewaord. Op ’t vooutenèende haj een plaank. Gien foto’s, prullegies, of een wekkerie derop, maor een naachtspeegel. De bekende pot. Kwam der visite, dan mus ik op bère, eer die der waren. Dan deej net, oj sleuipen, maor je lagen te lustern, tottaj in slaop veulen. Der was gien licht in de bedstee, der kwam gien frisse lucht.

Bij oons thoes was veur op deel nog een bedstee. Die was aoftimmerd in ’t heuivak met ok deurties der veur. En in een hooukie een smalle, hoge kaast. Daor sleuip de inwonende knecht. Die was een met ’t hoes en een met ’t veei. Wat een tied. Je zolden der haost wèens naor kriegén.

Of is ’t beter, zoas ’t noou is!?

Maor, wa ’k je noou toch nog zeggen wil, veul mèensken bennen in aole boerderijgies gaon wonen. Ok veul mèensken, die ’t leven op ’t plattelaand zo mooi vinden. Terug naor vroouger.

Maor, wie slap der weer in een bedstee!?

129. Ronermaark

Klaos en Hillie oet Nörg willen al jaoren naor Ronermaark. Der is nog nooit van kommen. Heur wark leuit dat niet toou. Wel naor de optocht. Elk jaor mooiere waogens. En wat een volk! En wat een bekenden! Wel naor de beurs. Hillie heur lust en heur leven. En maor praoten! En maor vraogen stellen! En informaotie metnemen.

Puten vol! “Kan ‘k thoes nog mooi even deurkieken”, zeg ze dan. En dan te bedenken, dat ze niks neudig hef.

Klaos slentert wat met. Is dan is wat veur en dan weer wat achter. Hij kek naor aal die mènskén en steeit zo noou en dan is wat te praoten. “Goh, Rieks jong. Doe hier ok? Wat een volk, neeit!” Om dan wieder wat neigies oet te wisseln, aole koeien oet de sloot te haolen, of wat te praoten over goenend, die der niet bij bennen.

Dit jaor zult wezen. Het wark reuip niet meer. Klaos en Hillie heuren noou ok bij “De Grote Club”. Ze wollen met zien beidend naor de Ronermaark. Maor ‘t zat heur niet met. In de naonaacht begon Hillie te lopen. Naor ‘t hoesie. ‘s Mörgens was ‘t nog niks beter. Hillie zee: “Klaos jong, gao maor alleen hèn.” Maor daor wol Klaos niks van weeten.

In de loop van de dag en nao allerlei wondermiddelines gebruikt te hebben, knapte ze weer wat op. Om een uur of veer zee ze: “Klaos, wij kunnen nog wel even naor Roon gaon.”

Op weg naor Roon kwamen ze een stroom Nörgers integen. Op fiets en in d’auto. Paartie hadden dudelijk wil. Veur in Roon konden ze zo tussen de bomen parkeren. Bij de beurs was nog een volk op de beein! En wat een lewaai! En wat een rommel! Ze leuipen de straot over naor de maark. Bij de kroegen alles van hetzölfde laoken en pak. Veul volk, veul lewaai, veul rommel. Hier kregen ze wel de echte Ronermaark in de neus. De lucht van peerdestront en - mieg. Gien oppers meer. Alles was al plat lopen. De eenigsten, die daor op letten, waren Klaos en Hillie.

Bekenden, die zij integen kwamen, waren in een stemming, die niet bij die van heur paste. Ze hebben nog wat langs kraompies struund. De meesten waren al aan ‘t inpakken. Op een hoouk van de straot hef Klaos nog een pilsie nomen en Hillie wat fris. Ze stunden der maor wat verloren bij. Ze besloten naor hoes te gaon.

Klaos zee: “Dit doe ‘k nooit weer. Of naor Ronermaark en dan ’s mörgens hèn, of niet naor Ronermaark. Dit was niks!”

Maor,wa’k je noou toch nog zeggen wil, heuil veul Nörgers schelden op Roon, maor wat he’k een Nörgers in Roon zeein!

130. Baanken

As kind thoes in Peeist ben 'k nooit tekört kommen. 't Was ok gien weelde. As legere schoouلكind kreeg ik gien buscenten. Wat neudig was, dat kreej. Dat was bij mien kameraodties ok zo. Een nei fietsie he'k nooit had. Ik mus die van mien breur aofrieden. Dat lukte vaak wel. As ik is centen kreeg, dan mussen die in mien spaorpot. Was die vol, dan gung ik met mien pap naor de baank in Nörg. Daor was een "meneer", die met een sleutelie de spaorpot lös meuik. Dan rammelde 't wat, mien pap kreeg een pepiertie en wij vertrokken weer. Op mien vraag waar mien centen noou waren, zee pap: "Bij de baank. Joen centen worden noou aal meer." Met dit antwoord was ik tevreden.

De tillevisie kwam. De kroeg har in Peeist de eerste. As der voetbal op was, gungen wij as kwaojonges met mekaor naor de kroeg. Wij zaten op een rij veur de tillevisie. In de pauze mochten wij wat kopen. De kroegholder kun ja niet van de wind leven.

Over geldzaaken wör nooit praot, as ik der bij was. Gelukkig maor. Mien jeugdjaoren bleven zo onbezörgd.

Nao de legere schooul kreeg ik nog gien vast bedrag as buscenten. Mien mam vreug, as ik vort gung: "Hej nog centen neudig?" As dat zo was, dan kreeg ik die. "Even tanken", neuimden wij dat. Maor....., 't was ok een vörm van controle.

Wel heurde ik een keer, toen een paar kerels 't over een boertie hadden, dat der koouen bij hum van staal haold wörden en aandern weer braocht. "Daor hef e zölf niks over te zeggen," zeden ze. Dat was nog de tied, dat grootgrondbezitters of rieke middenstanders veur baank speulden.

Laoter wör de rol van de baanken aal groter. Wol een jong stel een hoes kopen en waren ze nog wat twiefelachtig, dan kregen ze te heuren: "Kom maor langs. Wij vinden wel een oplössing veur jullie". Alles kon.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, 't is noou weer aans. Lèest heurde ik van een, die een schuurtie bouwen wol en daorveur "even" naor de baank mus. Hij daocht zölf, dat 't makkelijk kun. De baank leup gien risico.

Het antwoord, dat e kreeg, was: "Wij kunnen niets voor U betekenen, meneer. Heeft u geen mensen met geld in de familie?"

Volgens mij bennen we weer terug bij af!

131. Tieden veraandern

1930: ‘t Is argens in Drenthe maark. Der wör van alles verhandeld: peerde, kooouen en zwienen. Boer Klinkhaomer gung met wat biggen der hëen. Hij kun ze niet kwiet, hoou e de pries ok zakken leuit. Veur hij naor hoes gung, kocht e een kop kovvie. Thoes bleek, dat e meer biggen in de kar har, dan waar e met weggaon was.

1950: Boer Klinkhaomer woont in een boerderijgie in ‘t dörp. Hij hef een gemengd bedriefie. Zien laand lig rondom ‘t dörp. Op de èes de akkeries en langs ‘t deeipie het greuinlaand. Het veld boeten het dörp wör aanmaakt. Der kwamen neie boerderijen met vieftien bunder best laand bij hoes. Veul nachten lag e wakker. Zult kunnen, zult niet kunnen!? Oeteindelijk verleuit hij het olderliek stee in’t dörp. Hij ging in ‘t veld wonen op zu’n neie plaots. Een heuile stap

1970: De schoonzeun van boer Klinkhaomer hef’t bedrief overnomen. Hij kocht laand. Hij dee de kooouen en de zwienen vort. Hij begon met akkerbouw, bouwde schuren, der kwamen grote machines en gao zo maor deur. Boer Klinkhaomer lop op ‘t arf. Hij schudt zien kop. Hij denkt: “Dit komp nooit gooud!” Dan komp e zien kleinzeuntie integen. Stevelies en een overallegie aan en een pettie op. Hij wil boer worden.

2000: ‘t Jonkie is aofstudeerd in Wageningen. Heur boerderij is verkocht. De burenen hebben ‘t laand derbij. In heur boerderij wonen mèensken oet stad. Boer Klinkhaomer zit in ‘t bejaordenhoes in ‘t dörp. Alleen. Zien vrouw is een jaor of wat leden oet de tied kommen. Zien dochter en schoonzeun wonen in een mooi hoes in ‘t dörp. Zien kleinzeun woont en hef wark in Amerikao.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, Bredero zee ‘t al: “Het kan verkeren.” Een ding is zeker, hoou ‘t ok word’t: De tied zal ‘t leren!

132. Volksleeidern

Volgens het woordenboek is een volksleed het leed van een volk, een nationaal leed.

Oons volksleed is het Wilhelmus. Dit leed is mij thoes en op school nooit leerd. Ik von 't maor een raor leed. Laoter begreep ik pas, dat 't over een stukkie geschiedenis gung.

Ik herinner mij nog, dat der een radiozender was, die elke dag om 12 uur 's naachts het Wilhelmus leuit heuren. Met Koninginnedag in Nörg wör 't ok speuld deur De Vooruitgang. Het dee mij niks. Bij wedstrieden van 't Nederlands elftal konden de speulers niet eens metzingen. Speulers oet andere landen zongen, met de haand op de börst, wel met. Die dee 't wel wat. Het wör bij mij aans, toen de tillevisie kwam. As der dan bij sportwedstrieden een Nederlander op de hoogste tree van 't ereschavottie stun, oonze vlag gung omhoog en oons volksleed wör speuld, dan ha'k soms de traonen in d'ogen. Dat was dan toch maor een van oons. En dan oet zu 'n klein laandtie. Daor waj trots op.

Oonze kleinkinder in Canada gaon daor naor school. Elke dag begunt met 't zingen van "Oh Canada", heur volksleed. Ze kennen de woorden zo oet de kop. Lèest zee der een: "Da 's nationaalistisch!" Ik zee: "Muj dan niet meer trots wezen op joen eigen laand!?" Ik vind van wel.

Een poosie leden kreeg ik het volksleed van Zuudvèelde onder d'ogen. Op de wies van: "Op de grote stille heide." Ok een stukkie geschiedenis. Het geeit over de grote, stille heide van 't tolhosesie tot de Nörgervaort, waar de scheper Sietse met zien schaopen en zien hond te vinden was. Over 't aanmaaken, waordeur heide laand wör, de kunstmest kwam en de schaopen verdwenen. Der wörden boerderijen bouwd. Der kwam veuroetgang en welvaart. En het waoterschap. In Zuudvèelde was men "blijde", dat verdwenen was die heide. Der volgde een neie, snelle ontwikkeling: tillefoon, auto's, melkontvangst, schone tanken, trekkers. Het peerd, nog veur sport en luxe beide, lop noou rustig in de weide.

In Zuudvèelde kommen neie bewoners en neie hoezen. Iedereen vindt 't der mooi en warkt "mede", veur eindracht en veur vrede.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, der wordt wel zèegd.

"Wie zien geschiedenis kent, kent zien tooukomst". Toch zee ik scheper Willem daor nog neeit, met zien schaopen op de heide. Maor wie wet!?

133. Streeктаolmeziek.

Aoflopen zaoterdagmiddag gung ik met tweei van mien kleinkinder naor Pesse. Daor was een optreden van Mooi Wark met stevige hardrockmeziek en Drèentstaolige teksten. 't Was speciaol veur kinder. De tent was vol. De kinder veur 't podium. Olders en opa 's en oma 's achterin.

Bij de ingang hokkies veur aj hoge nood hebben. Op de deuren steeit: "Geities" en "Bokkies". In de tent naost 't podium hangt de tekst: "Wie het bierdrinken niet eert, is de kater niet weerd."

't Lewaai barst lös. Der komp beweging in de massa. De kinder, ok de kleingies, kennen volgens mij alle leedties. Ze brullen alles met. Ze dooun precies, wat of der vanaof 't podium zèegd wordt. "Ik ben en blief een boer."

"Ik heb schijt aan regels".

Olders en opa's en oma's worden even aan de kaant zet.

"'k Ben zo "geel" as een bossie siepels in augustus". 't Is ja een kinderprogramma!

As 't daon is, lig een klein wichie in aal dat lewaai bij heur mam op schoot te slaopen.

Drèentse meziek in een Drèents dörpie deur een Drèentse groep: "Mooi Wark". De groep speult deur 't heuile laand.

Da's niet altied zo wèest. Der was een periode, daj met Drèentstaolige meziek niet boeten de provincie kwamen. Daor schaomde je joe veur joen eigen streeктаol. Daor wøj oetlaachd.

Da's nouu aans. Streeктаolmeziek leeft. Veul leedties gaon over humoristische situaoties, maor der is ok drazz (Drèentstaolige jazz), blues, hardrock en lustermeziek in de streeктаol. Aal meer koren zingen ok streeктаolnummers. En zo - lang Daniël Lohues landelijk onderscheiden wordt, zit 't wel gooud met de streeктаolmeziek.

Maor, wa'k je nouu toch nog zeggen wil, je heuren vaok, dat de streeктаol verdwient. Ik beweert, dat der nog nooit zo veul aandacht veur de streeктаol wèest is, as tegenwoordig. Bovendien is oonze taol en dus ok oonze streeктаol het grootste cultuurgooud dat wij hebben.

Weerd, om bewaard te blieven!

134. Hooou hol ik mien baon!?

Ik moet in een kroeg in Nörg wezen. Even wat bespreken. Aan de stamtaofel zitten twee mannegies. Ik schat ze zo van mien leeftied. Beiden hadden een helder borrelie met suker. Ze waren drok aan de praot. Nog al luudruchtig wör de wereldproblematiek besproken en soms ok zo maor oplöst. Ik mus wel metlustern en wus al gauw, dat 't Jan en Roel waren.

Jan zèeg: "Weeit jij, wat ik niet snap?"

"Noou?" schettert Roel met een hoog stemmegie.

"Dat der baanken bennen, die miljarden winst maoken en dan toch nog doezenden personeilsleden op straot zetten!" Roel begrep dat wel. Ach, Jan joh. Aans holden ze toch gien geld over veur bonussen en zo. Die heren, die daor bovenaan zitten. En bovendien, Jan met de pet is toch altied de klos. "Maor ik ken wel goenend, die heur baon nooit kwiet gaon", geeit e wieder.

"Hooou zo, de baon nooit kwiet gaon," vrag Jan.

"Noou," daovert Roel deur, "ik krieg maondelijks wat terug van de belasting. Da's veur zörg of zo. Nao een jaor wordt der bekeken, of ik te veul of te min beurd heb. En noou komp 't. Ik kreeg eerst bericht, da'k € 22,- terugbetaolen mus. Toen kreeg ik een breeif, da'k die € 22,- overmaoken kun. Dat he'k daodelijk daon. En noou har ik gister een breeif in de bus, da'k dat in twee maol betaolen mug. Eerst € 20, - en dan nog € 2,-. Zo holden die lui zichzölf aan 't wark." Roel leunt nao zien preek voldaan achterover.

't Is even stil, tot Jan zèeg: "Ja jong, problemen zat. Maor laot oons nog maor een borrelie nemen. Ober!!!"

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, de mannegies hadden geliek. 't Is soms te gek veur woorden. En iedereen vindt, dat die papiertroep minder moet. Maor 't wordt alleen maor arger."

"'t Is net een zwaor beladen vrachtauto", heurde ik lêest een zeggen," die steet ok niet in eenmaal stil!"

135. Naor de stad

Geert en Jantje en Roel en Marchie oet Westervèelde bennen naor Martini Plaza wèest in Grunning. Een optreden van Wia Buze. De vrouwlie hadden dit regeld. De mannen wollen wel met. Ja, aj met de vut bennen, moej je tied toch vol kriegen. En bovendien, 't was nog lang niet zo wied.

Zaoterdagaovend mus 't weden." Geert jong, wat was ik bliede, dat joen Jantje belde, dat jij wel wollen rieden. Ik har der tegenop zeein. 't Eerste stuk zul wel gaon, maor daor in de stad.... Niks veur mij."

" 't Ging mij net zo," zee Geert," maor mien Jantje zee, dat ze wel wus, hoou ik mus rieden."

"t Eerste stuk gung gooud. Bekende weg. Achter op Peizermoo wör 't minder.

" 't Is hier allemaol veraanderd", zee Geert. "En dan ok nog bij donkern." Even wieder gung 't mis.

"Gooud oetkieken, Geert", reuip Jantje. De daomes zaten achterin.

"En dan de bordties Martini Plaza volgen."

Geert en Roel loerden as katoelen in de naacht naor de borden.

"Hier moew der aof," zee Geert. Roel beaomde dit. 't Was bij 't bordtie Martini met een H der veur. De H van hospital. Zeeikenhoes. Geert kreeg 't zölf deur. Hij keerde op de weg. 't Kon net even.

Even laoter zagen ze Martini Plaza staon. Bij 't parkeren gung 't gooud. Der stunden allemaol kerels aanwiezings te geven. Geert parkeerde. Hij was bliede, dat e der was.

"Je hadden daor ok kunnen staon," reuip Marchie. "Ik kan der bijna niet oet."

"Har kund", zee Geert, maor dee 't toch maor. Zo aold was zien auto noou ok nog weer neeit.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ze hebben met zien veren een heuile mooie aovend had. En achteraoef was 't rieden toch ok nog wel metvallen.

136. Elk zien meug

Twee bouwvakkers zitten in een keet. Ze kauwen op een plak stoet en drinken een kop kovvie.

De een zèeg: "Vekaansieplannen al rond?"

D 'aander: "Nee man. Daor prakkezeer ik pas aan, as 't zo wied is. Mien vrouw regelt van te veuren alles. Ok 't inpakken van mien koffer. Wij nemen altied een volledig verzörgde busreis. Ik stap in, praot wat, kiek wat oet 't raom en as de bus stopt, is der wat te zeein, of te dooun, of een aordig terrassie. Ik heuif niet op 't verkeer te letten en ik heuif niet de wèeg te zeuiken. As 't tied is veur 't eten, dan is der eten. 's Aovends he'k een dak boven mien kop en oons bère is opmaakt. Ik heb vekaansie en mien vrouw hef vekaansie."

Dan zèeg de eerste: "Ik heb de boouken al weer in hoes. Ik zeei soms op tillevisie wat. Dan dèenk ik: "Dat wi'k wel is zeein."

Dan zeuik ik alles oet. Wij gaon wel met een busreis, maor wij bennen maor heuil weinig bij de groep. Wij bezeuiken dan kerken, museums en gebouwen in aole stadties. Ik zet alles op de film. Wij kunnen uren in een kerk rondscharreln. Ik geniet der van, hooou mooi alles bouwd is. Ik verbaos mij der over, hooou dit zo veul jaor leden al meugelk was."

D'aander döt zien spullegies in de tas en zèeg: "Noou ja, ieder zien meug."

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik daocht der toen aan, hooou wij jaoren leden met een busreis metgungen. Wij bezöchten zu'n grote, Roomse kerk. Bij binnenkomst wör der zèegd, dat wij stil müssen wezen. Wij schoefelnden zu 'n grote hal in.

Toen heurde ik twee boeren achter mij fluustern: "Dit har ok een mooi tanklokaol kunnen wezen!"

Kuj naogaon, waor die met heur gedachten waren!

137. Geveuilens bij een dood peerd

Wat kunnen oonze dokters veul tegenwoordig. In 't zeeikenhoes hej allemaol kaomerries. In elk vertrekkie veur kapitaolen aan instrumenten en apperaoten. Veur elk lichaamsdeel loze mènskén, die daor veul verstand van hebben. In veul gevallen lappen ze je ok weer op.

Toch holdt 't soms maor zo op. Thoes op bère, of zo maor op een stooul veur tillevisie. Tiedens het sporten, aj met vekaansie bennen, of in 't verkeer. Je lezen dan, dat een op onverklaorbaore wieze op de linker weghelft kommen is. 'n Hartstilstand. 't Is zo maor daon. Met alles, wat wij hebben, kunnen en weeten, geeit 't toch mis. Wij hebben dit acceptoord.

Dan gebeurt der wat met een peerd. Bij de intocht van Sunterklaos in Grunning. Hij is even wat onrustig, vaalt veur de koets om en is dood. De heuile wereld in rep in reur. In de kraanten, op radio en tillevisie. Hooou kon dit gebeuren? Wie is hier schuldig aan? Hooou har dit veurkommen kunnen worden?

Noou weeit ik wel, 't is niet het mooiste moment, waarop 't gebeurde. Maor daor wordt niet naor vraogd.

Hooou komp dit toch, dat wij zo reageren, as 't met dieren te maoken hef?

Ik denk, deurdat wij meenien, heuil wies te weden met de natuur, maor der aal wieder vanaof kommen te staon. Wij holden dieren en vertroeteln ze dood. Dan is 't zielig.

Was dit vroouger, toen ik kind was, dan niet zo?

Ja, wij vonden 't ok wel zielig. Maor toch aans. Het heurde der gewoon bij. Aj opgreuiden op 't plattelaand, wörden der dieren geboren en gungen der dieren dood. En je stunden der as kind op de neus bij. Een dooie tuut wör begraoven. Een zwien wör bij hoes slaacht. Een dooie koou wör naor de kedaverbak braocht, of lag op 't arf. Een dood peerd was wel wat aans. Maor toch....., het heurde der gewoon bij. Leven en dood. Wij greuiden der met op. Het wör acceptoord. Bij mènskén en bij dieren.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, bij geboren worden en dood gaon speulen geveuilens een grote rol. Toch liekt 't mij gooud toou, daw met mekaor oons verstand gebruiken.

138. Tied bespaoren

Annie oet Zeijen moet even bellen met de belastingdeest. Ze hef een vraag. Ze kreg een fetsoounlijke kerel aan de lien. Mor wel nao dreei minuten in de wacht staon. Ze kommen der niet oet met zien beidend. Annie zal even informeren en dan daodelijk terugbellen.

Dat döt ze ok. Nao zeuven minuten in de wacht staon kreg ze een vrougie aan de lien. Annie vrag naor meneer Huppelepup. Daor hef ze net met bèeld. Ze zul terugbellen.

“Maar dat gaat niet mevrouw. Wat dacht u wel niet. Hier werken 500 mensen”, schettert ’t vrouwgje. “Ik zal een notitie maken”.

Een haalf uur laoter wet Annie nog neeit, waor ze aan tooou is. Ik heb wel een advies veur Annie. Gao de volgende keer Drèents praoten. Ze schrikken dan wakker en”t Drèents is een kôrte taol en bespaort heuil veul tied.

As ’t in ’t Nederlands is: “Mag ik u vragen, waarvoor u hier komt?” zeg een Drent: “Wat woj?”

De vraag: “Ligt dat in de lijn der verwachtingen?” stelt een Drent as: “Zul ’t?”

En zo kan ‘k nog wel even deurgaon.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, aj noou met mekaor wat meer Drèents praoten, kuj omennaobij 80% op de tied bespaoren, diej aans verknooien met lange Nederlandse zinnen.

Da’s de meuite weerd, zu’k zeggen!

139. Bouwaanvraag

Aorend en Berend zitten aan een bak kovvie. Ze bennen aan't hemmeln wèest.

't Is zaoterdagmörge. Hemmeltied.

Aorend: "Aj gemeenschap hebben, moej 't saomen dooun. Aans wordt 't niks."

Berend: "Hooou koj daor bij?"

Aorend: "Wat veur gemeenschap hebben geldt, geldt ok veur oonze gemeente."

Berend: "Waor woj naortoou, Aorend?"

Aorend: "In een gemeente moej 't saomen dooun. De inwoners met mekaor, maor ok met oons bestuur en de mèensken, die veur oonze gemeente warken en daor vernemen wij niks van! Mien dochter en schoonzeun krieggen oetbreiding. Noou moet der een stuk bij 't hoes aan. Met heur plannen naor de gemeente. Daor zeden ze, dat't een gooud plan was. Ze gingen in een goeie bui naor hoes. Een, die der verstand van hef, meuk een teekening. Tot twee keer aan tooou aofkeurd. De daarde is onderweg. En noou maor weer aofwachten. 't Zal wel gooud kommen, maor 't kost tied, geld en heuil veul argernis!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, aj van gemeente en gemeenschap oet gaon, wol ik hebben, dat ze op 't gemeentehoes zeden: "Kom is langs. Kiek, aj 't noou zo verbeteren, dan is 't gooud." Dan hef 't ok nog wat van naoberschap. Een aold begrip.

De kommende tied misschien wel weer hard neudig!

140. Het verhaal van een aold hoes

Ik ben geboren en opgreuid in een aold boerderijgie in Peeist. Dit boerderijgie is in 1958 /1959 verbouwd. De bedsteden gungen der oet. Der kwamen slaopkaomeries op zolder. Ik weet dit nog gooud. Tweei, in mien ogen toen al aole mannegies, waren aan 't timmern. Dat waren Harm Beyert oet Nörg en Hans de Moois (Dermois) oet Hollerwiek. Tweei jongkerels waren aan 't vaarven. Dat waren Klaas en Roel Koers oet Nörg. Wat konden die mooi tweeistemmig zingen!

Wij bennen daor noou, een dikke vieftig jaor laoter, weer aan 't verbouwen. Der bennen weer tweei aan 't timmern: Anne en Lieuwe. Ein brek wat aof boven schoefdeuren en ontdekt op een plaank het volgende:

Verbouwt 19 jan. 1959

H. Beyert,

geboren 4 aug. 1899 te Smilde.

't Is nog dudelijk leesbaor.

Boven een keukendeurtie in een bikkelhaard kezienegie steet:

(ANNO A ☼ H 1681)

De letters en ciefers bennen haost dichtvaarfd en daordeur ondudelijk. Ik vraog mij allerlei dingen aof. Wie was die A.H.? Was dit de eerste bewoner? Is 't boerderijgie toen bouwd?

In een steen van de muur van 't achterhoes steet krast: J.D.: W.B. 1873. Is 't hoes toen verbouwd? Hebben timmerlui dizze letters en dit jaortaol der inzet? En wie waren dit dan? Een paor maond leden was ik in Peeist. Tweei fietsers kommen bij mij. De vrouw, Andrea Fledderus oet Zeijen, zeg, of ik wel weet, dat heur mam in dizze boerderij geboren is. Een week laoter krieg ik van heur een foto van de boerderij rond 1900 en een deel van heur stamboom. Daoroet blikt, dat 't geeit om J.D.- Jan Dokter (1831 – 1908) en W.B.- Wubbegien Bezu (1826 -?). Die hadden tweei kinder, Jantien Dokter en Geesien Dokter en die Geesien was trouwd met Jan Fledderus. Dit stukkje van de puzzel was oplöst.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, dizze boerderij in Peeist hef ok een accolade (}). Een vrouw oet Nörg wet hier heuil veul vanaof. Misschien kan zij hierover wel is een stukkje schrieven in dizze kraant, of in *De Boerhoorn* van de *Historische Vereeniging Norch*. Wie wet, bennen der in de buurt wel meer boerderijen met een accolade.

141. Kerstfeest

Ik moet nog even weer terugkommen op mien stukkje van de veurige week: Het verhaol van een aold hoes. Van meening kuj verschillen. Feiten blieven feiten. 't Was niet de mam van Andrea Fledderus oet Zeijen, die in dit hoes geboren is, maor heur oma.

Zo, dat he'k dan nog net veur Kerstmis weer rechtzet.

As ik aan Kerstmis terugdèenk, dèenk ik ok aan de zundagsschooul. Wij mussen naor 't aole dörpshoes, in 't opkommerie. Daor was ok de bibliotheek van meester van Diek. Allemaol broene boouken deur 't kaftpapier. Wij kregen daor les van Margie Lammers (van de schoounmaaker) en Trientje Flonk. Het begon om 10.00 uur. Het voetballen op 't voetbalvèeld ok. Meeinsttied waren een paor jonges, waaronder ik, maor vief minuten binnen. Dan wörden wij der oetstuurd. Wij konden dan nog mooi 't voetballen zeein. Thoes bennen ze der nooit achterkommen. As 't dan Kerstfeest was in de kerk, kregen wij een kedogie en een boukie. Ok wij kregen dan een extrao boukie. Veur trouwe opkomst op de zundagsschooul. In die eerste vief minuten van de les hadden wij oons streepie al kregen.' t Waren heuil mooie booukies. Ik heb ze nog.

As ik laoter bij Margie in de schoounwinkel kwam, zee zij altied: "Ik snap neeit, dat jij schooulmeester worden bennen!"

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, veur 't Kerstfeest mussen wij de Kerstleedties repeteren in de kerk. Meester Stroetingao har de leiding en begeleidde oons met zien viool. Daor waren dan ok de kinder oet Een. Een jonkie kwam binnen met zien alpinomutsie nog op. Meester Stroetingao wör kwaod. 't Jonkie begreep hum neeit en kreeg een kleur. Oeteindelijk dee zien buurman zien mutsie aof. Ik dèenk, dat e dit nog wel wet!

142. Aoljaorsdag

Aoljaorsdag hebben wij 't drok. Bosschuppen dooun. Vuurwark ophaolen. Euliebollen, rollegies en knieperies bakken. In 't tweiduuster nog gauw even de containers en de breeivenbus binnenhaolen. Och....., 't dikste slepen is wel daon, maor toch..... De jonkies en wichies, die in de veuraovend nog even met wat knalwark de straot op muggen, moej in de gaoten holden.

In mien jeugd hadden aoljaorsdag de boeren in oons dörpie 't drok. Alles, wat rondom 't hoes lös stun, mus onder dak. Zo ok bij boer Klaos. Hij is aan 't slepen met een mestplaank, as boer Jan der langs komp fietsen. Die rop: "Man, man, wat hej 't ja drok. Dan kuj beter bij oons op 't veld wonen boeten 't dörp, Daor kommen ze neeit!" Dan is e al veurbij.

Klaos geeit wieder met zien klus. As der een koppellie jonges lop, rop e ze. Ze staon even te smoezen. Dan gaon de jonges lachend wieder.

's Aovends was't rustig in 't dörpie. Der is niks sleept. Toch bennen de jonges wel reur wèest. Bij boer Jan op't veld. Een luchtwaogen vol hebben ze bij hum wegsleept. Zien spullen stunden deur't heuile dörp verspreid.

De volgende mörgen, 't was nog duuster, ree boer Jan foeternd deur't dörpie, op zeuk naor zien spullen. Hij kon niet melken, hij kon niet stronten. Hij kon niks begunnen.

Maor....., wa'k je noou toch zeggen wil, 't was veur boer Jan vervelend. Maor der was niks verneeld. En't heuile dörp har wil.

143. Peeister dictee

Veurige week, vrijdagavond. Neijaorsvisite van Dörpsbelangen Peeist. De Mug, heur dörpshoes, heuilemaol vol. Old - en Nei - Drenten, ze waren der allemaol. Alles zat deur mekaor. Ze waren allemaol geliek. Der wörden handen schud. Gelukwensen wörden oetsproken. En ze hadden een dictee: Het Peeister Dictee!

De Peeister vonden 't moeilijk. Der wörden veul fouten maakt. Een beweerde, dat 't toch niet moeilijk is.

“Je leren een stuk of twaalf spellingregels oet de kop en verder schrief je op, waj heuren. Dan koj ok tegemoout aan de verschillen, die der bennen in Drenthe, want die bennen der natuurlijk wel”, zee die.

Ja, natuurlijk bennen die der wel. Maor die bennen der in 't Grunnings, in 't Nederlands en in 't Engels ok. Het gef ok wat moois. Het zölfde zinnegie wordt vanaof de Smilde oetsproken as: *Het waeter klaetert tegen de glaezen dat het daevert*, in Zuud - Drenthe as: *Het water klatert tegen de glazen dat het davert* en bij oons as: *Het waoter klaotert tegen de glaozen dat het daovert*.

Tiedens het dictee hebben de Peeister trouwens ok leerd, dat een smok zunder snor as een tuutei zunder zolt is. Ik heb mij laoten vertellen, dat in Peeist en omstreken al heuil wat mannen de snor staon laoten.

Het naokieken gaf veul lol. Een vrouwgie zee: “b’k Heb tuutei gooud opschreven, maor wat beteeikent dat!?”

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, op dizze aovend kwamen tweei pelitieagenten ok even heur jaorverslag veurlezen. De een wör de boks opbonden, d’aander kreeg een aai over de bol.

Zu’n aovend, wat een veraodeming nao aal dat poletiek op radio en t.v.!

144. De stolen pony

De familie Bos oet Nörg kaocht een mooi boerderijgie in een van de boetendörpen. Dat hadden ze altied al graog wild. Der wör wat verbouwd. Ze gungen slaopen veur op kooustaal. Ze verbouwden heur eigen greuinten. Ze pootten wat vruchtbomen en hier en daor nog wat stroeken. Dan heulen ze nog een mooi stukkje van de aole hof over. Daor hadden ze gien bestemming veur.

Naost heur woonde Willem. Willem Ubels. Hij woonde daor alleen. Zien olders waren oet de tied kommen. Het boerderijgie was niet verbouwd. Willem woonde daor, zoas ze daor altied woond hadden. Willem holdt peerde en fokt der met. As der een professor in de peerdekunde zul wezen, dan was Willem dat wèest. Hij wet der alles van.

In Nörg woont Dineke. Zij is ok wies met peerde. Zij hef een pony. Die wordt tot in de punties verzörgd. Zij hef alles der veur over. Haost alles. Dineke hef gien stukkje laand.

Gelukkig kent ze de familie Bos gooud. Heur pony mug daor in de aole hof lopen. Dineke is de keuning te riek. Elke dag geeit ze der hèn.

Dan op een dag is heur pony der neeit. Ze zöcht overaal. Ze vrag de familie Bos. Ze lop langs de richel. Ze kek naor sporen bij 't hek. Maor....., gien pony. Moet ze de pelietsie bellen? Nee, eerst maor is wieder zeuken. En daor geeit ze weer op heur fietsie. Aal wieder van hoes. Aal harder fietsen. Maor....., gien pony. 't Wordt al wat tweeduusterig. Dineke geeit terug.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, as ze weer bij hoes is, lop Willem daor.

"Oh, Willem ok maor even vraogen," denkt ze. Nee, Willem hef ok niks zeein."Of moeten wij nog even in de schuur kieken?" zeg e. "Je weeten soms maor nooit."

En daor steeit heur pony. Mooi in 't stro. Asof e der altied al staon hef. Op zien dooie gemak.

Toen Willem zien peerde op staal wol zetten, leup Dineke heur pony der bij in. Dat was wel zo gezellig. En hij wol ok niet alleen achter blieden. Willem har daoht: " 'k Heb nog wel een plekkje over. Ik neem hum wel even met tot Dineke komp!"

145. Pensioen

Ik moet wat eten haalen oet Nörg. In 't eettentie doe ik mien bestelling. Dan moe 'k even wachten.

Achter mij zitten tweei echtpaoren te eten. Vutters, zo te zeein. Ze bennen binnen mien geheur. Ik kan der niks aan dooun. Ik luuster met. De hedendaogse politiek wordt besproken. Het geeit over heur pensioen.

“Der moet inleverd worden. Tenminste, dat vinden de hoge heren. Ze gebruiken oonze opspoorde centen veur eigen gewin!” moppert d 'eein.

“Gezeur!” geeit d'aander wieder. “Recessie! Recessie! Wij inlevern. Ze moeten bij heur zölf begunnen. De mèensken worden te old. Het wordt onbetaolbaor. Maor weeit je, waor ik ze nooit over heur? Over aal die mèensken, die de 65 niet haalen en der wel jaoren al veur betaold hebben. Pure winst!”

Dan kriegten de Grieken 't der nog even van langs.

“Mooi en makkelijk leven en dan nog schepen vol geld der hèn. En allemaol van oonze centen!”

Mien bestelling is klaor. Ik gao weg. 't Is mij dudelijk. Regeren is makkelijk.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, de beste stuurhui stunden of zaten ok hier weer langs de kaant. En dat zal ok wel zo blieven!

146. Een omgekeerde wereld

Wolter komp oet Steeinbargen. Hij hef een drokke baon en wil altied op tied kommen. Toch hef e nog nooit een bekeuring kregen veur te haard rieden. Daor is e wies op.

Een paor week leden komp Wolter om middag thoes. Zien vrouw holdt een breefie omhoog. Op die daotum, op die plek en om zo laot hef e zoveul kilometer te haard reden. Een bekeuring. Betaolen.

“Sneu geld”, zeg zien vrouw.

Dat zee Wolter ok altied, as zij een bekeuring kreeg. En dat gebeurde nog al is.

“Ja noou, ’t is ok niet aans”, zeg Wolter. “Ik was wat laot omkommen en wol op tied wezen.”

Een poosie laoter. Wolter komp van zien wark. Zien vrouw holdt met een triomfantelijke blik in heur ogen een breefie omhoog. Met leedvermaak in heur stem zeg ze: “Kiek is! De tweede al!”

“Dat besteeit neeit”, rop Wolter. Hij ropt heur ’t papiertie oet handen. As e leest, kommen der wat rimpelies boven zien ogen. Dezölfde daotum, dezölfde plek en dezölfde tied.

“Zo kan ik ’t ok,” broest Wolter.

“Ja, daj ’t noou ok kunnen, dat heb ik begrepen,” laacht zien vrouw.

Wolter geeit bellen. Hij maakt dudelijk, dat der een fout maakt is. Die tweede bekeuring veur dezölfde overtreding moet even ongedaon maakt worden. “Streep der deur. Klaor!” zeg e.

De stem aan d’ aanderkaant van de lien begrep hum volledig. Ze legt oet, dat Wolter dan schriftelijk bezwaor moet maaken.

Dan ontploft e bijnao. ‘t Is een man van: wat recht is moej niet krom maaken. Bovendien is ’t niet zu’n schriever.

“Dat doe ’k nooit!” schreewt e deur de lien. “Wie hef hier noou een fout maakt!? Ikke toch neeit!! En noou moet ik der wark van maaken!? Dan laot ik ’t wel veurkommen!!”

Hij smet de tillefoon neer. Wolter hef gien smaak meer aan ’t eten. Zien vrouwgie gniffelt mor wat.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ik kan mij wel wat bij Wolter zien kwaadheid veurstellen. ’t Is een omgekeerde wereld. Dat geveuil he’k wel vaoker.

147. De geschiedenis herhaolt zich

Wij hebben Karel de Grote had, Napoleon en Hitler. Toen heur macht op zien grootst was, begon de aofbrokkeling al.

Noou hebben we een Europa. Vaok heb ik 't idee, dat 't èende al weer in zicht is.

In oonze Drèentse dörpen woonden mènskén, die op zichzölf en op mekaor aanwezen waren. Veul wör saomen daon: boermarkewarken, hulp bij zeeikte, geboorte, 't oet de tied kommen en trouwen, maandewark in drokke tieden, de organisaotie van dörpsfeesten. Ze müssen zich redden met heur zeeiken, gehandicapten en bejaorden. Ieder har zien eigen verantwoordelijkheid en saomen waren ze verantwoordelijk veur mekaor.

Daornao is der veul veraanderd. Overaal kwamen instanties veur. Zörg veur gooud onderwijs, zörg veur zeeiken, zörg veur bejaorden en gao zo maor deur. In de loop van de tied deden aal die instanties een ding: greuien. Meer mènskén, grotere gebouwen. Der kwamen aal meer veur de leiding, veur administraotie, veur bestuur en veur organisaotie. Waor 't om gung, reuik oet beeld. Aal meer en aal groter wör onbetaolbaor. En wie was /waren verantwoordelijk?

Aoflopen week las ik een verhaol over een bejaorentehoes. D'ollegies kregen weer eigen verantwoordelijkheid. Ze mochten zölf een prakkie warm maaken, een maol meer of minder douchen in de week en dat soort dingen. Der was minder geregeld en meer volk op de warkvloer. Iedereen gelukkiger en nog goedkoper ok.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen, of vraogen wil, as de geschiedenis zich altied herhaolt, zullen oonze jongern straks dan weer veur heur zeeiken, bejaorden en gehandicapten moeten zörgen!? Alles draait ja om geld. En as dat der niet meer is, holden een boel dingen op!!

148. Scheuveln

Ik heb't scheuveln leerd op de sloot naost oons hoes in Peeist. Een meter breeid, vieftig meter lang.

Mien pap nam een aold stooutie met en bond mij de scheuvelies onder. Nao een poosie mus e weer aan 't wark. Ik gung deur tot ik heuilemaol naost mien scheuvelies leup. Aal maor hen en weer. Vallen en opkrabbeln. In hoes gauw bij de kachel, mien voouties op de ring. De toonties kelden mij deur. Dat dee zeer.

As legere schooukind scheuveln wij op 't Oortwiens Kaampie tussen Peeist en Nörg. Op een leegte in 't laand stun waoter. Dat was bij vörst oons iesbaontie. De scheuvels onder, even preberen en daornao al gauw tikkerie of ieshockey. Soms kwam dan Harm Kuper oet Nörg. As wij vreugen: "Harm, doeje met?" wol hij neeit. Hij gung aan een stuk deur 't starten oefen. 'k Heb nog tegen hum scheuveln.

Om 't kampioenschap van Drenthe veur jonges tot en met 16 jaor. Körte baon. Tot de helft van de baon was ik hum veur. Dan kwam e der aan met zien lange slaogen en leuit mij zien hakken zeein. Harm wör kampioen. Deur zien grote zölfdiscipline is e laoter zölfs nog wereldkampioen lange baon worden.

De iesbaon van Peeist was de Hitlerring. Het waoter lag deepe tussen de wallen. Je scheuveln altied oet de wind. Der waren bij wedstrieden vaak kampritten, veroorzaakt deur een bochie in de baon. In Peeist was dat gien bezwaor.

De schooulwedstrieden wörden holden op 't Meulenveentie. Ale kinder hadden heur wedstriedties.

Wie in 't begun nog niet scheuveln kon, mocht lopen.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik ree een poosie leden 's avonds naor Roon langs de iesbaon van Ronerèes, Alteveer en Steenbargen (de RAS - dörpen). Een sprookje openbaorde zich.

Zaoterdag las ik in oons : "Een ijsbaan zoals een ijsbaan bedoeld is."

Dizze iesbaon is deur Radio NL oetrooupen tot mooiste van oons laand. En terecht. Inwoners en bestuur, filisteerd hiermet.

149. Op 't verkeerde moment op de verkeerde plek

Wij waren as legere schoouljonkies aan 't voetballen op 't brinkie in Peeist. De baal rolde over de klinkerstraot. Der kwam een auto aan. Die baal was oons heilig. Ik rende achter de baal aan, gaf hum een trap, maor leuip tegen de ziekaant van de auto aan. De baal was red. Met mij leuip 't gooud aof.

Een paor jonkies oet Peeist bennen nao schooultied aan 't knikkern. In de baarm van de straot. Der rolt een knikker de straot op. 't Jonkie der achteraan. Der is net een auto. Die pakt 't jonkie. Hij is op weg naor 't zeeikenhoes overleden.

Veur oons hoes hangt een nuskassie. Der brödt een paortie koolmeesies in. Zeuven jonkies vleeigen oet. Een zit mooi op een takkie in de zun de grote wereld te bewonderen. Roetsj..... Een sperwerie. Weg koolmeesie.

'n Echtpaor oet Nörg redt in 'd auto langs de Smildervaort. 't Is winter. Een vrachtauto met boomstammen komp van d' aander kaant. Die boomstammen bennen net oplaoden. Allemaol snei en ies der omhèen. Bij 't passeren gaon de boomstammen glieden. Een precies bij 't echtpaor deur de veurroet. Pftttt.....Weg echtpaor.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, vaak geeit 't net gooud, soms net mis. Dan bi'j op 't verkeerde moment op de verkeerde plaats. En oj noou koning bennen, prins of generaol, dit geldt oons allemaol.

Ok oonze prins was op't verkeerde moment op de verkeerde plaats. Hij was boeten de piste, zoas veul aandern. De wereld was mooi. Je bennen jong en je veuilen je sterk. Maor de natuur is sterker.

Ik hoop, dat 't gooud aoflop.

150. Echt geven

Ik was meester in Nörg. Tussen 1972 en 1975. Der waren plannen veur een nei gemeentehoes. Alles mus derop en deraan: sporthal, bibliotheek, jeugdhonk en aal zo meer. Ok een dörpshoes.

De bevolking mus hierveur een nuver bedrag ophoousten. Dan was 't ok van de mènesken zölf. Net of we 't aans niet betaolen heuifden.

Der kwam een commissie. Dit meesterie wör der ok veur vraogd. Wij vergaoderden bij een meneer in hoes oet 't neie bungalowpark tussen Dunderboer - en Peeisterstraot, aan de raand van 't Oosterse Veld. Der stun een grote scheepsmast in de tuun en meneer har kantoor aan hoes. Daor kwamen wij bij mekaor.

Wij gungen met liesten deur 't dörp. Sommigen waren der op tegen, aandern waren der veur. Het lukte oons om 't neudige bedrag bij mekaor te kriegen.

In die tied he'k veul leerd. Bij 't bespreken van de inteeikenliesten was der een heuil hoog bedrag bij. Wij waren der slim bliede met. Wat mij opveuil, was; 't was een bedrag met twee ciefers achter de komma. En dat waren gien nullen.

Op mien vraog, waarom ze dat noou deden en der gien mooi bedrag van meuken, zee oonze veurzitter:

“Dat is belastingtechnisch het beste. In verband met teruggave.” In mien ogen kregen die breefies van vief of tien gulden, die bij heuil veul mènesken zo oet de “broene” kwamen, veul meer weerde. Die hadden echt wat geven!

Maor....., wa'k je toch nog zeggen wil, as ik noou aal die auto's om de Brinkhof zeei staon, denk ik: “Wat is 't gooud, dat we dat gebouw hebben!”

151. Vergeten!?

Ik fiets deur Nörg. Op 't Schooulpad kom ik Geert integen. Hij zat op de legere schooul bij mij in de klas. Wij hebben mekaor in tieden niet zeein. Nao wat kletspraoties zeg ik: "Wat is 't hier veraanderd neeit. Daor stun alleen maor de legere schooul. Dat was veur de Hekakker. Zèes lokaolen op een rij, een lange gang, wat kapstokken en w.c.'s, een magazien, een vergaoderkaomerie en een kelder. Meer was 't neeit."

"Nee", zeg Geert." In d'eerste klas juffrouw Eregao, in de tweede juffrouw Bakker, in de daarde juffrouw Gorter en in de veerde en vijfde klas hadden wij meester van Diek. Die gung met oons over. En in de zèesde klas meester Brals. Meester Vogelzang was net weg. Der tegenover was 't aole dörpshoes."

Ik zeg: "Jao. Daor hadden wij de lèeste paor jaor elke vrijdagmiddag op zolder handenarbeid. De wichter mussen dan handwarken in schooul. Wij deden niet aans dan figuurzaogen en pitrietvlechten. Soms much een wat timmern. Ik weet nog dat, dunkt mij, de jonges van Doede Uterwiek wel is een vogelhoesie meuiken. Ik kon dat toen al neeit en noou nog neeit."

"Der naost was nog niks," zeg Geert dan."In die tied, 't zal ongeveer 1956 wèest hebben, kwam daor de u.l.o. Ze begonnen met twee leraoren: Hoekstrao en Knol. Dat waren loze kerels. Ze mochten alle vakken geven. Zo veul aktes hadden zij."

"Weeit jij nog wel," gao ik wieder," dat die Hoekstrao zien krieties altied in de buus har?"

"En dat e zien naogels schoon meuk met zien Friedrich Herder?" vult Geert mij aan. Dan gaon wij oet mekaor. Knol is al gauw vertrokken. Hoekstrao is, tot e der met stopte, in Nörg aan schooul bleven. Daornao zag je hum vaak met zien vrouw in de omgeving fietsen. Zien lèeste jaoren sleet e in De Garve. Daor is e op roem 100 jaorige leeftied overleden.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, dizze man hef nooit een Koninklijke onderscheiding kregen, der is gien straot of plein naor hum neuimd en der steet gien beeld van hum veur zien schooul. Toch hef e zich jaoren inzet veur schooul en gemeenschap.

Of zul e daor te bescheiden veur wèest hebben? Want op de veurgrond treden dee e niet vaak!

152. De diepvries

Ik fiets deur de Steeg in Westervælde. Bij 't Diepvriesbossie kommen een paor daomes de bos oet wandeln.

“Meneer, mogen we u iets vragen?”

Natuurlijk muggen ze dat. Ik ben ja een Drent en ok al lid van de Grote Club. Da'k gien tied heb, kan 'k dus niet zeggen.

“Wat voor een bouwval is dat eigenlijk hier?”

Ik leg heur oet, dat dat 't aole diepvriesgebouwgje is. Dat vroouger de vrouuwlu de greuntien oet 't hoffie en 't vleis van 't zwien mussen dreugen, inzetten, roken, wecken of zolten om 't gooud te kunnen bewaoren. Dat daornao veul dörpen een koperatief gebouwgje kregen, waar elk een diepvrieskluis in har. Dan muj dus eerst op de fiets deur 't dörp, aj wat neudig waren veur 't eten. En dat de gemeente hier leeiver een bouwval hef dan een mooi woninkie. Bestemmingsplannen en zo.

Nao nog wat praoterij lopen de daomes wieder. Ik stap weer op mien fiets. Onderweg naor Peeist spookt mij dit veurvallegie aal deur de kop.

In Nörg stun de koperatieve diepvries bij de melkfebriek aan d' Einerstraot. In Peeist har alleen Klimp daor zu'n kluis in. Tonsie Klimp zat volgens mij ok in 't bestuur. Veur d'aander Peeister vrouuwlu was 't te wied vort.

Laoter kreeg, veural deur tooudooun van Tonsie, ok Peeist zu'n koperatief gebouwgje. Net as veul aandere dörpies.

Toen aal meer mènskien een diepvries in hoes kregen, waren die gebouwgjes overbodig. Ze wörden aofbroken, kregen een neie bestemming, of verwörden tot een bouwval.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, zu'n diepvrieskluis kon ok gevaorlijk wezen. Tonsie Klimp oet Peeist was op de fiets bij de diepvries in Nörg. De kluisies waren zu'n dikke meter hoog en zaten ok nog wat in de grond. Heur cel zat niet veul meer in. Tonsie was een klein, stevig vrouwgje. Ze mus rekken, heur voouten gleden oet en zij stun op de kop in heur eigen diepvries. Gelukkig kwam Albert Rieks, die baos was van de melkfebriek, der over tooou. Aans har 't wel mis aof kunnen lopen!

153. De schötteldoouk

't Is Meertmaond - Streeктаolmaond. Het Hoes van de Taol döt heur best, om der een heuileboel neie donateurs of hoesvrienden bij te kriegen. Jan Germs zeg 't zo mooi: "Veur nog gien euro in de maond bi 'j hoesvriend." Dat klinkt toch beter dan € 10,00 in 't jaor. En dan kriej der ok nog een kedogie bij.

Een verjaordagskalender met oetdrukings en gedichies in 't Drèents of een gastendooukie met "Drèents is mij lief" der op. Ik daoht eerst, dat 't een schötteldoouk was, maor dan was 't wel een heuile mooie wèest.

Marchie Duker oet Eel hef der een mooie veurdracht over.

De Schötteldoouk

Met de schötteldoouk gung 't der wel is raor heer,
Het was vaok een gegleer en gesmeer.
De jongern zult der wel niet veul van weten
En de aoldern wilt 't liefst vergeten.
Maor ik wil je graog oet de doouken dooun,
Wat je met een schötteldoouk allemaol kunt dooun.
Het begon 's mörgens al vrooug met het wark bij de heerd,
Dan was die schötteldoouk al daodelijk veul weerd,
Want joen handen waren voel van 't roout en de as
En hoou kreeg je ze weer schoon, as 't er gien schötteldoouk was.
Dan mus je kovvie klaor maoken, de melkers kwamen weer,
Even de schötteldoouk deur de koppies en schoon waren ze weer.
Kinder kwamen van bère, of ootie stun op,
Allemaol gauw even de schötteldoouk om de kop.
Dan mussen kinder naor schooul, is 't onder de neus nog glad,
Even de schötteldoouk en ze kwamen weer netties op pad.
Kwam de boer 's middags weer, har wat mest aan de handen,
Piep was wat voel, wol ook niet best branden,
Even onder de pomp, dan was 't dikste der aof
En de schötteldoouk dreugde natuurlijk alles weer aof.
Jan kwam oet schooul, har 'n blooudneus kregen,
Klaos har 'n dooie moes in de haand,

Ha, die muggen hadden overaal van die stippies op daon,
 Dan mus de schötteldoouk der ok even over gaon.
 Manlu waren met 't eten een borrel gewoon,
 Even schötteldoouk deur de glassies en die waren ok weer schoon.
 Kreeg je dan 's aovends vesite, of zu'n dag as neijaor,
 Met de schötteldoouk waj de heuile dag klaor.
 Dan muj de taofel aofwassen zo as dat dan giet,
 O, mèensken, wat is dat waoter ja hiet.
 Flink poesten en blaozen tegen de schötteldoouk an,
 Zodat men hum veur 't aofdreugen gooud oetwringen kan.
 Domnie kwam op hoesbezeuik en zu'n man,
 Die bied je gien daogs koppie kovvie an.
 De zundagse koppies kunt wat stoffig wezen,
 Ok dizze kwaol kun de schötteldoouk genezen.
 Zo gung dat maor deur tot 's aovends nao 't eten,
 Stoelen, wat besmeerd, moej ok niet vergeten.
 Dan begunde 't poppie te reren, de luier was voel,
 Maor de schötteldoouk reinigt de heuile boel.
 Wolden de kinder niet heuren, manlu past niet op,
 Kregen ze even een klets met de schötteldoouk om de kop.
 Bij winterdag kuj vaak heuren,
 De schötteldoouk was oons op taofel bevreuren.
 Zo bennen wij met de schötteldoouk de dag rond gaon,
 Was ieder in bère, was 't warken daon.
 Op 't blokkie met kopspiekers lig de schötteldoouk en die wacht,
 Tot 't wark weer begunt nao de rust van de nacht.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, veroordeil dit allemaol neeit.

Alles in zien tied, zuw maor zeggen!

154. Veraanderingen

Tussen Zuudvælde en Peeist lig een smal straotie. Ik kom daor vaak zwaor vrachtverkeer integen: landbouwmechines, strontauto's, deeiplaoders.

As ik ze zeei aankommen, gao ik, op de fiets of in de auto, altied even boeten de straot staon. Ik weeit precies de goeie plekkies. Wat wordt de wereld dan vrundelijk. De doem geeit omhoog, ze knippen met de lichten, of trekken aan de hoorn.

Ik denk dan: "Gao maor deur, jonges. Jullie moeten nog wat verdeeinen."

En as ik dan heur, wat veur bedraogen der op wielen langs daovern, muggen ze heur tied ok wel gooud besteden.

Ik zeei links en rechts de landerijen liggen. Grote stukken nog onbewaarkt laand, die de ruimten tussen de wallegies, bossies en veenties opvullen. Een mooi landschap met zicht op Nörg. Ik zeei vlekies. "Bonhagen", een torenspitsie en een meulenwiek en aan d'aander kaant de pelitieflat en hoogspanningsmasten.

Dan denk ik: "Och, wanneer hebben ze aal 't landwaark nog is daon?"

As ik 's aovends terugrie, liggen grote stukken der bewarkt bij.

Wat kunnen ze toch wat met die mechines tegenwoordig!

Maor.....,wa'k je noou toch nog zeggen wil, as ik aan mien jeugd in Peeist terugdenk, is der in een kôrte tied heuil veul veraanderd. Van eerdappels poten met de haand en 't schoet (een jutezak) veur tot alles mechaonisch. Ik heb eigenlijk alles nog met de haand daon ($\pm$ 1960). Daornao gung de ontwikkeling haard.

Of alles noou beter is? Zeg 't maor!

155. Oonze Drèentse Taol

Toen ik as kind opgreuide in Peeist, preuit iedereein Drèents. Daornao kwam der een tied, dat olders “Hollaands” gungen praoten tegen heur kinder. Dat was beter veur heur ontwikkeling. Men gung zich schaomen veur zien eigen taol. Ze hadden zich zölf is moeten kunnen heuren. Het klonk nargens naor.

Noou zeggen wij: “De streeктаol geeit verloren. Oonze kinder praoten gien Drèents meer!” Maor der is nog nooit zo veul aandacht wèest veur de streeктаol as tegenwoordig. En dat zit bij kinder ok wel gooud.

‘t Was weer “Meertmaond - Streeктаolmaond.” Op aal meer schooulen is der veur aal meer kinder veurlezen. In ‘t Drèents. Veur kinder van veer tot twaalf jaor. En ze begriepen de verhaolen. En ze vinden ‘t mooi!

Aoflopen vrijdagaovend was der een kinderleeidtiesfestival veur schooulen in oonze gemeente. Het wör organiseerd deur de historische vereeningingen oet Peize, Roon en Nörg, in saomenwarking met de gemeente Noordenveld en Het Hoes van de Taol. Het was in Op de Helte in Roon. Basisschooulkinder zongen veur een oetverkochte zaol Drèentse kinderleeidties in oonze Drèentse taol. Vol overtuging en zunder schaomte.

De kinder van De Elsakker oet Westervèelde deden het, onder leiding van meester dirigent Halbe Hageman, geweldig. Zij wonnen de tweede pries. Een felicitaoatie weerd!

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, de eerste mèensken die hier woonden, hebben met mekaor praot. In heur eigen streeктаol. Die taol is veul older dan ‘t Nederlaands. Wij bennen wies met oons cultuurgooud. Laot oons dan ok wies blieven met oons grootste cultuurgooud: oonze Drèentse taol!

156. Overessinge

Eeins was Drenthe puur natuur. Daorin ontstonden nederzettings. 't Eerst op 't Drèentse zaand. Die bestunden oet wat boerderijen met wat hoesakkers, die oetgreuiden tot esdörpen.

Bij esdörpen stroomt vaak een deeipie. Het lege laand wör as heui- en greuinlaand gebruukt. De akkeries op de èes lagen op de hogere gronden bij 't dörp. Daorop verbouwden ze heur gewassen. Achter de èes lag de heide, 't veld en de bos veur geriefholt. 't Dörp zölf bestun oet wat kronkelnde weggies. Hier lagen de boerderijen met heur bijgebouwen aan. Ze stunden vaak met 't gat naor de weg toou.

In 't dörp koj de brink vinden, beplant met ekelbomen.

In de loop der tied wörden de esdörpen groter. Soms ontstonden aan d'aander kaant van de èes esgehuchten. In Drenthe bennen zo veer gehuchten, die Eursing(e) heeiten. Dat komp van Overessinge. Dat beteeikent: over de èes, aan d' aander kaant van de èes.

Dit allemaol kuj nog zo herkennen in Nörg. De aole hoezen, de kronkelnde weggies en deeipies, 't greuinlaand, de èes, de heide, 't veld en de brinken. In sommige naomen herken je 't ok: Brinkstraot, Brinkhof, Steeg, Esweg, Veldweg, 't Oostervoortse en 't Einer deeipie, Schaopedrift en 't Nörgerholt.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, een poosie leden fietste ik van Nörg naor Westervælde. Over de èes. In de neibouw van Nörg zag ik op een hoes staon: Overessinge. Toen daoht ik hier aan. Dit hoes har in Westervælde moeten staon. Vanoet Nörg aan d'aander kaant van de èes. Over de èes.

't Hoes is der niet minder om.

157. Ontbossing in Nörg!?

Nörg is riek aan natuurschoon. Veuraal bekend deur zien bossen, op sommige plekken volbouwd met zummerhoesies.

Da's niet altied zo wèest. De dunen rondom Nörg waren zaand-verstoefings. De meeinste staatsbossen bennen begun 1900 aanplant. Ik lees de *Norger Courant*.

Infermaotie gemeente Noordenveld. Binnenkört muggen der grove dennen, eiken, barken en lariksen kapt worden. Is in Nörg de ontbossing begonnen!? Dat zul een ramp wezen!!

Vaok heur ik zeggen: "Het moet weer worden, zoas 't vroouger was."

Aj dat meinen, moej eerst oetleggen, waj met vroouger bedooulen. Ik zag lêest een foto. Die was maakt vanaof de börg van de familie Tonckens richting de Kolonievlaort. Op die foto steet Jan Brink, een van de twee schepers van Westervêelde met zien schaopen en zien hondtie. Zo ver aj kieken kunnen, was der gien boom te zeein.

As wij dus terug willen naor die tied, dan moeten der heuil wat kapvergunningen aanvraagd worden.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, Hans Tonckens vertelde mij, daj vanaof heur hoes in die tied het kerktorenje van de Smilde konden zeein. 't Was allemaol veld en nog is veld! Gien boom te bekennen. Moet 't zo weer worden!?

158. Zaand en veen en nog wat

Drenthe was zaand. Drenthe was veen. Drenthe was natuur. Op d' aarme zaandgronden hadden boerties op kleine gemengde bedriefies een armooudig bestaon. 't Was knooien van 's mörgens vrooug tot 's aovends laot. In en met de natuur haard warken om de kop der boven te holden.

In 't veen van 't zölfde laoken en pak. Ploetern toj der een zere, kromme pokkel aan over heuilden. De winst was veur de veenbaozen van vaok boeten Drenthe. Veur de warkers in 't veen was der net genog om in leven te blieven.

Deur dizze ontwikkeling hef Drenthe maor een kasteel, aan de raand in Coevorden, en gien paleizen. Wel zo hier en daor wat haovezathes en landgooudern. Die drukten vaok deur grootgrondbezit een stempel op d'omgeving.

Dit hef Drenthe maakt tot wat 't noou is. Dit hef de Drent maakt tot wie e noou is. Wij kennen gien weelderige boerderijbouw. 't Achterhoes was belangrieker dan 't veurhoes. Veur luxe was gien geld. Wij waren gien börstkloppers van: "Kiek oons is!"

Wij waren bedachtzaam. Wij leefden veural heuil gewoon. Zoas we dat altied al daon hadden. Wij waren dat ja zo wèend.

Hier denk ik vaok aan, as 'k vanaof Nörg Zuudvèelde binnenkom. Zuudvèelde, een traditioneel Drèents brinkdörp met aan de poort een indrukwekkend landhoes. Eingelijk on - Drèents, maor passend in 't beeld van Drenthe: een dörp op 't zaand met de invloed van een landgooud.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, 'k heb een jaor of wat daogelijks heuil wat bestelbussies zeein staon bij dat mooie hoës. Der is veul verdeeind. Een Drent denkt dan al gauw: "Wat kost dat wat!"

De bewoners van 't hoës hadden 't der veur over. Zij muggen noou, deur een stukkje Drèentse glorie te herstellen, wonen in een Drèents dörpie met nog Drèentse inwoners in oonze Drèentse natuur.

159. Spuitgasten

Bij het woord spuitgasten denk ik aan mien schooltied in Nörg. Zo noou en dan wörden wij opschrikt deur de "hoel" op 't aole gemeentehoes. Wij hadden de aandacht dan niet meer bij de les. Gemeentewarkers gooiden schoffels achteroet en leupen haard naor de brandweerwaogen, of "vlogen" op de fiets veurbij.

Laoter as opschoten kwaojonges muj achter de brandweer aan. Der wör schreeuwd:

"Waor is de braand!?"

Vaok heurde je dan: "Richting Langel!", as 't in Hoes ter Heide was.

In Westervælde kwam ik der achter, dat der ok aander tieden wèest waren. Aan de boetenmuur van d'aole schooul hung een kassie met een glasplaat der veur en een haokie der in. Ik kwam der achter, dat daor de sleutel van de Westerveldiger "brandweer" in mus hangen.

Die stun bij schooul. Ze mussen der lopend met op pad. Noou is alles beter regeld. Modern materiaal met gooud getrainde spuitgasten. Een aovend in de week moeten ze oefen. Aoflopen week was dat in Peeist. Bij de zörgboerderij mus een put controleerd worden. Der was waoter zat. Dat waoter mus ok weer weg. Dat spoten ze in een slootie, waor nog veul blad in lag. Noou is Peeist een normaol dörp, waor waoter ok van hoog naor leeg stroomt. De stroom waoter nam een dikke laag blad met. Zo kwam dat blad in de sloot van neie mènesken, die daor kommen te wonen. Die mènesken bennen heuil netties. Der lag gien bladtie in heur sloot. In kôrte tied lag die sloot noou vol blad. Ze bennen uren bezig wèest, om heur sloot weer bladvrij te maoken. Zullen de spuitgasten dit weeten hebben?

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik heb veul eerbied veur dizze vrijwilligers. Volgens mij bennen ze allemaol besmet met hetzölfde virus. As heur pieper geeit, veren ze omhoog om zo vlug meugelijk heur nuttig, maor soms ok gevaorlijk wark te kunnen dooun. En 't is lang niet allemaol mooi, wat ze metmaoken!

160. Tuten

Tuten bennen dieren, die achteroet krabben. Wij zeggen ok wel hoounder.

In oonze dörpies wörden bij elk hoes wel tuten holden. Vroouger was 't hoounderhok op de hilde. Op kooustaalzolder. In oonze streekromans koj 't vaak tegen. De tuten hadden een ledderie neudig om boven te kommen. Het hoounderledderie. De mènskén gebrukten 't ok, om de eier oet de nusten te haolen.

Laoter zaten de tuten in een tuuthok op 't arf, of in een hok in de schuur. 's Naachts mus 't loekie dicht. Overdag scharrelden de tuten om de boerderij. Zij wussen gien grèens. Een aold gezegde zeg dan ok: burenruzies ontstaon deur kinder, of deur hoounder. Tegenwoordig bennen daor kraaiende haonen bij kommen.

Bij oons thoes kregen wij 's mörgens en 's aovends een ei. Mien mam zee altied: "Een ei heurt der bij". De eier kwamen in een eiernettie in de ketel. Nao 5 minuten waren ze goor.

Hadden de tuten het dikste leggen daon, dan wörden ze slaacht. Mien pap hung ze dan op aan de waslien. As 't fladdern daon was, begon 't slachten. As kind stuj der vaak op de neus bij. Maor 't kun ok aans. Daor komp 't gezegde "Praoten as een kip zunder kop"vandaon. Tiedens een busreis wör der parkeerd op een parkeerplaots achter een restaurant. Daor was een kok tuten aan 't slachten. Een tuut, een hakmes en een hakblok. Binnen een minuut hadden tien de kop aof. Maor gooud, dat alle eters dat niet zagen.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil. Willem oet Hoes ter Heide hef ok een tuuthokkie met wat tuten. Het legnust zit om 't hooukie van 't deurtie. Dan kan hij de eier zo pakken. Een tuut hef een ei legd achter in 't hokkie op de grond. Willem moet der in. Hij stöt zien kop tegen een balk. Noou lop e rond met een bult as een tuutei op zien kop.

161. Woningnood!?

Wonen is belangriek. In de natuur en bij oons meensken. Soms geeit 't vanzölf, soms gef 't problemen. Bij mèensken hef dat vaak met geld te maaken.

Ik zit in een eethoesie en wacht op mien bestelling. Achter mij zitten twee mannegies. Ik schat ze zo tussen de 70 en 80. Deur heur verschiening en deur heur haarde praoten, kan ik heur gesprek zo volgen. Ze hebben 't over de kinder van heur kinder.

“Hooou geeit 't met de kinder van joen zeun Bert, Aorend?”

Dan volgt der een heuil relaos. De oldste hef 't gooud veur mekaor. Hij is trouwd. Ze hebben een eigen hoes en beidend een beste baon.

De tweede, een wicht, da's een aander verhaol. Die hef verkering met een boetenlander. Die zeuiken een eigen steegie. Ze hadden wat op 't oog. Niet te groot, niet te duur. Even naor de baank dus. Gien cent konden ze leeinen.

“Inbrekers bennen 't. Dat zeg ik je!” zo beslöt Aorend.

Ik ben beneeid, hoouveul kleinkinder der bennen, maor mien bestelling is klaor.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ok in de natuur bennen der op dit gebied problemen. Anne oet Een hef een nustkassie ophangen. Zunnend met driei gatties boven mekaor. Zo noou en dan kek e even. Op 'n dag zeg e tegen zien Sietsie: “Ik snap der niks meer van. Achter elk gattie zit een nussie. Alle driei geliek. In elk nussie liggen driei eigies. Allemaal geliek. Dan zit 't vogelie boven, dan onder en dan weer in 't midden. Of der breuiden driei vogelies, of der komp niks van terecht”, beslöt Anne.

En zo bennen der overaal problemen.

Maor een ding is zeker: De tied brengt altied een oplössing!

162. Raodselies

Wat is der noou mooier, dan mekaor raodselies opgeven. 't Is mooi en 't is gooud ok. Kuj je harsens wat leren warken.

Bij oons thoes hadden wij vroouger een booukie vol met raodsels. Wat heb ik daor een tied met deurbraocht. Der waren makkelijke raodsels en moeilijken. Zo van: tweei vaoders en tweei zeuns gungen op jacht. Ze schoten driei haozen en elk nam een haos met naor hoes. Hoou kan dat?

Daor daoht ik aan, toen ik het volgende rekenraodselie las:

De scheper was met zien schaopen in 't veld. Der kwam een meneer aan, op de fiets. Hij stapte aof en zee: "Goedendag scheper met je honderd schapen."

De scheper zee:

"Ok goeiedag meneer, maor honderd schaopen he'k lang neeit."

"Maar hoeveel schapen hebt u dan?"

"Dat za'k je vertellen", zee de scheper. "As ik der nog net zoveul schaopen bij har as da'k heb en dan nog de helft van 't aantal da'k heb en dan nog een kwart en dan nog een, dan ha'k precies honderd schaopen!"

De "meneer" daoht even nao, stapte op zien fiets, zee de scheper goeiedag en ree vort over 't heidepadtie.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, misschien bennen dizze raodselspellegies der nog wel. Ik hoop't tenminste. En as ze der nog bennen, zullen 't wel computerspellegies wezen.

Maor daor heb ik niks met!

163. “Wilde” dieren

Ik was al een aantal keren in Canada. In Alberta. “Het Wilde Westen.” Graog struun ik langs zu’n geweldige rivier. De Bow -River. Die komp oet de Rocky Mountains en slingert deur de prairies.

Op een plek greuien bomen langs de rivier. Hier en daor lig der een ondersteboven. Dudelijk het wark van bevers. Heur knaogwark getuugt van gooud gereedschap.

Wiederop lop een kudde jongveei in een stuk prairie met veul hoogten en leegten. Der lig een dood. Op mien vraog: “Wat gebeurt daor noou met?” wordt der antwoord:

“Die blef liggen. Is in twee nachten heuilemaol opvreten deur coyoten.”

Coyoten bennen wat groter dan een vos en kleiner dan een wolf. ’s Aovends heur je ze vaak hoelen. En as ik dan vraog: “Hoo zit dat dan met de oormarken?” krieg ‘k as antwoord:

“Och, dan is der een minder!”

In Waterton Park op de grèens tussen Alberta en Montano in de Vereenigde Staoten zag ik mien eerste zwaarte beren en grizzly beren in ’t wild. In kraanties daor kuj lezen, waj moeten dooun, aj een tegen ’t lief lopen. De lèeste regel is: “Vecht veur joen leven!”

Ik vin ’t daor geweldig mooi. Heul indrukwekkend. Wat een natuur! Wat een ruimte!

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ik las in oons *Dagblad*, dat ze hier ok grote rovers weer hèn willen haolen. Dat liekt mij geweldig toou. Wat zal de natuur ok hier dan weer echt spannend worden. Stel je veur, je kommen op het Rechte Pad tussen Zuud - en Westervèelde een broene beer integen.

De regering zal eerst wel heul wat afschotvergunnings moeten aofgeven.

Veur dreeikwart van de Nederlanders! Die bennen hier dan teveul!

164. Op = Op

In 1972 wör ik hoofd van een schooultie. Ik har een opleiding had veur schooulmeester.

Je mussen kunnen opvoeden en je mussen kinder wat bijbrengen. Je hadden gien opleiding had veur besturen, administraotie en booukholding. Dat muj zölf maor oetvinden. Je kregen elk jaor een bepaold bedrag. Daor muj je veur schooulpullen met redden. Was der in't lèest van 't jaor wat over, dan muj maoken, daj 't opkregen. Gauw nog even wat bestellen, aans was 't geld veur schooul weg. Je konden't niet metnemen naor 't neie jaor. Kwaj wat te kört en der was een goeie reden veur, dan muj kommen praoten. Dan muj wat extrao geld aanvraogen bij de raad, oons bestuur. Ik vin, dat 't ok zo heurt. Laoter gung 't mis. Aj te kört kwamen en je gungen praoten op 't gemeentehoes, wör der laachd.

“Maok jij je daor drok om? Dan hij toch gewoon een overschrieding. Daor kraait gien haon naor!”

Dit gebeurde in 't klein. In't groot gebeurde't ok. 't Gung niet meer om doezend gulden, 't gung om miljoenen. Laoter wörden dit Euro's. Tweei komma twei keer zo veul! Overschriedingen wörden normaol. Het geld kwam der toch wel. Normaol je wark gooud dooun wör extrao beloond. Bij een gebouw in Assen wör volgens aofspraak warkt. Zo heurt dat toch. Nee, 't wör beloond. Een dik miljoen extrao.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, alle daogen wordt der praot over oonze economie. En over recessie. Ik heb der niet veur leerd, maor volgens mij is de economie van oonze “broene” (de portemonnee), of de economie van d'aole sok ok noou de beste.

Op = Op. Dat is bij de beurs van de gewone man zo en 't is in 't groot bij landen net zo.

As 't geld op is, holden een boel dingen op.

165. Honden

Ik stao in Peeist bij de waoterkoop in oonze hof. Deur 't hek kan 'k op een laonie kieken, een smal, kronkelig weggie. In een flits passeert een hond. Dan een strakke lien,waor zien baos aan vaast zit. Dat kan buurman niet wezen. Die hef gien hond. 't Is buurman wel. Met zien neiste aanwinst. Ik raad hum aan om een begunnerscursus te volgen veur hond en baos.

Allerlei hondenzaaken scheeiten mij deur de kop. Ik denk aan een older echtpaar zonder kinder.

As bij heur een neie hond mus wezen, wör der eerst studie van maakt. Wat veur soort hond zul het beste bij heur passen? 't Is nooit lukt. De honden waren altied baos! Dan denk ik aan een, die zien hond aofrichtte. As hij gung lopen met zien hond aan de reeim, har e de buzen vol hondenkooukies. As de hond veur hum leuip, reuip e: "Achter!"

Dat dee de hond prompt. Die kreeg dan een kooukie. De baos zien buzen waren altied leeg, as e thoes kwam. Wie richtte wie nou aof?

Ik denk ok aan 't verhaol van een aole boer. As die een aofgerichte waokhond strak aankeek, was die as waokhond verloren. Niks meer weerd.

Zukswat kon e ok met een adder. As een adder in 't zaand lag te zonnen en hij trok der met een stok een kring omhèen, lag de adder laoter dood in de kring!

Maor....., wa'k je nou toch nog zeggen wil, ik heb geweldig veul eerbied veur honden. Dan denk ik aan schaopendrieveries, aan blindengeleidehonden, aan speurhonden, aan jachthonden en aan honden, waor heuil veul alleestaonde mènskén gezelligheid aan beleven. Ik heurde lèest een zeggen: "As ik thoes kom, is der altied een bliede!"

166. Verhaolenvertellers

Der is een tied wèest zunder radio, tillevisie, computers en aal die apperaoten, die der meer bennen. Dat was de tied van de verhaolenvertellers.

Jammer, dat die tot een oetstarvend ras beheuren. Wij hebben der gien tied meer veur. Wij bennen gangs met kassies in oonze handen. Wij drukken op knoppies, wij aaien der over, 't piept, 't raotelt.

Veurige week daoht ik: "Der komp een aan", fietste der een langs, die aan 't bellen was.

Ik zat in de trein. In zu'n stiltetofdeeling. Een hittepetittig vroomgie argerde zich aan zacht gepraot. Wij mussen wel genoogen nemen met allerlei gepiep oet heur hoouk.

Ik kwam hierop, deurdat ik in 't booukie *Aovendlicht* las, schreven deur Lammert Braaksma. Hij hef zo rond 1900 zien jeugd deurbraocht in Nörg.

In zien jeugtherinneringen schref e over tweei jonkies oet Nörg, Wolter en Hans. Ze leuipen in 't Peeisterbos. Hans trapte op een adder, die daor lag te zonnen. Die adder float. Het begon aan alle kaanten te ritseln. De adders waren hellig op Hans. Die op de rekken. De adders kwamen, rollend met de steert in de bek, achter hum aan. Der kwamen aal meer.

Op de Schaopedrift floten de adders schel en laank. Ze gungen weerom.

Hans trilt der over, maor is bliede, dat de adders weg bennen. Zo noou en dan kek e nog is bang achterom.

Wat moet, in mien ogen, die Braaksma een fijne jeugd had hebben in Nörg en omgeving.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik denk, dat, as zukke verhaolen indizze tied verteld zullen worden, der vast en zeker nog wel aandacht veur was. Maor wie hef nog tied om ze te vertellen!?

167. Wat kan taol mooi wezen

Ik kende een vrouw in de Stellingwarfen. Het was een aole vrouw. Bijna honderd jaor Zij stun bekend as een echte Stellingwarfse. Zij was trots op heur streeктаol. Zij schaomde zich der niet veur. Zij kwam der altied en overaal veur oet. Zij was zölfs striedbaor veur heur Stellingwarfs. Een paor daogen eer ze honderd wör, kwam ze oet de tied. Ik moch ok op heur begraofenis aanwezig weden.

De afscheidsdeeinst wör holden vanoet een klein, old kerkie. Heur schoondochter nam 't woord. Zij dee dat in 't Freeis. Zij kwam oet 't Freeis-taolige deel van Freeislaand. Zij was gien Stellingwarfse. Ik zag de mènesken kieken en denken: "Waorum in 't Freeis? Waorum veur zu 'n vrouw noou niet in 't Stellingwarfs?" Even laoter gung ze toch in 't Stellingwarfs wieder. Dat kon ze ok wel. Ze legde oet, dat de allereerste woordties van d' aole vrouw Freeise woordties wèest waren. Ze was geboren in 't Freeistaolige Freeislaand. Nao een paor jaor was ze verhoesd naor de Stellingwarfen. Nao haost honderd jaor Stellingwarfs waren heur lèeste woordties in 't Freeis wèest. Ik wör der kaold van.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, dit kwam bij mij boven in Canada. Daor wonen veul Nederlanders. Sommigen al heuil lang, aandern körter. Aj in een winkel bennen en je praoten Drèents met mekaor, kriej vaok te heuren: "You kommen oet Holland?" As dan bliekt, dat 't Drenten bennen en wij ok, is 't veur mekaor. Wat vinden ze 't dan mooi, om nog even weer Drèents te kunnen praoten!

168. Volksvermaaken

Volksvermaaken bennen overaal. Ik schrief dizze keer mien stukkie vanoet Vauxhall. Dat lig in Alberta, Canada. 'k Heb een mooi oetzicht op de prairie met een stroomdal van een rivier.

Ok hier hej volksvermaaken. Zundag 1 juli was de Car Demolition Derby ter gelegenheid van Canada Day.

Het gebeuren vond plaots in een stadionnegie. Rondom zit - en staontribunes. In 't midden een grote "zaandbak".

Om een uur of een stroomde 't stadion vol. Vaok heuile gezinnen. Op de staontribunes gungen mènskén zitten op stooulties, die ze zölf metnomen hadden. Ok daor was van alles te koop. De omroouper begon. Aole auto's aan alle kaanten beschilderd, stelden zich op in de zaandbak. Der was een zwaore en een lichte klasse. De rieders, der waren ok een paor daomes bij, gungen op heur auto's zitten. Een veur een wörden de nummers omrooupen. Dan kon der boden worden op de auto's. Dat beeiden gung heuil snel. Ik kon der gien touw aan vastknuppen. De hoogste beeider kocht hiermet het recht om volgend jaor met te dooun. Daornao verdwenen de auto's. Een vrouwgíe kwam veur de microfoon en zong "O Canada", het Canadese volksleed.

Iedereen gung staon. Altied heuil indrukwekkend. Daornao wörden auto 's oprooupen en stelden zich op rondom de "zaandbak". Met de achterkaant naor 't midden. Nao een toeter heurde je een geweldig gebrul. De auto's broesden achteroet en probeerden mekaor oet te schaokeln. Wie overbleef, was winnaor. Een vrumd spellegie.

Maor, wa 'k je noou toch nog even zeggen wil. Ik vond 't een raor gedoou. De mènskén genoten dudelijk. Zij kenden ok vaok de rieders, die oet 't dörp en de omgeving kwamen.

169. Drèents praoten

Opgreuiend as kind in Peeist preuiten wij allemaol Drèents. Thoes preuiten wij Drèents, in ‘ t dörp preuiten wij Drèents en mèensken, die bij oons kwamen,preuiten ok Drèents.

Dat wör aans, toen wij naor schooul mussen. Dat was een vrumde wereld veur oons. Der was gien peuterspeulplaots. Ja, die hadden wij wel. In Peeist. In en rondom de boerderij. In Nörg was net een kleuterschooul begonnen. Ik heuifde daor nog niet hèn. Ik har geluk. Ik wör zes jaor en mus naor de legere school in Nörg. Mien mam gung niet met. Een wat oudere buurjong mus mij metnemen. In oons lokaol was een vrumde mevrouw. Dat was de juf. Paartie kinder reerden. Ik zee niks en dee niks. Dat leek mij de beste oplössing. Och....., ‘ t is toch wel gooud kommen.

Vanoet de schooulen wör der zèegd, dat Drèents praoten slecht was veur de taolontwikkeling van kinder. Olders mussen ok thoes Nederlands tegen heur kinder praoten. Dat deden ze. ‘ t Klonk nargens naor.

Wij kregen te maaken met taolverwarring. Dat is het deur mekaor haolen van de Drèentse en de Nederlandse taol. Wij schaomden oons veur oons Drèents, maor hadden niet deur, dat wij oons nog veul meer mussen schaomen veur dit “neie” taoltie.

Je kregen in die tied de volgende verhaolties: “Ik heb laatstdaags niet naar school geweest. Ik kon het niet wachten. Het schoot mijn moeder in het zin, dat ik een nieuwe broek moest hebben. Ik had al een week Klaas zijnt aan gehad. Bij de winkel stonden grote deuren los. Er waren een hele koppel mensen. “Noou”, zee mijn moeder, “het doet mij nieuw, of ze voor jou wel een broek hebben.”

Tinie zee, want die was ok met: “Als ze die niet hebben, zal mij dat smerig afvallen.” En zo gung dat dan deur.

Dit gebeurt niet alleen, as Drenten Nederlands willen praoten. Dit gebeurt ok, as ze in Duutslan bennen. Jaoren leden was een bus vol Drenten bij oonze oosterburen. ‘ s Aovonds was ‘ t gezellig. Ieder borrelie wör noteerd op heur bierviltie.

Een stel was twaalf en haalf jaor trouwd. Ze konden de Duutse daome niet aan ‘ t verstand brengen, dat aal die borrelies op een viltie noteerd mussen worden. Albertien oet Langel hōlp oons oet de braand. Ze zee:

“Eine Runde für die reiche Mann!”

Maor, wa' k je noou toch nog zeggen wil, gelukkig schaomen wij oons niet meer veur oonze streeктаol. Die wordt noou waardeerd deur heuil Nederland hèn. Oonze streeктаol is dan ok het grootste cultuurgooud, dat wij hebben.

170. Een onweersbui

Van woensdag op donderdag was der een zwaore onweersbui. Ik heb een paor uur slaopen. Ik wör wakker van gerommel. Onweer. Nog niet zo dicht bij. Al gauw d'eeine donderslag nao d'aander. Het weerlicht aan een stuk deur.

Mien vrouw wordt wakker. Ze geeit der oet. Allerlei stekkers worden oet stopcontacten trokken.

Ik gao der ok oet en kiek naor boeten. Ik zeei mien schaopen in een bultie bij mekaor staon. In aofwachting van wat der geeit gebeuren.

Even laoter komp oonze dochter in 't duuster bij oons zitten. Heur kinder slaopen deur.

Mien gedachten gaon terug in de tied. Ik wör as kind in dit hoes rooupen, as der zwaor weer was. Je mussen je kleren aan dooun en in de keuken gaon zitten. Niet veur 't raom, maor tegen 't beschot aan. Der wör niet veul zèegd. Zo noou en dan heurde je: "Oei! die was dichtbij!" of: " 't Begunt te regen en te waaien. De bui is der."

Mien mam zat altied met een tas op schoot. 'k Heb veul laoter pas begrepen, wat daor in zat: belangrieke pepieren en weerdevolle spullen!

De volgende mörgen heurde ik mien pap soms zeggen: "'t Hef inslaogen in die eik achter in de hof". Aj gungen kieken, zat der van boven tot onder een scheur in de stam.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik kreeg noou, jaoren laoter, weer hetzölfde geveuil: saomen wachten op wat komp. Een beetie bang. Het geveuil van heuil klein wezen. En zo is 't ok. As de natuur tekeer geeit, bennen wij nargens!

171. Een leeg gevoel

Mien meenste daogen bennen normaole daogen. Soms he'k een leeg gevoel. Dat hef met afscheid te maaken. Ik heb dat bij een begraavenis of een cremaotie. Aj veur 't lêest afscheid kunnen nemen, moet der vaak om stilte vraogd worden.'t Is dan net een reünie. Schandaolig ingelk. Ik gao nooit kieken. 'k Doe leeiver mien ogen dicht om een beeld op te rooupen van die oet de tied kommen is. As wij weer naor hoes gaon, he'k 't leefst, dat der niks zèegd wordt.

Dit gevoel he'k ok nao een bezuuk aan een verzörgingstehoes. Ollegies op een bère. Een koppie onder de dekens vandaon. Zo noou en dan komp der wat geluud oet. Of aole mènskies, die dingen zeggen of dooun, die ze eerder nooit zèegd of daon hebben. Terug naor hoes ben 'k dan vaak in gedachten. Mien vraog is dan:

“Waarom moet dit zo eindigen?”

't Kan ok om dieren gaon. Wij waren op vekaansie. Een week. Dat was al heuil wat.

Haalverwege leuip ik met mien zeun op een zaandweg. Der wör niks zèegd. Opeeins zeg 't jonkie: “Pap, hoou zul 't met mien knienen wezen?” Waor waren zien gedachten? Hij hef dat niet van een vrumde. As ik op vekaansie 's mörgens wakker wor, bennen mien eerste gedachten: “Hoouveul daogen nog?”

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, dit gevoel hef ok met het volgende te maaken. Wij waren körtstleden in Canada. Veer week bij oonze dochter, schoonzeun en heur twee zeunties. Wij meuken onderdeel oet van heur gezin.

Wij vlogen naor hoes en namen heur oldste zeuntie met. Een week laoter volgde oonze dochter met heur jongste zeuntie. Zij waren onderdeel van oons gezin. De lêeste paor daogen waren aans dan aans. Veur oonze dochter en heur zeunties, maor ok veur oons. Het har met geveuilens te maaken.

De lêeste mörgen vroom op. Der wordt niet veul zèegd. Koffers in de auto. Naor 't station. Dik twee uur in de trein. Allerlei dingen regeln op Schiphol. Nog een koppie kovvie. Waor moej nog over praoten?

Dan deur de paspoortencontrole. Zwaaien en nog is zwaaien. Ze gaon in de massa op. Vertrokken. Daor staoj. Je lopen vort. In de trein heur je

van alles om je hèn. Wij hebben oonze eigen gedachten.

Dan koj in hoes. Een leeg hoes. Een stil hoes. Je kunnen je draai niet gooud vinden. We gaon vrooug naor bère. Daor was tieden niks van kommen. Wij slaopen onrustig. Tot haalf dreei. Tillefoon. Ze bennen weer thoes in Canada. Dan is 't gooud. Elk op zien eigen stee.

172. De Etstooul van Anloo

Aoflopen zaoterdag ben 'k met een koppellie van mien schaopen naor Anloo wèest. Daor wör een teneilstuk opvoerd in en om de aole kerk. Ik har ok een klein rollegie. Herder.

Op mien vraag: "Gaoj mörgen ok nog naor de Etstooul van Anloo?" zee der een: "Och, 'k heb dit jaor al weer genug van die braderieën zeein!" Toch is dit aans dan een braderie.

In de vieftiende eeuw was 't Laandschap Drenthe indeeld in zèes rechtsgebieden: de dingspillen. Die waren weer onderverdeeild in kerspels, het gebied wat bij een kerk heurde. In een kerspel lagen verschillende buurtschappen. Het grondgebied van een buurtschap was een marke. In Nörg en de boetendörpen bennen nog een aantal boermarken.

De hoogste bestuurder in Drenthe was de drost. Elk kerspel har een schulte. Die mus veuraal de openbaore orde bewaaken. In niet aal te ingewikkelde zaaken much hij ok rechtspreken. Dreei keer in 't jaor waren der in elk dingspel de goorspraaken. Daorin wör rechtsproken deur eigenarfde boeren onder leiding van de drost. De getugeverklaoringen waren deur de schulte veurbereid.

In hoger berooup kwamen de zaaken bij de Etstooul. Dit was het belangriekste rechterlijke gezelschap in Drenthe. De Etstooul wör vörmd deur 24 etten en de drost, die veurzitter was. De 24 etten wörden kozen oet de eigenarfde aofgevaordigden van de zèes dingspillen. Veer oet ieder dingspil dus. De zittings, ok wel lottingen neuimd, van de Etstooul waren dreei keer in 't jaor en duurden dan verscheiden daogen.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, dit Middeleeuws gebeuren wordt naospeuld in en om de kerk van Anloo. Het decor is altied aanwezig: de kerk, 't klinkerstraotie rondom de kerk en de aole boerderijen. Alles is deze dag in Middeleeuwse sferen. Bijna 't heuile dörp lop verkleeid. Bij de Etstooulzittingen in de kerk wör een kindermoordenaar berecht. 't Is meer dan een braderie. Veul meer. En in dit spel mochten mien schaopen heur rollegie speulen.

173. In herinnering: Jan Mulder, een rasechte Drent

Woensdag 15 augustus körtstleden kwam Jan Mulder oet Assen bij Westervælde oet de tied. Maondag 20 augustus vond de cremaotieplechtigheid in kleine kring plaots in De Boskamp in Assen. Jan is 74 jaor worden.

Jan Mulder wör op 19 juli 1938 geboren in het gezin van de familie Mulder in Westervælde. Een warm gezin.

Vanoet heur boerderij keek je oet over de èes naor het Nörgerholt. Jan zien pap, de schriever Aorend Mulder, hef daor een heuil mooi gedicht over schreven.

Hij greuide hier as kind op en har een zörgeloze jeugd, speulend in en om de boerderij en laoter in en om het dörp. Eerst koos e veur de landbouwricting, laoter is e de kaant van de tuunbouw opgaon. Hier kon e zien haart in ophaolen.

Dit kun e ok met alles, wat met Drenthe te maoken har en dan veuraal met de Drèentse taol. Toen in de tied van de R.O.N.O. (Regionaole Omrooup Noord en Oost) de Drèentse oetzingen dreigden te verdwienen, hef Jan actie ondernomen. In heuil Drenthe. Hij begon haandteeikeningen te verzaameln. Dit resulteerde in een veur Jan glorieuze slotaovend. Daor genoot e altied nog van as e met joe zien fotoboouk deurbloederde. Wij kunnen rustig stellen, dat Jan aan de weeïg staon hef van wat noou Radio Drenthe is. Op een punt was e niet een echte Drent, want die blef 't leefst thoes. Jan hef echter grote deelen van de wereld zeein en kon daor enthousiast over vertellen. Veuraal over zien reis naor Amerikao, saomen met Tes, waar e met saomenwoond hef.

Jan is ok slim zeeik wèest. Daornao was e vaak onrustig. Het leven wör moeilijk veur hum, maor ok veur zien omgeving. Oeteindelijk hef e de rust zöcht en vonden in de omgeving, waar e zo van heuil. Zien Nörgerholt, dicht bij de boerderij, waar e geboren is.

Moj Jan. Naomens Het Hoes van de Taol, rust zacht.

174. Mooi Norgerholt

Naor aanleiding van het artikelie in de veurige *Norger Courant* wör mij een paor keer vraogd, waor ze het gedicht van Aorend Mulder konden lezen. Daorum he’k besloten, dizze keer dit mooie gedicht te plaotsen. Het steet in het boouk *De historie van Norg in woord en beeld* van A.Mulder en is drukt bij Bremer in Assen. Aorend Mulder is geboren en getogen in Diever. Hij schreef dan ok in de taol van die streek. De spelling is van die tied.

Mooi Norgerholt

Tussen Norg en” de Velden” lig het eeuwen olde bos
van zwaore eeken, hoge dennen, vol mit klimop en mit mos.
en dit bos, waor ieder Norger, groot en klein zoveul van holt,
In dweelt en kuiert, alle tieden, is ’t zo bekende Norgerholt.

Machtig groot staot door nog altied veer grote eeken naost mekaor,
waor de Boerschop en de Raodsluu vrogger vergaoderden, ieder jaor.
Roem zeshonderd lange jaoren is dit oerbos now al old.
Adderloof en hulsebossies, vormt ’t vernaomste onderholt.

’s Veurjaors, as gien bloem nog lös is, de elzenkatties nog in knop,
stikt een zee van anemoonties heur heldere, witte koppies op
en zet het bos in geur en kleuren, alsof z’ wilt zeggen: “Zee’j het niet
mensen, dat de winter vut geet? Wij bint er weer, ’t is lentetied!”

Even nao die veurjaorsboden, roek ie weer de fijne geur
van de lelietjes der daolen, mit heur sneejwit, reine kleur.
Ook dan wordt de boom’n wakker. Beuken, eeken koomt in ’t blad.
De haozelneuten, liesterbeien, de baark en vleer en’k weet niet wat.

Dan is ’t een luthof as gien aander. Dan is ’t veur elk de mooiste tied.
Ontelb’re groot en kleine veugels wordt dan in ’t holt heur eigien kwiet.
Het zingt en sjilpt er dat ’t een lust is. En ook de bonte tummerman,
de specht, de schuwste aller veugels, heur ie klepp’re, zo hard hij kan.

Op zoe'n mooie lentemorgen, moe'j ies stillegies allent
al dat leven gaon bekieken. Hoe weinig bint er die dat kent?
Knien'n, haozen en fazanten, harten, eekhoorns en zo meer,
al dat wild het, zee'j dan wupp'n deur de stroeken, henneweer.

Mor niet allent op zummerdaog'n wordt de mensen deur oe pracht
en oe ongerept natuurschoon enkel in vervoering 'bracht.
Ook 's haarfs, wanneer de zunnestraolen deur oe broene blaoderen
schient,
teun ie oe in golden maantel, even veur dat 't blad verdwient.

O, as al die olde bomen ies kunnen praoten, stuk veur stok,
Over alles wat ze heurd en zeen hebt...., Misschien is 't mor een gelok
dat dat niet kan, veur heel veul mensen, aandere kwaamp er wel wat lös,
wat beter mor gien mens möt weten en zeker nog gien èene wus.

NORGERHOLT, veul generaoties he'j in die jaoren hen zeen gaon.
'k Hoop, da'j nog lange jaoren tussen oos en Norg zult staon.
Da'j geslachten nao geslachten, de lust zult geven en 't genot,
um in joe mooie tuun te dwaolen en daor te vienden, 't waark van God.

175. Naopraot

Op een terrassie luuster ik het gesprek aof van twee mannen van middelbaore leeftied. Ik heuif der niet mien bèest veur te dooun. Ze praoten nogal haard.

“Nog met vekaansie wèest?”

“Jao man. Wij bennen met sleurhut op pad wèest. Naor d’Ardennen in België.”

“Sleurhut? Wij neuimen zu’n ding een naokommerie.”

“Weeit jij, wat de grootste ellende is van zu’n woninkie op wielen? Daj ’s naachts een wandeling moeten maoken naor ’t hoesie. Vaok is ’t dan kaold en bijnao altied ’t gras nat.”

“Wij hebben zu’n gevallegie in de caravan.”

“Jao, wij ok wel. Maor wij hebben aofspoken, daw der veur een grote bosschup oet gaon. Och man. Op ’n naacht mus ik der oet. ‘k Was niet de d’ eenigste. ’t Was der drok. Dreei van de veer waren al bezet. Dan zit je daor. Je kunnen alles van mekaor heuren. Plons, plons..... Pprrrr..... Je zeein ’t haost veur je en de neus rak je verstopt van de lucht. Ik prebeerde mienend wat stillegies te laoten vallen.”

Hij begint te lachen en geeit dan wieder: “Opeeins heur ik vanoet een hokkie naost mij een daovernde scheet met meteein daorop: “Sorry hoor Sorry!”

‘k Heb maor waacht, tot e vertrokken was. Met mien burenen van ’d aander kaant hebben we nog even in een deuk legen van ’t lachen.’

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ik denk, daj ok dit nargens beter kunnen dooun dan thoes!

176. Verkiezings

As kind in hoes kreeg ik niks met van verkiezings. Een zaandgrond Drent preuit niet makkelk over zien geveuilens. Die preuit ok niet over politiek.

Ik kan mij ok niet herinnern, dat der in Peeist biljetten van politieke partijen achter de raomen hungen. Dat heuifde ok neeit, want ze wussen toch wel van mekaor, bij welke partij ze heurden.

Op de legere schooul in Nörg wör der ok niet over praot. Op de U.L.O. ok neeit. Dat wör pas aans op de kweekschool in stad. Veur maatschappijleer hadden wij les van meneer Stellingwerf oet Nörg. In verkiezingstied vreug die naor oonze politieke veurkeur. Allerlei partijen wörden opneuimd. Ik heb mij op de vlakke holden.

Ik daocht:

“Daor hef e niks met te maoken.”

Ik kwam ja ok oet Drenthe. Der was een, die zee: “Meneer, ik doe niet aan politiek.”

Stellingwerf zee toen: “Dat is dom, want de politiek bemoeit zich wel met jou!”

Daor har e geliek in.

Een tied leden was Straotpraot op Radio Drenthe. Tussen de middag. De vraogen waren:

“Gaoj ok stemmen? Zo jao, op welke partij?”

Verschillende partijen kwamen veurbij. Je konden zo heuren, as ’t een Drent was. Die zee zukswat as: “Dat weei’k nog neeit. Daor moe’k nog even over naodenken. Daor moew ’t thoes nog even over hebben!”

Ze bennen der nog, die echte Drenten!

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, tegenwoordig is ’t een groot circus. In de kraanten, op radio en tillevisie, op straot en neuim maor op.

Is ’t ok beter?

Och, ’k weeit ’t neeit. Aj veul zeggen, moej ok veul verantwoorden!

177. Wanorde

Ik gung naor de legere schooul in Nörg. Wij kregen ok les in geschiedenis. Verhaolen over oorlogen en zo. Tussen Romeinen en Germaonen. Mooie verhaolen. De Tachtigjaorige Oorlog. Spannend allemaol. Maor je konden je der niks bij veurstellen. Je heurde van een Beeldenstörm. Waorum deden mènskén dat noou?

De Tweeide Wereldoorlog kwam al wat dichterbij. Verhaolen op schooul. Je vungen thoes is wat op. Toch wör der niet veul over praot. Soms kwamen der mènskén oet Venlo bij oons. Die preuiten wat aans. Pap, mam en opa kenden ze wel. Ik neeit. Die waren in de oorlog bij oons wèest. Ze müssen oet heur eigen hoezen vluchten. Ik heurde verhaolen van Mia. Ze hadden 't over Duutsters, over een vleeigveld bij Peeist, over Fraanse parachutisten, over dat ze met mekaor in de eerdappelkelder zaten en bang waren. Ik begreep wel, dat 't soms gevaorlijk was. Toch was 't in mien beleving veuraal spannend. Het bleven verhaolen.

Dan is 't vrijdagaovend 21 september 2012. Al 67 jaor vrede in Nederland. Ik zet de tillevisie aan. Noord. Ik zeei beelden, die mij dooun schrikken. Beelden oet Haoren. Vlak bij. Der is veul lewaai. Der wordt veul verneeld. Van alles en nog wat vlög deur de lucht. Der bennen braandstaopels. Ik blief kieken. Ik begriep 't neeit. Het liekt wel een film, maor 't is echt!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik begriep veul neeit. Dit heuilemaol neeit. Aj met de neimoodse technieken wereldwied (oonze dochter in Canada har ok een oetneudiging) berichies versturen kunt, kuj toch ok wereldwied bekend maoken, dat 't niet deurgeeit! En wie dan toch nog komp, opvangen en vortdaodelijk terugsturen. Waor gien feest is, kuj dan ok gien wanorde maoken.

178. Appels plukken

De mooiste appels hangen 't hoogst. Dat is zo. 't Is een Schots gezegde.

Een rotte appel in de mande maakt al het gave fruit te schande.

Da's ok zo. Dit gezegde komp oet Vlaandern.

Appels bennen belangriek. 't Is gezond eten. En aj zölf een appelboom hebben, ok goedkoop. Da's altied zo wèest. Da's nog zo. De bleui is een veurnaom gebeuren.

As 't gooud geeit, veul appels. As 't vrös, gien of weinig appels.

Bij veul appels aan de boom vallen eerst de kleine appelies der aof. Da's maor gooud ok. Aans zulden der veuls te veul aan kommen. As ze al wat dikker bennen, kriej valappels. Dan moej aan 't schellen. Mien pap dee dat vroouger. Ik doe dat noou.

Daor wordt appelmoous van maakt. Roelie hef potten vol in de kelderkaast. In mien jeugd kreeg de bakker oet Nörg geschèelde appelies met in een kussensloop. Die wörden dreugd bij de ovens. Laoter, aj gungen speulen, een haand vol met in de buus. Lekker!

De appels, die 't langst blieven hangen, worden plukt. Die kuj wat langer bewaoren. Die kwamen vroouger onder 't bère in de bedstee. In 't hoes van de fam. Klimp in Peeist - noou de zörgboerderij – zat / zit een heuil grote kelder. Daor hadden ze lange rekken staon. As kinder müssen wij de plukappels daor opleggen. Je konden ze dan gooud controleren op rötterigen. Zo koj heuil lang eigen appels eten. Aj te veul appels hadden, wörden ze vaak weggeven.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik har een keer valappels in de kofferbak van de auto. Wij hadden veuls te veul. Bij een winkel in Nörg kwam ik Geert, een oldleerling, integen. Ik vreug: "Geert jong, hej nog belang bij wat valappels veur appelmoous?"

Geert zee: "Bennen ze al schèeld?"

"Nee", was mien antwoord.

"Dan neeit", zee Geert.

"Och," dacht ik, "de tieden bennen nog te gooud!"

179. Ronermaark

Jaoren ben 'k niet naor Ronermaark wèest. Schooulen in Nörg waren ja niet vrij.

Ik heur noou bij de grote club. Dan kuj niet meer zeggen, daj gien tied hebben.

Roelie, mien vrouw, en ik besloten dit jaor wel te gaon. Op de fiets. Wij wolden 's mörgens vrooug hèn. Dat lukte neeit. Wij kregen volk.

Om haalf een, wij hadden nog gien eten had, staptén wij in Peeist op de fiets. Wij gungen over fietspaoden deur de bossen richting Langel. Het leek wel, of wij alleen op de wereld waren. Wij kwamen gien mèensk integen. Wij dachten: "Zul 't wel Ronermaark weden?" Vlak veur Langel hebben wij een inhaold. Een man in een gehandicaptenkarregie. Een zunder moterie. Ik zee: "Noou, jij hebben de sjars der gooud in!" Hij zee: 't Mankeert mij niet aan de handen!"

Vanaof Langel kwamen wij zo noou en dan een toeternde auto of een groepie fietsers integen. Tegen een fietser reuip ik: "Is 't de meuite weerd om nog deur te fietsen?" Het antwoord was dusdaonig, da'k, alhoouwel mien gat al wat zeer dee, toch maor deurzette.

In Roon was parkeren gien probleem. Bij 't begun van de maark stún een bord

"FIETSENSTALLING". Wij zetten oonze fietsen der hèn en heuifden niks te betalen. "Zo Roners, dat daj doe niet gek!" daoht ik.

Wij gungen de maark op. Eerst maor een vissie kopen. Wij hadden ja nog gien eten had. Gelukkig. Een visboer oet Nörg. Nog even onder eigen volk.

Met de smaok van 't vissie nog in de mond kreeg 'k de reuk van peerdestront al in de neus. Volgens mij allemaol de steert al omhoog had, want zo veul stonden der neeit. Van een levendige handel was niks meer te zeein. Gelukkig was der nog wat aandacht van kinderies veur de veervoouters.

De kraomen kwamen in 't zicht. 'k Heb nog prebeerd te ontsnappen. Der was gien ontkommen aan. De eerste honderd meter geeit nog, maor dan koj in herhaoling: horlozies, fruit, kleren, eterij, blooumen. En dan weer van veuren aof aan met aandere koppen. Mien veursprong op Roelie wordt aal gauwer aal groter. En dan maor weer wachten. Zo noou en dan zeei'j een bekende.

“Bi’j alleen?”

“Nee. Ik lig op kop!”

’t Wordt meteen begrepen. Hij lop ok alleen en loert zo noou en dan achterom.

Gelukkig is der even wat vertier. Een man en een vrouw, elk aan een kaant van de wèeg, schelden mekaor de botten vol. Der wordt om laachd. Der is ja maor een vermaak en da’s leedvermaak. ’t Vrouwgie reert.

Ik kan daor slecht tegen. Gedachten soezen mij deur de kop. Waor geeit ’t om? Waor heuren ze thoes? Geeit dit vaoker zo? As ze verdwenen bennen, holdt ’t mij nog een poosie bezig.

Dan verder. Een meugelijkheid om binnendeur te gaon. Ik prebeer ’t. ’t Lukt. Roelie wil met.

De drokte nemp tooou. ’t Lewaai ok. Muziek. Een stuk of wat pilsies. De stemming wordt beter. Gelukkig heuf ik gien tassen sjouwen. Roelie kwam heur zuster tegen. Die har d’auto dichtbij parkeerd.

Lucas en Gea treden op. De massa swingt. Ik swing. Ronermaark wordt aal mooier.

’t Lèeste peerd geeit op hoes aan. Weggeven lukte niet eeins.

Wij gaon nog even, da’s de bedoouling tenminste, naor ’t veurportaol van ’t beursterrein. Wat een volk. Wat een bekenden. Wat een bier.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ’t was al haost donker, toen wij naor hoes fietsten. Volgend jaor weer naor Roonermaark!

180. Vrijwilligers

't Is zaoterdagmörge. 'k Heb de kraant oet. Daor woj niet plezerig van. Je kriegende ellende van de heuile wereld op joen bord. De radio en de tillevisie kommen der dan nog bij. En maor slikken, toj der bijnao in stikken. Je zullen der maal van worden. Starfgeval nao blunder onbevoogde chirurg, crisis Stad, rellen in Haoren, alle merels gaon dood, nepbom onder auto, man slag fietsende kinder. Zölfs Daniël Lohues, in mien ogen een rasoptimist, steet met zien handen in 't haor bij vrouwenmishandeling op straot. 't Was op een boetenlaands vleeigveld. Mien opa zee vroouger in zu'n geval: "Ach mien jong, da's wiedz vort!" Met aander woorden: Daor kunnen ze je alles wies maaken! Dat was zien wereld neeit.

Wat mij 't meest tröf, was de kop: "Roem 2 miljoen fraude bij clubs. Dan hebben ze 't over vrijwilligers bij sportverenigingen, bij kerken, bij leefdaadigheidsinstellingen en gao zo maor deur. Hier wordt heuile veel aandacht besteed aan een klein aantal vrijwilligers. Soms bennen ok vrijwilligers net mēnsken, die allemaol heur zwakheden hebben. Verreweg de meesten hebben, week in week oet met heuile veel inzet, alles over veur heur cluppie, heur vereniging, heur kerk of heur schooul. Mēnsken die postzegels plakken, die papier gebruiken, die kilometers in de auto maaken, die uren vrije tied besteden, die....., zunder 't in rekening te brengen.

Der is niet om vraagd, maor een geleerde kerel, die bedrijfseconomie studeerde aan de Vrije Universiteit, hef hier studie van maakt. Hij hef der een boekje over schreven en hef hier een webste over. Hij stelt, dat 't maor 't toppie van de iesbarg is en dat 't wel een plaag liekt.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, kriegende wij niet met hetzelfde te maaken bij betaalde krachten? Volgens mij hebben wij hier te maaken met meer kosten en / of hebben wij nog meer vrijwilligers neudig. En dat in een tied, waarin alles al dunderd wordt en der aal minder vrijwilligers te kriegende bennen.

181. Waor gebeur

Het gebeurde in een van de dörpen in d' aole gemeente Nörg. Heuil lang leden. In 't dörp woonde een vrouw. Een nei - Drent. Zij har een zeuntie. Elke dag braocht ze hum naor schooul. Lopend. Met heur hond. In het dörp aan de reeim. Bij schooul lös. Dan kun e even ravotten met de kinder op het plein. Die waren wies met hum.

Langs het pad naor schooul was een beuken heeg. Achter die heeg scharrelnden een koppellie tuten. Die waren van een old mannegie. Zien tuten waren zien alles. Op een dag gebeurde het. Het hondtie kreeg de tuten in de neus, schoot onder de heeg deur, greep een tuut en beet hum dood. Het aole mannegie kwam op het lawaai aof, zag zien eeine tuut daor dood liggen en de daoder nog net onder de heeg deur verdwienen. Hij was verdreeitig en woest tegelijk. Het nei - Drèentse vrouwgie har een probleem. Ze wus neeit, hoou ze der met aan mus. Ze vreug de leerkrachten. Die zeden, dat ze naor het mannegie toou gaon mus. Dat dee ze. Zij bood heur verontschuldigungen aan en vreug, hoou groot de schao was. De stoom kwam hum nog oet de oren toen e zee: "Viefentwintig gulden!"

Veur hum was het een golden tuut wèest, maor het beesisie was dat natuurlijk lang niet weerd.

Der kwam praot van. Der wör een stukkje over schreven. Grappig bedoould. Iederein laachde. Het aole mannegie neeit. Hij har verdreeit.

Hij gung naor schooul toou en zee, dat dat zien bedoouling niet wèest was. Dat de tuut veuls te duur wèest was. Maor hij was zo kwaod wèest!

In het volgende schooulkraantie kwam weer een stukkje. Zo kwam alles weer gooud.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, zukswat is noou weer gebeur. In hetzölfde dörp.

Een vrouwgie leuit twee honden oet. Over de èes. Lös. Bij de eerste hoezen is een bejaord mèenskie boeten aan het bladties ophemmeln. Ze woont alleen. Heur man is oet de tied kommen. Zij is daor met heur kat. Waor zij is, is heur kat. Zij prat der met. As zij naor bère geeit, slap de kat in een mooie stooul der veur.

Ein van de twee honden grep heur kat. Hij bet hum dood. Het vrouwgie met de honden fietst deur, de aander met heur verdreeit achterlaotend. Ze hebben niet even met mekaor praot. Noou was't maor een kat, maor toch...

182. Spiet

Het is je allemaol wel is overkommen. Daj argens spiet van hebben.
Aoflopen week heurde ik zu'n geval.

Soms hej goeie kammeraoden, diej onregelmaotig treffen. Ze wonen
wied oet mekaor. Maor aj dan bij mekaor bennen, raok je niet oetpraot.
Zo was dat ok het geval met Kees en Piet in Roon.

"Goh Kees. Jij hier ok. Da's lang leden."

"Jao man. Maor hoou geeit 't met joe, Piet? Je zeein der gooud oet."

En zo geeit dat dan even deur. Der moet een aofspraak maakt worden.
De agenda's worden trokken. Beiden hebben het drok. Ze begunnen te
blaodern. Naor achtern. Oeteindelijk vinden ze zo haalf om haalf een
daotum.

As't bijna zo wied is, zöt Kees, dat 't eigenlijk niet deurgaon kan.

"Even bellen", denkt e.

"'t Is niet meer neudig, "heurt e aan d 'aander kaant. " 't Is zo haard
gaon!"

Bij dit verhaoltie daocht ik aan het gedicht van Jan Naarding (1903 -
1963):

Vraoge

"Op de weerumreis koj dus an",
hev ' mij de dag derveur nog schreven.
"'t Hef al lang ies wezen zuld,
en altied is 't er weer bij bleven!"

Maor, al hoe gaern da'k wol, ik kun
't verachtig waor die dag niet wachten,
want anerworens mus ik hen
dat neuger was nao mien gedachten.

Hie hef die middag - 't weer was mooi,
'k kwam toch niet maer - de motor kregen.
Doe, bij dat blokhoes, onverdachts
stuurd' hum de dood een trein integen.

Kepot stao'k bij zien graf. In 't hart
hek zeert 'van twiefel, stillijk klagen:
Zint wij het die de peerde ment,
Of veurt oes 'n ander op de wagen?

Jan Naarding wör geboren in Sleen. Hij hef ok leraor Nederlands wèest
aan de H.B.S. in Assen. Goenend van jullie hebben misschien nog wel
les van hum had.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, toen de kaort bij Kees
kwam, heuifde hij niet in zien agenda te kieken. Hij kun!

183. Blad

Roel en Harmpje bennen verhoesd. Ze wonen noou in een van de boetendörpen van Nörg. In een klein boerderijgie. Daor bennen ze slim wies met. Dat mag ok wel. 't Is een mooi plekkie.

Rondom heur spullegie staon heuil wat aole bomen. Aj knienen hebben, hej ok keutels. 't Is haarfst. Roel wet noou, dat, aj bomen hebben, dan ok bladties. Der lig een laog om heur boerderijgie. Der moet hemmeld worden.

Roel en Harmpje gaon met heur zeun gangs. Met bladblaozer, zitmaaier, rief en kaor.

De heuile mörgen bennen ze reur. Achter een wallegie en op 't brinkie verschienen dikke bulten blad.

Om twaalf uur rop Harmpje veur 't eten. Roel wil net tegen zien zeun zeggen, hoou bliede hij is, dat ze al zo opschoten bennen, as e rop:

“'k Ben mien sleutels kwiet!”

Het eten smaakt hum der niet van. Hij prakkezeert en prakkezeert:

“Waor ben 'k wèest? Wat he'k daon?”

Hij begunt te lopen en te zeuiken. Even laoter zien zeun en Harmpje ok. Gien sleutels! Der komp een apperaot bij, dat piept, as der iezier in de buurt is. Dat ding piept wel regelmaotig. Maor gien sleutels!

Dan maoken ze eerst de klus klaor. De lêeste bladties moeten nog in de bult.

Het holdt Roel zo bezig, dat e der 's naachts van dreumt. In zien dreum zöt e zien sleutels liggen. In een bult blad. Hij dök der op, om ze te griepen. Dan begunt zien vrouuwgie te rooupen.

“Wat mankeert je toch! Blief is op joen eigen kaant!”

d'Aandere mörgen is e vro wakker. Zo gauw 't licht is, geeit e weer aan 't zeuiken. Beide bulten blad worden omspit. Hij is der de heuile mörgen met gangs. Aal kommen der goenend langs, die vraogen, wat e daor döt. As ze heuren, dat 't om zien sleutels geeit, kunnen de meesten een lachie niet onderdrukken.

Tegen de middag lop e nog is weer deur 't laand. Veur de zoveulste keer. Dan heurt e zien Harmpje rooupen. 't Is een soort jodeln: “'k Heb ze weer! 'k Heb ze weer!”

Zij har de sleutelbos vonden onder 't stooultie van de zitmaaier. De regel “Hij zit der op en zöcht der naor”, gung dus hier veur Roel op.

Maor wa'k je noou toch nog zeggen wil. Harmpje zee: "Die bladtroep ok!"

Waarop Roel zee: "Eein ding is zeker wicht, volgend jaor hebben we weer blad!"

184. Eerappels

Op Kloosterveen bij de afslag naor Nörg steet een hoesie. Aan de stille kaant.”Ostara”. Och, een aordige naam.

Laoter heurde ik, dat dat een eerappelras is. Die daor woonde, Hinnerk Offereins, har dizze eerappel kweekt. Ze zeden, dat e der schatriek deur worden is.

Aoflopen week ben ‘k op pad wèest met Jan Darwinkel oet Langel. Jan kweekt ok eerappels. Jao, mèensken hebben allerlei leefhebberijen. De een verzaamelt postzegels, een aander holdt vogelies, of kweekt eerappels.

Der ging veur mij dizze dag een wereld open. Een heuil apaarte wereld. ’t Was veuraal een poldergebeuren.

Emmeloord, Marknesse, Lelystad, Naogele, Biddinghoezen en Creil. Jan zien ”Tom” braocht oons overaal.

Vaok gebouwen op industrieterreinen, soms in een landbouwschuur en een maol in een kroeg. In de achterzaol stunden eerappels, veur koj lekker eten en drinken. Wat mij opveul was, dat ze overaal”meneer” Darwinkel kenden en dat Jan iedereen kende. Hij hef wat handen schud die dag.

Van Engelsens, van Denen, Duutsers, Portugezen en Arabieren. Jan schaokelt met ’t grootste gemak van de een taol naor de andere taol over. En as ze dan vreugen, wie of ik wel was, zee ik : “Jan zien chauffeur!”

Het was de heuile dag kieken naor eerappels, praoten over eerappels, eerappels deurmidden snieden, eerappels in handen pakken en weer veurzigterig terugleggen. Soms was ’t net, of ze de eerappels aaiden. Wat mij verbaosde was, hoouveul rassen die “meneer” Darwinkel al kweekt hef. Waor wij ok kwamen, der stunden kissies eerappels met derop: DAR met een nummer der achter. Vaok een grote foto der bij van Jan met zien eerappels. Overaal besprak Jan zien rassen met deskundigen. Soms kwam der in zien booukie een plussie achter, soms een minnegie.

“De lat moet hoog liggen”, zee Jan. “Daorum moej ok schrappen.”

Ik heb dizze dag veuraal veul leerd.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik ben heuil aans tegen Jan aan gaon kieken. Ik ben noou haost geneigd om ok "meneer" Darwinkel te gaon zeggen om zien kennis van eerappels, zien internationaole contacten en zien taolenkennis. En ik denk, dat der binnenkört ok op zien hoes een naom steeit. "Darespo" of zo. Jan wordt dan "Mister Darespo". En ok schatriek!

185. Pas op veur de bol

In een gesprek hadden ze 't over gevaarlijke dieren.

“Broene beren. Elk jaor sneuveln der wel een paor deur”, zee der een.

Een aander zee: “Och, dat komp bij oons ok wel veur. Niet deur broene beren, maor deur bollen!”

Der schoot mij meteen een verhaol deur de kop.

Wij waren schooulkinder in Peeist. In haost alle hoezen waren nog boerenbedriefies. Gemengde bedrieven met ok koouen. Saomen hadden de boeren een bol. De dörpsbol. Die stun bij een van de boeren op staal. In een peerdestaal. De aole boer voorde hum altied. ‘t Was een heuil makke. Regelmatig leupen boeren met een bolse koou aan 't touw deur Peeist. Zu'n koou mus dan bij de bol.

Op een dag gungen wij met mekaor op de fiets naor schooul. Bij de bolholder stun een vrachtwagenie achter 't hoes. Bij de peerdestaal. De bol mus der in. 't Was bollekeuring in Nörg. De aole boer kwam der aan. Nei gooud aan. 't Was ja keuring. Hij leup de staal in. Wij stunden der op de neus bij. De bol dee een paor passen naor veuren en met zien bolleharsens drukte hij de boer tegen de kribbe aan. Hij was veur de bol met zien nei gooud aan een vrumde. Wij begonnen te schreeuwen. De zeun, die op de mesbult stun, kwam der aan en stak de bol met de vörk. Die leup terug. D' aole boer zakte zo in mekaor. Gelukkig hef e 't wel overleefd.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, lêest leup in een mooie graskaamp een koppel koouen. Der leup ok en bol bij. Een gezin met kinderies leup der bij in.

“Kijk eens mamma, wat een dikke koe!”

Ze wörden waerschoouwd deur een boer, want bollen bennen, net as broene beren, nooit te vertrouwen!

186. Sociaole controle

Vroouger waren de mèensken in Nörg en omliggende dörpen slim op mekaor aanwezen. Ze waren mekaor overaal bij neudig. Ze kenden mekaor allemaol. 't Was een soort volk. Boervolk. Ze wussen alles van mekaor.

Veul mèensken neuimen dat tegenwoordig neisgierigheid. Ze veuilen die sociaole controle as een bezwaor.

Toch kan dit ok noou nog wel is van nut wezen. Dit bleek wel in een van die omliggende dörpies.

Jantje steet aof te wassen. Ze kek zo over 't laand naor het hoes van heur schuunoverburen. Daor stopt een autogie.

Ze denkt: "Oh, Bart geeit weer trimmen met zien kammeraod zeker. Nee, toch neeit. 't Autogie is net even aans." Der stappen twee oet. Die lopen naor 't hoes toou. Ze is neisgierig naor wat ze daor moeten. Maor ja, daor hef ze ja ok niks met neudig.

Een aandere buurvrouw, Martha, kek ok 't raom oet. Ze kek naor de vogelies, die ze boeten op voor hef. Dan zöt ze bij de bureen een paor kerels achter 't hoes lopen te schoemen.

Ze denkt: "Wat moeten die daor? De bureen bennen toch niet thoes!" Ze pakt heur verrekieker, die ze veur de vogelies al oet de kaast haold har. Ze loert en zöt noou een paor vrumde"vogels". Ze zöt ok, dat die daor verkeerde dingen dooun.

De pelitie wordt beld. Ze kan de kerels omschreven en gef het autonummer deur.

Even laoter belt een kennis van Jantje. Die is bij de pelitie."Noou, jullie wonen ok in een gevaorlijke buurt hör," heurt. Jantje."Der is inbroken. Schuun tegenover jullie!"

Dan weet ik wel, in hoou zu'n auto ze waren," rop Jantje deur de tillefoon. "Een witte met een streep der over!" Dat klopte. En ze hadden ze ok al te pakken. Binnen een haalf uur.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, of 't noou burgerwacht heeit of sociaole controle, het warkt dus wel! Bart en zien vrouw hebben alles terugkregen.

En noou maor hopen, dat die inbrekers zo vriendelijk willen wezen om zukswat niet weer te dooun!

187. 't Hoesie

Mien bouwjaor is 1946. Ik ben van net nao de oorlog. 't Was de tied van nog gien tillevisie, gien tillefoon, gien auto, gien trekker, gien gas en ok gien waoterleiding.

De waoterleiding is in Peeist kommen, toen ik zu'n kwaojong was. Een stuk of wat kerels greuiven achter oons hoes een sleuf naor 't Brinkstraotie en in oons hoes deur de leeimen deel.

Wij kregen toen ok toilet met waoterspeuiling. Op de plek van 't oale hoesie veur op de deel. Der zat een deur veur zunder slöt. Boven de deur was een open ruimte. In de boetenmuur zat een raompie op een dikke meter hoogte. Verder gien verlichting. Ok 's aovends en 's naachts neeit. Dit mus allemaol aanpast worden, aans kreej gien subsidie.

In dat hoesie zat een holten bekisting met een rond gat der in. Daor paste dan weer een deksel op. Aj naor 't hoesie mussen, muj met joen gat op 't gat gaon zitten en daornao joen gat aofvegen met kraantepapier.

As 't tunnegie, wat onder 't gat stun, vol was, mus mien pap"de beer slachten". Hij spitte een gat in de askebult en gooide 't tunnegie daorin leeg. In 't veurjaor wör dat met mekaor in 't hoffie onderspit. Dan wolden de greuinten wel greuinen!

En aj poepen of pissen mussen en je waren op 't laand aan 't wark, of as kinder in 't veld speulden, dan hadden wij een groot openbaor toilet. Dat was heuil gewoon. Dat waren wij zo wend. Even een èendtie achteroet, de broek op de hakken, een toefie dreug gras derbij en klaor was Kees.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik heurde, dat een voetballer veur wild poepen een bekeuring kregen hef en zien baon kwiet worden is. Noou maakt 't natuurlijk wel oet, waor oj 't dooun, maor ik daocht toen wel: "Wat zullen der de lèeste Ronermark dan veul kerels warkeloos worden bennen!"

Of zullen die eiken het daordeur zo gooud dooun!?

188. Spellegies

Hoou kinder speulen is heuil aans worden dan 't vroouger was. Tiedens een cursusaovend Deeiper deur Drenthe kwam dit aan de orde. De volgende spellegies wörden neuimd. Wij beleefden der eerder een bult schik aan: achteromkiekerie, bikkeln, piel en boogscheeiten, blikspuit, bliklopen, boomtikkerie, fluitiesmaoken, hinkeln, hoepeln, kaotseballen, kooukhappen, laandveroverie, polsstokspringen, proppenscheeiten, schotsielopen, sleegierieden, steltlopen, tolln, touwgiespringen, bladhoesies en hutten bouwen, touwtrekken, verlöstikkerie, overloperie, vleeigern, verstopperie, zakdooukieleggen, vortverkruperie, zwieneblaostrappen.

Tiedens het opneumen van de spellegies kwamen der twee soorten reacties: 1. bij de oldere cursisten veul verhaolen over vroouger, waoroet bleek, dat ze der lol aan beleefd hadden. 2. bij de jongere cursisten: Dat kennen we neeit. Hoou gung dat dan? Min of meer onbegrip.

Op de vraag: "Wat hebben dizze spellegies gemeein?" kwamen wij tot de volgende conclusies: 1. Het kostte allemaal zo gooud as niks. 2. Der kwam vaak creativiteit bij kieken. 3. Der was veul fantasie bij neudig. 4. Je kregen inzicht en kennis van joen eigen leefwereld. Van welk materiaol moej een proppenscheeiter, de stempel, de boog, een piel maoken? Hoou richt je een bladhoesie in? 5. Je waren meestaal met mekaor aan 't speulen en mussen je vaak zölf redden. De sociaole kaant van 't speuln. Wie wör de hoofdman van de bende van joen geheime hut in de bos.

Bij aal dit spel in joen dörpie of in de omgeving ervan was een ding zeker: Aj verkeerde dingen deden, wör der straft. Ik mus dan altied op bère. Laoter mug ik dan 's aovends niet vort.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, ok voetballen is een spel met een heuileboel speulers: voetballers, scheids – en grensrechters, leiders, trainers, olders en neuim maor op. As der dan een dood trapt wordt, wat is der dan nog van 't spel overbleven!?

Achteraof kunnen wij alles verklaoren. Kiek en luuster maor naor de t.v.- programma's.

189. Henkie, een roodhaorig jonkie

Dit keer geeit mien verhaoltie over Henkie. Henkie is een roodhaorig jonkie oet Peeist. Hij is vlak nao de oorlog geboren. Hij greuit op in en rondom het hoesie van zien ouders.

Laoter speult e met zien kammeraodties in Peeist en geeit e naor schooul in Nörg.

Henkie kan gooud metkommen op schooul. Op 't gebied van spel en sport kan e aofgemierterd oet de voouten kommen. Hij wordt altied as een van de eersten kozen.

Een enkele keer geeit 't mis. Dan is der ruzie en wordt e oetscholden veur "rooie".

As Henkie thoes komp, zeg e dat tegen zien mam. Die zeg: "Noou, mien jong, dan leeigen ze neeit, want 't is ja zo. Dat moej maor accepteren. Trek je der maor niks van aan. Iedereein hef wel wat!"

Henkie geeit op voetbal. Bij G.O.M.O.S. Dan heurt e:

"Die rooie moej in de gaoten holden!"

Dat döt hum gooud. Dit zeggen ze van de slechtste voetballer neeit. En ze kennen zien naom ja ok neeit. Dan bi'j al gauw die rooie, die witte, die zwaarte, die lange of dat kleingie. Allemaol oeterlijke kenmarken.

Maor ieder mèensk hef ok innerlijke kenmarken. Die kuj aan de boetenkaant niet zeein. Die moej ervaoren. Dan hej te maoken met hoou je bennen. Daor kan soms ok pesten bij heuren. Pesten is niet een paor keer schelden. Pesten geeit aal maor deur. Soms heuil stiekem. Dan kan't wel is net zo gaon as met een zeeike tuut in 't hoounderhok. Die wordt dood pikt!

Henkie kreeg ok te maoken met pesten. Bij een wichie oet zien klas. Een jeudinnegie. Dit was op een schooul veur hoger beroepsonderwies. De bom barstte, toen ze een spreekbeurt mus holden. De leraor van toen hef der veul aandacht aan besteed. Daornao was 't pesten daon. Hij hef ze leerd, dat die pest wordt eigenlijk gien probleem hef, maor de pester wel.

"Die hef een probleem met hoou e is," zee e. Hij ging wieder met: "Woj pest? Kiek achterom en heb medelieden met de pester!" Hij zee ok heuil dudelijk, dat 't daon mus wezen. Dat hij hierin eerlijk zul wezen en dat e dat ok verlangde van de klas.

Elkenein, die van 't pesten wat vernam, mus 't met hum bespreken.

En as dat niet genug was, zul e't ok met de olders bespreken. Verder har 't over vertrouwen, op mekaor aankunnen, over fatsooun.

Misschien was dit wel 't allerbelangriekste, wat Henkie op die schooul leerd hef.

Maor,wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik heb al weer een minister heuren zeggen, dat der reglementen over pesten moeten kommen in schooulen en dat der in een pestproject aandacht aan besteed moet worden. Mis! Fout! Pesten is een maatschappelijk probleem en der moet altied en overal aandacht veur weden: in de schooulen, in de gezinnen, bij de vereenigingen, op straot. En niet alleen bij jeugd, maor ok in fabrieken, op kantoren en in bejaardenhoezen! Met een keer een project dooun bi'j niet klaor!

190. Een lichie

Een dag of wat leden kwam 'k in donkeraovend thoes. Op de oprit aan de voout van een dikke eik braandde een lichie. In een mooi versierd pottie. Der hung een kaortie aan: "Zo maor een lichie veur joe. De Parelgroep."

Dat dee mij wat. En dan in dizze tied.

Wie zitten der achter die Parelgroep? Wij willen altied altied alles graog weeten. Maor dat heuif neeit. Het gebaor is al mooi genoeg!

Het dee mij daodelijk denken aan aandere lichies. Lichies bij oons in hoes. Jaoren leden. Wij hadden altied een Kerstboompie in de keuken. Een echte. In de hoouk. Mooi versierd, met een piek in de top. Der was ok een vogelie bij. Dat von ik de mooiste. Het lèest kwamen de keersies der in. Echten. En der naost stun een emmer met waoter. Verder dee mien mam hier en daor nog een hulsttakkie in de keuken. Meer neeit. Dat was alles.

As iedereen in hoes was, mochten een paor keer de keersies aan. Brandende keersies. Verder stil. Ik kon der tieden naor kieken.

Dat lichie dee mij ok denken aan Kerstfeest in de kerk in Nörg. Van zundagschooul muj daor hèn. Eenmaol lag der een dik pak snei. Konden wij wel naor Nörg? Ging 't wel deur?

Het ging wel deur! Wij konden wel naor Nörg! Een paor moouders - de vaoders mussen melken - gungen met oons met. Lopend! Ik vergeet dat nooit weer.

In de kerk zag ik, volgens mij, maor een ding. Die grote Kerstboom met echte keersen. Een man met een lange lat met een keers der aan stak ze een veur een aan. Van de rest weei'k niet veul meer. Maor die grote boom met die lichies kan 'k mij nog helder veur de geest haolen.

As't daon was, kreej een kedogie en een booukie van W.G.v.d. Hulst. Ik heb ze nog.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, de Kerstversiering was minimaol, boetenverlichting was der niet bij en oet eten gungen wij neeit. Maor wat was 't mooi en wat was 't gooud!!!

191. De plietsie....., je beste kammeraod!?

Ik was op bezeuk bij een echtpaar in Een. Hij is veul bij 't pad en holdt van een auto, waar e met oet de voouten kan. Regelmaotig lop e tegen een bekeuring aan.

Ok nouu geeit 't gesprek der over. Tweei bekeurings hef e kregen. Op dezölfde dag, op hetzölfde weggedeeilte, maor niet met dezölfde snelheid. De eeine bekeuring was hoger dan d' aandere. Tweei bekeurings op hetzölfde weggedeeilte schient niet te muggen. Hij hef bèeld en kreeg geliek. Een daome zee: "Zullen we de hoogste maor verscheuren, meneer? De politie is toch je beste vriend!?"

Ik daocht aan mien kwaojongestied. Met een groepie waren wij aan 't slepen. Op 't brinkie stun een auto. Wij leuipen der langs. Een veulde zo even aan de deur. Die was lös. Een plannegie was gauw maokt. Ein achter 't stuur, d'aandern drukken. Bij de bureen wör d'auto stief tegen de achtergevel van de boerderij parkeerd. 't Was allemaol gooud gaon. Gien deuk der in.

Wij gungen wieder. Wij waren die auto al gauw vergeten.

Wied nao twaalf uur....., een plietsieauto. Wij der vandeur. Ein plietsie reup:

"Jonges, der is niks loos. Wij moeten even praoten."

Wij daochten:

"Bekiek 't maor!"

Nao een poosie bennen wij toch maor naor de plietsie gaon. Wel schoorvooutend.

Of wij ok wat aofwussen van een auto, die op 't brinkie stun? Wij wussen van niks! Wij keken wel oet!

De plietsie zee, dat die mèensken nog naor Grunning mussen. " 't Was heur eigen schuld," zeden wij. "Ze hadden de deur lös!" De plietsie was niet oonze kammeraod. Wij hadden wel ontzag!!

Maor, wa'k je nouu toch nog zeggen wil, toen ik naor de beelden keek van Haoren een poosie leden en daogelijks de kraant lees, dan is de plietsie niet meer oonze beste kammeraod en dan is der ok niet veul ontzag meer. Jammer!

192. Een arbeider en een knecht

Een “aarbaaider” en een knecht dooun beidend hetzölfde wark op een boerderij. Toch is der verschil. Een ”aarbaaider” woont in ‘t”aarbaaidersshoeske” en heurt niet bij ’t gezin van de boer. Hij is der veur ’t wark en is niet veul in reken. Een knecht is inwonend en maakt deel oet van ’t gezin van de boer.

Het geeit hier over de verhouding tussen baos en perseneel. Hier daocht ik aan bij de kritiek van oons börgmeester in de kraant van aoflopen week. De verhouding tussen mènskén, die op oons gemeentehoes warken en de inwoners is aans dan de verhouding tussen een winkelier en zien klanten. Dit hef met geveuil te maaken. Soms lig dat geveuilig.

Peter van der Velde schreef hier een heuil mooi gedichie over. Mien opa.

Mien opa

Mien opa, die het altied aarbaaider west
Op een Grunneger bouwboerderai
Mien opa zien boer die was stinkende riek
Mor opa was aarm en kreeg rimmetiek
Want opa, die kroop deur de klaai.

Mien opa, die het altied aarbaaider west
Mien opa haar nooit een dag vraai
Mien opa, die het van de wereld niks zein
Die zaag mor de kloeten en ’t onkruud allein
Want opa, die kroop deur de klaai.

Mien opa, die het altied aarbaaider west
Veur eerpels, wat brood en wat braai
Mien opa en opoe die hadden ’t niet breid
En geld veur wat mooiers, dat hadden ze neit
Want opa, die kroop deur de klaai.

De zeun van de boer, die ridt nou wat rond
In 'n auto spiksplinternaa
Die rookt nou sigaoren van zestig cint 't stuk
Van opa's verdreit en van opa's geluk
En opa, die rust in de klaai.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, aj in een wereld, die aal
zaakelijker wordt, 't geveuil vast kunnen holden, staoj sterk. Warken
vaoet joen hart gef veurdeeil naor tweei kaanten: jezölf en d'aander.

193. Vroouger was alles beter!?

Was vroouger alles beter!?

Nee, da's zeker niet zo!!

Dizze gedachte kwam bij mij op, toen 'k een artikelie las van een gemeente - bestuurder in Drenthe. Wij moeten pissen onder de douche! Noou, daor is ondertied al genog over schreven en praot. Volgens mij is dit 't peerd achter de waogen spannen, 't kind met 't badwaoter weggooien, of aans zèegd: Kaole drokte!

Een paor week leden las ik een stukkie in een kraant van Rits Aalders oet Nei -Roon.

Hij is daor keurnoot veur 't Hoes van de Taol. Die schreef over hoou de mèensken in 't veld bij Nei - Roon daor vroouger woonden. Der was een bij, die har heuilemaol gien hoesie. (wc) Die dee zien beheuifte aan slootkaant of in 't veld.

Ein met de natuur.

Laoter, toen e een vrouwgie kreeg, mus e een hoesie timmern. Een hokkie met een bred met een gat derin en een tunnégie der onder."t Gat schoonmaaken met old papier. Tunnégie vol? Even legen in d'askebult. Die lui waren neimoods!

Hergebruuk van papier, gien waoter vermotten en gien kunstmes op de tuun. En wat daor greuide, was nargens beter!

Bij praoterij hierover zee een jongkerel:

"'k Heb eerder altied zèegd: As 'k laoter een eigen hoes krieg, wi 'k een hebben, waor 'k boeten kan pissen. Dat kan 'k noou ok, maor dan moet 't wel donker wezen, aans he 'k nog kaans op een bekeuring ok. Veur wildplassen!"

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, die Drèentse bestuurders moeten zich maor is bezigholden met belangrieker zaaken.

Aan d' aander kaant hef 't veul tongen lösmaakt en is der veul om laachd. En da's niet verkeerd!

194. Een daggie op stap

Een Drent is niet zo reislustig. Ik ok neeit. As mien Roelie niks zèeg, kommen wij nooit een dag vort.

Aoflopen zaoterdag mus 't wezen. Wij hebben van die passies veur de trein. 't Was de lêeste dag. Aans waren ze verlopen. Maor even een daggie naor een taante van achter in de tachtig in Amstelveen - Zuud.

's Mörgens veur dag en dauw der oet. Nog in 't pikkedonker naor de bushalte achter oons hoes. De eerste haon kraait. Verder is der nog niet veul leven. Daor stoj dan. Je willen jao ok niet te laot wezen. Een kaole oostenwind blas je in 't gezicht. Ik gao achter een boom staon. Een beetie oet de wind.

Dan komp de bus der aan. Station Assen, steeit der veur op. Jao hör, 't is de goeie. En hij stopt ok nog. Nao zu'n vief keer met mien passie veur dat apperaotie langs - wij hebben daor jao gien ervaoring met - piept dat ding. De chauffeur wet meteein, wat veur vleeis e in de koep hef.

Station Assen. Gauw der oet. De chauffeur rop oons terug. 't Passie moet weer veur dat apperaotie langs.

Onder 't spoor deur, een dagstempel op oonze kaorties en daor staon we weer. De oostenwind waait daor ok.

Even laoter is de trein der al. Wij kunnen nog zitten. Der steeit gien "STILTE" op de roeten. Maor 't is wel stil. Elkenein slap nog haalf.

Station Zwolle. Overstappen. Wij hebben maor twee minuten. Oons aandere trein steeit der naost. Dat lukt. In de hallegies en in de looppaoden staon al mènesken. Een zitplaats lukt neeit. Een oma en een jengelnd jonkie van zu'n twee jaor bij een moouderie op d'aarm - dat schatten wij zo in -drongen zich overaal tussendeur. "Is er dan heeuilemaol gien plaats veur ons kind?" rop 't moouderie. Een èendtie wiederop zit 't jonkie bij een vrumde op schoot. Oma en 't moouderie staon nog.

Bij een volgend station kunnen wij weer zitten. Ik kiek 't raom oet. 't Is inmiddels licht worden. Ik zeei een kaole vlakte met koppels haarten, koouen en peerdties. De Oostvaordersplassen. Veul beeisten en niks te vreten. Hier geldt het recht van de sterkste, zeggen ze. Maor ik zeei een richel. De dieren hebben gien kaans. As die richel der niet was, waren ze, op zeuk naor vreten, noou misschien wel in Duitslaand.

Station Schiphol. Wij der oet. Een trap omhoog. De hoofdingang

oet. Naor de bussen. Bus 199 moeten wij hebben. Der is nog aal een oostenwind, 't is nog aal kaold. Bij de apperaoties in de bus geeit 't oons al wat vlugger aof. Zo leer je ok nog is wat.

Wij rieden om Schiphol hëen naor Amstelveen -Zuud. Maor bij welke halte moeten wij der oet? Oons taante woont in De Dignahoeve, maor dat steeit niet op 't scharmpie in de bus. Een older echtpaor - waren ze wel older dan oons? – is behulpzaam. “Wij zeggen wel, wanneer U op de knop moet drukken! U komt hier zeker niet uit de buurt? Oh, uit Drenthe!” Ik zeei ze denken: “Daor hij weer van die domme Drenthen!”

Nao een gezellig daggie bij oons taante gaon wij weer terug. Alles hetzölfde, maor in omgekeerde volgorde.

Wij kunnen noou in de trein blieven zitten tot Assen aan tooou. Naost oons bennen nog tweei plekkies leeg. Op een station worden ok die plekkies bezet. Tweei mooie, jonge wichter. Jao, je loeren toch altied even. As de trein weer wat gang hef, begunnen ze aan mekaor te zitten en te smokken. Soms is 't net of der maor een zit. Noou, of 't noou een jong en een wicht, tweei jonges, of tweei wichter bennen, ik vind 't maor niks!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, as wij op station Assen nog even een kop waarme sukkelaomelk dronken hebben, hef de bus oons achter 't hoes weer oet zet. 'k Heb weer heuil wat leerd vandaog, Wij hebben een gezellige dag had, maor ik was bliede, da 'k weer thoes was!

195. Polyamoriste

Ik zag in oons *Dagblad* een stukkje over een polyamoriste. Der stun een foto bij van een vrouuwgie van middelbaore leeftied. Dizze twee dingen meuiken mij neisgierig.

Dat vrouuwgie zag der gooud oet. Maor polyamoriste?

Ik ontleedde 't woord in poly, amor en iste. Ik redeneerde zo.

Poly....., dan bennen der meer van. Amor, da's 't zeuntie van Venus, de God van de leefde. Je weeten wel, die met die piel en boog. En iste....., dan zal 't wel om een vrouw gaon. Tiedens 't lezen kwam 'k der achter, dat 't inderdaod zo in mekaor zat.

't Vrouuwgie har heuil veul leefde veur meerdere mèensken. Zij was trouwd, maor har der ok nog een aander kerel en een vrouuwgie bij. Dat mus, volgens heur, binnen een gooud huwelijk kunnen.

Ik daocht, dat dit volgens oonze wetgeving niet mag. Maor jao, aj 't boeten de wet om dooun, is 't zo raor nog neeit!

En alles gebeurde met gooudvinden van heur man. Alles kan. Alles mag. As der maor echte leefde in 't spel is.

't Is misschien ok wel een oplössing veur oons scheidingsprobleem. Aj aan dizze sport dooun, heui'j eigenlijk ok niet meer scheiden. In heur verhaoltie schreef ze neeit, of heur kerel ok een aander vrouw har. Of zul ze dat niet gooud vinden. Maor as zij 't mag, mag hij 't ok. As der maor spraoke is van leefde. Zul der in zu'n leefdevolle wereld nog wel oorlog wezen?

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, is dit een eigen oplössing veur 't eigen probleem van dit vrouuwgie? Of is dit zörge veur eigen warkgelegenheid? Zij har een adviesbureau. Aj polyamoriste bennen, da's niet niks. Dat klinkt duur. Ze kreg mij niet as klant. Ik red mij der zölf wel met!

196. Mien belang is eigen belang

Der was is een groot bedrijf in Noord - Nederland. Het gung slecht. Der mus een neie baos kommen.

Dat wör de allerbeste, die der was. Die kun problemen oplösen. Hij zul zörge, dat der weer winsten kwamen.

Nao een jaor wör e ontslaogen. Wanbeleid. Hij kreeg een schup vol geld met. Jao,....., dat was zo regeld.

Der kwam weer een neie. Dat was weer een goeie.....

Der was is..... Zo begunnen sprookies. Die bennen mooi. Ze willen joe ok wat leren. Maor dan mœj der ok in geleuven.

Der bennen ok baanken in Nederland. Die bemeuien zich met geldzaaken. As 't gooud geeit, wi'j aal meer. Daor gung 't mis. Bij de eerste baank en bij de tweede. Noou wussen ze, hoou 't mus. Ze hadden wat leerd. 't Har wel wat kost, maor....., toe maor. In een dichtbevolkt laandtie as Nederland wonen ja belastingbetaolers genog!

Dan komp de daarde baank. 't Geeit toch weer mis. Hebben ze toch niks leerd? Nee, ze hadden der weer een bende van maakt. Elkeneein stun der bij en keek der naor. Baozen, ledenraoden, raoden van commissarissen, inspecties. Allemaol knappe koppen. Aj tenminste reken naor wat ze verdeeinen. Toch gebeurde 't.

De regering bemeuit zich der met. Die zit der naomens oons. De baank moet red worden. 't Kan niet aans.

En da's ok veur oons met mekaor 't beste. Der moet wel een neie baos kommen. De allerbeste, die der is.

Der hangt wel een prieskaortie aan: € 550.000 in 't jaor. Maor ja....., daor hej dan ok wat veur. En aans geeit e naor 't boetenlaand. Dat zul ja zunde wezen. En och....., aal die Nederlanders een beetie meer betaolen, dan is dat ok weer klaor!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, hoou dit sprookie aofflop, weeten wij nog neeit. Ik heb der niet veul vertrouwen in. Waorom neeit? Noou, een baos, die zoveul verdeeinen wil (hoou kreg 't op) aan "zien" bedrijf, hef gien belang bij dat bedrijf. Die hef maor een belang en dat is eigen belang!

197. Vroouwen op 't plattelaand

Naor aanleiding van "Vrouwen van Nu" huldigt trouwe leden, het volgende stukkie.

Der is een tied wèest, dat haost alle vroouwen in oonze dörpies op 't zaand boerin waren. Dat wil zeggen: metwarkend in 't bedrief. Vaok aan de top. Die waren al vrooug emancipeerd.

Dat was de tied van 't neijaorlopen. De vroouwlu bleven thoes, de manlu waren bij 't pad. In de maond jannewaorie kwamen de vroouwlu in groepies bij mekaor om de schao in te haolen. En maor breien. En maor praoten.

Laoter wör dat neijjaorsvisiten. De kerels gungen ok met.

Toch hadden die vroouwlu beheuifte om onder mekaor te wezen. In de dörpen wörden vroouwenvereenegingen opricht. Omdat 't meest boerinnen waren, wörden dat Boerinnebonden.

De wereld ontwikkelde zich. Ok 't Drèentse plattelaand. De vlag van de "Boerinnebond" dekte niet heuilemaol meer de laoding. Bovendien müssen ze met de tied met. De Boerinnebonden wörden Plattelandsvroouwen. Ze hadden een doelstelling, die tegemoout kwam aan de wèensen van de vroouwen op 't plattelaand. Ze hadden plaatselijke besturen en warkgroepen, maor waren ok provinciaol en landelijk actief.

De jas van de Boerinnebond was versleten. Ok die van de "Plattelandsvroouwen" wör aan de kaant gooid. Het wörden Vrouwen van Nu. Ik zeg altied: Wichter van Tegenwoordig. Net as veul vereenigingen hebben ok dizze wichter 't moeilijk. Heur ledental lop terug. Te weinig aanwas van jonge leden. Een aofdeeling verdwient bij gebrek aan bestuursleden. De aofdracht aan 't landelijk bestuur is te hoog. As echte Drent zul ik zeggen: "Wichter, kop der veur holden!"

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, misschien moeten die wichter wel weer is aan een aandere naom gaon denken. Zul Ladies of Future een idee wezen!?

198. Oonze wereld een mieghummelnust!?

As kwaojongen greuiden wij op in Peeist. Oonze wereld was oons dörpie en de omgeving der van. Wij kenden elke veerkaante meter!

Op oonze struuntochten ontdekten wij wel is een mieghummelnust. Al gauw vonden wij een stok om der in te porren. Die dierties verdedigden heur volk dan aofgemieterd. In een mum van tied krioelde 't van de mieghummels. 't Heuile mieg – hummelnust was in staot van paraotheid. Daor kunnen wij een puntie aan zoegen. Ze leuipen tegen joen stok op, op joen handen en op je kleren. Je sleuigen ze van je aof en houwden ze dood. Maor altied kwam der weer een neie. Je zagen neeit, dat der minder kwamen. Je zagen ok neeit, dat ze verdreeit hadden. Zij hadden gien keus. Heur volk mus wieder.

Dit schoot mij te binnen bij aal die berichten over de trillingen in 't Grunninger gasgebied. Koppies en schöttelies rappeln in de kaasten, muren scheuren, mèensken worden bang.

Wanneer komp de dag, dat dat trillen nog slimmer wordt? Hoou lop dat dan aof? Störten de hoezen dan in? Vallen der dooien?

Maor we hebben verstaand. Een hoge oet oonze regering komp langs. Hij toont begrip. Hij zal van alles regeln.

De regering döt niks. Kan niks dooun. Der bennen aofspraoken hier en contracten daor. Dat levert geld op. Dat hebben wij neudig. En och, een paor dooien!? Die kunnen de Grunningers dan melden bij een loket. As die der dan tenminste nog is. Oons laand geeit der wel om deur. Zoas ok de mieghummels deurgaon!

Maor wa'k je noou toch nog zeggen wil, Mient van der Sluis oet Assen, inmiddels oet de tied kommen, kreeg geliek met zien berichten, al jaoren leden, over aordbevings.

Ik hoop, dat ik, wat die dooien betreft, gien geliek krieg.

199. Griep

Griep. Je heuren 't weer overaal. De een is snötterig. Een aander kan 't niet haarden. Ze hebben de griep.

Ik heb, dunkt mij, nog nooit eerder de griep had. Ik kon in elk geval wel gewoon deurgaon. In schooel haj soms maor de helft van de kinder in de klas. Oorzaak? Griep! Mien vrouw zee dan altied: "Ik snap neeit, dat jij gien griep kriegen. Aal die "blaffende" kinder in de klas."

't Gung altied gooud. As ik mij een beetie grieperig veulde, meuk mien vrouw mij 's aovends een beste cognacgrog klaor. Een beker, gele sukker en een scheut cognac der in en kokend waoter der op. Even reuren en dan opdrinken. Met een paor asperienties der bij kroop ik onder de dekens. Een nachie slaopen en zweeiten en ik was de volgende morgen weer klaor.

Dizze keer gung 't mis. Ik mus vrijdagavond naor een vergaodering in Hoogeveen. Gelukkig kon 'k met een metrieden. Van 't eerste haalf uur van de vergaodering he'k niet veul metkregen. Last van de maog, van opboeren en wind en zo. Ik was nog even van plan om der oet te lopen. Maor daornao gung 't beter.

Weer thoes he'k wat veur de tillevisie hangen. De meuite, die 'k der veur dooun mus om naor bère te gaon, was mij haost te groot. 't Wör nog laot.

De volgende morgen, zèes uur. Ik mus naor de w.c. En kold da'k was! Klappertandend en bibbernd weer onder de dekens. Ik kun de slaop niet weer te pakken kriegen. En maor draaien. Linksom. Op de rug. Rechtsom. De rug dee mij der zeer van.

Mien vrouw zee nao een poosie: "Wat hej toch? Wat bi'j jao reur!"

"Och niks," zee ik. Maor wel koors. En gien zin om der oet te kommen.

Vrouwen, zörgzaam as ze bennen, begonnen zich dan drok te maoken. Mienend in ieder geval wel.

"Waor hej zin aan? Za'k joe wat haolen? Moe'k joe een pillegie geven? Ze zeggen, dat 't driei daogen duurt!"

Even laoter, as ze mij een waarm kussenie onder de dekens stopt hef:

"Wordt al wat beter? Hej nog wat neudig?"

Ik wil dan maor een ding en zèeg:

"Hol op te zeuren en laot mij met rust!"

Om mij heuif ze de heuile dag niet weer te kommen. Je moeten je der
toch zölf met redden!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, mien vrouw hef wel geliek
kregen. 'k Ben dreei daogen onder de pannen wèest. Een dag veur de
aanloop, een dag griep en een dag, om de kop weer deur 't halster te
kriegen.

200. Honden

De een hef peerde, een aander kanaries, katten of honden. Ieder zien meug. Veurdaj dieren aanschaffen, moej der wel van aofweiten. Aans moej der niet aan begunnen.

Jaoren leden kwam ik op 't Kooupad tussen Zuud - en Westervèelde een kerel integen. Het was veur mij een vrumde. Een heuile meneer. Hij har tweei grote honden bij zich. Lös.

Ik vreug hum, of 't niet verstandig zul wezen om die honden aan de reeim te dooun.

“Och nee meneer,” zee de man. “Ze zijn zo afgericht, dat dit geen problemen geeft.”

Noou ja, hij mus 't ok maor bekijken. Ik leuip deur. Hij leuip deur.

Een èndtie wieder heur ik opeeins gerooup en gereer. Ik kiek achterom. Een koppelie haarten springt de zaandweg over. De tweei aofgerichte honden der achteraan. En de man maor rooupen: “Kom hier! Kom hier!”

Een haalf uur laoter op het Rechte Pad tussen Wester - en Zuudvèelde heurde ik hum nog rooupen. Zien leeive hondties waren nog niet kommen. Het instinct was starker dan het gerooup van heur baos. Maor dat 't gebeurde, was wel zien schuld!

Aoflopen week heurde ik weer zu'n verhaol. Tussen Peeist en Nörg lop een koppelie schaopen. Schoonebekers. Een kerel met een dikke auto lat daor zien tweei honden oet. Op een zaandweg. Honden, die graog willen speulen. Die wolbaolen is wel wat. De schaopen begunnen te lopen. De honden springen der wat tegen aan. Ze happen in de wol. Ze happen ok deur. De wolf in de hond komp boven. Ze gaon deur. Tweei schaopen gewond in 't laand. Een daarde hadden ze onder in een sloot.

As dit schaop niet red was deur een passerende mevrouw en de baos van de honden, was 't met 't schaopie niet gooud aoflopen.

De baos van de honden zal even bij de auto zien honden aan de reeim dooun om dan wieder te helpen. In plaots daorvan geeit e weg.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik heb de neiging om te zeggen: “Die röt honden!”

Of ben 'k dan aan 't verkeerde adres!?

201. Recht veur de raop

De Drenten waren gemeenschapsmèensken. Ze overlegden veul met mekaor. Ze namen maor zo gien beslissing. Ze wolden der eerst over praoten. Ze wolden der gooud over naodenken. Ze zeggen dan ok wel, daj een Drent dreei maol moeten vraogen veur een bestuursfunctie.

Een Drèentse vergaodering duurde meestintied niet zo lang. Toch kwamen ze vaak laot thoes. Een Drent vergaoderde nao de vergaodering.

Drenten, veuraal die van 't zaand, knallen een aander niet zo maor wat veur de kop. Ze bennen veurzichtig met kritiek en bang veur haarde woorden. Sommigen leggen dit oet, as ze achter de ellebogen hebben.

Lèest schoot mij zu'n veurvallegie in de zin. Ik was schooulmeester in Nörg. In 't lokaol naost mij was een juffrouw de baos. Zij kwam niet van 't zaand. Bij heur in de klas zat een jonkie, waor haost elke pauze over praot wör. Dat kerelie was niet de looste en vaak ondeugend. Op een middag kwam zien mam nao schooltied as een zeilschip de gang in, stapte op de juffrouw aof en vreug: "Hoe gaat 't nu met mijn zoon?"

"Slecht", zee de juffrouw.

Ik daacht: "Bats! Die knalt heur dat recht veur de de raop!"

Ze was wel dudelijk. Ik har dat as zaand – Drent niet zo daon. Hier daacht ik aan, toen ik het verhaoltie las over oons börgemeester. Van oorsprong gien Drent en niet van 't zaand. Hij was kwaod. Op zien grote baos. En hij was dudelijk. Hij har 't zölfs over een Stalinistische aanpak. Dan heui'j verder niks oetleggen.

Maor,wa 'k je noou toch nog zeggen wil, veul börgemeesters waren 't met hum eens. Ze hadden misschien wel een aandere woordkeus maakt, maor toch.

Ik denk, aj met een paor woorden dudelijk kunnen wezen, waarom zij der dan een lang verhaol van maoken. Het kan een hoop vergaodertied schelen.

202. Schonen

Hinnerk zit aan keukentaofel. Hij kek naor boeten. Aan de stam van een aole eik zit een wat scheefzakt vogelhoesie. Een boomkleverie is drok gaangs. Hij verdwient in 't hokkie, blef even binnen, komp veur de opening teveurschien en gooit wat naor boeten. Zo geeit dat aal maor deur.

Der komp een glimlachie op Hinnerk zien gezicht. Hij denkt aan zien mam. Die is al lang leden oet de tied kommen. Ze was om dizze tied ok aan 't schonen. Hinnerk har daor maor wat een hekel aan had. Alles stun op de kop. Alles mus naor boeten.

De veurdeur, die aans nooit bruukt wör, mus lös. Stoooulen, taofels en kassies naor boeten. Dekens, laokens, kussens en matten der over. Het linnerik hung vol en de lien.

As kind mus Hinnerk helpen. Eerst alles der oet slepen. Met zien mam de dekens oetkloppen. Precies de punties vaast holden. Met de handen naor binnen en omhoog. En dan naor beneden en naor boeten. Soms kwam der zölfs een knallegie. Dat von Hinnerk mooi. Een enkele maol leuit e de tippen lös. De deken kwam in 't gras. Zien mam foeterde dan.

Met de matteklopper, dat von Hinnerk mooi. De kussens, de matten. Dat 't ok neudig was, kon e wel zeein. Het stof wolke der oet. Zo noou en dan mus e der van proesten.

Zien mam gung in hoes alles oetwassen. Hinnerk mus met waoter slepen. Waoterleiding was der nog neeit. As alles schoon was en weer dreug- de boetendeur bleef de heuile dag open – mus 't spul der weer in. 's Aovends sleuip e dan as een roos.

Maor wa'k je noou toch nog zeggen wil, 't schonen van mien mam kan 'k mij ok nog gooud herinnern. Aj aal 't stof zagen, was 't neudig ok. En wat reuk 't 's aovends lekker fris. 't Was net, oj in een nei hoes woonden.

Ik vraog mij wel is aof, of der heden ten daoge nog wel stof is.

Zu'k schonen zeei 'k nooit meer.

Thoes begun 'k der maor niet over. Aans he'k ok nog kaans, dat der zèegd wordt: "Wat let je!"

203. Radio en tillevisie

Willem komp toes. Hij is naor Westerbörk wèest. De “Vrienden van R.T.V. Drenthe” vierden heur 25 jaorig jubileum.

“Hoou was ‘t”, frag zien Trientje.

“Sjongejonge”, zeg Willem, “die Wim Barkhoes van de Nörgervaort, die kan wat. Gisteraovend zat e nog in ‘t schaopehok en vanmiddag steeit e me daor zo maor veur een zaol vol mèensken te praoten, net of ‘t niks is. Ik doou hum dat niet nao!”

“Wim Barkhoes? Wat mus die daor?”

“Die is veurzitter van die club”, zeg Willem. En dan vertelt e wieder.

Wim Boer van Radio Drenthe preuit de boel aan mekaor. Harm en Roelof en het Drèents Seniorenorkest traden op. Harm en Roelof waren weer vanolds bezig. Lachen, gieren, brullen. Het Drèents Seniorenorkest?

Allemaol gries- en witkoppen. Maor speulen dat ze kunnen! Daor zitten ok nog een paor Nörgers bij.

Willem Pol, de man van die aole moters. Hij schref ok booukies, dunkt mij. En de vrouw van Esra Abé. Hij is heur begeleider. Manager neuimen ze dat noou.

Wat is ‘t een spul tegenwoordig, Trientje. Heuil aans wat dan vroouger. Tillevisie hadden we nog neeit.

Een aol radiogie stun op een plaankie in de hoouk van de keuken. As ‘t zaoterdagaovend was, mus ik mij een kwarteer stil holden. Wij zaten met mekaor om de taofel te lustern naor ‘t Drèents Kwarteertie. Dat wör oetzonden deur de R.O.N. (Regionaole Omrooup Noord). Max Douwes vertöl as Mans Tierelier allerlei veurvallegies in een bedaocht Drèents dörp. Ze misten ‘t nooit!”

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, as ik aan de tillevisie denk..... Alles flikkert, alles blits, allemaol kleur. Heuil wat aans as vroouger. Zwaart – wit, licht oet, spot aan. Een rustig beeld.

Ik weeit, hoou ‘t vroouger was en hoou ‘t noou is. De jeugd wet alleen, hoou’t noou is. Dit is heur tied en die is gooud.

204. Vief jaor Zörgboerderij Peeist

Ik ben as kind opgreuid in Peeist. Elkenein was verschillend, maor toch geliek.

Geliekweerdig. Zölfs de mènskén van de grote boerderij tegenover oons pasten in mien ogen in dit beeld. Toch waren dat grootgrondbezitters. D'aandere boerties neeit. Toch was heur boerderij aofwiekend in't dörpsbeeld. Veul groter en aans van bouw. Ik heb dit as heuil plezierig ervaoren.

Nao legere schooul en u.l.o.in Nörg gung ik naor de kweekschool in Grunning. Het verschil wör groter. Stadgers en plattelanders. Maor as mènskén geliekweerdig. Daor leerden wij over fenomenologie. Ik har daor nog nooit van heurd. Elk hef eigenschappen en kenmarken arfd en eigenschappen en kenmarken, die deur de omgeving vörmd bennen. Daordeur is ieder, zoas e is. Toch moeten wij geliekweerdig wezen. Aj elk zien handleiding kennen, kuj met elkenein omgaon. As dit oetgangspunt is in oonze gezinnen, in dörpen en steden, op schooulen en op straot, bij sportvereenigingen en in de kèerk, was oonze wereld een stuk beter. Ik daocht toen: "Zo moet 't! Het preberen weerd!"

Maor preberen holdt ok in, dat 't misgaon kan! En dat döt 't nog veuls te vaak.

As meester haj daor ok met te maoken. Een groep kinder. Allemaol verschillend en daor toch geliekweerdig met omgaon. Rekening holden met die verschillen is neudig. Toch moej ok binnen de grèenzen van de spelregels blieven. Dit is oons oetgangspunt wèest, toen wij op schooul in Westervælde opeeins mongoolties kregen. Eerst Kevin en laoter Wendy. Dit wör deur de leerkrachten in vief minuten besloten. Kevin en Wendy waren gien mongoolties meer, maor kinder bij oons op schooul. Wat he'k dat mooi vonden! Wat he'k daor veul van leerd!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik woon noou tegenover een zörgboerderij. Ze vierden daor het viefjaorig bestaon. Ik ervaor elke dag, dat de bewoners, de zörgboeren daor, net as overaal aans, heuil verschillend bennen, maor toch geliekweerdig behandeld worden. Ze bennen daor thoes. Ze bennen daor gelukkig.

De bewoners van Zörgboerderij Peeist bennen gewoon inwoners van Peeist. Ik hoop, dat dat zo blef. De kommende vief jaor en nog langer!

205. Idioot gedrag

Het zal zu'n 35 jaor leden wezen. Wij hadden oons kinder een daggie Schiermonnikoog beloofd.

Wij vertrokken op een mooie zundagmörge. Over allerlei Grunninger slingerweggies richting Lauwersoog. Het lêeste èendtie was een polderweggie langs grote boerderijen. Wij waren op tied van hoes gaon. Wij wolden de boot niet missen.

Op dat polderweggie gung de vaort der wat oet. Wij kwamen stil te staon. Een heuileboel auto's veur oons oet stun, midden op 't weggie, een in de brand.

Het gejangel en gezeur begon. "Haolen wij de boot nog wel?" Ik zee van wel, maor wus 't ok neeit!

Dan blikt, hoou staopelgek mènskén kunnen wezen. Van achter oons kwamen ze deur de barm naor veuren rieden. Tot ze ok niet wieder konden. Die daochten, dat aal die lu veur heur gek waren. Dat ze daor veur de poelegrap stil stunden. Gevolg: de heuile boel verstopt.

Der wör wat foeterd. Hier en daor scholden. In de verte heurden wij de sirene van de brandweer. Het geluud heuil op. Ok die kon niet wieder.

Wij hebben die dag de boot niet haold. Wij hebben toch nog wel een mooie dag had. Over de Lauwersmeerdiek en deur Freeislaand naor hoes.

Dit schoot mij deur de kop, noou in Peeist de deurgaonde weg aofsloten is. Het straotbeeld moet aanpast worden aan een 30 km. gebied. Borden geven aan, daj der niet langs kunnen. Maor toch deurrieden. Tot de straotmaokers aan toou.

Dan kriegén ze 't drok. Dan worden ze creatief. Borden worden eigenhandig verzet. Straotmakers moeten aan kaant gaon. Der wordt drok keerd. Vrachtwaogens moeten een èend achteroet rieden. Wie in d'omgeving wat bekend is, komp over achterlangsweggies en de gedeeltelijke overdekte Hoitingsteeg de versperring veurbij. En dan 't gas op de plaank. Ze waren al niet te vrooug. Noou heuilemaol niet meer!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, aj kinder vraogen: "Wat is 't verschil tussen een mènsk en een dier?" kriej vaok te heuren:

"Een mènsk hef verstaand. Een dier neeit!"

As dat zo is, moej 't nog wel gebruiken!

206. Aold en jong

Tweei kerels staon langs de lien. Ze hangen over een stang. As 't voetballen verveelt, geeit 't praotie al gauw over 't weer.

“Wat röt weer neeit, de lêeste tied”, zeg Albert.

“De wind blef maor in 't oosten. En kold! Je kunnen nog niks begunnen op 't laand.”

Albert is een jonge boer van zu'n dartig jaor. Rieks trekt aan zien piep. Die piep is zien grootste maot.

“Je kunnen hum de kop volstoppen, je kunnen der aan trekken en je kunnen hum oetkloppen,” zeg e altied, “hij protesteert nooit! En 't veurdeeil is,” geeit e wieder, “mien Annegie heuf mij nooit te zeuken. Waor de rookpluum is, daor ben ik. Aans rookt der haost gieneein meer.”

Rieks trekt dudelijk al van Drees. Ik schat hum zu'n zeuventig jaor.

Nao nog een paor flinke haolen aan zien piep, zeg e: “Albert jong, doou maor rustig aan. Het weer lat zich niet dwingen. En 't is wel vaoker laot wèest.”

Hier sprek de ervaoring. Maor Albert steigert.

“t Kan wel wezen, Rieks, maor ik begun mörgen. 't Is tied. En ik moet meer dan een paor bunderies op de èes!”

Hier zet e Rieks even de hoorns in de zied. Hier sprek de jonge boer. Hier sprek de veuroetgang. As ze even foetert hebben op heur jonges, die der niks van maoken en al weer dik achter staon, zeg Rieks:

“Albert jong, de natuur is en blef baos. Heb nog maor wat geduld. Mien pap zee altied: “De grond moet bekwaom wezen.”

En zo is 't!

Maor, wa'k je nou toch nog zeggen wil, het geeit hier over het broesen van de jeugd en de ervaoring van oldern.

As dizze tweei saomen gaon, bennen ze nog starker!

207. “Volgen” en “Stop!”

Al jaoren kommen wat stellegies oet de aole gemeente Nörg bij mekaor. De vrouwlie bennen vriendinnen. De kerels muggen met. De kinder bennen 't hoes oet. Toch hebben ze 't allemaol drok.

Tiedens de kovvie leutern ze wat over 't weer, over de lêeste neigies en over de tooustand in de wereld.

As de borrel op taofel komp, worden de praoties wat luchtiger. Het geluud nemp toou. Lachsalvo's bennen niet van de lucht.

Op zu'n aovend kriegien ze 't soms over vroouger. Over heur jeugd. De verhaolen bennen bekend.

'k Heb 't geveuil, dat ze elke keer wat aandikt worden. Ze bennen 't der over eens, dat de jeugd tegenwoordig heuil wat mist.

Dizze aovends wordt 't vaak laot. As de vrouwlie zeggen, dat ze wel naor hoes toou willen, moeten de mannen nog een hebben.

Twee stellegies vertrekken saomen in een auto. Een aole bak. In Nörg kommen ze een plietsieauto integen. Deur het laote tiedstip en de aole auto besluten de plietsies te keren en der achteraan te gaon. Ze passeren de twee stellegies. Die bennen nog drok aan de praot en hebben nog veul lol. De plietsieauto blef veur heur rieden. Op een bord verschient: VOLGEN. De auto stopt op een plek, waar ruimte is. De twee stellegies rieden deur. Ze hebben niks in de gaoten.

De plietsieauto haolt ze weer in. Noou wordt 't teeiken: STOP geven. Ze stoppen dizze keer wel. 't raompie even naor beneden. Op de vraog, waarom ze niet stopten, zeggen ze: “Niks zeein!”

Nao nog wat verloren praoties van de mannen achterin worden de plietsies stiekelig en vraogen heur pepieren. Dan zeein ze, dat ze haost veur 't hoes van de “verdachten” staon.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, de pepieren waren in order. Het vrouwgie, dat achter 't stuur zat, moet nog piepie blaosen. Ok gooud.

Dan muggen ze heur dam inrieden met een compliment van de plietsies veur heur Bob!

208. Schaopwassen

Wij springen onder de does. As't waarm is, een, twei, dreei maol op een dag.

“Zo raoken wij aal oons weerstand kwiet”, heur je wel is zeggen.

Oons Bartje mus in zien tied naor de pomp. Die stun boeten. Even de lap om de kop en klaor was 't. En as 't mooi gung, eenmaal in de week in de tobbe. Op zaoterdag.

Noou was ik aan 't snuffeln in aole cursusboouken. Een gedichie, met de haand schreven, veuil mij op. Der stun niet bij, wie 't schreven har. Ik denk, zo maor een oet een of aander dörp. Naor aanleiding van een veurvallegie. Het geeit over klompies Geert. Hij zal in de loop der jaoren wel heul wat weerstand opbouwd hebben. Hij is vast old worden.

Schaopwassen

De zun scheen hard, 't was glèinig heit,
De mensen waren nat van zweit.
De fles was veur 't lest in 't ronne gaon,
Het schaopwassen was weer daon.
En klompies Geert, die was ok met west.
En leup te zuiken naor zien vest.
“Mien vest,” zee Geert”en da 's niet min,
Mien halosie zat er ok nog in”

En Geert die vreug an iedereen,
Of ze zien vest ok hadden zeen.
Het was een old, broen striepkoren vest
En een nikkeln halosie, 't leup nog best.
Hij gung om de schaopkoel hen, twei keer,
Maor Geert vun daor zien vest niet weer.
In oktober, toen e jaorig was,
Kreeg e 'n nei halosie, 't kwam gooud van pas.

Het was weer juni en gloepens warm,
't Boerhoorn dat bluis weer 't alarm.
't Was weer schaopwassen. Geert ging met.
Zien halosie, die dee e in 't kamnet.
Het was heit, 't hemd klam an d' hoed
De manluu deden de kleren al oet.
Ok Geert, maor wat was dat,
Wat door onder zien dikke borstrok zat?

Zien striepkoren vessie....., wel verduld.
Dat was toch zeker ok zien eigen schuld!

En Derkies Dolf, die zee: "Jao Geert,
Dat schaopwassen is niet verkeerd.
Dan krieg je eeins in't jaor gewis
Je heuile hoed hemmel en fris!"

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, as jongern dit stukkje al
lezen, zullen ze dit dooun met een meeliedend lachie om heur gezicht.
Toch is 't geschiedenis.

Oons eigen geschiedenis. En.....,k heb wel is heurd: "Wie zien
geschiedenis kent, kent zien tooukomst!"

Alles in zien tied! Zo zal 't wezen!

209. Veenhoezen

As kind kende ik Veenhoezen alleen van heuren zeggen. Van verhaolen, die bij oons in hoes verteld wörden. Der waren gevangenissen. Die daor vast zaten, hadden apaarte kleren aan.

Soms leuipen ze vort. Toen deden ze dat nog lopend. Vaok klopten ze bij hoezen in de omgeving aan. Om aandere kleren. Ok herinner ik mij een verhaol over een ontsnapte, die ze pakt hadden in een roggeakker. Het was mien wereld neeit. Toch leek 't mij wel spannend tooou.

Soms leuip 't wat minder aof. Een gezin in 't veld tussen Peeist en Zeijen nam zu'n kerel in hoes. Nao een dag of wat waren ze der zat van. De kinder oet dat gezin mussen lopend naor schooul in Zeijen.

Op een mörgen reuip heur mam heur nao: "Gao even bij de plietsie in Zeijen aan en zeg, dat der bij oons een in hoes is, die vortlopen is oet Veenhoezen!" Dizze man heurde dat. Hij hef die mörgen het moouderie wat aandaon. Of ze vermoord is, of 't toch overleefd hef, dat weeit ik niet meer.

Ik kwam nooit in Veenhoezen. Wij hadden daor gien familie. En wieder haj daor niks te zeuiken.

In mien m.a.v.o. tied kreeg te maoken met klasgenoten oet Veenhoezen. Koloniekak, wör der zèegd. Ze preuiten een beetie aans. Verder was der niks mis met.

Nao de oorlog kregen wij regelmaotig bezeuk van de familie Kwartan oet Limburg. Die familie was in de oorlog bij oons in hoes wèest. Ze waren kathelik en mussen naor de kerk in Veenhoezen. Ik braocht ze en heuil ze weer op in de auto. Aj stunden te wachten, kwamen Gewa 's vraogen, waj daor mussen. Veenhoezen was alleen vrij toougankelijk over de Hoofdweg langs 't kenaol. Verder was 't "Verboden Toegang".

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, der is sinds die tied veul veraanderd in Veenhoezen. Het woord koloniekak heur ik niet meer. Der is, denk ik, gien boetendörp in Noordenveld, waor zo veul over schreven wordt. En dan veuraal in positieve zin. As noou ok nog de gevangenissen open blieven, is daor alles dik veur mekaor!

210. Smokkeln

Dat een Drèentse man niet graag op vekaansie geeit, weeten wij al van Marga Kool. Zij hef daor een mooie veurdracht over.

Körtstleden wör dit weer bewaorheid. Jans woont in Langel. Hij geeit haost nooit op vekaansie. Maor wel op reis. Dan hef 't met eerdappels te maoken. Daor is e altied met gangs. Hij poot, rooit en kookt ze en et ze. Hij döt der proefies met en kruust ze om zo weer neie eerdappels te kweken.

Zien maot Roel oet Peeist is ok leeiver thoes dan op reis. Hij har nog nooit vlogen en zee altied: "As 't niet echt neudig is, hol ik de voouten aan de grond!"

Noou moet e wel. Zien dochter is in Canada gaon wonen. In 't Wilde Westen.

Op een keer kommen ze aan de praot. Roel vertelt Jans over de meugelijkheden van de akkerbouw in Alberta in Canada. Jans luustert en hef al een plannegie. Der worden ok eerdappels verbouwd. Hij zeg: "Roel jong, daor moeten wij is op aan. De vrouwlie niet met. Die willen altied winkel in, winkel oet. Wij gaon met zien beidend. Gien gezoes aan de kop!"

Heur plan lukt. De vrouwlie blieden thoes. Och, daor moet ok van alles gebeuren. Ze vleeigen van Schiphol naor Calgary. Met een zere kont van de lange zit kommen ze aan. Verder is de vlucht niet tegenvallen. Dan kriegden ze 't drok. Roel zien schoonzeun en dochter hebben van alles regeld. Ze bekieken bedrieven, lopen over landerijen. Jans kan aal die indrukken nauwelijks verwarken. Hij verzop met zien gedachten in de enorme ruimte daor. Riedend deur de prairies markt e op: "Ik wol, da'k jaoren jonger was, dan wör ik hier eerdappelteler. Ja" en dan is 't even stil, "as 'k mien Alie maor met kreeg!"

Op een proefbedrief stek e stiekem een stuk of wat eerdappelines in de buus en op een bedrief veur onderzeuk, haolt e een paor bloompies oet een eerdappelplant. Die moeten oet 't laand smokkeld worden. Maor hoo? Daor hef Roel wel een oplössing veur.

"Die eerdappelines in wat bobbeliespapier met aluminiumfolie der om en dan midden in de koffer. En die bloompies doeje bij de douane desnoods even achter joen koezen. Daor kraait gien haon naor!"

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, op 't moment, dat jullie dit lezen, bennen ze der nog niet weer. Aj ze binnenkört niet in oonze omstreken waornemen, zullen ze wel oppakt wezen!

211. Zu'n auto heb ik ok had

Ik was in de tuun aan 't wark. Achter oons schuurtie. Mien gedachten gungen terug naor de tied, toen 'k nog kind was.

Dat schuurtie was oons zwieneschuurtie. Waor 'k aan 't spitten was, was 't zwiene - hoffie. Daor leuipen ze boeten. De boel stun der altied op de kop. Wreuiten en nog is wreuiten.

Om te veurkommen dat ze alles aofbraken, kregen ze een kram op de neus. Zu'n kram paste precies in een tanggie en wör dan deur de dikke snoet van de zwienen knipt. Gieren dat ze dan deden! 't Zal noou wel verboden wezen. Veur zwienen tenminste wel. Niet veur mènskén. Die hebben overaal krammen deur. Piercings neuimen ze die, geleuf ik. Toch hadden die zwienen een zwieneleven. 't Was een parredies veur heur.

Alles koj in zu'n hoffie kwiet. Etenresten, dreuge stoet en eerappel-en appelschèel.

Ok wussen ze wel raod met een dooie tuut.

Achter 't zwienehoffie was de schèenskebult. Daor lagen bossen takken, die bruukt wörden om de stoompot te koken. Die stoompot stun in een hokkie, 't stookhok, dat tegen 't schuurtie aan bouwd was.

't Paste allemaal in de tied. De tied van kleine gemengde bedriefies.

Hier daoht ik ok aan, toen 'k in Alberta in Canada rond reed. In de dreuglanden. Een heuvelachtig gebied met heuil grote bedrieven, waor ze alleen maor koren verbouwen en stukken laand braok laoten liggen. Ze waren der aan 't zaaien met aofgriezelijk grote trekkers en mechines. Zo weer deur de stoppel hèn.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, daor wör mij ok een moppie verteld. Een boertie was emigreerd naor Canada. Terug in Drenthe vertelt e zien buurman van eerder, hoou zu'n groot bedrief e hef. As e der met zien auto omhèn rieden wil, hef e wel een dag neudig, waarop 't Drèentse boertie zeg: "Och, zu'n auto heb ik ok had!"

212. Medicienen

't Was lös hoes bij oons Hoes van de Taol in Beilen. 't Leuip de heuile dag mooi aan. Schrievers en dichters dreuigen veur oet eigen wark. Streeктаolmuzikanten en – zangers en – zangeressen waren te belustern.

Mien Roelie en ik mussen naogaon, wie donateur, hoesvriend of vrijwilliger was. Die konden körting kriegen bij 't Drèentse Boouk en in 't winkeli van 't Hoes van de Taol, de Kiephshop. Ik vin't niet zu'n gooud woord. Kiep wel. Een kiep is een venterskörf of venterskassie. De kiepkerel har hum op de rug, vol met allerlei koopwaor. Shop is volgens mij Engels. Noou heb ik niks op 't Engels tegen, maor har toch kiewinkeli mooier vonden.

Om de middag was 't even wat rustiger. Veur oons kraompie zaten een paar vrouwgies. Ik heufde niet mien best te dooun, om heur gesprek te kunnen volgen.

De een vertöl, dat ze 't zo drok har. Met heur gezinnegie, heur wark en heur vereenigingsleven. 't Wör allemaol wat te veul. Ze zag ok neeit, hoou 't aans mus. En as ze dan 's aovends bekaof naor bère gung, kun ze de slaop niet vatten. Draaien en prakkezeren. Alles spookte heur deur de kop. Die gedachten kon ze niet kwiet worden. Ze heurde de klok een uur, twee uur en drie uur slaogen om oeteindelijk in slaop te vallen. De volgende mörgen wör ze dan wakker, haost te meui om aan de neie dag te beginnen. Ze har al van alles prebeerd. Rustig aodemhaolen, even lezen, even tillevisie kieken, een beker melk met hunning. Ze nam ok zo noou en dan een paar pillegies. Paracetamollegies. Kun gien kwaod.

De aander hef dit geduldig aanheurd. Dan zeg ze, dat ze misschien wel een oplössing hef. Heur omagie, zij is al oet de tied kommen, was in 't lêest ok zo drok. Ze hadden zich der gien raad met weiten. Van heur hoesarts kregen ze pillegies. Die hadden geweldig hölpen. Ze hadden der nog wel een paar van.

Het eerste vrouwgie begunt te steigern. Alles is gooud, maor dit wil ik neeit. Daor hef ze genug van heurd. Een nichie van heur har dat ok daon. Pillen van een aander gebruiken. Noou, die har 't weiten. Misselijk, beroerd, boekkrampen en de heuile nacht in de loop. Dat wil zij neeit!

Der kwamen neie klanten bij oonze kraom. Even laoter waren de tweei vroouwgies weg.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik geleuf, dat 't inderdaod een goeie raod is, om nooit zo maor medicienen van een aander te gebruiken. Je weeiten maor nooit, hoou 't aoflop!

213. Een waoterkop

Ik blaoder in een fotoboouk over Nörg. Een peerd en waogen lössen bussen veur een febriek. De melfebriek. Oonze industrie. De direkteur was de baos. Een onderdirekteur zien rechterhaand. Een paor onderzöchten de melk op 't laboratorium, een paor zaten op 't kantoor en d'aandern verwarkten de melk onder meer tot botter. Veur veul mèensken was't dan ok de botterfebriek.

Elkeneein woonde in de buurt van de febriek. Een bestuur zörgde, dat alles regeld wör. 't Was overzichtelijk. Der waren körte lienen.

De meesten in 't wark in de febriek. Een paor veur leiding, organisaotie en administraotie.

Bij dizze gedachten schoot mij een gesprekkie te binnen van twee aole boerties oet Nörg.

Over oons waoterschap. Alles wör te duur. Ze müssen bezunigen. Der mus een onderzeuik kommen. Een bureau wör inhuurd. Dure jonges! Resultaat: een dik booukwark. 't Waoterschap was een kind met een waoterkop. Veul mèensken in leiding, administraotie en organisaotie. Daordeur te min geld veur 't wark, waar ze veur staon. Dan kuj de meensken in 't gebied meer laoten betaolen, of je gaon bezunigen.

Ein van de boerties beslöt met: "Ze hebben een ding gooud daon. Ze gaon bezunigen. Op de waoterkop. Alleen daor vallen de ontslaogen. Maor dat onderzeuik? Weggooid geld! Dat har ik wel kunnen dooun. Binnen een uur.

Een kladpepiertie. Een streep der midden over. Boven de streep die meer verdeen in dan zoveul en d'aandern der onder. Kloar!"

Dan zeg 't aander boertie: "En zo is 't maor net!"

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, die foto was oet een tied, dat 't melkgeld nog in een enveloppie aan de bussen langs de weg zat. Dat kun toen nog!

214. Vleermoezen

As 't duuster is, is alles aans.

Je lopen op een padtie in 't bos. Der ritselt wat. Oh, dan zeei'j 't aal. 't Is een geeiteling.

In 't duuster zeei'j dat neeit. Je gaon denken. Je gaon je van alles inbeelden.

Allerlei beeisten bennen 's naachts reur. Opeeins heur je een schreeuw. Der vlög wat. Je hebben niks heurd. 't Is een oel.

Dan hej ok nog van die griezels. Vleermoezen. Gien vogels, gien veren, maor ze vleeigen wel. Ze leggen gien eier. Ze krieggen jongen.

Meester van Diek van de schooul in Nörg vertöl oons der over. Hij lèegde oons oet, dat ze de heuile winter sleuipen. Hangend aan kleine klauwgies. In grotten, hoezen of in holle bomen. Ze hadden lange vingers. Daor zat een vleeighoed tussen. Ze konden deur een soort radar in 't duuster vleeigen en prooidierties vangen.

Ik von 't wel raor, maor ok wel interessant.

Thoes har ik 't der over. Mien pap zee, daj ze ok vangen konden. 's Aovends onder een lanteernpaol. Een steeintie in joen buusdoouk knuppen. Dat muj in de lucht gooien, aj vleermoezen zagen vleeigen. As ze dan op de grond kwamen, koj ze zo pakken.

Noou, ze doken der wel op, maor kwamen nooit op de grond. 't Is oons tenminste niet lukt. 't Was wel een mooi tiedverdrief. Ok spannend, want 't was ja duuster!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, in Peeist was een bijeeinkomst over vleermoezen. Der wör een verhaol verteld, wij zagen plaoties, gungen in de bunker ('t was al haost duuster) en wij hebben bij de Hitlerring (het Westerveen) vleermoezen heurd! Dat kun met een apperaotie.

Der gung een wereld veur mij open!

215. Naor de dokter

Ik ben naor de landelijke dag veur Akkernatuur wèest. In Zeyen. 't Is mien vakgebied neeit, maor 'k heb der toch wel wat opstoken. Daorbij, 't was gezellig.

Een inleider was wat snötterig. Gien reden om aof te bellen. Wij mussen zien kraokerige stem maor veur leef nemen. Hij begon met een verhaoltie over zien opa. As ze hum vreugen: "Hooou is 't?" zee e vaak: "'k Ben wat verkolden, maor zölf ben 'k in order." Die meuk dus dudelijk verschil tussen een beetie zeeik wezen (niet de meute weerd) en slim zeeik wezen. En veuraal: Niet klaogen, maor deurgaon!

Dit dee mij denken aan een veurvallegie in de wachtkaomer van een hoesarts oet Nörg. Der zaten al een stuk of wat te wachten. Ok een old vrouuwgie. Der wör niet veul zèegd.

Toen kwam heur buurvrouuwgie binnen. Ze kenden mekaor gooud. Ze woonden in 't zölfde bejaordenhoes.

"Hé Hinderkie. Doe hier ok?" Domme vraag natuurlijk, want ze zat der ja!

"Jao", zee d'aander, "ik daocht, ik moet maor is weer hèn. De boel even naokieken laoten.'t Is al weer een heuile toer leden, da'k hier wèest ben. Maor 'k ben niet zo as buurman Job. Die kèenst ja wel. Die hef nog gien scheet dwaars veur 't gat, of hij zit hier al. En maor klaogen. En maor soezen. Maor as der argens wat te dooun is, dan steeit e veuraan. Dan mankeert hum niks!"

In de wachtkaomer wör stiekem wat gniffeld. Hinderkie wör oprooupen. 't Was weer stil.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, as ik as kind naor dokter mus, koj gien aofspraak maoken. Wij hadden nog gien tillefoon. As dokter spreekuur har, muj in de wachtkaomer gaon zitten. Van thoes kreej de bosschup met: Gooud kieken, wie der al zitten en ontholden, wie der nao joe kommen. En luustern naor wat de dokter zèeg. En beleefd wezen!"

Daor zat je dan op joen beurt te wachten. Vaok wör der over kwaolties praot. Sommigen konden heur neisgierigheid niet in bedwang holden.

"Jij zullen hier ok wel niet veur niks zitten. Wat hej?"

As 't zoemerie gung, vertrok der weer een naor de spreekaoomer. Aj zölf aan de beurt waren, klopte 't haart je in de haals. 't Was: "Ja dokter. Nee dokter. Gooud dokter. Dag dokter". En dan as een haos weer naor hoes!

216. Saomen lopen en dan maor hopen

Maandewark, naoberhulp en boermarke bennen begrippen van vroouger.

Maandewark was wark, daj saomen deden. Saomen waj stark. Saomen koj meer dan alleen. 't Gaf vaak nog plezeer ok.

Maor maandewark was soms ok schaandewark. Dat saomen warken braacht ok wel is ruzie. 't Heuifde neeit, natuurlijk.

Naoberhulp was een naoberplicht. Naobers bennen de bureen. As der hulp neudig was bij geboorte, dood, zeeikte, trouwerij en zo meer, heurde dat bij de naoberdeestenen. Der wör niet over vergaoderd. Elkeneien wus der van. Wij waren dat zo gewoon. De naobers hadden naoberplichten, maor ze beschouwden het ok as een eer.

Een boermarke was 't gemeenschappelijk bezit van de inwoners van een dörp. De bestuursleden waren de volmachten. In oonze aole gemeente Nörg bennen nog vershillende boermarken. In Nörg zölfs nog twee.

Saomen warken, saomen mekaor helpen, saomen bezit hebben. Je heuren aal vaoker: "Het is der niet meer!" De mēnsken bennen aal meer op zich zölf. Wij hebben mekaor niet meer neudig. Eerst doezend maol ik en dan een aander!

Ik beweere het tegendeel. Het is der nog wel. In Nörg! Wij hebben saomen hōlpen, wij hebben saomenwarkt, wij hadden saomen bezit. Bij de Saomenloop veur Hoop!

Wat was der wekenlang, een saomenwarking. Tussen mēnsken oet Nörg en oet wiede omgeving. Jong en aold. Man en vrouw. Arm en riek. Ze warkten saomen in de veurbereiding en tiedens de Saomenloop.

Wat hebben aal dizze mēnsken mekaor hōlpen, maor veuraal diegenen, waor 't om gung. Geboren worden en zeeik worden. In dit geval: KANKER. Het hef allemaol met geveuilens te maoken. Die waren vaak zichtbaor. En dat is gooud!

Wij kregen ok gemeenschappelijk bezit. Maor leefst € 56.250,00.

Gemeenschappelijk bezit, dat heuil nuttig besteed kan worden.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik wil Willem Baokering, een gewone vent oet Nörg, fielsieteren met dit resultaot. Wij hebben't saomen daon, maor der moet toch een de kar trekken. De motor wezen van 't heuile gebeuren. Willem bedankt!

217. Der is ok altied wel wat!

In mien jeugd hadden wij 's zummers in Nörg de V.V.V. weken. Wij woonden ja in een recreaotiegebied. Wij hadden natuur, de Vluchtheuvel, een zwembad, campings en kampeerboerderijen. In Nörg was altied wat te dooun.

Der was een aovendwandelveerdaogse, een aovendfietsveerdaogse, allerlei oriënteringstochten, oonze markten en oonze motercross. In de V.V.V. weken stun der een groot podium op de Kerkbrink. Veur de kerk. De brink 's aovends vol met mèensken. Oet Nörg, oet de boetendörpen en oet de wiede omgeving. Maor veuraal oet oonze bossen: de Ooster-, de Langelier - en de Meulendunen. Allemaol kwamen ze kiekten naor het gebeuren op het podium. Alles wör aan mekaor praot deur een meneer De Vries. 't Was gien Nörger. Volgens mij kwam e oet Grunning. Hij dee dat veurtreffelijk.

In die tied waren der wel jonges, die wel drie keer op een aovend de bos in mussen. Noou ja, die vrumde wichies koj toch ok niet alleen dat gevaorlijke bos in sturen. Een enkele maal is der een huwelijk oet vortkommen.

As't op de brink aoflopen was, koj daansen bij Zwaoneveld. Het hoesorkest was jaoren Ellen and the Moodmakers.

't Was een geweldige tied. Nörg broesde. De mèensken waren tevreden.

Daornao kwam der een periode met wat minder activiteiten. Dat braocht ok de tied met zich met. De mèensken mopperden: "In Nörg is ok nooit meer wat te dooun. Dat was vroouger wel aans!"

Een paor weken leden heurde ik het volgende gesprekkie. In Nörg.

"Hej 't overzichie ok kregen? Van alles, wat der in Nörg te dooun is? Ze lieken wel niet wies! Lopen veur Hoop, een soort Olympische Speulen, een Feestveerdaogse, de Drèentse fietsveerdaogse en gao zo maor deur. As ze overaal wat volk willen hebben, muj alle daogen wel op pad.

Wat meenen ze wel neeit!? Noou, ze kriegen mij niet zo gek!"

Wanneer doeje 't as organisaotie nog gooud?

Maor wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik heb heuil veul eerbied veur aal die mèensken, die nog bereid bennen om wat te organiseren. Dizze mèensken gebruiken ok heur vrije tied, waarvan aandern zeggen: "Die tied is mij heilig!"

Het eenigste, wat wij dan nog moeten dooun, is kommen. Der toch hèn gaon. Ik zol zeggen: "Dooun!"

218. Dood

Dood is een maal woord. Daorum zeggen wij: oet de tied kommen.

Geboren worden, oet de tied kommen. Het heurt der bij. Je kunnen der niet veur vortlopen. De natuur regelt dat. Aj opgreuid bennen op een boerderij, kriej der regelmaotig met te maoken. Koouen en kaalfies, peerde en voolties, tuten en kukens, zwienen en biggies. Bij veul leven geeit der ok wel is wat dood.

De kleine dieren wörden op 't arf begraoven. De grote dieren naor de bak braocht. De kedaverbak. Veur Peeist was dizze bak bij de aofslag Bonhaogen. Eerst een lösse klep der op. Wij keken der wel is in, as wij van schooul kwamen. Dat was een vies gezicht. En 't stonk ok. Toch keken wij. De dood har ok een soort aantrekkingskracht.

Laoter kwam der een slöt op. Noou bennen ze heuilemaol verdwenen. Da's gooud. Maor as der een heuil weekend een dooie koou langs de openbaore weg lig, is ok een maal gezicht. As der een peerd dood gung, was dat toch wat bezunder. Dat har met geveuilens te maoken.

Bij mèensken lig dat nog weer aans. Veur kinder wör de dood jaoren vortstopt. Dat was niet gooud.

Ik kreeg der as legere schooulkind veur 't eerst met te maoken. Een jonkie oet Peeist kwam bij 't speulen onder een auto. Jannes. Jannes Venekamp. Der wör over praot. Jannes was thoes. Ik mus der hèn van mien mam. Alleen. Ik von 't moeilijk, maor gung toch. Jannes zien mam vung mij geweldig op. Ik har der meuite met. Zij ok. Ze zee: "Zullen wij even gaon kieken?" Ik knikte. Daor lag e in een kisse. 't Was Jannes wel, maor zo wit! En een verbaand om zien koppie. Wij stunden der maor. Wij zeden niks. Bij zien mam biggelde een traon over de wang. Ik keek alleen maor. Dit beeld kan 'k zo weer naor boven haolen.

Lopend naor hoes was 'k bliede. Bliede veur Jannes.

"Hij hef noou gien pien meer", har zien mam zèegd. Bliede veur mij zölf. Dood was niet alleen maal, maor ok een beetie mooi!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, waarom schrief ik hier over?

Veur oons wonen een moouder en heur twee wichterries. Die twee kregen veurig jaor elk een lammegie op heur verjaordag. Noou, een dik jaor laoter, leup een op driei poten in 't laand. Een achterpoot

bungelde der bij. De veeiarts kwam. Een geweldige kerel. Hij bekeek de poot. 't Was hopeloos. Hij legde oet, dat hij alleen maor kun helpen, deur een spuitie te geven.

't Wichie zat der bij. Heuil rustig kwam 't schaop oet de tied. Der was veul verdreet. 't Was ok gooud!

219. Vissen

Zaoterdagmörge. Aacht uur. Een koppie thee en een plakkie stoet. De kraant der bij.

Ik lees, dat een oppakt is. Deur opsporingsambtenaren. Der hangt hem zes jaor de bak in of € 63.000 boete boven de kop. Hef e een vermoord? Nee. 't Is een aolstreuper!

Wat hebben wij vrooger dan geluk had. As 't visseizoen weer open was, mussen wij as kwaojonges vissen. Wat pieren wuppen, een dreug plak stoet met en 't hengelië aan de fiets. Daor gungen wij. Naor 't Zeijer - of Asserwiekie, naor 't Schipmeer, of naor de Nörgervaort. Vissen volgens de regels. Niks mis met.

Wij visten ok wel dichter bij hoes. Niet met een hengelië. Vaok in waarme, dreuge zimmers, as der niet te veul waoter in oonze deeipies stun. Soms stunden ze haost dreug. Behaalve in de kolkies. Daor gungen wij dikmaoken of leegscheppen. 't Was streupen.

Bij 't dikmaoken reurden wij in zu'n kolkie met stokken deur de modder op de bodem.

De vissen wörden flauw en kwamen boven drieven.

Bij 't leegscheppen meuken wij aan beide kaanten van een kolkie een diekie van zoden. Dan wör't kolkie leeg schept met emmers. Je kunnen wel naogaon, wat der over bleef. Vis. Soms een emmer vol.

Maor, wa'k je noou ok nog zeggen wil, veur oons hoes lop ok een deeipie. Tussen tweei wallegies was zu'n kolkie. Daor har ik as kwaojong een zetlien staon. Een èendtie touw met een haokie der aan. Het touwgie vaast aan een boompie op 't wallegie, 't haokie in 't kolkie en ik gung naor hoes.

De volgende dag kieken. Jao, der zat een aan. 't Was een dikke snoek. Ik heul op. Recht omhoog. 't Touwgie knapte. 'k Heb een neie lien zet.

Tweei daogen laoter har 'k der weer een aan. Ik paste noou beter op'k Har een beste snoek met tweei haokies in zien bek!

220. Te veul meesters en juffen

1955. Ik ben leerling op de legere school in Nörg. Een schooal met zekerheden en weinig franje. Een degelijke schooal.

Zèes lekaolen in een rij, een lange gang, een perseneilskaomerie, een magazien en een kelder. Daorin stun een grote kachel. As die 't s winters niet dee, waj vrij.

In de eerste klas kreej les van juffrouw Eregao, in de tweede van juffrouw Bakker, in de daarde van juffrouw Gorter. In de veerde en de viefde klas har ik meester van Diek. De meesters en juffen bleven vaak zitten. Meester van Diek gung met oons over. En in de zèesde klas vertrok meester Vogelzang en kwam meester Brals. As hoofd der school. Zij waren gewoon meester.

1975. Ik ben meester op de legere school in Nörg. De school is een greuischool. Nörg breidde oet. Der kwamen regelmaotig neie leerlingen op school. De klassen wörden groter. De neie leerlingen waren niet altied mooi verdeeld over de klassen. Een jaor was een rampjaor veur juffrouw Gorter. As der weer is een neie keerling was, kwam die steevast in de daarde klas. Op een gegeven moment har ze 45 leerlingen. Rijen van veur tot achter en stief tegen mekaor aan. Wij zeden: "As juffrouw Gorter de klas oet is, hef ze 't bord schoon en de rug vol kriet!" Ze redde zich der met. Toch zaten ok in die klas minder goeie, goeie en heuil goeie leerlingen en waren der ok wel lastige en drokke kinder bij.

De School - Advies - en Begeleidingsdienst (S.A.B.D.) kwam. Veur kinder, die misschien wat extrao hulp neudig hadden. Ok juffrouw Gorter har zu'n leerling. Der kwam een deskundige. Die testte de leerling, schreef zien advies en vertrok. Juffrouw Gorter stak heur handen omhoog. "Hoe kan ik in hemelsnaam nou tijd vinden om dit te doen!" reuip ze. Ze har geliek.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, de jaoren daornao kwamen der aal meer bezondere taoken binnen de school. De klassen wörden kleiner. De legere school wör basisschool. De kleuters "promoveerden" van kleuter tot basisschoolleerling.

Ze müssen test worden en presteren. Speulen reuik wat oet de tied. Het hoofd van de school wör directeur/ manager. De klassen wörden groepen. De schoolschoonmaaker mus aan conditietraining dooun

om per minuut te kunnen presteren, wat volgens de richtlijnen van 't ministerie mus kunnen. Vaok was 't niet haolbaor.

As ik noou de kraanten lees, krieg ik de indruk, dat de cirkel weer rond is. De groepen weer groter en veur de rest gien centen meer!

221. Een natuurbegraafplaats in Nörg

As mèensken oet Nörg en omliggende dörpies oet de tied kwamen, wörden ze begraoven op het kerkhof. De hof om de kerk. De rieken in de kerk. Het gewone volk der omhèen.

De boetendörpen hadden een vaste route naor het kerkhof. Dat was de Reeweg. Denk maor is aan de Reeweg, die vanoet Zuudvèelde over de zaandweg over de èes aanslöt op de Reeweg in Nörg.

Het kerkhof is nog dudelijk zichtbaor deur het kerkmuurtie rondom de kerk. Een monument oet die tied.

Laoter is der een begraafplaats kommen even boeten de dörpskom. Ik neem aan, dat het kerkhof toen vol was. Het kerkhof is trouwens nooit ruumd. Speulende kinder van de aole dörpsschooul (bij de pomp) op de kerkbrink speulden daor. Volgens verhaolen kwamen ze soms nog van alles tegen.

Op de begraafplaats is in de zomer elke maondagaovend een groepie mèensken aan het wark. De Warkgroep Begraafplaats van de Historische Vereeniging Norch.

Op het aole deel van de begraafplaats zörge zij der veur, dat alles der netties bij lig.

Soms worden graoven deur families “vergeten”, of die families bennen der niet meer.

Aoflopen maondagaovend, tiedens de kovviepauze, kwam een natuurbegraafplaats in Nörg aan de orde. Bi ‘j der veur, bi ‘j der tegen? Waor zul dat dan moeten? Wie moet dat regeln?

Noou ben ‘k een poosie leden zölf op zu’n begraafplaats wèest. In Witteveen bij Westerbörk. In een bosgebied boeten het dörp. Naost de gewone begraafplaats. Ik von ‘t heul mooi. En inderdaod, alles heul natuurlijk.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, as ik ‘t veur ‘t zeggen har, wus ik ok wel een paor mooie plekkies. In ‘t Nörgerholt bij de veenplas. Of in ‘t bossie tussen Nörg en Peeist. Tussen de Peeisterstraot en de Aole Nörgerweg. Bij Het Witte Hek.

222. Het zit hum tussen de oren

De vekaansietied gef veul drokte.

Eerst wied van te veuren. Waor moew hèn? Hoou? Hoou laag?

Vlak veur tied nemp de spanning too. Wat moet der allemaol met? As alles bij mekaor zöcht is, is der te veul. De man rop wat. De vrouw bemeuit zich der met. Ok de kinder mengen zich der in.

Op 't lèest op pad. Overaal drok. 't Schöt mooi op. Even laoter staon ze haost stil.

Zunder ongelukken aankommen. Een mooie omgeving. Mooi waoter. Een mooi strand. Mooi weer.

's Mörgens vrooug opstaan. Een plekkie verovern. Dan maor smeren. Ze gleien der over. En maor wenteln. As zeehonden op een zaandbaank.

Veur sommigen begunt de ellende pas, as ze weer thoes bennen. Twee mannegies, al op leeftied, zitten op een baankie. Ze bennen niet op vekaansie wèest. De beste vekaansie die der besteeit, volgens de een. De aander is 't gloeiend met hum eeins.

"Mien buurman", geeit e wieder, "was in Amerikao. Dikke verhaolen, man. Alles was geweldig. Noou is e weer thoes. Kan zien draai niet vinden. Is niet lekker. Hij hef 't over een "jet - lek". Maor ik weeit neeit, wat der lek is. Hij hef 't over 't vleeigtug. Over tiedverschil. Over een naacht overslaogen. Noou, ik snap der niks van!"

't Aander kerelie wet wel, wat dat is. Hij wet ok, waor 't van komp.

"Een "jet - lek", zeg e, "zit hum tussen de oren. Aanstellerij. Interessant dooun. Laot hum maor weer aan't wark gaon. As e nog nooit van een "jet - lek" heurd har, har e ok gienend kregen. Noou e wet, daj der een kriegen kunnen, hef e der een. Iedereen is tegenwoordig ok aan vekaansie too. Wij hebben toch ok nooit vekaansie had. Heb jij 't ooit mist? Ik neeit!"

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, wat is 't toch mooi, as mèensken 't zo met mekaor eeins bennen. Maor oordeilen heuif natuurlijk neeit. De een geeit op vekaansie en is gelukkig. Een aander blef thoes en is gelukkig.

Mooi zo laoten!

223. Wij hebben dat jaoren zo daon

Jaoren waren de Drèentse dörpies besloten gemeenschappen. Ze waren op zich zölf aanwezen. 't Was boervolk. Ze hadden kleine, gemengde bedriefies. Ze kwamen oet een nust.

Wat gebeuren mus, gebeurde. Der wör niet over vergaoderd. Ze hadden 't ja al jaoren zo daon. Dat waren ze zo wèend.

As een van heur oet de tied kwam, wussen ze allemaol, wat heur te dooun stun. Der waren ja nog gien begraofenisvereenings.

De naobers van beide kaanten van 't starfhoes waren naoberplichtig. Het liek wör aoflegd en het doodskleed of hennekleed aantrokken. De dörpstimmerman mus de doodskist maaken. Die oet de tied kommen was, mus verlud worden. Nao 1812 mussen ze aangifte dooun bij d'ambtenaor van de burgerlijke staand. De naobers mussen 't aanzeggen aan familie, vrienden en bekenden regeln.

De begraofenis von plaots vanoet 't starfhoes. Op een boerenwaogen, laoter een liekwaogen, trokken deur een peerd, gungen ze over de Reeweg naor 't kerkhof.

Der was nog spraoke van veul bijgeleuf. Het peerd, dat de liekwaogen trok, mus zwaart wezen en niet drachtig. Dood en vruchtbaorheid pasten niet bij mekaor.

Om kört te gaon, alles wör regeld volgens de regels, die der waren. Ongeschreven wetten. Verplichtingen. Elkenein dee der aan met, want as 't jezölf aangung, haj die hulp ok neudig.

Maor, wa' k je noou toch nog zeggen wil, een poosie leden wa'k in een klein dörpie in Midden - Drenthe. Een van heur was oet de tied kommen. Gevolg? Een klein oorloggie in 't dörp deur een advertèensie, die plaotst mus worden in een bladtie. Elkenein bemeuide zich der met. Toch gung 't verkeerd. Wij, ok in Drenthe, wussen de regels niet meer. Jammer!

224. De generaol

Wij bennen een dag of wat naor Ameland wèest. 't Aailaand, zoas de Grunningers zeggen. Met dochter en kleinkinder.

Herinnerings ophaolen aan jaoren schooultreisies. 't Hef wel wat. Volgens mij komp dat deur de boot. Je worden oetzwaaid. Je bennen weg. Over 't waoter. Ok al zeei 'j Ameland aan d'aander kaant al liggen.

Met een groep kinder haj 't drok. Dit maol was dat aans. Ik har zeeën van tied om om mij hèn te kieken. Wat zeei 'j dan veul. Veuraal veul mèensken. Allemaol verschillend.

Wij waren bij de duunovergang naor 't Noordzeestrand. Bij de boorlokaotie. 't Was der drok.. Der kwam een groep wadlopers aan. Die gungen zich daar aofspeulen.

Kleinkinder en dochter waren op 't strand. Mien vrouw en ik zaten op een baankie in de dunen. Der kwam over 't schelpenpadtie een groepie aan fietsen. Veer man. Een aole vrouw veurop. Ik denk een tachtiger. Dan tweei jonkies. Ik schat zo in kleinkinder. Achteraan een aole man. Dat zal opa wel wezen. Hij har een gattie laoten vallen. Ze staon nog niet stil, of 't vrouuwgie begunt al te commederen. De jonkies moeten heur fietsies tegen mekaor aanzetten. Mooi rechtop tegen een plaank. Zij hebben fietsies zunder slöt. Dan zet zij heur fiets der tegen aan. Ze begunt met een dikke ket te rammeln. Nao wat gepruts rop ze de jonkies. Ze moeten heur helpen. 't Is zo klaor.

Dan kek ze naor heur man. Ik denk tenminste, dat 't heur man is. Die steeit geduldig, maor met een zoere kop, te wachten. Hij moet zien fiets veur die van heur zetten. Hij döt 't.

Het vrouuwgie pakt tweei stokken van heur fiets. Ze lop weg, driftig heur stokken prikkend in 't mulle zaand. De tweei jonkies der achteraan. As de man net in beweging is, komp zij terug. Weer deur 't mulle zaaand 't duun aof. Nog op aofstand rop ze tegen hum, dat e weerom moet om wat op te haolen. Hij hef der zichtbaor niet veul zin aan, zèeg niks, pakt zien fiets en verdwient over 't schelpenpadtie. 't Vrouuwgie beklimt weer 't duun. Op de top, waar de jonkies staon te wachten, wès ze met een stok, waar ze zich moeten omtrekken. In de dunen. De jonkies dooun dat. As een veldheer steeit ze boven op 't duun de boel te overzeen.

De jonkies bennen klaor. Ze rennen in heur zwembroekies 't strand

op. Dan verdwient 't vrouwgie in de dunen. Even laoter komp ze weer teveyschien. In een olderwets, zwaart badpak en een witte badmuts op. In gezwinde pas lop ze met heur stokken 't strand over naor 't waoter toou.

Maor,wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik von heur eerst wat een maal wiefie. Toch kreeg ik aal meer eerbied veur heur. Vlak veur 't waoter lèegde ze heur stokken neer. Zij leuip net zo wied 't waoter in tot ze zwemmen kon. Ik zag tieden alleen maor heur witte badmutsie.

Wij vertrokken. Op 't schelpenpadtie kwamen wij opa integen. Hij keek nog zoer!

225. Drèentse stukkiesschrievers in 't Drèents

In de loop van de jaoren is der al heuil wat in 't Drèents schreven.

In 1842 al gungen driei kerels lopend naor Bentheim in Duutslaand. Zij hadden last van vooutjicht. Daor hoopten ze van dizze kwaol aof te kommen. Onderwegens verzaomelnden zij streekverhaolen en streektaolwoorden. Wat laoter wör de boerenroman populair. Dat kwam veuraal deur de fulliton. Elke dag een stukkje van een verhaol in de kraant, nao verloop van tied vaak oetbraacht as boouk. En wat is der veul schreven, wat nooit publiceerd is.

Met mekaor hebben wij der veur zörgd, dat oonze streektaol bewaord bleef, oons belangriekste culturele arfgooud. Veul te vaak wordt der op neerkeken. Da's jammer en ok niet neudig. Der is ja zoveul moois in de streektaol. Op 't gebied van muziek, verhaolen, gedichten, teneilstukken en zo. Aj wat niet mooi vinden, is 't gooud. As aandern dat wel mooi vinden, moet 't ok gooud wezen. Je heuiven aaltied niet oordeeilen en heuilemaol niet veroordeilen.

Ik schrief ok stukkies. In de streektaol. In mien streektaol. De taol van Nörg. Zoas ik die praot. Met de klink in de haand. In de *Nörgerkraant*. Ze hebben niks om hakken, zeg ik zölf aaltied. Ik ben dan ok gien Drèentse schriever. Ik schrief stukkies in 't Drèents. Is dit verschil belangriek? Ik vin van neeit! Nederlands praoten / schrieven is gooud, met Engels der bij is 't beter. 't Beste is, aj dan ok nog een streektaol beheersen. Dan kuj wat meer dan een aander.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, soms heur je ok nog mooie veurbeelden. Ik was lèest in Anloo. Bij de Etstoooul. Daor trof ik een cursist Drèents. Van oorsprong oet de Raandstad. Noou heuilemail gek van alles, wat met Drenthe te maoken hef. Dus ok van de taol.

't Vroouwgie har bouwvakkers aan 't wark. Drèentse bouwvakkers. Platpraoters. Eein har tegen heur zèegd: "Wij kunnen hier alles wel zeggen, want je begriepen der toch zeker niks van!?"

Heur antwoord was: "Noou, kiek maor oet. Ik denk, daj je vergissen!"

226. Saomen of alleen

As kind in hoes had ik te maoken met veul zekerheden. Mien mam was altied thoes. Het wark in 't veurhoes was veur heur. Mien pap en mien opa deden 't wark in 't achterhoes en op 't laand. Waor dat neudig was, hölpden ze mekaor. Wat ze neudig hadden veur heur zölf en veur 't veei, hadden ze zölf, of wör braocht deur middenstanders oet Nörg, vaak met peerd en waogen. Het was gien vetpot, maor 't was altied gooud. Ik heb heuil mooie herinneringen aan mien kindertied.

Zo was 't ok in 't dörpie Peeist. Elkeneen har zien eigen. Waor neudig, hölpden ze mekaor. Maandewark. Warkzaamheden veur 't dörp wörden saomen daon. Boermarkewarken. In tiden van nood of feest was der naoberhulp.

Der is sinds die tied veul veraanderd. Noou bennen der altied al veraanderings wèest. Maor 't geeit heden ten daoge wel heuil snel. En naost goeie zitten der ok minder goeie kaanten aan. Het te pas en te onpas gebruiken van tillefoonties en aal wat der meer is. In winkels, in bus en trein, in wachtkaomers, op de fiets en in de auto. En een wet op "privacy"? Heuif niet meer! Alles oet de persoonlijke levenssfeer wordt te grabbel gooid.

Saomenwarken? Niet neudig! Wij hebben overaal organisaoties veur. Wij bennen mekaor niet meer neudig! Wij kunnen oons zölf wel redden!

Verdraogzaamheid? Ver te zeuiken! Steken en scheiten aan de orde van de dag. Körte lonties. Een maotschappij van ikke...ikke... ikke... en laot de rest maor stikke!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik zat aoflopen week in de kraant te lezen. Mien gedachten waren somber. Op dat moment kwam Piet, een buurman oet Peeist binnen. Hij zee: "Jij lezen de kraant verkeerd. Je moeten de eerste dreei, veer bladzieden overslaon. En gien neisoetzendings op radio en tillevisie meer beluustern en bekieken. Weet jij, waor aal die ellende oet vortkomp? Oet wanhoop! 't Is schreeuwen om aandacht! Van oonze heuile maotschappij! Hej ok een oplössing? Jao, die he'k ok. Wij moeten weer naor "saomen" toou en minder naor "ik". Dan kommen wij weer op 't rechte pad!"

Ik wol, dat 't zo makkelk was!

227. Verhoezen

Oonze verhoezing is rond. 't Hef dizze keer heuil wat voouten in aorde had. 't Is lukt. Wij hebben de sleutels van Steeg 5 in Westervælde inleverd.

'k Heb al wel wat ervaoring. Eerst van Peeist naor Een. Hoofdstraot 43. Even bij schoonolders in. Daornao naost Binus en Janna. Naost de kroeg. Een mooi steegie. Van Een naor Einrum op 't Grunninger Hogelaand. Van Einrum naor Nörg (Törtelstraot) en van Nörg naor Westervælde. Eerst in de aole schooul, laoter in de Steeg. En noou weer op 't aole nust in Peeist.

De lêeste stap was niet de makkelijkste. Maor soms kommen dingen op joen pad. Wij konden kiezen.

Peeist verkopen en in Westervælde blieven wonen? Wij hadden een mooi en een gooud stekkie!

Peeist en Westervælde verkopen en emigreren naor Canada? Ik vin Canada een geweldig mooi laand. Maor je laoten wel alles achter, waj hier opbouwd hebben!

Westervælde verkopen en naor Peeist verhoezen? 't Is veur oons op oonze leeftied misschien wel een beetie te groot. Maor 't is een heuil mooi plekkie! 't Wör een stried tussen verstaand en geveuil. 't Geveuil won. Wij gingen, noou al weer roem een jaor leden, naor Peeist.

Noou is ok oons hoes in Westervælde verkocht. Aan een oldleerling oet Langel. Veul was al vort oet 't hoes. 't Lêeste mus der nog oet.

't Meeinste was rommel. Dat blef ja over. De vlourbedekking mus der oet. Wie 't der inmaakt, döt dat gooud. Aan de kaanten in een kaomerie met liemstroken. Wat was't waarm! Wat he'k zweeit! Eerder zette ik de leerlingen aan 't wark. Noou har een mij aan 't waark.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, toen ik stopte met mien waark, kreeg ik vaak de vraag: "Mis jij de schooul ok? De kinder?"

Noou kreeg ik de vraag: "Hej der ok meuite met? Je hebben der toch meer dan dartig jaor woond.

In beide gevallen was 't antwoord: "Nee!"

Ik zeei 't leven as een boouk. Soms is een hoofdstuk oet.

Ok een mooi hoofdstuk!

Een nei hoofdstuk is al weer begonnen. Ik kan alleen maor hopen,
dat der nog een paor mooie hoofdstukken volgen!

228. Veurbeeld döt volgen

Wat hebben wij veul leerd deur aof te kieken. Wij leren nog ale daogen. In 't onderwies mag 't neeit. Toch warkt 't.

En 't kost niks.

Wij heuren wat. Wij lezen wat. Wij zeein wat. Wij denken: "Hè, dat zul ik ok wel is kunnen dooun!"

Mien gedachten gaon terug naor mien legere schoouljeugd. Der was motercross in Nörg. Achter op 't sportveld en in de Langelerdunen. Een grote meeinigte toouschouwers trok naor Nörg. Langs de toougangswegen:

"Volg pijlen naar circuit!"

De rieders met de landenvlaggen op de rug ploougden deur het mulle zaand van de Sahara en vlogen as vogels deur de lucht over de springbulten.

Dan was der in Peeist ok motercross. Op 't brinkie. Nao schooultied wörden aole fietsen teveurschien haold. 't Zaodel der aof. Een zak met heui der op. Een nummerbord van bordkerton veur aan 't stuur en de moter was klaor. Een schup van hoes met om echte bochten te maoken. En een springbult. De verslaggever in de boom. Altied te laot thoes om te eten en te laot om op bère te gaon.

As 't jachtseizoen open gung, mussen wij ok op jacht. Piel en boog wörden maakt. Een eiken tak op maot maoken en spannen met een stuk touw. Pielen van riet met een stukkje vlerholt der veur op. Een pielenkoker van een lege zeeippoeierbus om de nak. De jacht kun begunnen. Wij leupen op rij deur de bos. Fezanten waren der genug. Wij "schoten" ok. Vaok haost raok. Nooit jachtbuit. Wel dikke verhaolen.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, dit leren van veurbeelden kan over mooie zaaken gaon, maor ok over heuil male dingen. 't Is soms net, of 't mode wordt.

Ze gaon trouwen. Ze kriegen kinder. Ze gaon scheiden. Alles in overleg. Alles is regeld. 't Wordt vechten.

En aj dan je zin niet kunnen kriegen..... Of aj d 'aander nog even een hak willen zetten.....

Die aarme kinder!!!

229. Techniek

Ik en techniek, dat bet mekaor. Ik kan der niks aan dooun. Ik heb gien techniek in mien genen. Mien opa was niet technisch. Mien pap ok neeit. Ik heb der heuilemaol niks van metkregen.

Ik was, as der thoes een klussie op technisch gebied was, wel gooud in't handlangen. As ik der naor keek, daacht ik: "Dat zu'k toch zölf ok moeten kunnen!"

As ik der laoter aan begon, lukte 't toch weer neeit.

Veur de vervulling van je deestplicht mij keurd en test worden. Ik wör opleid veur stukscommandant bij een kenon in Breda. Zu'n ding, daj achter een dreeitunner mussen hangen. Een aantal commando's en dan:

"Vuur!" Het aofschotmechanisme mij blindelings oet mekaor kunnen haolen en weer in mekaor kunnen zetten. Veur mij niet te dooun.

Mien meerdere daacht, da'k 't der om dee. Ik mus naor de grote baos. Een majoor. Hij zee: "Dat moet je toch kunnen. Wij hebben jou toch getest!"

Ik antwoordde naor waarheid: "Dan deugen jullie testen neeit, want as 't achterlichie van mien fiets 't niet döt, moe 'k nog naor de fietsenmaaker!" Ik wör overplaatst naor Assen. Foerier bij de aofdeeling artillerie. Daor kwam weinig techniek bij kieken.

Ik ben dus gienend veur mechines en 'k moet ok niks hebben van alles, wat met computers en zo te maoken hef. Veul mènesken zeggen: "Wat mis je dan veul!" Ik heb dat geveuil neeit!

Noou hef mien Roelie thoes een tablet. Gien pillegie, maor zu'n nei apperaot. Wij hebben noou ok een kenariepiet in hoes. Om de haoverklap heur ik zien riedelie. Dan komp der weer een berichie binnen. Lèest har Roelie contact met Canada. Dan ben 'k wel neisgierig en spits ik mien oren. Ik daacht: "Ik kan toch ok wel lezen en typen" en zee nao een poosie: "Laot mij ok is!"

't Ging binnen de körtste keren mis. Wat ik wol, dat dee dat apperaot neeit.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik krieg les. Van mien Roelie. Wij hebben al een paor keer oneenigheid had. Dan hej ok weer wat, om bij te leggen. En dat deur die techniek. 't Komp vast wel gooud!

230. Doelpaol vort

De meeinste zanddörpen in Drenthe hebben een brink. In oonze aole gemeente Nörg ok. Soms meerdere brinken, soms een grote brink of een klein brinkie.

In mien ogen staon der op een brink ekkel - of lindebomen en greuit der gras onder.

Maor een brink is gien bos en ok gien park.

De brink is een ontmoetingsplek, een plek veur allerlei activiteiten. De schoouljeugd kan der speulen. De oldere jeugd kan der bij mekaor kommen. Denk maor aan de bijnaom van de Zuudveldigers: Brinkliggers. Allerlei activiteiten vinden der plaats: Nörgermarkten, Feestveerdaogse, Fietsveerdaogse.

Peeist hef maor een klein brinkie. Dartien bomen met gras der onder. In mien schoouljeugdtied was 't zwaarte grond. Zo veul gebruik wör der van maakt. De jonges heuilden der fietscrossen. De wichter meuiken der bladhoesies. Maor oons brinkie was veuraal een voetbalveldtie. Het wör nooit aofkeurd. Het was altied bespeulbaor. Het hef oons heuil wat kappen van de klompen kost. Maor gooud, een draodtie der om of een baandtie der over en je konden weer wieder. De doelen waren altied aanwezig. Tweei keer tweei bomen stunden der, of ze der veur maakt waren. Beste doelpaolen. Een doellat ontbrak. Dat leverde nog wel is wat oneenigheid op. Was't noou een doelpunt, of gung e net over? Een doel was een beetie groter dan de aander. Wij lösten dat op deur nao elke score van doel te wisseln. De partijgies waren tweei keer tweei of driei keer driei. Meer waren der neeit. Wij leerden speulen in de kleine ruimte. De lastigste tegenstanders waren de bomen. Ze stunden der altied en waren nooit meui. Wij speulden zunder lienen, zunder scheidsrechter, zunder publiek en met zu'n stuitern d gummiballegie. Wij müssen der zunig op wezen, want as e lek was, kregen we maor zo gien neie weer. Speulde het Nederlands elftal tegen de Belgen, dan zaten wij bij een in hoes veur de radio. In de pauze gauw even naor 't brinkie om oonze interland te speulen. Een mooie tied!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, een poosie leden was der veul geraos op 't brinkie. Vief bomen wörden deur een grote mechine omzaogd, de stammen wörden aofvoerd en de takken versnipperd. De

stobben bleven zitten. Allemaol nog geef. Der was gien verkeerde bij. Een was een jaor of wat leden pas poot.

Een dag of wat laoter. Weer veul geraos. Een stobbenfrees. 't Lig der noou nog wat roeg bij. Ze kommen niet meer met een schuppie van de mechine aof. Maor dat zal ok wel oplöst worden.

Vief van de dartien bomen ben omzaogd. Dat is 38½%. Nog een paor keer en oons brinkie is weg. Der is wel ruimte kommen. En een boom is nooit mooier dan vrijstaond. Maor een brink moet wel een brink blieven.

En wat ik het allerslimste vin? Een doelpaol is weg! Omzaogd! Maor dat gef ok niks. Der wordt toch haost niet meer voetbald!

231. Een taand der oet!

Ik heb het lezen leerd op schooul in Nörg. As ik een booukie kreeg, wa'k der wies met.

Okleeinde ik booukies van de bibliotheek. Die was in 't opkommerie achter het teneil van 't aole dörpshoes in Nörg. Meester van Diek regelde daor alles. Tegenwoordig bennen booukies aan de boetenkaant mooi. De booukies toen waren allemaol geliek. Der zat broen kaftpapier om toou. Dan gingen ze langer met. De Arendsoogboouken von ik mooi. Je leerde zo, hoou 't der toou gung in 't Wilde Westen. Maor ok Dik Trom en Pietje Bel bennen mij gooud bijbleven. Dik Trom met zien kwajongesstreken en een hart van gold. Van Pietje Bel weeit ik mij minder te herinnern. Wel, dat e bij een aold mèensk een wrat leuit verdwienen, of een taand der oet trok. Hij dee der volgens mij een lussie om, dee't toouwgie vaast aan een deur en klapte die dicht. Operaotie lukt.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, hier daacht ik aan, toen ik aoflopen week een mooi verhaoltie heurde van Mans, een oale boer oet Peeist. Het gebit van Mans wör minder. Het leek wel wat op een slagveld. Der lagen al heuil wat om en wat nog overèend stun, har wel wat van een kerkhof.

Op een dag mus e maor is naor de tandarts in Nörg. Die inspecteerde 't spullegie. De conclusie was binnen een minuut klaor. Alle restanten in een keer der oet en 't neie gebit der daodelijk weer in. Mans mus happen. Een taand zat al wat lös. Die mus even vaast zet worden. De klus klaord. Der wör een aofspraak maakt. Mans bliede naor hoes.

Hij dee zien relaos aan zien vrouw en gung aan 't wark. Nao een poosie kreeg e flink last van die lösse taand. Dat was niet mooi meer! Mans daocht:

“Ik gao weer naor de tandarts toou.”

Hij keek op zien klokkie. Te laot. 't Weekend was begonnen. Hij gung 't veurhoes in, rommelde wat in een laogie en verdween naor de wasbak met speeigel in de schuur. Hij dee een gewicht aan een toouwgie, prutste 't aander èende om de taand hèn, trok 't lussie aan en leuit 't gewicht vallen. Mans har gien tied om te schreeuwen. De taand lag al op de grond.

Mans gung 't veurhoes weer in en vertöl het verhaol aan zien Klaoske.
Die zee: "Och Mans toch, wat bi'j een apaarte. Maor je bennen mien
held hör. Hier, hej een smok" en bakte hum der een veur!

232. Zuudlaordermaark

Zuudlaordermaark. Een begrip in dizze streken. De daarde dinsdag in oktober. Haarfst. De kachel kwam aan. Of 't noou eerder al kold was of neeit, op Zuudlaordermaark kwam de kachel aan. Bak met holties of törf der naost. Laoter de kolenkit.

Ok op Zuudlaordermaark mussen de kooouen op staal. De melkkooouen. Het jongveei bleef nog wat langer in't laand. Mooi was dat. Een bult knollen op de deel. As 'k der aan terug denk, ruuk ik 't nog. En preuif ik ze nog. Even een mooie oetzeuiken, 't schel der aof met de tanden en dan opeten. Lekker man. Miegknollen wörden ze wel neuimd. Aj daor te veul van aten, meuik je 't bère nat.

De kooouen op staal zetten was een feest. Aan een hoorntouw wörden ze oet 't laand haold. Elkenein mus helpen. Mien opa, mien pap en mam en mien breur. Ik much as klein jonkie ok al een aan touw hebben. Een makke. Een veur een mussen de kooouen deur een smal kooustaaldeurtie en dan over 't gangpadtie langs de groep.

As ze bij heur plek waren, mussen ze over de groep, met de kop tussen twee stalpaolen deur en kwamen ze aan de ket. Daor stunden ze dan de heuile winter. Het voor der veur op 't smalle voorpadtie, de geut der langs om te drinken en de groep der achter om in te schieten en te miegen. Het wark was niet altied even makkelijk. Het kooustaalzolderie was leeg, 't groep - en 't voorpadtie waren smal en de groep mus alle daogen leeg. En je mussen waotern. Der was ja nog gien waoterleiding. Veur op de deel hadden wij de pomp. Der kwam een buis aan naor de geut, die veur de kooouen langs leuip. En dan muj pompen. Net zo lang, as de kooouen dronken. Het waoter, dat in de geut achter bleef, wör in een puttie veegd. Dat puttie har weer een overloop naor de ierkelder. De kooustal en de deel waren van mekaor scheiden deur 't kooustaalschut. Daor zaten dan een stuk of wat schoefdeuren in.

En as ik dan die eerste dag naor bère mus, kon 'k niet slaopen. Ik heurde aal 't gebongel van de kooouen op staal en 't gerammel van heur ketten. Dat duurde maor een naacht. Dan waj der aan wèend.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, as ik bij oons in 't achterhoes stao, op de deel of op kooustaal, krieg ik mooie geveuilens. Stao ik bij een jonge boer in zien neie veeistaal, dan denk ik: "Wat was 't een geknoot!"

233. Ekkels

't Is zaoterdag. Hemmeltied. Roelie hef een bladblaozer. Zu'n lawaaiding. Ze hef bladties en takkies in de sloot blaozen langs oons hoes. En ekkels. Heuil veul ekkels bennen der dit jaor. Ik kan kaoren vol opscheppen en aofvoeren.

Der fietst een langs. Die wes omhoog en zèeg: "Wat maok je je al drok. Der kommen nog veul meer", waarop ik antwoord met: "Dat mag zo wezen, maor dizzend neeit!"

A'k zo bezig ben, gaon mien gedachten terug naor mien kindertied. Ekkels. Proppenscheeters. Zu'n proppenscheeter muj eerst maoken van vleeiholt. Der mus gooud pit in zitten. Dat heuil je der oet met een stuk draod met een haokie der aan.

Dan haj de bus klaor. Knapbus wör zu'n proppenscheeter ok wel neuimd. Dan muj nog een stempel maoken. Van ekkelholt. Een handvat met een stempel, die precies in de bus mus passen. Daor mus weer een kwast aan. Even tegen de muur speien en dan maor stampen. De kop van de stempel mus roeg worden.

En dan preberen. Zul e 't wel dooun? Daor gung 't ja om. Van die mooie, dikke, glimmende ekkels muj hebben. Soms lagen der alleen maor kleine ekkelies. Dan was 't een aander soort ekkelboom. De ekkel veur in de bus, de stempel veur 't lief en pamm! Je schoten. Je waren zo trots as een pauw.

Ekkels bennen ok geweldig wintervoor veur allerlei dieren en vogels. Op de schooul in Westervèelde hebben ze nog is een actie had. Kinder müssen ekkels zeuiken. Ze kregen der per kilo wat geld veur. Zakken vol hebben ze zo veur de jachtopziener op zöcht.

Maor, wa'k je nou toch nog zeggen wil, ik heb nog gien kind met zu'n knapbus zeein lopen of heuren knappen. Of zul 't knapbusscheiten een computerspellegie worden wezen!?

234. Opleuken

Opleuken. 't Is gien gooud Nederlands woord. 't Is ok gien Drèents woord. 't Is een woord as opbakken, opblaozen, opbleuien, opjuttan en zo. 't Is nog wat meer, nog wat arger, of nog een keer.

Ik heurde dit woord in Nörg. Roelie, mien vrouw, was aan 't winkeln. Ik zat in de auto. Radio zachies aan. 't Raompie wat naor beneden.

Een vrouuwgie komp driftig aanstappen. Een kenissie komp oet de winkel. Tenminste, dat maok ik der van. Ze raoken aan de praot. 't Geeit niet gooud in Nederland, in Europa en in de wereld. Poetin is een middeleeuws monster. Obama is niet te vertrouwen. Schandaolig, wat in Syrië gebeurt. Een zeun is gaon scheiden. Problemen met een kleinkind op schooul. Ze bennen 't gloeiend eens.

Dan kriegien ze 't drok. Het kleinste vrouuwgie beslöt met, in mien ogen, de tip van de week: "Het wordt tijd, dat we de wereld eens wat opleuken!"

Ik daacht: "Opleuken! Hooou zoj dat tooch kunnen dooun?"

In elk geval een aantal dingen niet meer dooun. Gien neeisberichten meer volgen in kraanten en op radio en t.v. Wel op t.v gaon kieken naor een programma, waarin ollegies jonge mèensken der in luizen.

Een veurbeeldtie. Tweei jonges zitten op een baankie. Tweei aole vrouuwgies kommen bij heur staon en vraogen: "Can you tell us the way to the station?"

De jonges proberen daor in heur beste schooul - Engels antwoord op te geven, as een van de vrouuwgies zèeg: "Wij weeiten 't station wel hör en wij kunnen ok wel Drèents!" Giechelnd lopen ze weg. De jonges veraldereerd achterlaotend. Ik daocht ok aan een jeugdvoetballer van G.O.M.O.S. 't Is al lang leden waor gebeurt. Zien bijnaom begon met een P. en har vief letters. Bij een botsing veuil e met een schreeuw op de grond en bleef kronkelnd van pien liggen. De scheidsrechter float aof. Speulers van beide elftallen, leiders en wat toouschouwers der omhèen. Dan geeit P.... staon, lop weg en rop: "Wieder maor weer!" Scheidsrechter kwaod, d' aanderen in een deuk van 't lachen.

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, ik ben zaoterdagaovend naor Harm en Roelof wèest bij Zwaoneveld. Een zaol vol mèensken hebben zich daor laoten opleuken!

235. Störm

't Is maondagmörge 28 oktober körtstleden. Roeg weer. Een haarde zuudwestenwind. 't Regent. 't Is haarfst. Dit weer heurt bij de haarfst. Maor störm? Nee, 't is gien störm. Och, met die weerpraoties zitten ze der wel vaoker naost. Mörgen de heule dag regen, veurspellen ze dan. 't Worden een paor beuigies met verder zun. 't Blef natuurlijk ok maor een verwachting.

Een paor uur laoter. Ik zit aan mien schrieftaofel en kiek 't raom oet. Regen klettert tegen de roeten. De lucht is vol met blad en takkies. De stroeken en de koppen van de bomen zwiepen hen en weer. Oonze tuunstooulen rollen tegen de heeg aan. In de keuken zeei ik, dat bij de bureen een trampoline dubbelvolden wordt. Hier en daor liggen al dikke takken in 't laand.

Op de deel heur ik de störm tekeergaon. 't Is even wat rustiger en dan komp der weer zu'n vlaog. 't Is net, of de wind aal een aanloopie nemp. Code rood. Zullen ze toch geliek kriegen?

Ik doe de baander lös. Op 't brinkie en in 't laand knappen koppen oet de bomen. Even wiederop geeit een aole eik ondersteboven. Niet veurzichtig. Nee. Bats....., daor lig e. In een klap. Dit is störm. Wat een geweld. En zo is 't noou, maor wordt 't nog arger? De gemeente leegt de gruine containers. Dit worden mooie speuldinkies veur de wind. Bij de overburen klettert e om en lig midden op straot. Zo noou en dan passeert een auto. Wat moeten ze bij 't pad? Ik loop naor de straot en leg de container plat tegen de heeg aan. De wind haolt aan en bams....., een wilde kastanjeboom knapt zo maor aof. Op een meter hoogte ongeveer. Daor lig e. Op 't dak van de overburen. A'k weer in hoes ben, zeei 'k wat der gebeurt. Bomen liggen over de wegen. Chaos in 't verkeer. Mèensken kunnen niet meer bellen, hebben gien lienverbinding meer en gien waoter. Der is al een deur de störm oet de tied kommen, aanderen hadden geluk.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, zu'n störm is misschien ok wel is gooud. Het zet ons even weer met beide beenen op de grond. Het maakt ons even weer dudelijk, hoou klein we worden, as de natuurkrachten te keer gaon. Wij denken vaak, daw met alle

hulpmiddelen, die wij hebben, alles aan kunnen, alles in oonze macht hebben. Maor wat bennen wij nietig. En kwetsbaor!

't Hef oons ok leerd, hoou betrekkelijk alles is. Wat kunnen wij soms ruzie maoken om een boom. De een wil hum vort hebben, van d'aander moet e blieven staon. Wat bennen der noou een bomen omgaon zunder kapvergunning!

236. Het leven is een teneelstuk

Elf november. De verjaordag van Sint Martinus. Met zien hoge hooud op en zien lange slipjas aan. Lichie lopen. Kinder gaon langs de hoezen. Ze bedeln. Om een cent, appel of een peer. En dan kommen ze 't heuile jaor niet weer.

Kinder speulen heur rol. As ze aan de deur kommen, speul dan met. Speul joen rol as rieke man / vrouw. Geef ze wat, maor maok 't niet te gek. Bliede kinderoogies zullen schittern in 't duuster. Ze gaon weer wieder.

Ze hebben mooie lichies. Vaok zölf op schooul maakt. Ze zingen verschillende leedties. Op schooul leerd. Ze kennen het verhaol van Sint Martinus. Der is op schooul over verteld.

Ik denk aan mien lichieloperstied. Mien mam kocht bij Geert Zuudhof en Antje in Nörg een lichie. Zu'n simpel, langwarpig, rond lichie met allerlei kleurties der op. Ik was der bliede met. Ik mus der zunig op wezen. Dan kon 'k hum 't jaor derop weer gebruiken.

Op schooul he'k nooit een lichie maakt en gien verschillende leedties leerd. Ik kende ok 't verhaol achter Sint Martinus neeit. Daor was gien tied veur. Wij mussen leren. Daor was de schooul veur. Lezen, taol en reken. En reken, taol en lezen. Der zat niet veul franje aan. 'k Bedenk me noou, dat die franje toch ok leren is!

Maar....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik heurde lèest de opmarking: "Wij gaon die aovend vort. Dat geschooi aan de deur. Daor dooun wij niet aan met!"

Wat jammer dat zukke mèensken heur rol in 't teneelstuk van 't leven niet kennen!

237. Veeivervoer!?

Een daggie naor oonze taante in Amstelveen. Roelie en ik. Taante is al een aold, maor nog dapper mènskie. Ze woont nog zölfstandig en is nog heuil actief. Ze is net jaorig wèest. Wij brengen heur een kelender van de meziekvereeniging. Die vindt ze mooi. Ze hef vroouger in de Lindelaon woont in Nörg. Vandaor.

's Mörgens vrooug der oet. In 't duuster naor 't station in Assen. Wij bennen zat op tied. Der staon een koppel mènskén te wachten. Waor moeten die toch allemaol hèn? As de trein der is, biekt, dat der al heuil wat inzitten. Roelie vindt nog net een plekkie. Ik loop terug naor zu'n hallegie. Stooulties ok bezet. Der steet ok al een gezinnegie met een paor kinder. Gien regelmaotige treinreizigers, zo biekt al gauw.

“Zo, noou hej joen zin. Met de trein! Je heuren 't toch altied wel. Hij geeit niet deur een gedoou aan 't spoor, of hij is vol. 'k Heb 't toch al zèegd. Daor staon we dan. Een mooi begun,” raotelt 't moouderie. Heur kerel zeg niks.

Ik knies wat in mijzölf. Ik gao Roelie opzeuiken. Zij hef mien kaortie ok. Bij heur in de buurt geeit een jongkerel staon. Ik mag gaon zitten. Ik spotter nog wat tegen. “Maor man, dat heuif ja neeit. Zo aold ben 'k nog neeit!” Toch geeit 't deur. Hij moet der straks in Zwolle toch oet.

Tegen de aovend terug op Schiphol. Wij bennen weer te vrooug. Even een kop kovvie. Naor beneden. 't Is weer slim drok. Dan een omrooupstem. “De trein richting Groningen vertrekt niet door een wisselstoring bij Amsterdam. U wordt geadviseerd de trein naar Utrecht Centraal te nemen!” Drommen mènskén kommen in beweging. Der wordt foeterd. Ik denk: “Moet dit allemaol in dizze trein?” Dan biekt, dat e al haost vol zit. De nog vrije plekken bennen zo bezet. De gangpaoden en de hallegies propvol. Dan moeten der nog goenend bij in.

Ik stao weer. Gelukkig met mien rug tegen een wand aan. Hej nog wat steun. Kuj de tooustand nog een beetie overzeen. Trouwens, omvallen is niet meugelk. Ik daocht nog: “As der noou een flauwvaalt, blef e gewoon staon. Dan vaalt e niet flauw, maor steet e flauw!” Ik heur een stem van ondern. Daor zit een op zu'n klein stooultie. “Mevrouw, kunt U die rugzak afdoen? Bij elke beweging van U krijg ik hem in m'n gezicht!”

Dan klinkt deur de trein: “Goedemiddag, dames en heren.....!” Der worden verontschuldigungen aanboden veur de te volle trein deur een wisselstoring (dat wussen wij al) en gien treinen op reserve. “Ik hoop, dat U zich vermaakt!”

“Wie vertelt de eerste mop?” rop der een. Gieneen reageert. Een paor staon met de ogen dicht. Zullen ze slaopen?

Deur een glaozen deur kan’k in een gangpad kieken. Daor steeit ok een aal wat older mannegie. In zien buurt zit een jonge vent. ’t Mannegie zeg tegen zien vroougie met wat stemverheffing: “Als diegenen, die jonger zijn dan wij, noou eens gingen staan, dan hadden wij een zitplaats!”

Die jonge vent reageert neeit. Hij heurt niks. Hij hef van die doppies in de oren!

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ik lees wel is wat in de kraant over ’t vervoer van koouen en peerde. Ik daocht: “Dat kan wel is beter regeld wezen dan ’t vervoer van mènnsken! As der wat gebeurd was!”

Een geluk, ik har wel weer wat stof veur mien stukkie!

238. Veul lol en 't kost niks

Een koppellie 55 - plussers zit bij mekaor. 't Is heur seniorenmiddag. 's Winters een keer in de maand.

Ze beginnen met kovie of thee en koouk. En praoten. Veuraal veul praoten. Over de jeugd van tegenwoordig. Over computers en aal die aandere dingen, die ze hebben. Slecht spul. Niet gooud veur de jeugd.

"Dat was in oonze jeugd wel aans," zeg een.

"Wij waren nao schooltied in 't dörp, in 't veld, of in de bossen. Ze mochten bliede wezen, daw 's aovends tegen 't eten weer thoes waren."

Een aander vaalt hum bij: "Wij hadden die rommel neeit. Wij hadden nog gien eens tillevisie. Alleen een old radiogie. Daor zat je dan met mekaor bij te luustern. *De Bonte Dinsdagaovendtrein*. En op de zaoterdagaovend 't *Drèents kwerteertie*. Dan muj je mond holden."

Een daarde zeg: "k Weeit nog gooud, dat de de eerste tillevisie bij oons in 't dörp kwam. Bij de kroegholder. Dat was de tied van Europacupvoetbal. Wij kregen wat buuscenten met. In een kroeg moej ja wat verteren. Wij zaten in een rij op de grond. Dan begon 't. Zwaart-wit beeld. En dan dat riedelie: "Ta - ta ta - ta - tata ta ta,... 'k Vergeet 't nooit weer. In de rust met mekaor veur de bar. Wat kopen. Man, ik zeei 't zo weer veur mij."

De veurzitter begunt haard te rooupen. 't Geheur is bij elkeneen niet even gooud meer. Hij opent de bijeeinkomst.

Dreei van heur cluppie hebben wat regeld. Ze hebben wat bezondere veurwarpen metnomen. Bij ieder veurwarp hebben ze een oetleg. Alle dreei verschillend. Wat is 't? Waor is 't veur? Hoou wör 't gebruikt? 't Zul allemaol waor kunnen wezen. Maor wie sprak noou de waarheid? Der kommen reacties op. Der wordt laachd.

Een paor daomes regeln een nattie en een dreugie en zörge veur een stukkie in de linkerhaand. Nog even bingo en de middag is weer om.

Bij 't vortgaon zeg een vrouwigie: "Zo dat was weer een mooie middag. En 't hef oons niet veul kost. Tot d'aander maal maor weer!"

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, de oetgangspunten bennen: gezelligheid, even weer bijpraoten, alles regeln met eigen krachten en 't mag niet veul kosten.

Der wordt vaak zèegd: “In elke groep zit wel een clown.”
Zo is ’t ok. Kiek in joen eigen dörp, bij joen eigen leden.
Verbörgen talenten zat. En ’t kost niks. Dooun!!!

239. Veurzeeiningen dichtbij

Der is een tied wèest, dat de mèensken in oonze dörpen zich haost met alles zölf müssen reddén. Zölf, maor wel saomen. De tied van naoberhulp.

In de loop van de tied kregen wij overaal veurzeeiningen veur. De dörpen greuiden. Wij konden oons aal beter zölf wel reddén. Wij hadden mekaor aal minder neudig.

Noou geeit 't even wat minder. Wat wij opbouwd hebben, is te duur. Veur elkeneen is der gien wark meer. Veul hoezen staon te koop. Winkels moeten sluten. Veurzeeiningen verdwienen oet de dörpen. Wij hebben mekaor weer neudig. Naoberhulp, ok al neuimen wij 't noou wat aans.

Loze mèensken op radio en tillevisie weeten precies, hoou 't kommen is. Schrievers in kraanten en tedschriften ok. Maor ze hebben gien oplössing. Ze dèenken ok allemaol niet geliek. En wat ik nooit begrepen heb? Dat de zaoken van aal die knappe koppen, die zo loos bennen, dat ze dikke bonussen moeten hebben en dat wij heur “deskundigheid” in Nederland moeten holden, ok naor de knoppen gaon. Ik heurde lèest een, die zee: “De grootste schurken kommen nooit veur de rechter!”

Ik las in een tedschriffie van een baank. Een topman schref, dat e 't heuil slim vindt, wat der gebeur is. Hij hef 't over ontooulaotbaor gedrag van een groepie metwarkers. 't Is zo lang niet opmarkt.

Maotregeln bleven zo lang oet. Het har niet muggen gebeuren. Nee, maor 't gebeurde wel. Misschien wel deur een “tiedelijk” gebrek aan deskundigheid. Of wordt 't allemaol te groot, hebben wij gien overzicht meer!? Toch hef dizze baank sterke wortels in de saomenleving, volgens meneer. Dan slao ik oons *Dagblad* open. Economie. 't Geeit over een baank.. Ze gaon veraandern. Op 't plattelaand verdwienen filiaolen. Saomenwarking en fusies tussen zölfstandige baanken. Ze hebben ok een idee, hoou 't in de tooukomst wordt. Een idee vanoet een groot kantoor in Utrecht. Zu'n 36 zölfstandige baanken minder, de helft van de filiaolen sluten, 800 baonen verdwienen!

Maor wa'k je noou toch nog zeggen wil, 'k heb wel is heurd, dat een ontwikkeling net een zwaor beloaden vrachtauto is. Die steit niet zo maor stil. Aal meer wordt dudelijk, dat alleen maor groter, niet altied een oplössing is.

Maor wat dan wel? Dat weeit ik ok neeit. Ik ben gien loze!

240. Hondenbelasting

Oonze gemeente is kampioen. Noordenveld is kampioen van heuil Drenthe. Kampioen in 't innen van hondenbelasting. Veur een hond moej € 29,20 betalen. Zu'n € 0,56 per week. Da's niet veul. Dat zul wel wat verhoogd kunnen worden. Wij kommen toch nog meer dan een miljoen te kört.

Een controleur is weer bij 't pad. Hij is op zeuk naor aal die honden, die der wel bennen, maor waarveur gien belasting betaold wordt. Op zien vraog, of ze ok een hond hebben, kreg e vaok een ontkennend antwoord. As der toch een hond is, wordt der vaok een smoes bedaocht. De mooiste von ik: "Het is mijn man, die u hoort!"

Wij hebben echt gien hond. As wij wel een hadden, begon ik daodelijk met de cursus: "Hooou leer ik blaffen!?"

Jaoren leden heurde ik een aandere smoes. 't Gebeurde in een Drèentse gemeente. Daor wör toen nog hondenbelasting heven. Daor was ok een controleur bij 't pad. Boeten 't dörp. Hij lop 't pad op naor een boerderij. 't Boertie, veur de duvel niet bang, stun in de baanderdeur. Nao de begroeting komp 't controleurtie met zien vraog.

"Nee, wij hebben gien hond," zeg 't boertie, "ik kan zölf wel blaffen!"

De controleur kek langs 't boertie de deel op en vrag: "Wat zit daar dan achter U?"

"Jij smerige hond," schreeuwt 't boertie, "bi'j der al weer? Naor hoes jij!!"

Hij grep een bessem en jag zien hond de achterdeur oet.

"Zo," zeg e dan, "die is weer vort. 't Is de hond van de bureen. Die struunt hier alle daogen rond."

As 't controleurtie wieder geeit, zöt e de hond zielig kiekend achter 't hoes zitten.

Maor....., wa'k je nouu toch nog zeggen wil, oonze gemeente hef nog de hondenbelasting. 't Is een besluit van de raod. Hej een hond, betaol dan gewoon € 29,20.

Dan heui 'j je eigen hond ok niet vortjaogen!

241. Kerstgedachte

't Is zu'n 60 jaor leden. Mien mam lag in 't zeeikenhoes in Assen. Ze was opereerd aan de schildklier. 't Was stil in hoes. Aans dan aans.

Mien pap gung op bezeuk. Ik much met. 't Was tegen de Kerstdaogen. Ik vond 't maor een maal gebouw. Wij mussen eerst in een wachtkaomer. Die stun al haost heuilemaol vol. Der ging een zoemer. De mènskén stroomden de gangen op. Ze verspreidden zich in 't gebouw. Ik heuil mien pap stief bij de haand.

Mien mam lag alleen op een kaomerie. 't Was der wat schemerig. Der braandde een keersie en overaal waren hulsttakkies met van die mooie krallegies. Ik zee niks. Ik keek alleen maor. 't Was allemaol zo vrumd. Tot mam zee, da'k is even bij heur op bère mus kommen. Ik kreeg een kussie. Dat stelde mij gerust. Ze vertelde, dat zusters heur kaomerie mooi versierd hadden. In de Kerstsfeer. En dat ze slim aordig waren.

Een dag of wat laoter, 't was nao de Kerstdaogen, kwam mam thoes. Ik heurde heur praoten met pap. Zij spraken aof, dat ze 't jaor derop hulst naor 't zeeikenhoes zolden brengen. Bij hoes in 't laand zat toch zat hulst. Ze deden der ja zo veul aan om de mènskén in 't zeeikenhoes toch nog mooie Kerstdaogen te bezörgen.

Een jaor laoter. Pap vreug, of 'k even met wol. Een zak vol hulst haolen. Veur 't zeeikenhoes. As wij over 't laonie bij 't hek kommen, zeein wij nog net, dat op 't weggie achter oons laand een kerel met meuite de deuren van zien bestelbus dicht kan kriegen. Pap begunt haard te lopen en te schreeuwen. Hij is te laot. De kerel scheurt vort. Hij hef heuile boompies omzaogd.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik wol ze niet graog de kost geven, die bij een gestolen Kerstboompie 't Kerstfeest vieren. Toch is 't niet meer neudig, aj veur € 1 een mooie Nordman kunnen kopen. Je moeten dan wel 't verschil met de warkelijke weerde in die zaak besteden.

Daor zullen wel weer aandern niet bliede met wezen!

242. Knieperies en rollegies

‘t Bennen de donkere daogen veur Kerst en neijaor. ‘t Is ‘s mörgens soms net, of ‘t niet licht worden wil. ‘t Is de tied van terugkieken. Hoou he’k ‘t daon ‘t aoflopen jaor? ‘t Is de tied van veuroetkieken. Wat ben ‘k van plan in ‘t neie jaor?

‘t Is ok de tied van rollegies en knieperies. Eein ding is zeker, de meesten vinden ze lekker.

Ik ben bij een gezin in Nörg. De vrouw komp binnen met de vraog, of ‘k ok kan ruken, wat ze daon hef vandaog. Ik ruuk een baklucht. Inderdaod, ze is aan ‘t rollegies bakken wèest. De heuile dag. In De Brinkhof. Ze hebben wel 2400 rollegies bakken.

Op mien vraog, wie daor dan nog meer aan ‘t bakken waren en waarveur, zeg ze: “Och, wij dooun dat al jaoren met een koppellie vrouwen. Veur De Brinkhof. Wie daor in december, jannewaorie komp, kreg bij een koppie thee of kovvie, of een draankie een paor rollegies der bij.”

Ik wus dit neeit. Ik vond ‘t wel een mooi idee.

Ik vreug, waarom ze gien knieperies baken, want die heuren der eigenlijk ok bij. As ze noou volgend jaor 1200 knieperies bakken en 1200 rollegies, bennen ze klaor. De knieperies bennen dan veur ‘t aole jaor. Een knieperie is plat, heuilemaol oetknepen. Der zit gien neis meer in. ‘t Is op, ‘t is over. Het leven is der oet. Dus in december knieperies der bij. De rollegies bennen dan veur jannewaorie. ‘t Jaor is nog nei, moet nog heuilemaol oetrold worden. Je weeten ok nog neeit, wat der allemaol komp.

Maor, wa’ k je noou toch zeggen wil, wat kan ‘t gezellig wezen bij dat knieperies en rollegies bakken thoes. Heuil vroouger deden ze ‘t iezer in de kachel, tegenwoordig bennen ze allemaol elektrisch. Ik hoop altied, as der bakt wordt, dat der ok goenend mislukken. Te licht of te donker. Die smeuken nog gooud. Aj dan bij ‘t rollegies bakken met ‘t stokkie aan ‘t rollen waren, zat je dicht bij ‘t vuur. En ik hoop ok, dat de vrouwen volgend jaor ok knieperies gaon bakken, dan kunnen wij een aole traditie nei leven inblaozen. Veul heil en zegen!

243. Een Drent is, zoas e is

Der wordt vaak zèegd: “Een Drent prat veul, maor zeg niks!” Een Drent is ok bescheiden. In Eel wör een neie blooumenkeuningin kozen. Een zèeg tegen opa: “Dien kleindochter is ja blooumenkeuningin worden! Wat mooi ja!” waarop opa reageert met: “Och ja, ’t is een nuver wichie!”

Der is ok gien streektaol, waarin zo veul verkleinwoorden gebruikt worden dan in ’t Drèents. In Grunningerlaand heurde ik de oetspraak: “Aj knienen hebben, hej ok keutels!” In Drenthe leup in een optocht een kind met een karregie. Achterop een bord met as opschrift: “Aj knienties hebben, hej ok keutelies!” Een Drent prat niet makkelijk over zien geveuilens. As een slim zeeik is en der wordt vraogd: “Hooou geeit ’t noou?” wordt der vaak antwoord: “Och, ’t kun minder!” En dan bej oetpraot!

“Male” woorden worden omzeild. As een dood geeit, hebben ze ’t over: “Oet de tied kommen!” Bij zölfmoord zeggen ze: “Hij of zij hef zich zölf te kört daon!”

Een Drent prat ok niet gauw over zien zaakelijke aangelegenheden. Wel over die van een aander. Twee boeren staon met mekaar te praoten. D’een hef een koou verkaocht. D’aander frag: “Wat hest beurd?” waarop d’eerste antwoordt: “k Heb mien zin kregen!”

Politiek lat e zich ok niet gauw over oet. In verkiezingstied vraogpraoties op Radio Drenthe. “Hej al stemd?” ”Jao, man. ‘k Ben net wèest!” “Waarop hej stemd?” Dan wordt ’t even stil. “Ja....., eeh....., Daor praot ik leeiver niet over!” Dat was dus een Drent! Waor een Drent al heuilemaol niet over preuit, was sex. Een politiemann zee: “Ik kom oet een groot gezin. As ik een aovend oet gung en in ’t schuurtie mien fiets pakte, leup mien pap even met. Dat dee e aans nooit. Hij reup mij dan nao: “Oetkieken hör, mien jong!”. Waorveur he’k laoter pas begrepen. ’t Har wel doezend maol mis kunnen gaon!”

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ok in Drenthe is veul veraanderd. De Drent zölf is niet meer de Drent van vroeuger en der bennen heul veul Nei -Drenten in Drenthe kommen wonen. Dit bleek wel oet ’t volgende veurvallegie op een seniorenmiddag in een Drèents dörpie. De ollegies mussen vraogen beantwoorden. Meerkeuzevraogen. Een vraag was: “Hooouvaok in ’t jaor döt een gemiddelde Drent het?”

Een aold mannegie rop: “Dan moe’k mien Aoltie even vraogen. Die hef der een teller op!” Dit aole mannegie was al met zien tied metgaon. Aoltie nog neeit. Zij gaf gien antwoord!

244. Een verloren jaorwisseling

Kees leefde in een dörpie op 't zaand. Alles gung daor, zoas 't gung. Jaor in jaor oet. Ok dizze aoljaorsdag. Zien mam bakte euliebollen. Zien pap sleepte allerlei lösse spullen van 't arf onder dak. Om te veurkommen, dat de jonges oet 't dörp het zulden wegslepen. De muziekvereeniging De Serenade kwam langs om snert te verkopen. Dat deden ze ieder jaor op aoljaorsdag. Veurig jaor hadden ze de snert niet in örder had. De mèensken kochten een pannegie vol. Even laoter rees 't de pan oet en haj meer snert, dan je kaocht hadden 't Zul dit jaor wel weer beter wezen.

Toch was het dit jaor wat aans. Kees har al een week of wat een beetie verkering. Met een wichie een paor dörpies wiederop. Zij har hum vraogd, of e aoljaorsaovend bij heur in 't dörp kwam. Hij har jao zèegd, maor wus noou eigenlijk neeit, wat e dooun mus. Alle jaoren struunde hij met zien maoten deur heur dörpie. Ze staken wat rötties aof en wat siervuurwark. Ze keken, of der nog wat te slepen was. Tegen twaalf uur gungen ze naor 't kroegie in heur dörp. Ze zaten niet in de kroeg, maor in 't achterkeukenie. Om twaalf uur wör der dronken en klonken op 't neie jaor. Mus e de jonges noou in de steek laoten!? Het wichie lag hum zwaor op de maog. Hij kon der haost niet van slaopen.

Oeteindelijk besloot e, dit jaor veur 't eerst, niet in zien eigen dörp te blijven. Aoljaorsaovend stapte hij op zien fiets. In Achter 't Holt, de hoofdplaots van heur gemeente, kocht e nog wat vuurwark. Dapper fietste hij wieder. Het trapte wat zwaor. Der lag een laogie snei.

Op de plaots van bestemming aankommen zöt e al een groepie lopen. Zien wichie is der ok bij. Kees bliede, maor de begroeting is wat koel. En der is ok een bij, die hij niet kent. Hij zet zien fiets bij de kroeg tegen een boom. Ze slentern wat deur 't dörp. Der wordt vuurwark aofschoten. Langzaomerhand kreg Kees deur, dat zien wichie meer om die vrumde vent gef, dan om hum. Hij hef de smoor in. Zien heuile aoljaorsaovend is verpest. Was e maor bij zien maoten bleven! Hij zeg niks en beeindert woest bij 't groepie weg. As e op de plek komp, waar zien fiets stun, is die weg. Hij vleuikt, is kwaod op humzölf. Dit har e kunnen verwachten. 't Is ja aoljaorsaovend. Gelukkig lig der snei. Hij kan 't spoor volgen. Zien fiets vindt e terug achter 't hoes van zien wichie.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, 't is met Kees en zien
wichie toch nog gooud kommen. Ze bennen inmiddels al haost vieftig
jaor trouwd.

245. “Aarme”, jonge gezinnen

Zo, de Kerstdaogen en de jaorwisseling weer achter de rug. Mèensken kwamen veul bij mekaor. Ok jonge mèensken met kinder. Ik zat der vaak bij en kan gooud luustern. De boetenkaant is blits, maor der bennen grote problemen. Een verjaordagsvesite van een jonkie. Veul jonge olders. Veul kinder. Een groot hoes. De oldern zitten in een grote kaomer bij mekaor. De kinder in een aandere, grote ruimte. Der is veul kabaol. Een moouderie hef een probleem. Of eigenlijk tweei. Heur jonkie zit op schooul in een groep. De aandere kinder hebben allemaol een tillefoontie. Noou wil heur zeuntie der ok een. Ok zu’n ding, woraj alles met kunnen: foto’s maoken, filmpies kiekken en neuim maor op. En ok tillefoneren, ja. Maor hij kreg gienend. Mien man en ik bennen der op tegen. Een tillefoontie mag e wel hebben, maor niet met aal die fratsen derop en deran! En dan aal dat gejakker met de kinder. Ze organiseren maor van alles. Overaal moeten ze aan met dooun. Wij drok, drok, drok en de kinder laot op bère. Gewoon met mekaor speulen kunnen ze niet meer! Je hebben heuilemaol gien rust in joen gezin! Ze is oetraosd. ‘t Is even stil. Dan wat lauwe reacties, zo van: ‘t Is de tied! Ze leren der ok wat van! Zo is ‘t noou eenmaol! ‘s Aovends kan ‘t jonger breurtie van ‘t jonkie, dat jaorig is, niet in slaop kommen. Hij reert. Hij wil zien mam niet vertellen, wat of der is. Oeteindelijk zeg e: “Och mam, Anko har zukke male filmpies op zien tillefoontie. Ik mus der aal aan denken!” Laoter ben ‘k in een aander jong gezin. De neijaorskaorten kommen binnen. Een wordt mij in handen drukt. Der zit een jaoroverzichie bij. Het geeit over: een bewogen jaor, oma overleden, beide bedrieven failliet, een burnout, buikoperaoties, pesten op school, nog 32 uur warken (Ik heb gien aandere keus! Ik ben hoofdkostwinner!).

Maor, wa’ k je noou toch nog zeggen wil, ik denk, dat de olders veuraal met mekaor in gesprek moeten blieven. En met de schooul. Veul neie spullegies bennen mooi en hebben ok goeie kaanten, maor wij moeten zölf wel baos blieven. En ik heb ‘t leefst nog een mèenselijke wereld!

246. Mennonieten

Zo, terug van wegwèest. Oet Canada. En dan oet Vauxhall, een dörpie in de provincie Alberta. Alberta is 22 × zo groot as Nederland en hef zu'n 4 miljoen inwoners. Die wonen in twee grote steden. Calgary en Edmonton. En veer kleine stadties, Lethbridge, Medicine Hat, Brooks en Red Deer. De rest woont in dörpies op 't plattelaand, de prairies, of in natuurgebieden zoas de Rocky Mountains.

Een deel van de bevolking is Mennoniet. Dit bennen volgelingen van Menno Siemons, van oorsprong oet Freeislaand. Om het geleuf trokken zij oet Nederland weg in de richting van Oost - Europa. Oeteindelijk bennen ze de grote plas overstoken en zo ok in Alberta in Canada terèecht kommen.

Ze kwamen vaak aan 't wark bij boeren, leefden sober en hadden grote gezinnen. Heur kinder gungen niet naor school. De regering stelde de schooulplicht in. De Mennonieten zeden: "Daor dooun wij niet aan met!" Der kwam toch een oplössing. Ze müssen thoes aan onderwies dooun: homeschooling. Resultaot: Ze beurden der wel geld veur, maor deden der niks aan.

Noou gaon haost ale Mennonietkinder naor schooul. Van de Vauxhall Elementary School, waar oonze kleinkinder naor tooou gaon, is zowat de helft Mennoniet. Ze gaon tot heur vieftiende jaor naor school. Dan niet meer.

De Mennonieten kuj makkelijk herkennen. Veuraal de vrouwen en de wichies. Zij hebben een lange jurk aan, blooie beeinen, witte sokkies, zwaarte schoounties en een zwaart kappie (de vrouwen) op de kop. Ik denk vaak, dat ze een kilometer jurkenstof kopen en daor dan allemaol een jurkie oet kriegen. Da's een beetie zwaart - wit. Maor ik weeit ja ok niet beter.

Wij gingen ok naor de Kerstmusical. Alle groepen van de school deden met. Ok de Mennonietkinder. Ze zongen mooie, moderne Kerstleedties. Ik heb genoten. Toch heb ik mij over wat verwonderd. Dat past ok wel in de Kerstsfeer. De aovend begon met op het teneil ale Mennonietkinder, van klein tot groot. Der veur in mien ogen dreei aole taantes. Dreei Mennonietdirigentes. Noou ja, dirigentes!? Ze zeden niks, ze deden weinig. Bij een leedtie in de veertelsmaat telden ze met de vingers van de rechterhaand tot dreei aof. Toch begonnen ze

aordig geliek. Eerst 2 Engelse leedties. Daornao daacht ik: “Wat heur ik noou!?” Der wör wat opdreunt in ‘t Duuts!

Bij naovraag bleek dat Low - German te wezen. Dit is de taol, die zij oet Europa metnomen hebben. De oldern thoes praoten ‘t nog met mekaor.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ‘t is natuurlijk heuil mooi, dat ze noou naor schooul gaon, maor der bennen langzaomerhaand ok aal meer olders, die der zat van bennen, dat ze apaart behandeld worden. Ze gaon toch naor een schooul!?

247. Een kille, zaakelijke wereld!?

't Is zu'n 60 jaor leden. 't Zeuntie van boer Rikus Holtkamp speult in de keuken. Zien pap en mam hebben een klein boerderijgie in Körteloo, een dörpie op 't Drèentse zaand. 't Jonkie wil laoter ok boer worden. Hij heurt zien pap, die bij de kachel zit, tegen zien mam zeggen: "Kiek, koopman van Bergen brengt en haolt ok weer een koou bij oonze bureen."

't Jonkie vrag dan: "Waorom döt e dat altied bij buurman, pap? Dat döt e nooit bij oons!"

Zien pap gniffelt wat. Zien mam begrep hum.

Het gebeurde in die tied vaak. Buurman har meuite met betaolen. De koopman speulde veur bankier. Iedereein wus 't. Der wör niet over praot. Zo is 't in Nörg al jaoren gaon.

Vanaof 't begun van de 20 ste eeuw namen banken de geldzaaken over. In Nörg begon de Boerenleeinbank. Eerst in Hoffies Hoes, met Harm Hoff as kassier. Toen Harm te aold wör, kwam de baank in een bijgebouwgie aan het hoes Brink 19. Albert Rieks wör directeur.

In 1950 kwam de Boerenleeinbaank, laoter de Rabobaank in een nei gebouw aan 't Oostèende (noou de Chinees). Daornao kwam de baank der tegenover in een nei gebouw (noou hoesartsenpraktiek). De bankzaaken namen toou, der kwamen aal meer leden (die toen nog wat te zeggen hadden) en der was aal meer perseneil neudig. De baank zörgde veur een mooi stukkje warkgelegenheid in Nörg. Het was de tied van aal meer en aal groter. De tied, waarvan een is de oetspraak dee: "Dizze tied wordt nooit weer aans. Kan niet weer aans, want dan stört de heuile boel in mekaor!"

Over de lèeste jaoren kan 'k kört wezen. Aal meer en aal groter wör aal minder en aal kleiner. In Nörg tenminste. En noou las ik in't lèeste Nörger kraantie: "Rabobank Norg sluit in april."

Weer een paor mèensken op straot, Weer een stukkje Brinkhof leeg. Jammer! In 't groot is 't trouwens net zo. *Dagblad van 't Noorden* van aoflopen zaoterdag: "Rabo schrappt nog 1000 tot 2000 banen!"

Dit steet in heur"Visie 2016"!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik weeit wel, dat wij telebankieren kunnen, dat wij deur te internetten oonze bosschuppen

kunnen dooun, dat wij met E - readers oonze boouken kunnen lezen, dat wij filmpies kunnen zeein en foto's kunnen maoken op oonze tillefoonties, dat wij bij visites oons zölf bezig kunnen holden met van die apperaoties in de haand, dat wij..... Maor ik ben zo bang! Zo bang, dat 't persoonlijke contact oet oonze leefwereld verdwient!

248. Frans en Tjeerd

Wie bennen Frans en Tjeerd? Ze bennen niet verzonnen. Ze bestaon echt!

Ik lees een artikeli in oons *Dagblad*. Over Frans. Mien opa zul eerder zèegd hebben: “Och mien jong. Die woont wied vort!”

Dat zul dan zien wereld niet wèest hebben. Daor zullen ze joe dan van alles wies kunnen maoken.

Frans was opeeins zien baon kwiet. En och stumper toch, ok zien auto met chauffeur en zien tillefoon. Opeeins was der niks meer. Hij veuil in een zwaart gat. Hij was van ’t eeine moment op ’t aandere een ‘gewone’ burger. Ik daoht: “Was hij dan een ‘ongewone’ burger!?”

Een groot deel van zien sociaole leven veuil weg. Hij verleuit zien warkplek en de volgende dag bestun e opeeins niet meer!

Oet ’t artikeli kwam wat van medelieden naor veuren. In de tillevisiebeelden wat van leedvermaak, van pestgedrag. In ’t begun daoht ik, dat pesten alleen op schooulen gebeurde. ’t Is mij noou wel dudelijk, dat ’t in oonze heuile maotschappij zit!

Tjeerd is geboren en opgreuid in Zoltkaamp. Thoes hadden ze een vissersboot. Een Z.K. Tjeerd hef as kind metmaakt, dat de Lauwerszee Lauwersmeer wör. Der wör thoes veul over praot en niet aaltied zachies! De boot mus weg oet Zoltkaamp. Die mus naor Lauwersoog. Tjeerd wol ok visser worden. Hij is ’t maor een paor jaor wèest. Heur Z.K., waar ze zo trots op waren, mus weg. Hij was te klein. Zij verloren de stried tegen de tied.

Tjeerd en zien pap kregen wark op een bedrief in Zoltkaamp. Zij vonden ’t eerst niks. Tjeerd zien mam was wel een beetje bliede.

De mannen heuifden niet meer de zee op. Zij har ze noou mooi dicht bij hoes. Tjeerd zien pap hef al jaoren A.O.W. Zölf warkte hij nog altied op ’t zölfde bedrief! Ik schrief warkte, want Tjeerd was ok opeeins zien baon kwiet. Zien auto hef e nog wel, maor hoo lang nog? En een eigen tillefoon hef e altied al had. Ok op ’t waark.

Tjeerd is noou ok een gewone burger, maor of e ok in een zwaart gat vaalt? Tjeerd hef zien garage bij hoes, waar e prutsen kan met aole auto’s Tjeerd hef veul mēnsken om hum hēen, waar e wat aan hef. Ok Zoltkampers. Tjeerd vrag niet om medelieden en hef gien last van pestgedrag.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, twee warklozen. Wie zal 't eerst een neie baon hebben? Ik weet 't wel. Tjeerd! Bij hum zölf in de garage, maor onbetaold. Bij Frans moeten wij een paor week of een een paor maond wachten. Dan hef e een neie baon. Misschien wel in Brussel. En nog beter betaold!

249. Ruzie

As leerkracht op schooul haj ok pleinwacht. As ik op 't plein leup, gungen mien gedachten vaak terug in de tied. Naor de tied, dat ik zölf op de legere schooul in Nörg zat.

's Mörgens veur schooultied, in de pauze en 's middags veur schooultied, speulden wij bij schooul. Ok toen was der pleinwacht. Dat stèelde niks veur. De leerkrachten leuipen mooi in 't gelid over 't schooulplein hen en weer. Eerst een, dan twee en zo greuide de rij, tot ze der alle zèes waren: juffrouw Eringao, juffrouw Bakker, juffrouw Gorter en de meesters Van Diek, Kupers en Vogelzang. Meester Vogelzang was de baos.: het hoofd der school. Hij was een grappenmaaker, maor ok een vrumde vogel. De gesprekken waren vaak interessant. Ze kwamen alleen in actie, as der een boel lawaai was. Dan hadden een paor mekaor bij de kop. Die mussen dan de schooul in. Maor 't probleem was niet oplöst. Dat wör vaak nao schooultied oetvochten.

In mien tied as leerkracht haj alleen pleinwacht. Je leuipen wat rond, keken is hier, keken is daor en deden soms aan spellegies met. Zo noou en dan muj even een kind troosten, dat vallen was. En inderdaod, net as jaoren leden, gung je kieken, as der lawaai was. As ze mekaor bij de kop hadden. Dan waj al te laot, want de oorzaak haj niet zeein. Ik nam ze dan met in schooul. Daor zaten ze dan, nog naosnukkend, of nog woest in de kop!

“Hooou kwam dat noou?” vreug je dan. Aj niet oppasten, vlogen ze mekaor weer in de haoren.

Laoter dee'k 't aans. Ik stuurde ze in schooul en zee, dat ze nao schooultied even zitten mussen blieven. Dan waren 't weer heuil aandere kinder. Ze hadden mooi tied had om weer tot rust te kommen. Soms wussen ze haost niet meer, waor 't om gung. Op mien vraog, of dat noou zo mus, kwam 't antwoord gauw. Zo mus 't neeit!

“En wat dooun wij dan?” vreug ik. Ze gaven mekaor een haand. Ik zee ;

“Tot mörgen, jonges en niet weer dooun, hè!”

“Tot mörgen, meester!”

Saomen gungen ze naor hoes!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, dit geeit over ruzie tussen kinder op schooul. A'k daogeliëks de kraant lees, is der veul ruzie in de heuile wereld. Tussen grote mènnsken. Grote mènnsken met heur volle verstaand. Al twiefel ik daor wel is aan!

Zul der veur dit probleem ooit een oplössing kommen?

Ik denk van neeit!

250. De Speulen van Peeist

De Olympische Winterspeulen bennen der weer. In Sotski. In Ruslaand. Wied vort.

Bij E.K.'s of W.K.'s voetbal zeg ik van te veuren altied, da'k niet aal maor veur de buis gao zitten. As 't zo wied is en je kommen thoes, dan is 't al gauw: Even kieken! Een poos laoter ontdek je dan, daj der nog veur zitten. En as 't even kan, de volgende wedstried weer. Het moet greuien.

Dat geeit mij noou ok zo. Bij de Olympische Winterspeulen in Sotski. Ik verbaos mij altied weer. 't Geeit aal beter, 't wordt aal duurder en 't geeit aal harder. Hooou lang zal dit deurgaon? Der was een, die zee: "Dit geeit altied deur!"

Ik denk van neeit. Aj 500 m. moeten scheuveln, kuj bij 't startschot niet geliek bij de eindstreep wezen. Daor moet tied tussen zitten. Daor kan nog wel is wat aofknabbeld worden, maor op een gegeven moment kan dat niet meer.

Bij beelden van vroouger op tillevisie gaon mien gedachten terug naor mien legere schoouljeugd in Peeist. Oonze burenen waren Bertus en Rooufie. Ze hadden zölf gien kinder, maor waren der wel wies met. Op een keer nao 't pinken verweiden, zaten wij met oons koppellie jonges oet Peeist bij Bertus en Rooufie in hoes.

Bertus zee: "Jonges, jonges, as ik jullie niet har, was 'k nargens. Wat kunnen jullie haard lopen! Maor wie van jullie kan noou eigenlijk 't haardst?"

Wij wussen dat neeit. "Dan moeten wij maor is een wedstried holden, neeit Rooufie?"

Rooufie zee: "Jao Bertus, dat dooun we! Jonges, mörgenaovend om aacht uur. Start en finish bij oons hoes. Vanhier om 't brinkie hèn, over de Hoofdweg, de Schaopdijk op en over 't Brinkweggie hier naor de streep! De Ronde van Peeist!"

Alles was regeld. De organisaotie berustte bij tweei mènskén: Bertus en Rooufie. Zij waren ok de geldscheeters. Oons stadion was klaor. Zunder reis - en verblijfkosten, zunder dure pakken, zunder trainers en verzörgers verschenen wij aan de meet. Wij leupen oons ok niet warm. Gewoon klompen oet en gympies aan. Gewoon: "Klaar....., af!" In een keer vort.

Soms kwamen wij toouvallig een integen, die dan reup: "Jonges, waor moej hèn!?"

Wij kwamen allemaol binnen. Der was een winnaor. Wij mussen met Bertus en Rooufie naor hoes in. Bertus prees oons de hemel in. Volgens mij was der gien beker veur de kampioen, maor wel een pries veur elkeneein. Wat drinken en zat stoet met een dikke laag hunning (Bertus was imker!).

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, volgens mij voldeden wij aan ale doelstellingen van de Olympische Speulen, het”sportfeest der verboederding”! Der bennen gien opnaomen van maakt. Toch kan ‘k mij de beelden nog zo veur de geest haolen!

251. Aold worden

Mien aoldste schaop is oet de tied kommen. In de staal, waar e geboren is. Bij oons in de kapschuur.

Hij har ok een naam: Yvonne. Hij was neuimd naor een wichie oet Hoes ter Heide. Die zat op schooul in Westervælde. In de hoogste groep. As der in die tied (1997) lammegies geboren wörden, beneuimde ik de kinder. 's Mörgens kreeg ik dan vaak de vraag: "Meester, ben ik al geboren?"

Het wichie is noou al lang een jonge vrouw.

Ik heb, naost een naam, ok heuil veul nummers. Een nummer op mien zeeiktekostenverzekering, een nummer op mien pas en op mien riebewies, een nummer as lid van een vereeniging en gao zo maor deur.

Mien schaop Yvonne har ok al driei nummers. Eerst 18, toen 88 en daornao NL 100032390968. Je zeein wel, hij wör aal belangrieker.

Yvonne is aold worden. Wij hadden onneerd, dat e bij oons oet de tied much kommen. Waorum? Dat wee'k eigenlijk neeit. Hij was niet makkelijk. As lammegie al niet aaibaor. Bij 't hoefies besnieden slecht handelbaor. En dudelijk een eigen willegie. Maor ok in de groep de baos.

Yvonne is noou oet de tied kommen. Ik vind, dat de Drenten dat mooi zeggen. De tied van leven veur 't schaopie was op. Toch hef e meer tied kregen, dan e in de natuur had har. De leider in de groep was ze al niet meer. D 'aandern leuipen hum zo veurbij. Hij kreeg gien aandacht meer.

Een poosie leden wo'k mien schaopen bij hoes haolen. Even 't Laonie over. Yvonne kwam van achtern niet meer in de beeinen. 'k Heb hum op de pooties zet. Saomen bennen wij naor hoes krummeld. In de staal gung e liggen en hef niet weer staon. Veur d'aandere schaopen bestun e niet meer. Ik heb hum nog roem een dag vertroeteld. Toen was 't leven der oet. Hij was oet de tied kommen.

Ik daoacht: "Wat mooi, maor dit doe'k nooit weer!"

Mien schaopen leuipen in 't laand. De euien rustig. Die kriegen over een week of wat lammegies. D' overlopers, lammegies van veurig jaor, meuiken bokkesprongen.

't Leven geeit deur!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, bij dit alles daocht ik aan een veurvallegie in Canada.

Wij kwamen 's aovends laot thoes. Onder de dennen leuip een prairieantiloop. Een soort sik. Alleen. Zichtbaor aold. Deur de lichten van de auto gung e de prairie in. Even laoter heurde ik coyoten hoelen. De volgende mörgen leuip ik de prairie in. Daor lag een skelet!

252. Een vrouwgie of een mannegie!?

De veurige week ha'k 't over mien aoldste schaop. Yvonne was oet de tied kommen.

Ik wör deur een opbèeld. Die zee:

“Ik heb joen stukkje lezen, maor volgens mij klopt der wat neeit. Jij hebben 't over: Hij har ok een naam. Dan is 't volgens mij een mannegie. Hoo zit dat eigenlijk?”

Noou, dat zit zo. 't Verschil tussen mannegies en vrouwgies vaalt in 't Drèents vort bij dieren. Ik zal wat veurbeelden geven.

Bij oons thoes stunden de koouen vroouger op staal. Soms was der een zeeik. Die kun niet staon. Volgens mij hadden ze dan melkopslaogen. Vaok gebeurde dat nao't kaalven. Mien mam kon dan in 't achterhoes kommen met de vraag:

“Steeit e (hij) al weer?”

Bij elk boerderijgie heurde meestaal ok een hondtie. Ras onbekend. Ieder in 't dörp wus, welk hondtie bij welk hoesie heurde. Die hondties scharreln den 't heuile dörp deur. Kieken, of der nog wat te haolen veuil. Aj een teefie hadden, kreej vanzölf jongen. De natuur gung zien gang. As der dan een nussie jongen geboren wör, kwam de vraag: “Hoouveul jongen hef e (hij)?”

Tuten heurden ok bij de inventaoris, Die leuipen lös op 't arf. Der wör wel zèegd, dat ruzie tussen naobers vaok gung om tuten of kinder. Ik heur mien opa nog zeggen: “Dizze tuut begunt minder te leggen. Za'k hum maor slaachten?”

Het wark op de boerderij wör nog daon met peerde. As mien pap dan om de middag thoes kwam en 't peerd oetspande, vreug ik vaok: “Mag ik hum naor 't laand brengen?”

't Gung dan wel om een merrie.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, een poosie leden stun ik met een te praoten. Een nei - Drent. Dat klinkt beter dan import. Naost zien boerderijgie leuip een mooi peerd. Hij zee, dat zij drachtig was.

Het klonk mij vrumd in de oren!

253. Blind vertrouwen

Ik denk aan sport. Ik denk aan voetballen. Vroouger op een stuk graslaand of een stuk veld. Der wör voetbaald. Der wör streden. As 't zo wïed was, de mouwen omhoog. Zunder poespas.

Der kwam aal meer sport. Ok aal meer poespas. Aandere belangen. Betaold voetbal. Geld gung een rol speulen.

Wij hebben net de Olympische Speulen had. Grote prestaoties. Grote belangen. De speulen van de miljoenen, van pracht en praol en van "handel" in sporters.

Ik zul zeggen, om de veer jaor Olympische Speulen. In Griekenlaand. Daor,waor 't begon. Meer sport, minder politiek, goedkoper.

Dichtbij de oetgangspunten

Wij hebben noou de Paralympics. Ik lees der over. Ik zeei beelden van blinde mènesken, die aofdaolen op ski's met een gang van over de 100 km. per uur. Achter 't geschreeuw van een gangmaaker aan. Alleen maor dat geluud volgen. In blind vertrouwen. Ik wör der kold van. Hier preuif ik nog wat, van de echte Olympische gedachte!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, net zo belangriek vind ik, wat er bij oons in de buurt gebeurt op dit gebied. Regelmaotig lees ik in oonze streekblaoden de prestaoties van de leden van Flotar, "de club van Eddy Lagro". Hooou der persoonlijke records sneuveln. Hooou trots ze bennen op heur medallie. Ik zeuik dan altied nog even naor de naam van Wendy Lagro, een aold leerling.

Mien dag is weer gooud, as Wendy gooud presteerd hef, maor veuraal, dat dit ok veur Wendy meugelijk is!

254. Veurlezen in 't Drèents

't Is weer Meertmaond - Streeктаolmaond. Deur oonze heuile provincie hèn gebeurt der van alles op streeктаolgebied. Wij hebben weer met een groepie mènskén veurlezen in 't Drèents. Op schooulen in de aole gemeente Nörg. Aan kinder van veer tot twaalf jaor. Sommigen praoten nog Drèents, bij heur olders bennen der wat meer Drèentspraoters en bij d'opa's en oma's de meesten. Nao 't veurlezen biekt, dat ze 't verhaal wel allemaol hebben begrepen!

Aj de verschillende schooulen weer binnen kommen, scheeiten herinneringen je deur de kop.

Bij de schooul in de Lindelaon in Een daocht ik terug aan mien leerperiode. In de klas bij meester Hendrik Kemkers. Een goeie leermeester. Dreei klassen bij mekaor in een lokaol. Veer, vief en zèes. Ik meen van over de viefstig leerlingen. Soms was Hendrik even vort. Naor d' aandere schooul in Een. Die waren heur tied veuroet. Straks gaon 'd Einer kinder in een gebouw naor schooul. Nog niet heuilemaol saomen, maor dat komp vanzölf! De mooiste herinneringen he'k aan de vrijdagmiddaogen. Volgens mij hadden de wichter handwaarken. Hendrik en ik gungen dan bij mooi weer zo noou en dan met de jonges voetballen bij schooul. Och man, nat van 't zweeit weer op hoes aan.

De schooul in Nörg. 'k ben der leerling wèest, 'k heb der mien leerschooul had en 'k ben der meester wèest. De jongste groepen hadden een juffrouw, d'aoldste groepen een meester. Da's noou aans. Achter meester steet op de Hekakker: z.z.z. Zeer, zeer zeldzaam! 'k Was bliede, da'k meester Henk nog even tegen kwam. Ik heurde fluustern, dat e soms ok aal een beetie kraait.

De lêeste schooul, waar wij veurlazen, was in Westervèelde. De neie naost d'aole schooul. Daor gung ik d'eeine deur oet, d'aandere weer in. 'k Har 't waark bij hoes. In 't lekaol van meester Halbe hung een mooi schilderij. Een schilderij van Geert Auwemao. Van't aole schooultie, dat in 't Schoouldennebos staon hef tussen Zuud - en Westervèelde in. Tot 1906. 'k Heb vaak daocht: "Was de neie schooul daor maor weer bouwwd!" Meester Boersmao hef daor les geven. Hij woonde in Nörg en leup naor schooul. Zo over Boersmao's Pad de èes over.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, wat mij wel opvallen is, is dat de kinder niet zo veul weeten van heur eigen geschiedenis. Jao, Boersmao's Pad kennen ze wel, maor 't verhaol der achter neeit. Op de Kerkbrink steeit wel een pomp. Maor hef daor dan ok een schooul staon? Waor komp de naom Hekakker vandaon? Ze weeten 't neeit.

En ik begreep der heuilemaol niks van, dat zölfs de kinder oet Zuudvèelde niks aof wussen van de moord in heur eigen dörp. Lang, heuil lang leden.

255. Even strunen

't Is zundagmiddag. Der is gien volk. Roelie is aan 't hemmeln en aan 't koken en bakken. Veurbereidings treffen veur een verjaordag. 'k Heb gien rustig stee in hoes. Ik gao even strunen.

Ik loop de Langelaon op. Een zaandweg met een schelpenpadtie der naost richting de heide. Bij 't hek met POEPENPAD der op blief ik even staon. Hier trokken vroouger Duutse hannekemaaiers langs. Dat waren seizoenarbeiders, die gras gungen maaien in Freeislaand. Lopend hèn, lopend terug. Zij hadden belang bij de körtste weg. Waor 't pad een omweg meuik, trokken zij rechtdeur, dwars deur 't veld. Vanaof 't hek zagen ze 't kerktoerenie van Vreeis, heur richtpunt.

Ik volg dit POEPENPAD tot de dreeisprong. Hier gaon 't deeipie zuud van Peeisten de Brooukenloop saomen wieder as 't Oostervoortsedeeipie. Ik kom gien mèensk integen. Maor ok gien dieren en vogels. Met een boog teruglopend naor de bossen van de Langelaon zeei 'k gelukkig nog een goldvinkmannegie. Wat een mooie kleuren! Strunend deur de bos kom 'k aan de raand van de èes. 'k Zeei 't Bolveentie liggen. Je kunnen der over een weggie niet meer kommen. Het veentie lig der nog net as altied. Een paor eenden vleeigen met veul lewaai vort. Een roofvogel is op jacht.

Aan de raand van 't veentie kiek ik over de èes naor Peeist. De heuile èes is noou een grote akker. Ik volg zo ongeveer het weggie, dat veur de kaovelruil van 't dörpie slingernd over de èes naor 't Bolveentie leuip. Deur aal die akkeries. Hier laag oonze Grunningerakker. Vanoet Peeist achter op de èes. Richting Grunning. Bij 't veentie oonze Veenakker. Even wieder de Holtakker. 't Was vroouger een bossie wèest. Zo kom ik langs oons Haonkaampie, Kloetenakkerie en Roetakkerie achter de zörg - boerderij oet. Akkeries, zo groot as een tuun. Akkeries, midden in de èes. Alleen lopend deur de voor koj der kommen. 't Is allemaol verdwenen. De tied braacht dit met zich met.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, veraanderingen bennen der altied wèest. Der was ok een tied, dat zölfs die akkeries der niet waren. Veraanderingen zullen der ok altied blieven.

A'k thoes ben, denk ik:

“Hooou zal 't hier over 50 jaor wezen!?”

256. De moord in Zuudvèelde

Ik kreeg een tillefoontie oet Zuudvèelde. Ik schreef over de moord in dat dörp. Dat mus weden: De moord in Westervèelde. Toch is dat niet zo. Ik heb belster beloofd, de moord te beschrijven. Lang, heuil lang leden.

Aj Zuudvèelde oetleuipen tot 't tolhoesie en dan linksaof sleuigen, kwaj in 't Zuudveldiger veld. Daor stun argens in een bossie een aole, scheeifzakte plaggenhut, die al jaoren niet meer bewoond wör. As 't zo oetkwam, wör 't huttie nog gebruikt as schoelhut bij slecht weer.

Op een dag was een Zuudveldiger boertie in de buurt van 't huttie aan 't bessemries snieden. Hij was meui en gung even zitten. Hij daacht, dat hij alleen was. Opeeins zag hij bij 't huttie wat lopen. Het was een aold, krom vrouuwgie, het haor lös om de kop en een zwaarte kat op heur aarm. Even wiederop stun een sik aan een touw, een stuk of wat hoounder scharrelnden vrij rond.

“Daor wi 'k meer van weeten”, daacht het boertie, leuit zien bessemries in de steek en gung der op aof. Hij begroette 't aole vrouuwgie. Zie bleef staon, keek hum met grote ogen aan, dee niks en zee niks. Zij glimlaachde maor en aaide heur zwaarte kat. Het boertie wus zich met de situaotie gien raod, leuip weer terug, pakte zien bessemries bij mekaor en gung vort. Hij mompelde nog wat over een wiefie. Hij keek niet weer achterom. Aans had e misschien zeein, dat traonen over heur wangen biggelnden.

In 't dörp gung zien verhaol as een lopend vuurtie rond. Ok aan taofel wör der over praot. Toen ok al hadden kleine potties grote oren. De kinder vonden 't spannend en wörden neisgierig. Ze trokken 't veld in. Bij 't huttie zagen ze 't vrouuwgie staon. Eerst treuzelnden ze wat, maor met wat grote jonges veurop leuipen ze op heur aof. Vlak veur heur bleven ze staon. Toen kwamen de vraogen: “Hooou heeit jij? Waor kom jij vandaon? Wat doeje jij hier? En het vrouuwgie? Zie keek heur met grote ogen aan, dee en zee niks, glimlaachde alleen maor en aaide heur zwaarte kat. En ok de kinder vertrokken. Bliede, dat ze vort waren, keken ok die niet achterom en zagen dus neeit, dat traonen sporen trokken over heur groezelige wangen.

Thoes wörden dikke verhaolen verteld, de olders waren kwaod en verboden de kinder om der weer hèn te gaon. Goenend van de kinder dreumden der 's naachts van.

Nao een poosie kwamen de Zuudveldiger boeren bij mekaor. Het wiefie hoesde der nog. Wat dee ze daor in heur veld? De kinder konden der niet van slaopen. Dit mus aoflopen wezen. Zie mus vermoord worden. Een van heur mus dat dooun. Ze heuifden niet te weeiten, wie 't dee en 't mus binnen driei week gebeurd wezen.

Daornao wör 't stil in 't dörpie. De eerste week gebeurde der niks. Op een aovend in de tweedei week zaten driei jongkerels bij mekaor. Ze dronken een stevige borrel, ze kregen 't over 't aole wiefie en meuiken heur plan. Saomen gungen ze 't veld in. Bij 't huttie gungen ze oet mekaor. Een van heur zul de moord plegen. Het was duuster. Het wör stil. Alle driei lagen te wachten op een doodsschreeuw. Het kwam neeit. Op weg naor hoes leuipen ze stil naost mekaor, alle driei met dezölfde gedachten: "Wie zul 't daon hebben?"

Wieder die week en ok de daarde week gien verontruste berichten oet 't Zuudveldiger veld en 't aole vroomgie leuip der nog.

De boeren kwamen weer bij mekaor. De kerels preuiten weer kerelstaol, maor 't besluit van die aovend was: "Zie was vanzölf kommen. Zie zul ok vanzölf wel weer verdwienen. En zie dee ja ok niks verkeerd!"

De volgende mörgen von een streuper 't aole wiefie. Zie was vermoord!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, 't is dus wel in Zuudvèelde gebeurd, 't is mij verteld en 't is lang, lang leden gebeurd!

257. Tuten

De gemengde bedriefies in oonze dörpies waren net kinderboerderijgies. Der waren een stuk of wat koougies. Die kregen kaalfies. Een of twee peerde met voorties. Een mot met biggies. Een sik met jonge sikkies in een hokkie. Een paor schaopen met lammegies in een kaampie bij hoes. Een törtelldoefie in 't veurhhoes in een kooigie boven de deur. Katten in 't achterhoes, die zo maor met jonge poesies teveurschien kwamen. Honden, boeten aan een ket bij een hok, maor meesttied löslopend. Van die struneries. Boerensiepies, waor 't ras niet aan aof te lezen was. Ze leuipen overaal, maor 't heuile dörp wus, waor ze heurden. Die redden zich overaal met. Ok met 't zörge veur naogelacht. En tuten. Heul vrooger in hoes, laoter in een tutenhok bij hoes. Scharreltuten, die scharreleier legden veur eigen gebruik.

Dit beeld van oonze dörpies is der niet meer. De boerenbedriefies verdwenen oet 't dörp. Der kwamen neie bewoners. De Nei - Drenten. Soms bleven d'ollegies op 't aole stee. Op heur stee, waor alles zo vertrouwd, zo eigen is.

Op zu'n steegie wonen Hinnerk en Geertje ok. In een van de boetendörpen in de aole gemeente Nörg. Veul is al verdwenen. Hinnerk en Geertje bennen der nog. 't Geeit langzaomerhaand wat minder. Toch lukt 't nog mooi, zo met zien beidend. Een èndtie fietsen. Wat kuiern. Een paor spit in 't greuintetuuntie. Wat hemmeln in en om hoes.

En de tuten. Jao, die bennen der nog. Hej toch nog wat om veur te zörge. Om der even hèn te lopen. Krij nog wat aanloop veur de eier, diej te veul hebben.

Veur tuten bennen der nog. Elke dag veur eier. Hinnerk is wies met zien tuten. 't Is hum noou toch te veul worden. Hij kan 't wark niet meer dooun. Dat meuit hum. Geertje nemp zien taok over. Maor Geertje hef niet zo veul met tuten. Wel met eier. As Geertje vindt, dat ze 's aovends in 't hok moeten, of as ze bij de burenen in de tuun scharreln, zit ze der met de bladharke achterheer.

Op een dag ontdekt ze wat neeis. Der liggen wel veur eier in de legnusten, maor een is een windei. Der zit gien dop om. De volgende dag weer. Da's ja niks. Zij zeg tegen heur Hinnerk: 'k Zal even oetzeuken, welkend 't döt. Dan moet Jan, de buurman, die maor slachten."

Zo gezegd, zo gedaon. Een tuut in de pot, nog drie in 't hok.

Aanderdaogs. Weer een windei. “Potverdorie”, rop Geertje, “he’k toch de verkeerde pakt!”

Je snappen ’t natuurlijk al. Ze hebben al een tuut op, twee in de diepvries en nog een in ’t hok!

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, aj, zoas Hinnerk en Geertje, zo aold muggen worden op joen eigen stee, is dat een groot veurrecht. Buren en kinder holden een oogje in ’t zeil, helpen een haandtie, waar dat neudig is, maor veur de rest je zölf nog kunnen redden, wat is dat toch mooi! Ik zol zeggen, Hinnerk en Geertje, met de woorden van een, die wied over de 100 jaor worden is: “Gewoon deurgaon met aodemhaolen!”

258. De macht van de gewoonte

1956: Harry en Roel, twee jonkies van 10 jaor, zitten op de o.l.s. in Nörg. De openbaore legere schooul. Stun op dezölfde plaots dan de Hekakker noou. Roel mus lopend naor schooul, Harry op zien fietsie. Dit har te maoken met de aofstand en de grootte van 't fietshok. De schooul bepaolde dat. De olders van beide jonkies hadden een gemengd boerenbedriefie. 't Was gien vetpot, maor ze kwamen niks te kört.

2014: Harry en Roel zitten bij Harry thoes aan taofel. Ze hebben 't over vroouger. 't Wark wör daon met peerde. Die gungen ok wel is op de kletter. Harry zeg: "Ja man, dat was altied spannend. Maor wat ik raor von? Ze gungen altied op hoes an. Op de staal an. Zij wussen 't pad. Och, veul verkeer was der ok neeit. En ze wussen ja ok niet aans. Ze mussen alle daogen ja op hoes an. Dat waren ze zo gewoon!" Roel vaalt dan in: "Die peerde, die wussen niet beter. Maor waor ik mij aan aarger? Aan aal die auto's, die daogelijks van Nörg naor Peeist rieden. Op 't ogenblik bennen ze met dizze wèeg aan de gang. Ze kommen eerst een maol of wat een groot, geel bord tegen, dan verbodsborden en dan hekken op de wèeg. En toch maor deurrieden. Over 't fietspad. Volgens mij hebben ze allemaol aoderverkalking, kunnen ze niet lezen, of ze denken maor alleen aan heur zölf!"

"Ja jong," geeit Harry wieder, "drok, drok, drok, te laot van hoes, de kop der niet bij, ik moet daor langs. Maor mien pap har dat eerder ok al. Pap was al op leeftied, toen e zien riebewies nog haold hef. Regelmaotig ree e met mam naor Eel.

Naor familie. Op 'n maol, 't was al donker, hadden ze veurbij Dundern de aofslag naor Eel bij de Bokkestreek verlèegd. Pap nam de aole aofslag nog. Boem! Zo op de kop in de sloot. 't Leuip gelukkig gooud aof. De macht van de gewoonte, jong!"

"'k Heurde van de week ok zu'n verhaoltie," zeg Roel. "Een vroouwgie oet Nörg, al niet zo jong meer, geeit regelmaotig naor familie in Rol. Bij Assen de snelweg op, bij Rol der weer aof. Noou bennen ze bij Assen de boel aan 't veraandern. Ze moet naor links, langs dikke vrachtauto's, moet stoppen, mag weer deurrieden en dan naor rechts. Ze rak de kluts kwiet en komp bij een bezinepompstation oet. Ze is bang, dat ze der straks bij Rol niet aof kan en beslöt, om terug te gaon en dan deur Assen over de aole Rolderweg. Ze keert op de snelweg. Dan gebeurt

der van alles: knippen met lichten, toetern, kwaoje gezichten en de middenvinger omhoog. Ze komp oeteindelijk in Rol aan, heuilemaol van streek.”

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, as we noou is allemaol wat rustiger aandeden en wat meer begrip veur mekaor hadden., wör alles een stuk beter. En ’t kost niks!

259. Sprookjes

Ik was meester. Op een openbaore schooul. Een maol in de week kwam der een meneer de oldste kinder les geven in godsdienstige vörming. Naomens de Protestantse kerk. Dat har om mij ok een pastoor, of een veur Humanistische vörming muggen wezen. Mien veurkeur was, dat de kinder in een groep bij mekaor bleven. Gien apaarte hokkies. Saomen leren luustern naor mekaor en zo de meening van een aander leren respecteren. Ik bleef in 't lekaol. Ik heurde ja bij de groep.

De meneer - hij was meneer, ik meester - vertöl het biebelverhaol van een vrouw, die op hoge leeftied nog een kind kreg. Ik zeei, dat Kees wat begunt te gniffeln. Hij kek wat om zich hèn. Dan geeit zien vingerie omhoog. "Meneer, dat kan toch heuilemaol neeit," zeg e.

Ik wör neisgierig, hoou 't aoflopen zul. De meneer begon. Hij vreug 't jonkie, of zien olders hum ok sprookjes leerd hadden. Kees knikte. En of hij der wel een kende. 't Kereltie neuimde Rood Kapje. Hij vond dit een mooi sprookje, maor wus ok wel, dat alles niet echt gebeurd kun wezen. Toch zat der een bosschup in. Wees veurzichtig! Gao niet alleen de bos in!

De meneer pakte een dik boouk. Hij vreug 't mannegie, of e wel wus, wat veur boouk dit was. Dat wus e wel. De biebel. Hij vertöl wieder. Dat der dreei soorten mènskén bennen. Een groep geleuft, dat alles, wat in de biebel steet, waor is. Een tweede groep vindt, dat de biebel een soort sprookjesboouk is. Je kunnen der mooie verhaolen in lezen en ok in dizze verhaolen zit een bosschup. En een daarde groep moet der niks van hebben. Die mènskén geleuen in een aandere god, of in de kracht van de mènskén zölf, of van de natuur.

Dan vrag meneer aan 't jonkie, of e 't begrepen hef. Kees knikt met een eernsachtig gezichie.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, 'k heb genoten van een spektaokel op tillevisie. In de stad. In Grunning dus, want wij gaon naor stad, of naor Assen. 't Was mooi. 't Was indrukwekkend. 't Was nat. Maor wat een volk. Wat een reclaome veur stad. Wat waren der mooie beelden bij.

Dit verhaol. Dit Paosverhaol. Een groot wit kruus draogen vanoet een voetbalstadion, langs de Oosterpoort en een parkeergerage naor de

Vismaark. Geweldig. Een verhaol over een goeie man. Jezus. Maor der was ok een Judas bij. En 't volk!? Ze stunden der bij en keken der naor. Ze leuiten 't gebeuren.

Ik wil besluten met een oetspraak van de godsdienstmeneer: "Waj ok geleuven, hoou gooud je geleuf ok is, wij mèensken maoken der niks van!"

En zo is 't!

260. Wreuiten in de grond

Ieder mèensk, elk dier, elke boom en elk veurwarp hef zien verhaol. Die verhaolen kuj 'lezen'. Daordeur weeten wij, hoou 't vroouger wèest is.

Wij willen straoten. Verharding aanleggen. Een pad langs 't achterhoes en een terrassie naost 't veurhoes. Dan moej wreuiten in de grond. Dat kuj met een schup dooun. Ok met mechines. Waj met euliedruk kunnen dooun, moej ja neeit met bloouddruk dooun. Dus een trekker, kieper en een kraontie der bij.

Dat alle begun moeilijk is, hebben wij ervaoren. Wij wussen, waar oonze neie riolering lag. Die hadden wij zichtbaor maakt. 't Eerste, wat stuk gung, was dizze buis.

Wat wij wieder dizze dag tegenkwamen, dee mien gedachten teruggaon naor vroouger. Zu'n 70 jaor leden. Nog gien waoterleiding, nog gien riolering, nog gien grieze en greuine aofvalbakken.

Het verteerbaore aofval kwam op de askenbult. Het aofval van de keuken, van de kachel en van 't hoesie. Dat wör een goeie bemesting veur 't hoffie.

Het aandere aofval wör achter 't schuurtie in de sloot gooid. Wat ben 'k bij 't opschonen van die sloot wat diggels, blikkies en bussies en zo tegenkommen. Of der wör een gat graoven en daor kwam 't spul in. Het spreekwoord zeg ja: Zaand der over. Maor altied kwaj 't laoter weer tegen. Ik ken een, die hef driei maol een aole wupkar begraven.

Het waoter veur 't gebruik in 't veurhoes kwam bij oons oet de regenbak. In die bak wör 't waoter vanaof een dak opvangen en wat schoond deur 't deur wat grind te laoten stromen. Veur schooultied mus ik een paor emmers putten veur 't gebruik in de keuken. Die emmers daor zat zu'n toet aan. Die regenbak muj ok wat met oetkieken, want aj op een kaole regenbak gungen zitten, kreej een blikgat. Het aofvalwaoter oet 't veurhoes verdween deur de moddergeut in de sloot.

In 't achterhoes hadden wij een pomp. Die was aansloten op een put. Daor zag je niks van. In een goeie waoterput mus een kikker zwemmen. Dan was 't waoter gooud. Man, as wij as kinder op 't brinkie achter oons hoes aan 't voetballen waren en 't was rust, dan gauw even met mekaor naor de pomp veur op de deel. De litermaat der bij en maor klokkern. Wat lekker!

De koouen op staal kregen heur waoter in de waotergeut der veur

langs. As kwaojong muj vaak pompen. 's Mörgens en 's aovends. Het overbleven waoter wör in een puttie veegd en kwam deur een overloop in de grote ierkelder. Vanoet de gröp kwam de ier van de kooouen ok in dizze kelder. 't Was weer een goeie bemesting veur 't laand.

Veul van dizze kelders zitten nog in de grond. Vaok weeten tegenwoordige bewoners neeit, waar ze zitten. In Peeist zakte een dikke kraon aoflopen week in zu'n put. Haost op een dak. Gelukkig gien ongelukken.

Maor...., wa'k je noou toch nog zeggen wil, wij staon der niet bij stil, as wij aan een knop draaien en waarm of kaold waoter kriegen, as wij naor de does of w.c gaon en alles verdwient en zo maor stroom en gas in hoes kunnen gebruiken. Maor weeten wij ok nog, waar 't vandaon komp, hoou 't bij oons komp en waar oons aofval blef!?

Eein ding is zeker. Ik heb veul leerd. 'k Ben een heuil stuk geschiedenis tegenkommen in de grond. Maor da's noou nog zo. Oonze baarms liggen der vol met!

261. Oorlog en vrede

De Tweede Wereldoorlog: 1940 - 1945. Noou al weer 69 jaor leden. Ik ben van 1946. 'k Heb alles van heuren zeggen. Mij interesseerde veuraal, wat 't beteeikend hef veur zu'n dörpie as Peeist.

De Duutsers kwamen. Ok in Peeist. De Peeister hadden der niet om vraogd. 't Was een aantasting van heur vrijheid.

Laot kwamen ze aan de deur. Veul boerties sleuipen al. Der wör bevolen. Ok deur een oet eigen dörp. Een mooi"pakkie" aan. Geweer op scholder. De volgende morgen op tied klaor staon. Ze mussen naor Hoogezand. Met peerd en waogen. Munitie haolen. Tegen de aovend kwamen ze terug. Mien pap neeit. Onzekerheid. Angst. Hij kwam de vogende aovend thoes. Har deur moeten rieden. As straf. Hij har eerst weigerd.

In Peeist mus een vleeigveld kommen. Vonden de Duutsers. Der kwam ok volk. Duutsers. Die mussen inkwartierd worden. Bij oons kwamen driei in hoës. Ze kwamen as röt moffen. Wat mussen zij hier? Het wörden mènskén. Een har in Duutslaand net zu'n jonkie as mien breur.

Het lèeste jaor van d'oorlog. De bevrijding leuit op zich wachten. In Limburg wör stevig vochten. De mènskén mussen heur hoezen oet. Goenend oet Venlo kwamen

In de aole gemeente Nörg. Mia kwam bij oons. Een wichie van 18 jaor. Een flink wichie. Ze hōlp mien mam altied met 't wark.

Wim was volgens mij bij bakker Eikemao in Nörg. Wim was een jonge vent. Ok oet Venlo. Hij much Mia graog. Ze hadden verkering.

Op een dag vreug Mia nao 't wark, of ze met Wim much wandeln. Dat gebeurde. Ze leuipen de Langelaon over. Ze wolden om de ès hèn.

Weer thoes, was Mia aans dan aans. Mien mam vreug, wat of der was. "Niks", zee Mia. Mam zee, dat ze heur wel kon vertrouwen.

Mia vertöl. Dat ze achter de ès praot hadden met goenend. Fraansen. Die waren 's naachts land. Ze hadden zich ingraoven in een bossie. Noou nog 't Fransosenbossie.

De volgende dag wollen ze 't vleeigveld bescheeiten. Over Peeist hèn.

Dat gebeurde. Bij oons thoes zaten ze in de eerappelkelder. De driei Duutsers neeit. "Ze begonnen opeeins drok te dooun en hard te lopen", zee mam." Wij hebben ze niet weer zeein!"

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, het wör vrede. 't Is hier nog vrede. Overaal neeit. Der wordt vchten in de wereld. Der bennen ruzies bij oons. In gezinnen en femilies. Bij vereeinelingen, in buurten. In kroegen en op straot. Op schooulen en in kerken. Allemaol kleine oorloggies.

Zul 't ooit aans worden? 'k Ben bang van neeit!

262. Stempeln

In Peeist moeten ze stempeln. Van dinsdag 22 t/m. vrijdag 25 juli aankommend. Dan wordt de Drèentse Fiets4daogse holden. De organisaoitie hef Peeist vraogd, of ze stempelpost kunnen wezen veur fietsers, die in Assen of in Nörg opstappen.

Ze bennen vraogd dus. In Nörg begonnen ze al een beetje kwaad te worden. De Peeisters bennen nog te veul Drenten om heurzölf aan te melden. De bescheidenheid is nog groot. Heur trots ok. Daorum hebben ze toouzèegd.

Dunderdagaovend 8 mei körtstleden, tegen 8 uur. Der wordt toeterd achter oons hoes. Een buurvrouw oet 't vooutenèende komp oons ophaolen. De lêeste plek wordt bezet deur nog een aander buurvrouwgie. De auto vol. Zo heurt 't. Mekaor aanhaolen en dan saomen op pad naor "De Mug".

't Gebouwgie heeit "De Mug", omdat de Peeisters Peeistermuggen bennen, zoas de Zeijer Zeijergelen. Peeistermuggen. Ik ben der wies op, da'k der een ben. Een mug is een dapper beeisie. Je kunnen houwen waj willen, hij komp terug. Hij lat zich niet vortjaogen. Klein maor dapper. En dat bennen Peeisters ok.

Wij bennen mooi op tied, kunnen nog plek kiezen. Wij gaon met de rug tegen de wand aan zitten. Kuj mooi zeein, wie der allemaal binnenkommen. Nao een stief Drèents kerteertie kan de veurzitster met wat stemverheffing de bijeeinkomst begunnen. Der bennen meeiinst vrouwlu. Die paor kerels heuiven dan ok niet veul te zeggen. Een is al bombardeerd tot stempelaor zunder zölf toouzèegd te hebben. Hij vindt 't wel gooud. Zo geeit dat in Peeist.

Ze moeten een paor zaaken gooud veur mekaor hebben en da's 't stallen van de fietsen, 't hoesie en de kovvie. 't Moet kleinschaolig, gezellig en gemoedelijk wezen. Sfeervol. Gien speктаokel. Der moet vanzölfsprekend ok wat bij de kovvie. Koouken en taorten moeten bakt worden. En veur de verkoop in puuties knieperies, rollegies of in veren volden knieperies. Het begon te kaokeln in 't tutehok. Elk mus zien ei kwiet. Rollegies waren al gauw van de baon. Te breekbaor. En die hadden ze ja ok nog nooit had. 't Wör mij dudelijk, daj ok knieperies kunnen bakken van beslag van een rollegie. Ik daacht: "Dan is 't ja een plat rollegie! En hoou zit dat dan met de smaok? Ze zeuiken 't ok maor oet!"

Nao een paor kop kovvie met wat der bij gung elkeneen toch met een gooud geveul weer naor hoes. En zo heurt ok!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, bij de rondvraag was der toch nog een, die wat har. Meeinstaal is der niks, want een Drent vergaodert ja nao de vergaodering. De vraag was: "Der bennen niks te veul aanwezig hier vanaovend. Komp dat wel gooud!?"

Ik denk van wel. Een klein groepie om de lienen oet te zetten en as 't aan 't waark too is, dan bennen die Peeister der wel!

263. Op reis

Aoflopen zaoterdag gungen wij met de historische vereeniging Norch op reis. Met een bus naor Franeker.

Allerlei beelden en verhaolen schoten mij deur de kop. Ik zag foto's van mien pap en mam oet heur jonge jaoren in Peeist. Met mekaor gungen ze met een bus vol op reis. Een dag. Langer konden ze niet vort. Der was altied wark aan de winkel. Ik zeei een foto van aal die Peeister op een trap bij een vleeigtuug op Schiphol. De deur is al lös. 't Is net, of ze zo naor Amerikao vertrekken. Ik zeei ze in Volendam, verkleeid as Volendammer vissers en vissersvrouwen.

Op zu'n reisdag wör der 's mörgens wat vroeuger mölken. Bij 't eten wörden der puten vol stoet opsmeerd. Met wat snoeperij, een dreuge worst en wat koouk wör dat in een tas metnomen.

Bij de eerste stop bij een mooi eettentie namen ze bezit van de taofelies en stoouties op 't terras. 't Was ja mooi weer. Een ober kwam vraogen, wat of der wezen mus. Ze heuifden niet nao te denken. Kovvie. Allemaol. De ober vreug, of der ok wat bij mus. Dat vonden ze niet neudig. De ober keek wat zunig, maor gung zien bestelling haolen.

De kovvie kwam. Al gauw wörden de tassen opend en kwamen plakken koouk en stoet teveurschien. Dat heurde der ja bij. De baos van 't spul was 't daor niet met eens. Hij verzöcht ze, nao 't aofreken, direct te vertrekken. "Zo kan ik mijn tent wel sluiten!" zee e. Ik denk, dat die Peeisters die dag wel wat leerd hebben.

Ik denk ok terug aan mien eigen jeugd in Peeist. Pap en mam gungen niet met oons op vekaansie. Hoogoet een keer naor een oom en taante in de buurt. Een dag. Dat was al heuil wat. Waor dat al kun, müssen wij thoes helpen. Zo gung dat ok bij mien kameraodties. As wij niet helpen heuifden, konden wij speulen. In en om Peeist.

Een enkele keer gebeurde 't, dat mien pap en mam op een mooie zundagmiddag met mij naor de Oosterdunen gungen. Achter op de pakkiesdraoger, een kussenie onder 't gat, de voouties in de fietstassen. Dat was wat. Daor koj mooi speulen. Daor waren mien eerste 'bargen'. Ik leerde ok, daj, aj naor beneden gungen, je aal haarder konden lopen. De stappen en d'ogen wörden groter, totdaj op joen smoel lagen. Joen pap en mam laachden. Jij wolden wel reren. Zo har ik, heuil dicht bij hoes, ok wat leerd.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, wat een aander tied hebben wij noou. In een week vekaansie hebben kinder vleeigreizen maakt naor Turkije, Spanje, of nog wieder vort. En een keer vekaansie is al lang niet meer genug.

Toch he'k laoter nooit 't geveuil had, da'k wat mist heb. Ik denk tenminste met veul plezeer aan die tied terug!

264. Zölf baos

Wat is der nouu mooier, dan zölf baos wezen? En wat is der nouu minder, dan bij een aander onder de pantoffel zitten?

Kleine kinder strieden tegen heur olders. “Mien vriendinnegie mag der wel hèn. Waorum ik neeit? Ik mag nooit wat!”

Schooulkinder hebben meuite met 't gezag van heur meester of juffrouw. Je moeten joen mond holden! Je moeten netties schrijven! Je moeten sommen maoken, woraj gien zin in hebben! Op tillevisie kriej mooie veurbeelden. Bij 't voetballen. Ze weeten, wat veur viese overtreding ze meuiken en toch te keer gaon tegen de scheidsrechter.

Ik heurde lèest een zeggen: “Och, 't leven is een en aal teneeil. Aj je rol kennen, komp 't allemaol gooud!” En zo is 't. Je moeten joen rol kennen. Je moeten joen plaots weeten. Thoes, op schooul, bij 't voetballen, op straot, in joen buurt. Overaal.

Gelukkig leven wij in een laand, wor wij spelregels hebben. Der bennen mènskèn, die der gien meuite met hebben. Der bennen ok goenend, die altied de grèens opzeuken. Of der met 't grootste gemak overhèn gaon. Die willen zölf baos wezen. Soms met grote gevolgen. In't klein en in 't groot.

Dizze gedachten heulen mij bezig, toen 'k mus winkeln. Bosschuppen haolen. Een breefie in de haand. Een kat in een vrumd pakhoes. Hier was ok spraoke van een machtsverholding. Ik begreep, dat 't niet aans kun.

Twee vrouwgies mussen ok winkeln. Ze hadden 't allebeide drok, Maor toch tied veur een praotie. Ik lusterde met.

“Hé, ok even bosschuppen dooun?” Domme vraog, want aans leup ze toch neeit met een winkelkaar.

“Och ja, 'k har eigenlijk gien tied, maor 't mus toch maor even.”

“Hest al stemd? Veur of tegen Europa?”

“Nee man.” Ik keek even gooud, maor die aander was toch echt een vrouw.” ‘k Kan mien tied wel beter besteden! ‘k Ben niet gek! Aj stemmen, stemst alleen veur die baontiesjaogers in Brussel. En 't bennen daor beste baonen!” Ze meuk een gebaor met doem en wiesvinger. “Ze kunnen onze regering in Den Haag wel afschaffen. In Brussel wordt toch alles beslist. Wij heulen alleen maor betaolen. In Den Haag kunnen ze der niks aan dooun. 't Moet van Europa. Afschaffen, die hap!”

Dan zeg de aander: “k Heb wel stemd. Tegen Europa. Veur Wilders!”
't Wordt even stil. Dan heur ik 't slotakkoord: “Dat hast niet dooun moeten!”

De vroomwgies gaon wieder. Ik ok. Dreei hadden heur tied verdaon.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, 't geeit inderdaod altied om macht. Om wie de baos is. In gezinnen. Op straot. Op schooulen. Op 't wark. Tussen volken. 't Is altied al zo wèest. Op zeuik naor meer macht. Naor groter bezit. In 't klein en in 't groot. Tiedens 't nog groter worden, begunt de aofbrokkeling al weer. Dat was zo bij Karel de Grote. Bij Napoleon en bij Hitler. 't Zal ok altied wel zo blieven. Noou bij Europa!? Toch zullen wij mekaor altied weer neudig hebben!!

265. Tieden veraandern

Wij worden aal maor older. De tied, om terug te kieken, wordt langer. En terugkieken doej aal vaoker.

Tweei krasse ollegies treffen mekaor in 't dörp. Ze gaon op een baankie zitten. Ze bennen't der over eeins, dat der zoveul veraanderd is in Nörg. De tied liekt aals maor harder te gaon.

"Ik heuif niet meer naor 't waark," zeg d'eein "en 't liekt net, of 'k 't aal drokker krieg. 'k Kan ok alles niet meer bijbeeinen. En a'k dan naor mien kinder en kleinkinder kiek. Die vleeigen wat aof. Drok, drok, drok. Kleinkinder ok. Je kommen der neeit, of ze hebben van die neimoodse apperaoten op schoot, of in handen. Het piept en raotelt wat, ze aaien der wat overhèen. Uren zitten ze der met. Zitten ja, want bewegen dooun ze niet meer!"

D'aander knikt wat.

"'k Was vanmorgen nog bij een boer," zeg e. "In de schuur. Vol met mechines. Man, der stun een spuitmechien! 't Leek wel een vleeigtug. Ik daoht, dat die dingen nooit weer aofgungen, maor de boer zee, dat ze met een paor jaor weer een neie mussen hebben. As ik vroouger een nei wupkarregie kreeg, was 'k jaoren onder de pannen!"

't Is even stil. Dan zèeg d 'eerste weer:

"En 't is bij de middenstand net zo. 'k Mus even naor Jaap Spithost. Man, ik kwam binnen en daacht, da'k verkeerd was. Bij van Esch. Heuilemaol veraanderd. Een 'Bak - over' neuimen ze dat."

D'aander vaalt hum in de rede: "'t Is gien 'Bak - over'. 't Is een 'Bake - over'. Ja, 't moet allemaol in 't Engels tegenwoordig. Aans kuj niet meer metdooun. 'k Heb lèest al tegen de vrouw zèegd: "'k Moet maor is een cursus Engels volgen veur ollegies!" Ze laachde wat. Zij vond 't niet neudig!"

't Is even stil. Dan zèeg d'eerste weer: "Ja, as die olden dit allemaol nog is zagen! Maor kom, ik moet naor hoes."

Ze gungen elk heur weegs.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, thoes he'k daodelijk 't boouk van Willem Pol pakt: *Mag het iets meer zijn?* Over de Nörger neringdoounden in de aoflopen honderd jaor. Willem is oet de tied kommen, maor hef oons gelukkig dit mooie naoslagwark naolaoten. Ik

zeuk bij het Westeind de zaak van Van Esch op. Ik zeei veer foto's. De eerste foto is van omstreeks 1915. Zu'n honderd jaor leden. En ja, dan is der inderdaod veul veraanderd!

266. Tikken tegen 't raom

Ik vraag Tom, hoou aold e is. Tom is nog een kleuter. "Vief", zeg e. "Ik ben al vief jaor!" Het kerelie wet precies, hoou aold e is. Hij heuif niet nao te denken. En wil zo gauw meugelijk older worden. Der wordt opkeken tegen die boven joe staon. Die muggen meer. Die kunnen meer. Die weeten meer. Op schooul ken je de oldere leerlingen ok beter, dan die jonger bennen dan joe.

Op middelbaore leeftied is dit aans. "Hoou aold bi'j?" Dan wordt 't even stil."Ja, hoou old ben 'k ok? Even kieken. Van '46. Dan ben 'k noou 68. Ja, 68 al". As kind was in mien ogen een van 68 heuil aold. Noou ben 'k 't zölf. Maor ik veuil mij niet zo aold. A'k op tillevisie een zeei van 68, denk ik: "Ik zeei der toch nog wel jonger oet!" Of veuil ik dit alleen maor zo? Of wil ik dit alleen maor graog?

As een heuil aold is, dan geeit 't weer aans. Op de vraag: "Hoou aold bi'j?" kriej vortdaodelijk gien antwoord. Dan wordt der zèegd: "Raod is!" Aj verstandig bennen, moej wat leeg aanhouden. "Viefentachtig", zeg je dan. Met glinsternde oogies kriej te heuren: "Nee man, ik ben van 1918!" Dan moej eerst aan 't reken.

Zu'n gesprek har ik met een, die mij opbelde met mien verjaordag. Der kwam ok nog een vraag. "Der tikt bij mij aal daogen een vogelie tegen 't raom. Waorom döt e dat?" Noou, in 't raom zöt e zich zölf. Het glas speeigelt wat. In dizze tied zöt e een concurrent. En die moet vortjaogd worden! Dan klinkt der wat teleurstelling in heur stem deur. 'A'k alleen in hoes ben - heur man is oet de tied kommen - he'k vaak zo mien gedachten. Dan denk ik, dat Geert een vogelie worden is en der in wil! Mooi hè!"

Maor....., wa'k je nou toch nog zeggen wil, ze zee: "A'k alleen ben en 't is stil, met mien eigen gedachten."

Bennen wij wel is echt alleen? Is 't wel is stil om oons hèn? Kunnen wij nog wel is in eigen gedachten wezen?

Vaak hebben wij zu'n kletsiezer aan 't oor, wij luustern naor de radio en tillevisie steeit aan. Of wij bennen drok met allerlei computergedoo.

Weeten wij nog wat alleen wezen is!? Alleen, met stilte om joe hèn!? Of alleen 't rustige tikken van de klok!? In alle rust!? Alleen, met joen eigen gedachten!? En joen eigen fantasie!? Probeer 't is. Elke dag een kerteertie. Een Drèents kerteertie!

267. Voetballen! Oorlog of psychologie?

W.K voetbal in Brazilië. Wied van te veuren al oetgebreid in 't neis. Bladzieden vol in de kraanten. Praotprogramma's op tillevisie. Allemaol deskundigen. Ik weeit wel, die lui moeten ok wat verdeen. Maor laat ze maor gaon voetballen. Dan zeein we wel, hooou 't wordt.

Veuraof denk ik: " 'k Ben niet van plan, om aal daogen veur die kiekkaast te gaon zitten."

Maor toch, a'k thoeskom: "Even kieken."

En daor zit je dan weer."t Wordt weer laat.

Mien eerste ervaoring met landenvoetbal was in mien kwaojongesjaoren. Met mekaor bij een thoes veur de radio. 't Was altied spannend. Daor zörgden de verslaggevers wel veur. Wij konden toch niet zeein, hooou of 't was. En dan in de rust naor 't brinkie. Even voetballen. En ruzie over wie wie was. Veuraal de wedstrieden Nederland - België bennen mij bijbleven.

Laoter 't voetballen op tillevisie. Eerst zwaart - wit, daornao in kleur.

Wa'k nooit vergeet, is 't W.K in Duutslaand. Nederland won en won. Maor in de finaole neeit. De Duutsers waren de baos, Nederland har 't mooiste voetbal. Totaol – voetbal. Rinus Michels har 't bedaacht. De heuile wereld har 't zeein. Laoter zee een van de speulers: "Wij wussen heuilemaol neeit, wat totaolvoetbal was. Wij waren gewoon een stellegie goeie voetballers, die mekaor begrepen. Wij wussen, dat, aj winnen wollen, je meer doelpunten mussen maoken dan je tegenstander. En daor zörgden wij veur."

Daornao mus elkeneen totaolvoetbal speulen. Vaok hadden ze de speulers der niet veur, of ze begrepen mekaor neeit. Ok bij G.O.M.O.S. mussen wij zo voetballen. Ik was back. Ik dacht vaok: "Noou opkommen over de vleugel en dan de veurzet."

As 't mis gung, wör der rooupen: "Waor bi'j noou!?"

Mien taok was niet overnomen. Wij hadden 't niet begrepen.

De lêeste jaoren wör ik aal zatter van 't voetballen. Veuraal deur 't Nederlands elftal. Geld, geld, geld en niet presteren. Gien mooi voetbal. Tikkie breed, tikkie terug. Nederland kampioen voetballen op eigen helft. Ik zee tijdens zu'n wedstried vaok tegen mien vrouw: "Bel is op en zèeg, dat 't doel aan d'aander kaant steet!"

Tot vrijdagaovend. Vrijdag de dartiende. Spanje, de Europees en

wereldkampioen, met tikkie - takkie voetbal tegen Nederland. Twee wedstrieden in een. De eerste en de tweede helft. Ik ging der is recht veur zitten. Ik genoot. Ik genoot aal meer. Wat oudere speulers en jeugd. Goeie voetballers begrepen mekaar opeeins. Ze straolden plezeer oet in 't spellegie, hadden vertrouwen in eigen kunnen. Ze wonnen met 5 -1 van een stellegie aole zakken. Die waren vergeten te verjongen. Die hadden gien vertrouwen meer in eigen kunnen. Die hadden gien plezeer meer. Die waren meui! Ik zal niet gauw de beelden vergeten van die koppen. Van speulers, de mèensken langs de lien en 't publiek. Oetgezakte gezichten!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil. Ik heb veuraal genoten van Arjan Robben, dat ventie oet Bedum. Een noorderling. Eerst von ik hum een arrogant dribbelkontie. Altied verontwaordigd zien haandties omhoog. Altied vallen. Altied duuster kieken. Noou straolend, positief en 't veurtouw pakkend in de stried. Zul hier een psycholoog aan 't wark wèest hebben? En heeit die misschien Van Gaal!?

Mien vraag blef: Kunnen ze dizze lien deurtrekken!?

268. De vlag oet

Ik rie zo maor wat rond. Hier en daor wappern vlaggen. Aan de toppen bungeln tassen. Lege tassen. Der bennen goenend slaogd. De klus is klaord.

Ik lees *De Norger Courant*. De eerste bladziede. Ik zeei een foto. De aole hoofdmeesterswoning (noou Teun en Alie). Een koppelie jonge wichter en "kerels" der veur, naost een bord: "100 % geslaagd." Da's niet niks. Ze bennen heuil trots. En terecht. 't Was al weer 't daarde jaor achtermekeor. Jongens en wichter van het Dr. Nassau College, maor ok de docenten vanzölfsprekend, in Nörg, van harte feliciteerd. Jullie hebben 't verdeeind.

Ik ben der ok een beetie wies op. 't Is oonze schooul. En ok een beetie mien schooul. 'k Heb der veer jaor hèn gaon.

De schooul is begonnen met tweei leerkrachten: Hoekstra en Knol. Degelijke kerels. Degelijk onderwies. Breeid bevoegd. Saomen gaven ze alle lessen.

Der wör een neie schooul bouwd. Naost de openbaore legere schooul van Nörg, waor ik toen leerling was. De schooul kreeg een goeie naam, aal meer leerlingen en meer leerkrachten.

In mien u.l.o. - tied, laoter m.a.v.o., waren dat Hoekstra, nog even Knol, Stroetinga, Verschoor, juffrouw Abbring, Koopmans en Stellingwerf. Koopmans begon geliek met mij op dizze schooul, volgens mij in 1958. De meesten kwamen lopend of op de fiets. Koopmans kwam as jong kerelie op een scooter. Hij woonde toen nog niet in Nörg. Op een bepaolde dag in de maond mussen ze heur verdeeinde geld zölf ophaolen. Lopend. Van 't aole gemeentehoes. Ze kwamen as kinder zo bliede terug.

In mien tied kwamen de leerlingen oet de aole gemeente Nörg, maor ok oet de regio. De schooul heuil een goeie naam. Meer leerlingen, meer leerkrachten, verbouw en veur een deel neibouw. Toch heuil dizze ontwikkeling op. Oonze maatschappij veraanderde. In meer plaotsen kwamen schooulen. Der kwamen schooulengemeenschappen met een breeid aanbod. Het leerlingenaantal leup terug. Sluting dreigde. Het was de tied van Teun Pieters. Der wör saomenwarking zöcht met het Dr. Nassau College in Assen. De tegenstanders reuipen: "Dit is 't èende", de veurstanders zagen meugelijkheden. De lêesten hebben geliek

kregen. Wij hebben noou een Dr. Nassau College in Nörg. Veur v.m.b.o. - h.a.v.o.- en v.w.o. - leerlingen. De beide lèesten met een aofdeeiling technosium. De leerlingen en leerkrachten kommen overaal vandaon. En de schooul hef nog een goeie naom. Holden zo!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil. Het voortgezet onderwijs hef saomenwarking zöcht en vonden. 't Hef positief oetwarkt.

Noou is in d'aole gemeente Nörg het basisonderwies aan de beurt. In Een een schooul (ze kommen al in een gebouw), in Veenhoezen een schooul en in Nörg een schooul met een vestiging in Westervèelde. In 't belang van de kinder! Maor, waor bemeui ik mij ok met!

269. T.T.- herinneringen

Mien herinneringen aan de T.T. in Assen gaon terug tot mien legere schooultied. Fabrieksteams verbleven bij garagebedrieven in de omtrek. Bij garage Karsten (hotel Karsten) vonden Moto Guzzi en laoter Suzuki onderdak. Daodelijk nao schooultied der hèn. Wij zagen de moters en de mannegies, die der aan 't prutsen waren. Wij konden ze niet verstaon. Soms kregen wij wat. Een pettie of zo. Een maol hadden ze verdreeit. Een van heur rieders was op de baon omkommen. As ik 't nog gooud heb, was dat Bill Lohman.

Ik was vaak aofgunstig op Rikus Hartlief, mien kammeraodtie. Hij gung toen al naor de T.T. Een oom en taante van hum woonden aan de baon. Hij vertöl der dan enthousiast over.

Meeinstied waren wij tiedens de T.T. aan 't heuien. In de Broouken, nat graslaand richting Zeijen. Ik keek meer naor de reklaomevleeigtuggies, dan da'k aan 't heuien was. Ze vlogen over oons hèn naor Assen, meuiken wat rondties boven de baon en kwamen weer terug.

Vrijdags veur de T.T. haj de naacht van Assen. Der wör veul over praot. Der waren vaak rellegies. Wij kregen nog gien permissie, om der hèn te gaon. 's Aovends fietsten wij wat rond in Peeist. Wij verveelden oons. Wij preuiten over de T.T. en over de naacht van Assen. En die rellegies wolden wij ok wel is zeein. Wij besloten stiekem naor Assen te gaon. Over 't Zeijerveld, langs Zeijerveen en 't Asserwiekje. Wij waren der zo. Wat een volk. Wij kwamen in een straot. Opeeins leup iedereen haard. De pelitie ok. Der was een boel gerooup en gereer. Wij leuipen 't hardst en fietsten nog harder. Wij waren zo weer in Peeist. Thoes hebben ze 't nooit weeten.

Laoter kreeg mien schoonzussie verkering met een oet Graswiek. Op heur hek op de oprit stun: "Sulbyhoeve". Ze hadden daor een T.T. kampeerterrein. Sulby was een Engelse rieder. De baon leup toen nog over Hoog - en Leeghaolen. De rieders verbleven gewoon bij boeren langs de baon. Sulby was bij heur. Vandaor die naam.

In de loop van de week kwamen de T.T. gasten binnen. Haost allemaol op moters. Ze kwamen oet heuil Europa. Uren stunden ze te kletsen over de neiste snuffies op heur moters en over de rieders. Ze leefden op hamburgers, bier en gebakken eier. Uren dee mien laotere zwaoger niks aans dan eier bakken. Ze sleuipen in 't heuivak, op kooustaal en

op kooustaalzolder. In 't stro. Ledderie op, ledderie aof, roken in 't stro, gedooou met aander vrouwlu. " 't Heurt bij de T.T", zeden ze dan.

In Westervèelde ben 'k jaoren met een kammeraod naor de T.T. wèest. Op de wedstrieddag. 's Mörgens vrooug op de fiets vertrekken. Altied op oons vaste plekkie met dezölfde mèensken om oons hèn. Wij zagen mekaor maor eenmaol in 't jaor. Op de T.T. "Ah, bi'j der ok weer!" gung 't dan. Alles, waj van hoes metkregen, wör deeld. Wij beleefden de T.T. Op de terugweg nog even schoelen bij café Drent en dan mussen wij der weer een jaor tegenkunnen.

Dit is zo deurgaon, tot mien maot oet de tied kwam. Hij kun niet meer naor de T.T. Ik wol niet meer.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, Roelie en ik gaon elke dunderdag veur de T.T. naor de training. Even de T.T. ruken. Even een beetie T.T. preuiven.

's Zaoterdays zit ik veur de tillevisie. De wedstrieden kuj nargens beter volgen. Maor de sfeer!?

270. Eigen verantwoordelijkheid

Kinder worden geboren. Nog hulpeloze wezenies. Toch is der al veul bepaold. Ze bennen allemaol verschillend. Ze bennen allemaol uniek. Ze hebben het recht om dat te wezen.

Wij as opvoeders muggen ze bij 't groot worden begeleiden. Wij hebben de plicht om dat te dooun. Wij kunnen niet zo veul, dan wij wel is denken. Hier en daor wat schaoven, hier en daor wat bijsturen. Daor holdt 't wel met op. Ik denk wel is: "t Is veuraal hopen, dat 't gooud komp!"

Kinder moeten zich ontwikkelen naor zölfstandigheid, naor eigen verantwoordelijkheid. Je moeten je daormet kunnen redden in oonze saomenleving. Gelukkig een saomenleving met spelregels, want wij bennen niet alleen in de wereld. Wij bennen saomen met aandern. Wij moeten rekening met mekaor holden. Op dit punt geeit 't vaak mis.

Dit spookte mij deur de kop bij 't ringsteken met peerde. Ik heurde een gesprek aan. Tweei, ik daacht zo, echtpaoren hadden 't der over, wat dit toch een mooie aovend was. Ze prezen de organisaotie, de deelnemers, het volk langs de hekken en 't weer.

's Middags was der ja nog een dikke bui wèest.

"Mooi, dat dit nog kan," zee de een,"maor 't is vaak zo aans tegenwoordig. Overaal ruzie. In gezinnen, in straoten, in besturen en neuim maor op. We scheiten mekaor dood op straat, wij beroven aole mèensken, wij breken in en wij plegen overvallen. Dan is zu'n aovend toch geweldig!"

Een vroougie van 't groepie vaalt hum bij. "Ja," zeg ze, "je heuren en zeein zoveul ellende in 't neis, daj 't mooie haost niet meer zeein. Altied maor oetgaon van je eigen ik en dat 't ten koste geeit van aandern, kan heur niks schelen. Verkeerde dingen dooun met mutsen over de kop en dan haard weglopen. Dat bennen gien kerels, dat bennen slappelingen. En waor lopen ze 't eerst hèn? Naor een advekaot. Weglopen veur heur eigen verantwoordelijkheid, dat is 't. En dat kan allemaol in Nederland!" Dan lopen ze wieder.

Ik daocht toen aan praoterij op tillevisie. Een stellegie knappe koppen hadden 't over inbrekers. Waj dooun muggen, aj een inbreker in joen hoes kriegen. Nouu, da's niet veul. Aj heur spelregels opvolgen, hej kaans, daj met een gat in joen kop of een mèes tussen joen ribben vaastbonden

in joen eigen hoes liggen. Aj 't leven nog holden tenminste.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, die praoterij van die knappe koppen op tillevisie was mij gien knip veur de neus weerd. Ze moeten 't niet hebben over, as de inbreker al bij joe in hoes is, maor as e nog boeten op straot steeit. Daor moet e luustern naor zien eigen verantwoordelijkheidsgeveuil: "Ik wil dat noou wel, maor 't moet neeit. De spullen bennen van een aander. Zölf loop ik risico. Dat wi 'k neeit. Ik loop deur!"

271. Het plantsoen

Ik krieg nog aal maor deur te heuren: “Je bennen verhoesd neeit?” As ik dit bevestig, komp de vraog: “Waar woon je noou ok al weer? ‘k Heb ’t wel heurd, maor ik weeit ’t niet meer.”

“In Peeist”.

“Peeist? Waar lig dat ok precies?”

“Aj van Assen over Zeijen naor Nörg gaon, koj deur Peeist.”

“Ja, noou weei’k ’t weer. Bij de viever.”

“Juust ja. En aj van Zeijen kommen en je kieken bij de viever naor links, daor wonen wij. En aj van Nörg kommen, je rieden Peeist weer oet en je kieken bij de viever naor rechts, dan zeei’j oons hoes ok. Je moeten wel vlug kieken, want je bennen Peeist zo weer oet. ’t Is maor een klein dörpie.”

Zo geeit dat vaak. De viever en Peeist heuren bij mekaor. De viever is het oethangbord veur Peeist en lig in ’t plantsoen. Zo neuimen wij dat. Het plantsoen is een parkachtig plekkie met een bossie en een viever en verschillende bomen en stroeken. Deur ’t bossie en om de viever liggen paoden. Vroouger stun der een mooi prieeltie in en was der bij de ingang een rozentuun. Een plantsoen is aanlegd. Houu is dat plantsoen daor zo kommen? Mien opa vertöl mij het volgende: Op de boerderij der tegenover - noou de zörgboerderij – woonde domnie Klimp. Die was domnie in de kerkelijke gemeente van de Margarethakerk in Nörg. Op een bord in die kerk kuj zeein, wanneer hij daor domnie was.

Op een maol brak der braand oet bij domnie Klimp. De brandweer kwam, maor har niet genug waoter. Domnie zal wel de neudige contacten had hebben bij de bestuurders van de gemeente Nörg. Der worden aofspraoken maakt. Op grond van domnie zul een plantsoen aanlegd worden met een viever der in. Bij contract wör vastlèegd, dat ’t altied een plantsoen mus blijven.

Een aantal jaoren leden leuit Nanning Klimp, zeun van de domnie, die op de boerderij boer was, zien koouen der lopen. Hij kreeg toch even een berichie van de gemeente, dat dat niet de bedoeling was.

Maor....., wa’k je noou toch nog even zeggen wil, het plantsoen heurt op ’t ogenblik bij de zörgboerderij. ‘k Heb heurd, dat der plannen bennen,

om 't plantsoen weer mooi in te richten. Een tuunarchitecte holdt zich der met bezig.

Ik hoop, dat dit plantsoen tot in lengte van jaoren het oethangbord veur Peeist mag blieven. Misschien kunnen leden van de historische vereeniging Norch nog is precies de geschiedenis van het plantsoen oetzeuken. En zul de naom Het Plantsoen niet meteen duidelijk maoken, om welke zorgboerderij het geeit!?

Juust ja, die van Peeist!

272. Speulen

Elkeneein wet 't wel. Ik ben geboren en opgruid in Peeist. Zo noou en dan kommen wij met de kammeraoden van toen bij mekaor. Soms kriegen wij 't over de tied van toen. Zu'n 60 jaor terug. Dan wordt 't laot.

Zölfs in Peeist wör oons wereldie aal groter. Van speulen in hoes en om hoes hèn, tot speulen in de buurt en in en om Peeist. Nörg was al een mooi èendtie vort.

Wij gungen niet naor een opvang veur poppies en peuterries. Vaok woonden opa's en oma's der bij in, of waren der oldere kinder in hoes, of in de buurt.

Wij gungen niet naor de kleuterschooul. Die was in Nörg toen net begonnen. Met zès jaor mussen wij naor de legere schooul in Nörg. Daor waren wij van te veuren nog nooit wèest. De schooulkinder oet Peeist fietsten met mekaor. De oldsten hadden de zörg veur de jongsten. Zo gung dat noou eenmaol. Der was gien veur -, tussen - en naoschooulse opvang. Wij gungen niet op vekaansie. Hoogoet een keer naor een oom en taante in de buurt.

Wij mussen, veur zo ver dat al kun, thoes methelpen. En wij speulden. In hoes, bij hoes, in en om Peeist en bij schooul. Wij boouwden hutten in de bos, wij voetbalden op 't brinkie, wij leuipen op jacht met piel en boog, wij schoten met kattepullen, wij deden vlagveroverie bij de bunker en nog veul meer.

Bij schooul knikkern, overloperie, hokpakkerie, tikkerie, bok-bok-hoouveul hoorns, staobal en zo.

Ein ding was zeker, bij hoes en bij schooul stunden gien speultooustellen en wij hadden zo gooud as gien speulmateriaolen. Wij hadden gien tillevisie, gien auto, in 't eerst gien waoterleiding en gien eigen slaopkaomerie met alles derop en deran. Toch speulden wij altied. Wij verveelden oons nooit. Wat wij niet hadden, wör maakt. Van aole spullegies, of met materiaolen oet de natuur. Een ding was zeker: 't Het much niks kosten!

Hoo kom ik hier zo op?

Noou, naor aanleiding van een artikelie in de kraant.

In een Drèentse gemeente worden bij 21 schooulen MULTI-FUNCTIONELE veldties aanlegd veur onder meer een hockeyachtige sport: FLOORBALL. De inrichting van zu'n BEWEEGCOURT is een

idee van een MANAGER. Iedereen vindt 't een geweldig plan, want kinder worden te dik, moeten meer gaon bewegen en meer gaon speulen. Alles wordt HUFTERPROOF inricht en is ok nao schooultied te gebruiken. Alles volgens het LIFESTYLECONCEPT. Het zal een aansporing worden veur de jeugd om te bewegen.

Kosten: veur elke schooul € 30.000 en veur de gemeente € 70.000. Het mag wat kosten!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik ben hier natuurlijk niet tegen. 't Is de tied, die dit soort zaaken bepaolt. Maor der is een ding, dat alles bepaolt en da's geld. As dat op is, kan der een heuleboel niet meer. Dat is in gezinnen zo en geldt al veur regeringen.

Het blef gek, dat kinder aanspoord moeten worden om te speulen en dat dat dan zo veul moet kosten.

Oons cluppie van "bejaorde" kammeraoden kek met veul voldoouning op heur jonge jaoren in Peeist terug. Wij bennen niks te kört kommen.

273. De groeten van je liefhebbende zoon en broer

Der bennen nog heuil wat onder oons, die 't metmaakt hebben. De Tweeide Wereldoorlog. Waopengekletter. Bommen vallen. Bovenaan in de rangorde wordt besloten. Onderaan de ellende, de pien, het verdreeit. Nao vief jaor holden ze op met vechten. Vrede. Dit nooit weer. Eeinsgezind een neie start.

Kört nao de oorlog. Trammelant in oonze overzeese gebiedsdeelen. Wat hadden wij daor ok te zeuken?! Oonze jonges mussen naor Indië. Een vrumd laand. Een vrumde taol. Aander weer. Aandere mèensken. Op een boot. Aofscheid. Traonen. Gedachten. Zeein wij mekaor weer?

Ok Bertus Gelling oet Peeist, oldste breur van mien kammeraod Wim, mus der hèn. Ik dèenk, met maor een doel: overleven.

Sommigen kwamen terug. De meevinsten aans, dan toen ze vertrokken. Deur wat ze metmaakt hadden. Ze kregen gien hulp. Mussen zich maor redden.

Sommigen kwamen niet terug. Bertus Gelling ok neeit. Zien breeiven eindigden altied met: "Hierbij laat ik weten, dat ik nog best gezond ben en ik hoop van jullie hetzelfde, Maar ik schei der nu mee uit, dus de hartelijke groeten van je liefhebbende zoon en broer."

Op't lêest gung 't mis. Hij kreeg daor zien graf. De börgemeester kwam de bosschup overbrengen. Op de fiets. Jan Gelling, Bertus zien pap, stun bij een appelboom veur 't hoes. Wim speulde daor in de buurt. Hij vertelde mij laoter: "Mien pap zakte zo in mekaor!"

Toch moej saomen wieder. Zunder hulp. Bertus kwam niet thoes. En zij konden daor niet hèn!

Het hef Wim altied deur de kop speuld. Laoter zag e 't graf op zien computer. 't Lag der netties bij.

Een poosie leden is Wim der hèn wèest. Hij hef 't graf zeein. Har zien gedachten. Hij ging met een vleeigtug. Over Oekraïne. 't Is gooud gaon.

Aoflopen week gung 't mis. Boven Oekraïne. Idioten waren bliede met heur voltreffer. Of hadden zij zich vergist? Een vleeigtug vol met mèensken. Een boel landgenoten. Opa's en Oma's, pappes en mammes met kinder, mèensken alleen. Op wèeg naor hoes, naor familie, op vekaansie, naor 't wark.

Boemmm....., 't is daon. Op vrumd grondgebied. Wied van familie en

vrienden en kennissen. Maor ze kommen thoes. Heuil indrukwekkend en eervol. Die beelden za'k niet gauw vergeten!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, de leiders in de wereld vergaodern. "Dit moet niet weer!" En bij 't aofscheid: "Tot een volgende keer!" want.....: de geschiedenis herhaolt zich altied en de tied heeilt ale wonden, hoou dan ok!

274. Het gat tussen boer en burger

Fietsend of strunend deur de omgeving van Nörg zeei 'j op paartie plekken van die borden staon. Die maoken je dudelijk, wat daor greuit en bleuit en wat 't nut der van is.

Mien eerste gedachte was: "Is dat noou neudig?"

Aj der over naodenken, is 't inderdaod neudig. In mien jeugd waren de lienen kört. Overaal stuj op de neus bij. In 't veurjaor het laand klaor maoken, bemesten, zaaïen en poten. Dan de tied van greuien en bleuien en dan 't oogsten. Veur eigen gebruik, veur 't veei, of veur de handel.

Noou kuj alles kopen. In de winkel. En dan komp 't daor ok vandaon.

Het verschil tussen stad en 't plattelaand, tussen burger en boer is der al heuil lang. Ik denk even terug aan mien kweekschooltied in Grunning. Zo noou en dan kwam der is zu'n stadjer bij oons. In Peeist. Even strunen. Dat vonden ze mooi.

Op een keer kwamen wij bij oons hoes terug. De melkbussen stunden bij de wèeg. Mien stadjer keek er nao. Nao wat denkwaark zee e: "Eein bus vol melk. Da's zoveul liter keer zoveul cèent!" Hij bedoelde te zeggen: "Die boer wordt slaopend riek!" Maor hij gebruikte de literpries, die zij in stad mussen betaolen!

Jaoren laoter. Randstedelingen op bezeuk. Die wolden graog een boerenbedrief bekijken. Dat gebeurde. Een mooi veurhoes. Grote schuren, allerlei mechines, veul veei en ze heurden, hoouveul laand die boer har. Wij kregen 't ok over priesen. "Noou die boer mus wel schatriek wezen. En wat een mooi leven!"

Dat wij noou preberen, het gat tussen boer en burger te dichten, is dus niet verkeerd.

Dat daachten ok tweeï vrouwgies oet de aole gemeente Nörg. In Rol was een fietstocht deur de omgeving. Onderwegens koj allerlei boerenbedrieven bekijken. Dat deden ze. Ze vonden 't prachtig. Ze genoten. Een akkerbouwbedrief, een veeibedrief, een zörgboerderij, een fruitbedrief en ok een melkbedrief met sikken. Ze hadden de dag van heur leven. Mooi weer, mooie natuur, veul zeein, veul heurd en veul leerd.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, een van de vrouwgies hef inderdaod veul leerd. Op 't lèeste bedrief. Het bedrief met melksikken.

Ze waren al wat laot. 't Kun nog net.'t Was haost melkenstied. De sikken kwamen in een kudde achter oet 't laand. Wat een mooi gezicht! En dan 't melken. Dat was toch wel wat bezunder.

Sikken melken.

Dan ontdekken ze argens achter in de schuur nog twee mooie sikken. Sjongejonge, wat waren die groot. En mooi! Het vrouwgie lop der hèn. Ze prat der tegen. Ze vertroetelt ze. Ze aait ze over de kop en strek ze deur die mooie 'sik'. Ze bennen zo mak.

D'aandern gniffeln wat. Die weeiten, dat zij veurlopig nog wel een uur in de wind zal stinken. 't Waren bokken!

275. Goeie en slechte leraoren

Roelie maakt proemen in potten. Ik ben de sloot naost oons hoes aan 't ontginnen. 't Is een van de aofwaoteringssloten veur Peeist naor 't deeipie. 'k Heb 't scheuveln derop leerd. Dan heur ik een stem. "Hé jong, hol der maor met op. 't Waark is toch nooit daon!"

Die stem, dat kan niet missen. 't Is een klasgenoot van oonze kweekschool, laoter pedagogische academie in Grunning. Hij woont in Roon en is noou, net as ik, ok lid van de grote club.

Wij gaon der bij zitten. Boeten op 't terras. In een mum van tied hebben wij 't over oonze schoolperiode. Ik vraog hum, wat zien populairste leraor was. Hij moet even naodenken en zèeg dan: "De leraor Nederlands." Dizze man was ok dichter. Aj jaorig waren, gungen wij met mekaor naor de kantine. Trakteren. Volgens oons waren wij allemaal zu'n twee maol per jaor jaorig. Veur 't exaomen muj zörge, daj een dikke staopel stencils in joen kop hadden. Dan vraog ik, aan welke leraor hij 't meeinste had hef. Hij heuif niet naodenken: Stellingwerf. Ik ben 't met hum eens. 'k Heb der negen jaor les van had. Eerst veer jaor op de u.l.o. /m.a.v.o. in Nörg. Ik gung naor de kweekschool / p.a. as leerling, hij as leraor. Hij was niet geleeft. Streng. Veul hoeswark. In Nörg was e bij 't körfballen en zat e in de politiek. En hij leerde nog altied.

In Grunning van hetzölfde laoken een pak. Een jaor was e oonze stagebegeleider. Hij kwam dan bij joe in de klas op een hospiteerschool, stelde zich kört veur en gung achter in de klas zitten. Schrieven en nog is schrieven. Kaanties vol. Kritiek. Alleen maor kritiek. Dit wör in de eerstvolgende les in de klas besproken. Op een keer har een wiche de mooud om te vraogen: "Maar meneer, doen wij dan nooit iets goed?"

Zien antwoord was kört en bondig: "Daar hoef ik niet over te praten! Dat is tijd verknoeien!"

En hij har natuurlijk geliek. Wat gooud is, moej gooud laoten, wat niet gooud is, moej verbeteren!

Laoter, tiedens een reünie, waren wij 't der allemaal over eens. Waor hadden wij 't meeinste aan had? Juust ja, aan Stellingwerf.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, slechte en goeie leerkrachten, 't is van alle tieden. Ik heurde over een leraor Engels. Les

op vrijdagmiddag. 't Lèeste uur. De leerkracht komp, te laot, binnen met: "Goedemiddag jongelui. Al zin aan 't weekend?" Het antwoord lat zich raoden. "Nou, prettig weekend dan!". 't Lokaol is in een mum van tied leeg. Zuks kun vroouger neeit, kan noou ok neeit. Toch gebeurt 't!

276. Soms bennen dingen niet aans

Wij wolden der nog even een paor daogen op oet. Roelie har al een mooi plekkie vonden. Ootmarsum. In Overiessel. Dat leek mij ok wel wat. Ok zaandgrond - platpraoters, net as wij en niet te wied vort. As der dan met de schaopen wat was, zu'k ok nog haost even naor hoes kunnen. En maor driei daogen. Van zaoterdag tot en met maondag. Dat was te overzeein.

Roelie wol op tied vertrekken. Dan hadden wij ok nog wat aan d'eerste dag. Ik meuik mij niet zo drok. 'k Mus de schaopen en törteldoeven nog verzörgen. 'k Kreeg nog even praot. Och, en dat waren ok belangrieke onderwarpen. En ik mus nog ruimte maoken in oonze auto. Zul e zich gooud holden dizze daogen? Een dag of wat leden mus Roelie een naor 't station in Assen brengen. 's Aovends laot. Op weg naor hoes, maor nog in Assen, geeit de snelheid der oet. Roelie kreg hum niet weer aan de praot en komp stil te staon midden op de riebaon. 't Is drok. Der wordt toeterd, een paor steken de middelvinger op en aandern rooupen wat, waar ze niet vrolijk van wordt.

“Wat moe 'k dooun? Hoou kom 'k hier weg? Ik moet de A.N.W.B. bellen! Oei! Tillefoontie nog in hoes!”

Gelukkig bennen der ok nog goeie mènskén. Een paor jongkerels drukken heur naor een rustig plekkie en ze mag een tillefoontie van een van heur gebruiken.

De A.N.W.B. - monteur komp, Kek alles nao, maor kan niks vinden. Hij stapt in en start de auto. De monteur zeg: “Hij döt 't weer. Alles oké. U kunt weer rijden, mevrouw!” Roelie kan naor hoes.

Dan zeg ze: “Straks rie 'k in de Zeijerstrubben en dan weigert e weer. Wat moe 'k dan? Dan stao 'k daor alleen. Zunder tillefoontie!”

De A.N.W.B. - man geeit tot oons hoes achter heur aan. Dat was mooi.

Ik help Roelie met inpakken. Nog een kop kovvie en wij vertrekken. Veur in Assen bij de oprit naor de snelweg haopt e een paor maol. Gelukkig, Roelie vernemp niks. De auto toert der weer lustig op lös. Tot op de neie snelweg richting Veendam, even veurbij Assen. Hij mindert vaort. Ik trap op 't gas. 't Helpt niks. “Zeei wel,” zeg Roelie, “daor hej 't gemieter weer!” Wij kunnen nog net zu'n insteekhaovenpie bereiken.

A.N.W.B. bellen. Ze kommen der an. Een sleepauto! Een sleepauto? “Jazeker”, zeg de man, “dit is een onveilige plek!”

Oonze auto der op en de eerstvolgende benzinepomp met parkeergelegenheid was een veilige plek.

“Noou moej de A.N.W.B. bellen”, zeg de man. Wij zeggen: “Dat hebben wij al daon!” “Ja,” zeg e, “toen ben ik kommen, maor noou moej een monteur hebben.” Hij verdwient.

Nao wat hen en weer geloop komp de monteur. Een monter mannegie. Hij wet daodelijk wat ’t is. Een kepotte sensor. “Kuj die maoken?” vraogen wij. “Nee, dan moej bij een gerage weden. In Assen of zo. Maor ’t is wel zaoterdagmiddag.”

Hij prutst een rekkerie aan de kepotte sensor.

”Ik rie achter jullie aan tot bij Rol. Dan bi’j van de snelweg aof. Maor je kunnen ok deurrieden, hör. Aal een èendtie rieden en dan weer even vief minuten stilstaon!”

Dat liekt oons niks.

In Rol gaon wij naor de eerste de beste gerage, die wij zeein. Het oogt allemaol niet zo veul, maor wij worden geweldig hölpen. Ze weeiten, waar ze ’t over hebben, een vrouw belt, springt in de auto en is in een mum van tied, met een sensor, terug oet Tynaorl. Rap wordt e monteerd. Wij kunnen op reis naor Ootmarsum. Tegen ’t aovendeten kommen wij daor aan. Zo, een dag om!

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, as oonze kinder wat wollen, wat van oons niet much en deurzeurden, zee ik altied: “Soms bennen dingen niet aans!”

En zo is ’t ok!

277. Zeeik

In mien artikelie van veurige week schreef ik, dat Roelie en ik, nao pech onderweg, aankwamen in oons hotellegie in Ootmarsum. Kaomer inrichten, omgeving verkennen, kop kovvie op 't terras, eten.

Wij hadden een taofelie veur oons beiden.

“Goeie bedeeining, lekker eten,” zeg Roelie.

Ik zeg: “Jao”, maor ‘k har der niet zoveul van maakt. Nao 't naogerecht kek Roelie mij aan. “Wat hej een rooie kop. Bi’j wel gooud? Je bennen ok zo stil!”

“Die rooie kop he’k altied al, ik ben wel gooud en hol noou maor op!”

Wij lopen naor boeten. Daor steet een schuur vol met fietsen. Roelie vrag: “Zullen wij nog even een èndtie fietsen?”

Ik zèeg: “Jao, kunnen wij wel dooun”, maor ik zag 't heuilemaol niet zitten. ‘k Heb maor wat achter Roelie aan fietst. Mien fiets trapte zwaor.

Terug op oonze kaomer de kraant lezen. Oons *Dagblad van het Noorden*. Die hadden wij metnomen. Ik kon der vlug met. 't Interesseerde mij allemaol niks. In bère nog even een hoofdstuk in mien boouk lezen. De roep van de Adelaar. A’k een bladziede oet har, wus ‘k niet meer, wa’k lezen har. Dan maor slaopen.

In de naonaacht, 't was al een beetie licht, begon ‘k te rillen en te klappertanden. Ik prebeerde 't tegen te holden, maor dat lukte neeit. Daornao dreef ik in 't zweeit. Roelie vernam niks. Wij hadden een mooi, breeid bère. Eingelijk bennen 't tweei bedden, stief tegen mekaor aan. Slaopen op aofstand. ‘k Heb oons bère thoes leeiver. Dan weei 'k tenminste, dat Roelie der lig.

's Mörgens eten. Ik blief in bère. ‘k Heb gien zin, maor wel koppien. Roelie geeit naor beneden. Ze komp met een bordtie vol terug. Ik eet een kommege vla. De rest blef staon.

Nao overleg met 't hotelperseneel komp Roelie boven. “Om 10 over 12 bij de hoes-artsenpost in Oldenzaal wezen. In 't zeeikenhoes.” Ik protesteer nog wat, maor vort dan maor. As 't dan moet.

In de wachtkaomer meer vekaansiepetiënten. Platpraoters. Een mooi taoltie. De dokter, een vrouw, bekek mien beein. 't Is naost mien rechter scheen wat roodachtig en wat pienlijk. In mien rechter lies ok. Ze mus wat lachen. “ 't Is mij wel duidelijk”, zeg ze, “maar ik lach wat, omdat je vanmorgen de derde al bent. Wondroos. Bij de apotheek je medicijn

halen. Drie keer daags een poeder. Been op een stoel. Na twee dagen klaar. Je was mooi op tijd!”

Terug naor oons hotel. “Wat dooun we?” Wij besluten naor hoes te gaon. Roelie hef ’t weerbericht heurd. Der worden veur dat gebied hoosbuien met veul wind verwaacht. Inpakken en wegwezen. Een gooud besluit, bleek laoter. Putdeksels dreven daor in de straoten, bomen waaiden om.

Over Hardenberg en Coevorden naor hoes. Roelie ree. Stevig op, maor nargens te haard. ’t Duurde mij te lang.

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, oonze agenda’s bepaolen tegenwoordig oons leven. Wij moeten alles ‘plannen.’ En wij moeten heuil veul!

Even zeeik worden zet je weer met beide beeinen op de grond. Alles wordt betrekkelijk. De agenda blef dicht. En toch geeit alles deur.

278. In 't zeeikenhoes

Ik har wondroos. Wij kwamen terug oet Ootmarsum. De dokter daor zee: "Drie keer daags een pil, na twee dagen moet 't beter zijn!"

Die zundag in de naomiddag waren wij thoes. 'k Was bliede, da'k der was.

's Maondags wat bij hoes reur. Een bectie in tuun. Schaopen wat geven. Zo maor wat omknooien. Ik zette niet te veul oet 't stro. Laoter wus 'k heuilemaol niet meer, wa'k die dag daon har.

's Naachts slecht slaopen. De volgende mörgen lusteloos en koppien. 't Was eerder slechter worden dan beter. Roelie zèeg om tien veur negen: "Ik bel de hoesarts."

Wij mussen der om tien over 9 wezen. 't Lukte oons net, maor ik was niet onder de douche wèest. Dat gaf niks, hadden ze zèegd.

Oonze hoesarts constateerde: "Een fikse wondroos. Je medicijnen werken niet. Die had je trouwens bij ons ook gekregen. Ik bel het Wilhelmina Ziekenhuis in Assen."

"Penicilline via een infuus", zee de dokter. "Stuur hem maar!"

Naor 't zeeikenhoes. Spoedopvang. Wat hebben ze je daor rap op bère. Dan woj daodelijk klein. Dan hej gien praoties meer. Wachten.

Een zuster. Temperaturen, bloeddruk opnemen, zuurstofgehalte in 't bloed meten, hartslag. En buisies vol bloed worden mij aoftapt. Ik vraag nog, of 'k ok wat overhol. Ik heuif mij niet ongerust te maoken. Wachten.

Een zuster met vraogenliesten. Ze vrag mij 't hemd van 't gat. Figuurlijk dan, hè. Wachten.

Ik ken inmiddels de figuurties aan de zolder al oet mien kop. Ik kan ok net op een klok kieken. Tied schöt al op.

Een dokter. Ik moet opnomen worden. Der is een prebleem. Ze bennen op een aofdeeiling aan 't verbouwen. Ze hebben nog gien plek veur mij. Wachten.

Een zuster komp mij vertellen, dat ze een plekkie veur mij hebben. Ik zul eerst naor de kraomaofdeeiling, maor dat much neeit. Ik daacht al: "De kraomaofdeeiling!? 'k Heb wel wat een dik lief, maor dat heuif toch neeit!"

't Wör de hartaofdeeiling en dicht daor bij de aofdeeiling neie heupen en kneeien. Op een apaart kaomerie. De eerste daogen mussen de zusters een schoet veur en haansken aan.

'k Was bliede, da'k der was. De plek wör aal groter en 't wör ok aal pienlijker. 't Infuus. Je zitten vaast. Aj naor de w.c moeten, is 't net, aj joen hondtie oetlaoten. As e piept, moe 'k op een rooie knop drukken. Dan moet der een nei zakkie aan. Ik heb noou wel respect veur de zusters. Ik daoht: "Ze muggen ok wel een technische knobbel hebben. Ik kreeg die neie fles der niet aan!"

Dan wordt 't stil. Of stil. De deuren staon altied lös. Allerlei geluden dringen tot je deur. 'k Heb gien tillefoon, gien radio, gien tillevisie. Da wi'k neeit. Zin aan lezen he'k nog neeit.

De eerste naacht was't minste. 't Spul mus ok weer tied hebben om zien waark te dooun. De plek wör groter. 't Was net, of mien vèel te krap zat en of ze der met pielen in schoten.'k Har koors en sleuip onrustig. Ik dreef in 't zweeit.

Toch is 't langzaomerhaand beter worden. 'k Kreeg al weer zin in lezen. En in eten. Ik hoopte, da'k op de vrijdag weer naor hoes much. 't Wör zaoterdag om de middag. Hè, hè. 't Was gooud in 't zeeikenhoes, maor 't is toch nargens beter dan thoes.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, 'k heb de verzörging in 't Wilhelmina Zeeikenhoes in Assen geweldig waardeerd. De zusters, de dokters, de mèesken veur kovvie, thee of drinken, veur de maoltieden, van de schoonmaak en neuim verder maor op, Ze hebben 't allemaal drok, ze lopen allemaal haard. Toch blieven ze opgewekt en vrolijk. En wat mij opveuil: Ze hadden veul veur mekaor over en der wör laachd op de aofdeeling. Soms bennen der plannen om te bezunigen, om perseneel te ontslaogen. Wie moeten dan dooun, wat zij dooun!? Dit kan neeit! Dit mag neeit!

279. Een onzichtbaore vijand

Koop ergens anders niet, wat eigen dorp U biedt.

Dizze spreuk kan 'k veerkaant achter staon. Noou is der in Peeist niet zoveul te koop, maor laot oons maor van Nörg oetgaon. Toch gao 'k in Hollerwiek naor de kapper. Hoou is dat zo kommen?

Noou, dat za'k je vertellen. Jaoren leden begonnen de kappers in Nörg met knippen op aofspraak. 'k Heb 't wel prebeerd, maor ik kun der niet aan wennen. As ik daocht: 'k Kan 't noou mooi even wachten om naor de kapper te gaon, ha'k gien aofspraak. En a'k een aofspraak har, dan paste 't mij eigenlijk neeit. Ik har naomelijk oetvonden, da'k, as ik bij de kapper was, meteein een aofspraak meuik veur de volgende keer

In Hollerwiek was een kapper, daor heuifde je gien aofspraak te maaken. Daor ben 'k toen hèn gaon. En daor gao 'k nog hèn. Naor alle tevredenheid. Der wordt vlot knipt, der is altied praot en 't is niet duur. Der wordt Nederlands praot, Freeis, Grunnings en Drèents. Ik kan 't allemaol volgen, maor Freeis praoten, daor waog ik mij niet aan.

'k Ben net weer hèn wèest. Der zaten een jonkie en drie aole kerelies. Ik zee, dat 't der drok was. Dat veuil wel met, zee de kapper. Ein mannegie har e bij de kop. Dat zul niet zo lang duren, want der zat niet veul haor meer op. De aandere tweei heurden bij hum. Die heuifden niet knipt te worden. Ze zaten der veur de gezelligheid. Veur de praot. En dat hadden ze. De heuile wereldproblematiek wör besproken. 't Was allemaol niks. Ze begonnen dicht bij hoes: ongelukken, echtscheidings en inbraaken en zo. Daornao gungen ze wat wieder vort: Oekraïne, Syrië, 't Midden-Oosten. En ze kregen 't over ..., jao, hoou heeite dat ok al weer.

't Waren tweei letters. Ze kwamen der niet oet. Noou ja, 't waren die lui, die een aander maor zo de kop der aof hakten. Schandaolig.

De kapper dee zo noou en dan even met, 't mannegie, dat knipt wör, zee niks en 't jonkie en ik ok neeit. Wij luusterden. Ein ding was zeker: As zij de baos waren, zul 't aans gaon!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, even laoter was't kerelie klaor. Hij zee: " 'k Heb gooud luusterd. 'k Ben 't ok wel met jullie eens. Der is een boel onrust en rötzooi in de wereld. Wied vort, maor ok dichtbij. Maor 't grootste gevaor, daor he'j 't niet over had!"

“En dat is?” zeden de aandere ollegies.

“Da’s een onzichtbaore vijand. Een virus. ’t Is noou nog in Aofrikao, maor de heuile wereld lig open tegenwoordig. Je kunnen der op wachten, dat ’t hier ok komp. En dan bennen wij ok de pineut. Noou ja, wij bennen aold, maor a’k naor zu’n jonkie kiek! ‘k Moet der niet aan denken!”

Hij bedankt de kapper en betaolt. Met zien dreeien gaon ze drok praotend vort.

280. Pluk de dag

Zo noou en dan kommen wij met mien kammeraoden bij mekaar. Het gesprek begint vaak met: “Hooou geeit ‘t?”

“Jao, wel gooud, maor....!” En dan komp ’t. As een zien verhaol daon hef, heuiven d’aandern niet meer. ’t Is bij elkeneen ’t zölfde leedtie. Stramme botten, allerlei kwaolties, een pillegie hier veur, een pil daor veur. Het geeit allemaol wat minder.

“Ja jong, wij bennen tweeidehandsies. Hier en daor rammelt ’t wat. Zo noou en dan een onderdeeltie vervangen. Maor...., zo lang ’t maor lop, is ’t wel gooud!”

Jao, zo lang ’t maor lop!

Aoflopen week kreeg ik twee tillefoonties. Een kennis bèelde, dat zien jongste zus slim zeeik was. Een tumor bij de alvleesklier en aans nog wat. Zo maor. Een sterke vrouw. Nooit zeeik. Sportief. Gezond leven. Net een jaor bij hoes. Pensioen.

Even naor dokter. “Moet ik naor ’t zeeikenhoes!? Is ’t zo slim!?” Ze hef nog een kaans, maor die is niet groot. Boem – bats. Daor kuj ’t met dooun. Heur wereld steeit op zien kop.

Een paor daogen laoter. Een tillefoontie van een familielid. Of wij ’t al heurd hebben. Nee, wij hebben nog niks heurd. Noou, een kennis van oons kun bepaolde dingen niet meer dooun, die e aans zo maor dee. Naor de hoesarts. Naor ’t zeeikenhoes. A.L.S! Al in een ver gevorderd stadium.

Altied actief wèest, altied drok in de tuun. Altied fietsen en gao zo maor deur. En noou zo maor dit. A.L.S.!!!

Hij hef noou al een fiets met ondersteuning. Die wol e nooit hebben. Was e nog niet neudig. Ze hebben heur hoes al te koop. Zeuiken een appartementie. Was nooit bij heur opkommen. Ok zien wereld steeit op zien kop.

Hieroet blikt wel, dat alles maor betrekkelijk is. De Grunningers kunnen met een paor woorden zo veul zeggen. Ede Staol was daor een meester in: *Der is een tied van kommen, der is een tied van gaon. En alles wat daor tussen lig, jao da’s mien bestaon.*

Jao, zo is ’t. Zo is ’t leven. ’t Is maor gooud, dat wij van te veuren niet weeten, hooou ’t lop.

Hier kuj ok altied niet bij stil staon. Dat moet ok neeit. Zo lang ’t nog

rammelt, maor toch nog rolt, zeur dan neeit, maor geniet, zo lang 't nog kan. Pluk de dag!

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, met oons kammeraodencluppie hebben wij 't ok vaak over vroouger. Over oonze jeugd. En dan bennen wij 't der over eeins: Wat hebben wij fijne, onbezörgde kinderjaoren had in Peeist. Speulen in en om hoes, in 't dörpie en in de omgeving. In Nörg naor schooul. Bij gieneein hadden ze 't thoes breed. Wij kwamen nooit te kört. Oonze wereld was redelijk veilig. Invloeden van boetenaof nog gering.

Dat hebben wij in ieder geval had! Dat pakken ze oons nooit weer aof!

281. Naozitten

In de lêeste *Nörger kraant* las ik van een kick - off vrijdagmiddagborrel. Ik daoht: “Wat steeit daor noou!?”

Ik begun te lezen. Eerst bleek, dat kick - off vrijdagmiddagborrel wel wat een lange naam is. Het wordt dan ok de Vrij Mi Bo. Veur mij een neie aofkörting. Gelukkig stun de beteeikenis der bij. Aans har 'k misschien daoht aan een bond veur een extrao vrije middag of zo. Maor dat is 't neeit. Je gaon, nao 't wark op de vrijdagmiddag, borreln. In een sfeer –volle, unieke omgeving. Waor is dat dan? Ik denk, dat elke omgeving uniek is.

Je gaon borreln met relaoties, collega's en kammeraoden. Ik heb hier wel wat vraogen bij. Mag joen eigen man / vrouw ok kommen? Of hef die heur / zien eigen Vrij Mi Bo? En as ze kinder hebben, wie moet dan met naor de sportvereeniging, of naor 't zwembad? En wie moet dan de doeven inklokken? En aj maor veer daogen warken en op de vrijdag neeit? Noou ja, 't eten kuj al overslaogen. Happies hej al had. En rustige muziek is misschien ok net zo mooi, dan 't gezeur van joen man / vrouw over 't wark. Of over, waj allemaol nog regeln moeten veur toch aal een drok weekend.

Ik ben beneid, of dit geeit lopen. Ik hoop 't wel veur 't jonge stel op heur unieke plekkie. Aan de raand van 't o zo mooie *Nörgerholt*.

Misschien ben ik ok wel te aold veur dit soort zaaken. Ik ben opgreuid met weinig franje. 't Heuif veur mij ok neeit. Maor wie ben ik!?

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, 't is trouwens ok niet nei, de Vrij Mi Bo.

Ik herinner mij nog de tied, dat 't heuil gebruikelijk was om op de vrijdagmiddag even nao te zitten. Even met mekaor een borrelie drinken. Even naopraoten. Muziek kwam oet een aole radio, die, onder 't stof, in een hooukie stun. Misschien wör 't lêeste plakkie stoet nog opeten.

Geert, een aole vrijgezel, was der altied bij. Hij miste nooit. Hij was ok vaak de lêeste, die naor hoes gung.

Op 'n keer mus 't nog begunnen, toen Geert al naor hoes fietste. “Hé jong, waor woj hèn?” reuip een hum nao. “Naor de meid!” reuip Geert terug. Gelaach steeg op.

Gieneein har 't daoht, maor hij har wel geliek. Geert is nog een aantal jaoren gelukkig trouwd wèest!

282. Der is niks veraanderd

Ik ben een natuurleefhebber. Da's wel bekend. Ik heur vaok, dat de natuur zo mooi is. Daorop zeg ik altied: "Maor ok bikkelhaard!" In de natuur is 't oetkieken, daj niet pakt worden en zörge, daj wat te eten kriegien. En dat elke dag 24 uur en 365 daogen in 't jaor. Alles, wat zeeik, aold of gebrekkig is, blef achter en sneuvelt. Der is gien medelieden.

Mèensken onderscheiden zich van de dieren. Wij kennen medelieden. Wij zörge veur wie zeeik, aold of gebrekkig is. Wij gebruiken oons verstaand.

Toch twiefel ik hier vaok aan. 'k Heb 't boouk lezen: *De Roep van de Adelaar* van Linda Lay Shuler. Het geeit over 't leven van Amerikaanse Indiaonen in de dertiende eeuw. De hoofdpersoon is Kwani. Zij is een Anasazi. Zij hef blauwe ogen en kan praoten met de geesten van heur veurgangers. Daorum wordt ze as heks beschouwd. Ze wordt versteuten deur heur stam. Ze geeit alleen op pad en moet zeein te overleven.

Ze hef geluk. Ze wordt opnomen deur een aandere stam: de Towa's. Toch wordt ze ontvangen met gemengde geveuilens. Deur kwaodsprekers wordt heur geluk en leven ok hier bedreigd. Deur heur mooud en leefde overwint ze haot en achterdocht en kreg heur plekkie bij de Towa's. Zij wordt zölfs "Zij Die Weet". Zij moet de jonge wichteries van de stam de geheimen, die alleen de vrouwen kennen, onderwiezen.

Ik har 't boouk oet. Ik vond 't een prachtig boouk. Wat mooi, om zo in en met de natuur te kunnen leven. Maor ok bikkelhaard. Stried om wie de baos van de stam mag wezen. Onvoldoende voedsel deur een natuurramp. De stam trekt weg. Alles wordt achterlaoten. Ze treffen op jacht Indiaonen van aandere stammen. Soms wordt der handel dreven, soms wordt 't oorlog. Der is spraoke van haot, nied en achterdocht, van leefde, geluk en verdreit.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, vaok daocht ik tiedens 't lezen: "k Wol, da'k ok zo kon leven!" Even laoter: "Wat he'k geluk, da'k noou leef!"

De wereld is inderdaod veraanderd. Veuraal deur aal die materiaolen, die oons ten deeinste staon. Maor bennen de mèensken zölf wel zo veraanderd!? As ik de kraant lees, naor de radio luuster of naor tillevisie kiek, twiefel ik der aan. Wij stellen oons wel boven de dieren en boven

mèensken, die nog primitief leven, maor as wij niet leren oons verstaand
te gebruiken, bennen wij niks veraanderd, want...., oj noou: een piel in
je rug kriegen, of een kogel oet een geweer,
’t komp allemaol op hetzölfde neer!

283. Veeiartsen

Ik gao elk jaor met een koppelie schaopen naor de Etstoel in Anloo. Ik krieg daor een middeleeuws herderspakkie aan. Om mien middel he'k pakkiestouw. Daor hangen wat veurwarpen aan. Ok een vlim of vliem. Een kopern holderie met een messie en driei vliemen der in. Scharpe, drieihooukige messies. De punt en tweei ziedkaanten bennen vliemschaarp. Tot zo rond 1900 waren veeiboeren hier zölf met aan 't veeiartsie speulen. Waj immers zölf klaor kregen, heuifde niet betaold te worden. In 't woordenboouk van de Drèentse dialecten lees ik:

- Die koou was oplopen van de wind en toen kwam mien pap met de vliem.

- As een koou niet drachtig worden wol, wör e aoderlaoten met een vliem.

Ze zetten de punt van de vliem op een aoder en drukten die der in. Der wör een plat, kaold steentie gebruukt om 't bloouden weer te stelpen.

- Zo scharp as een vliem.

In 't Nederlands: vlijmscherp.

Tiedens de Etstoel in Anloo bennen der op zu'n viefdoezend mènskén vaok maor tweei of driei, die weeten wat veur veurwarp 't is.

Veurig jaor was der onder mien geheur een jongkerel, die medicienen studeerde. Die vertöl, dat 't aoderlaoten nog wel tooupaast wordt. Ok bij mènskén. Maor dan niet meer met blooudzoegers of een vliem.

Nog as kind thoes in Peeist hadden wij veeiarts Snijders oet Nörg. Ik weet nog, dat der dan vaok zèegd wör, dat e de helft van de tied bezig was met handen wassen. Noou was dat ok belangriek natuurlijk. Het heugt mij nog gooud, dat wij een koou hadden met kopzeeikte. Die stun op staal tussen d'aandern in. De kont boven de groep, de kop tussen de stalpaolen deur en vaast aan een ket. Die koou was staopelgek. De plaanken van 't lege zolderie boven de koouen vlogen der aof. Ik was benauwd. Nao een spuit wör e wat rustiger. De kop wör omhoog vaastbonden aan een balk en zo kreeg e met een fles zien medicienen in.

Laoter kregen ze bij oons thoes veeiarts Markus ter Veer. Wij woonden in Nörg. In vekaansies gung ik nog wel is met hum op pad. Dat von ik prachtig. Wat helpen, waor dat kun en in de auto van d'eeine boer naor d'aander praoten over de zeeiktes van de beeisten. Soms was een geval

niet duidelijk. Vaok tillefoneerde Markus dan even met zien professor in Utrecht.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, noou hebben wij in Nörg een veeiartsenechtpaor. Jan en Mieke van Beers. Aoflopen zaoterdag hadden ze Open Dag. 't Is der drok wèest, he'k heurd. De praktijk is oetbreid en verboouwd. En dat was neudig. Der komp tegenwoordig aal meer bij kieken. Een blooudanalysemeter, een gas - anesthesieapperaot, een bewaakingsmonitor veur tiedens de narcose, een apperaot veur gebitsbehandelingen en een digitaol röntgensysteem.

As 't noou niet gooud komp met oonze dieren in Nörg en omstreken, dan weet ik 't ok niet meer!

284. Mollen

Mollen kunnen je zo aldernaast de boel op de kop zetten! En as ze dat noou maor deden op plekken, woar ik der gien last van heb, zul ik 't een aordig beesisie vinden. Aj naogaon, wat e allemaol presteert en hoou e dat döt, kuj der eingelk allèen maor eerbied veur hebben. Veur mij is een mol het dudelijke bewies, dat een dier in de natuur alles kreg, wat e neudig hef om te overleven.

Mien eerste ervaoring met mollen was, toen ik nog kind in hoes was. Wij hadden een knecht. Pieter. Wij mussen, zoas gebruikelijk was, precies om middag (twaalf uur) eten. De warme pot. Mien opa was vaak te laot. Die gung naor 't laand zunder een klokke. Hij kun aan de stand van de zun wel zeein, hoou laot of 't was. Jao, inderdaad. Wel zo ongeveer. Bezunder was, dat e altied te laot was en nooit te vrooug.

Maor gooud, om twaalf uur eten. Dat duurde nooit zo lang. As de lêeste hap wegwart was, gung Pieter staon.

“Wat goj dooun, Pieter? vreug ik.

“Naor de Kaamp”, zee e. “Mollen vangen. Of woj met? Maor dan moej je wel rustig holden, aans kuj beter thoes blieven.”

Dat beloofde ik. Pieter pakte een schup onder d'aarm. Wij vertrokken lopend naor 't stukkie graslaand, net boeten 't dörp. Pieter lèegde mij oet, daj der noou wezen mussen, want mollen wreuiten om de middag. En wij mussen veurzichtig lopen, aans veuilden ze de grond trillen. En niet praoten.

Bij 't laand stak e een wiesvinger in zien mond en heul die daornao omhoog.

“Even kieken, waor de wind zit, want wij moeten onder de wind lopen. Dan ruken ze oons neeit.”

Het graskaampie zat vol met mollebulten. Wij slopen as roofdieren onder de wind, loerend over 't laand, Pieter zien schup in de aanslag. Ik schrok mij haost dood, toen e opeeins in actie kwam. Hij sprintte bij mij vort en stak met de schup in de grond. Ik stun as aan de grond genaogeld. Pieter gooide de mol omhoog en sleug hum met de platte schup dood.

“Ik mag de mol niet steken”, zee e. “Zien vellegie mag niet beschaodigd worden.”

Hij lèegde 't mollegie aan de kaant. Wij gungen wieder.

Een haalf uurtie laoter gungen wij met de oogst naor hoes. Ik heuil ok een vaast. Ik aaide aal over zien vellegie. Wat zaacht. Ik zöcht ok naor zien oogies. Die kon ik niet vinden.

“Die hef e onder de grond ok niet neudig”, zee Pieter.” Daor kan e toch niks zeein!”

Bij hoes leuipen wij achter oons schuurtie. Pieter pakte zien mès en gung de mollegies villen. Heil vakkundig. Ik keek der met grote ogen naor. De ‘inhold’ gooide hij in de sloot. “Dat wordt wel opruumd”, zee e.

De vellegies wörden oetspreid op de zwienhoksdeuren spiekerd. Mooi op ’t zuden. As ze dreugd waren, verkocht e die. Een mooie bijverdeenste.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ok wij hebben noou nog last van mollen en ik kan ze niet aan ’t verstaand brengen, dat ze dat grondwaark op bepaolde plaotsen niet moeten dooun. En wie niet heuren wil, moet maor veuilen.

Buurman Jan hef mij de kneepies van ’t vak even leerd. Ik veuil me noou net een oermèensk. Het geeit om de stried met de mol. Soms lig de mol op punten veur, maor meesttied is de winst veur mij.

Toch is ’t een geweldig mooi beesisie. Een veldtie met mollebulten ma’k dan ok gaog zeein. Het leefst bij de burenen!

285. Mannegies en vrouwgies

Woj jong spul hebben? Dan hej mannegies en vrouwgies neudig!

Dat hebben ze mij vroouger in een biologieles al leerd.

Noou woonde een aol vrouwgie even boeten een van de dörpen bij Nörg. Ze woonde daor alleen. Ze woonde daor heuil mooi. Om heur woninkie scharrelnden wat tuten. Die waren gooud aan de leg. Het vrouwgie at alle daogen twee eier. “Dat is gezond”, zee ze tegen elkenein, die ’t maor heuren wol.

Op een dag was der een tuut bröds. Hij leuip even klokkend rond en gung daornao weer vlug op d’ eier zitten.

“Weeit je wat”, daocht ’t vrouwgie, “ik zet hum in een apaart hokkie, dan kan e in alle rust breuiden. En dan he’k nao zu’n driei week jonge kukenies.”

De driei weken waren om. Gien kukenies. Tweei daogen laoter. Nog gien kukenies. Het vrouwgie meuk een ei stuk. Gien kedot. Ok in d’ aandere eier neeit. Ze was wat sneu, maor de natuur regelde dit. ’t Was niet aans.

De volgende dag was ze bij heur vriendin in ’t dörp. Zij en Hinderkie konden gooud met mekaor opschieten. Ze begrepen mekaor. Nao een poosie vertöl ze Hinderkie heur verhaol van de brödse tuut en dat ze noou gien kukenies har. Hinderkie schoot in de lach en zee: “Doe hest der toch wel een haon bij?” ’t Vrouwgie kreeg een kleur en heuifde gien antwoord meer te geven.

Ik zölf heb schaopen. Ik weeit wel, da’k veur lammegies een ram bij mien euien moet haolen. Dat he’k daon. Met Roelie he’k een mooie ram oetzöcht. Een echte Schoonebeeker ram. De herderin zee, dat ’t een makke was.

Thoes reden wij ’t Laonie in, een boermarkeweggie. Ik stopte veur een dam. In ’t laand leuipen mien schaopen. ’t Deurtie lös en ’t hek lös. ’t Kon niet mis gaon. Roelie aan een kaant, ik aan d’aander kaant en de daomes in ’t laand veur hum. Meneer Ram bleef maor kieken. Hij verreurde zich neeit.

Opeesins kwam e reur. Niet de kaant van Roelie op, niet naor zien daomes, maor mien kaant op. En met geweld. Hij sprong met aal zien kilo’s tegen mij aan. Ik greep hum, maor gung ondersteboven. Ik daocht toen aan wat mien pap mij vroouger leerd har: “Nooit lös laoten!” Ik lag

onder. Ik veulde overaal sprannende poten en aal die kilo's. Ik verloor.

Daor gung e. 't Laonie op. Richting de Zeijerstraot. En dat zo tussen vief en zèes uur. Allemaol auto's. Gelukkig gung e 't lèeste stukkje graslaand in. Hèhè, dat was lukt. Noou nog naor zien daomes toou.

We prebeerden hum te drieven, wij lokten hum met biks. Gien resultaot. Toen daoht ik: "Ik weeit 't" en zee tegen Roelie: "Doe 't hek van oonze daomes maor lös. Die bennen mak. Daor kan 'k alles met!"

En jao hör, daor kwam mien koppelie schaopen aan. Over 't Laonie. Ze zagen de ram. Ze wörden neisgierig. De ram ok. Die gung met 't heuile spul terug, zo maor 't laand in. Ridder Ram was Koning!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik weeit, daj om lammegies te kriegen een ram neudig hebben. Ik weeit noou ok, dat ze een verschrikkelijk haarde kop hebben en een behoorlijk gewicht.

De volgende dag deden alle botten mij zeer, ha'k een dikke kneei en een pienlijke plek aan mien kin. Ik heb mien lessie weer leerd. Ik denk aans dan mien ram!

286. Muziek

Muziek is een wereldtaol. Zunder woorden kuj mekaor begriepen. Mekaor aanveulen is 't eigenlijk. As de muziek 't noou is winnen kun van 't waopengekletter, wat zul 't in de wereld dan een stuk plezeriger wezen.

As kind heul ik al van muziek. Soms heurden wij op een mooie zummeraovend muziek. Aorend Smegen, een aole boer, speulde dan veur zien boerderij onder een appelboom op zien harmonikao. Wat mooi! Wij gungen der bij zitten in 't gras. Dat Aorend dat kun! Zu'n gewone boer! Hij har nooit les had. Hij kon gien noot lezen. Hij drukte op wat knoppies en der was muziek. Aorend was een muzikaol talent. Hij kun t gewoon. Het zat in hum. Misschien wel de beste muzikanten, die der bennen!

Thoeshadden wij een radioogie. Zu'n apperaot met een katoog. Die stun aan as pap en mam dat neudig vonden. De bonte dinsdagaovendtrein, 't Drèents kerteertie, de neeisberichten en 't weerpraotie. Nooit een echte muzikaole oetzending.

Op de legere schooul kregen wij zingen. Schooullleidties. Meester Brals kun niet zo gooud zingen. Dan kregen wij juffrouw Gorter of juffrouw Bakker. Juffrouw Bakker har zölfs een zangkoortie op schooul met een eigen oetvoering. Dat was mooi. En meester van Diekie har altied leeidties in de dreeikwartsmaot. Dan sleug e van die dreeikaantige verkeersbordties in de lucht. Met een liniaol. Heul vlug. Van twee gaanzen in 't haoverstroo en die snaoterden zo en zuks meer.

Op de m.a.v.o. in Nörg kregen wij muziek van meneer Stroetingao. Dan muj gooud bij de les wezen. Sommigen deden net, of ze zongen, maor trokken alleen wat met de mond. Dan kwam e langs met zien viool en luusterde even. Stroetingao heul van muziek. Wij mussen ok boetenlaandse leeidties zingen en luustern naor muziek. Dat vonden de meesten van oons niet zo mooi. Hij neuimde dat klassieke muziek. Stroetingao is jaoren dirigent wèest van 't daomeskoor in Nörg.

Vanaof de lèeste jaoren op de legere schooul he 'k zu'n vief jaor harmonikaoles had. Saomen met Dinie van Daolen, mien overbuurwichie. Wij kregen les op 't teneil van hotel Elsingao in Nörg. Zummer en winter, met de harmonikao in een koffer achter op de fiets, der hèn. Wij mussen de achterdeur in, die op 't teneil oetkwam. Daor zat een meneer oet Assen. Meneer van Aalst. Die har van die lange vingers. Precies geschikt veur een harmonikao. Eein maol in 't jaor was

der een oetvoering in Assen. Dan muj ok een paor maol met een grote groep speulen. Dat klonk mooi. Dinie speelt nog altied, onder meer bij 't gevangeniskoor in Veenhoezen. Mienend steet in de kaast.

Dit was ok de tied van daansles. Veur oons in café Popken in Nörg. Van Stern en de Jong oet Assen. De 'kerels' mussen dan een wichie kiezen. As bollen stoven ze der op aof. Dat mus dan weer opnei. Egbert Meyers hef daor een heuil mooi leedtie over. De mooiste aovends waren 't tussenbal en 't slotbal.

En dan muj 't geleerde tooupassen. Zundags oet daansen. Bij Appie in Nörg. Om de veertien daogen. En aans in kroegen in de buurt: Eel, Vreeis, Zuudlaoren en zo. De wichter waren der al vrooug. Die zaten aan de taofelies om de daansvloer hèn. De jonges kwamen laoter. Die gungen vaak eerst nog even naor heur eigen stamkroegie. En as ze nog gien vaste verkering hadden, hungen die veur de bar. Eein orkest herinner 'k mij nog gooud. Dat waren de Zamora's. Daor was zu'n lange, blonde zanger / saxofonist bij. Die hung dan onder 't speulen heuilemaol achterover. Tiedens heur optreden leuipen de muzikanten altied eenmaol van 't teneil aof. Alleen de drummer leuiten ze zitten. Dat von 'k geweldig.

En dan de jaoren zestig -/ zeuventigmuziek. De tied van de rock and roll en de twist,. De tied van Elvis Presley en de Rollingstones. Een geweldige tied met in mien ogen nog altied de beste muziek.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, langzaomerhaand drong der ok aandere muziek tot oons deur. Muziek, die mij toen aanspreuk en dat nog döt. Muziek met een verhaol der achter. Met een bepaolde wieze van leven. Dizze muziek kwam aanwaaien vanoet Amerikao. Een ventie oet Assen, Harry Muskee, vormde een groepie om zich hèn: Cuby and the Blizzards. Dit is muziek van jonges en soms wichter, die allemaal is naor Amerikao gaon. Die daor, met heur gitaar op de rug, een kroegie binnenstappen en der dan geliek bij heuren. Ze praoten een taol. De taol van de blues.

Aoflopen zaoterdag was 't de jaorlijkse Rabo - museumdag. Wij gungen naor Grol. Naor 't Cuby and the Blizzardsmuseum. Foto's, heur muziek, films, boouken, de bedsteden en neuim maor op. Geweldig!

Tot besluit wi 'k je nog een mooi verhaoltie vertellen. Over Egbert Meyers. Hij reisde, met zien gitaar op de rug, naor Canada. Hij landde op Calgary. Stapte daor een hal binnen en daocht: "Heur ik hier Drèents?" Jao, inderdaod, hij heurde Drèents. Aan een taofelie zaten Geert, Roelof en Henderikus Uterwiek oet Nörg. Ze hadden gien gitaren bij zich, maor kwamen met heur Drèents ok de heule wereld deur.

287. Fietsen

In de veurige *Nörger Kraant* schreef ik over muziek. En over de R.A.B.O.-museumdag. Wij waren in het Cuby - museum in Grol.

's Middags reden wij deur Aomen, Smilde en Veenhoezen naor Hollerwiek. Achter in een winkelcentrum vonden wij een klein, maor mooi gebouwgje. "De Barrel", fietsmuseum stun der op. Daor mussen wij wezen.

In het museum stun alles propvol. Veuraal veul fietsen. 't Is ja ok een fietsmuseum. Maor ok aole naaimachines met fietsmarken der op, aold gereedschap, kleren oet die tied en nog veul meer. Joen gedachten gaon vanzölf terug naor een vroougere tied. Daor ontkoj niet aan. Ok mien gedachten gungen in de tied terug.

Mien eerste fietsie was blauw. Een deurtrapperie. Ik kreeg hum van d' een of aandere neef. Mien pap en mam waren beiden de jongsten in de gezinnen, waorin ze opgreuiden. Haost een beetie naokommeries. Ik kreeg daordeur veul spullegies, maor 't was nooit nei. Dat kun mij ok niks schelen. Zo kreeg ik ok mien eerste fietsie. Ik was een jaor of veer, vief. En trots dat ik der op was. In 't begun mus ik het fietsen nog wel even leren. Ik kun mien beeinties niet stil holden. Het was ja een deur-trapperie. Vaok kreeg ik een tik van een trapper tegen mien enkelies. Al gauw was ik der heul behendig op.

't Was in een tied van de motercross in de Langler Dunen. Dan was 't in Peeist ok motercross. Op 't brinkie. Oldere schoouljonges namen wat schuppen met van hoes. Zij meuiken een baontie en greuiven mooie bochten. Op een recht stukkie wör een springschaans maakt. 't Was net echt. Bij de wedstriedties kun ik al gooud met die grotere jonges metkommen. In de bocht zette ik mien trapperie in de grond, 't achter-wiel vloog opzied en ik meuik een haokse bocht. D 'aandern lagen in een knup van 't lachen.

Laoter mus ik naor schooul in Nörg. Op de fiets. Mien deurtrapperie was te klein. Mien breur was older. Die kreeg een neie. Ik kreeg zien aole. Der zat een terugtraprem op. Daormet koj een mooi remspoor maoken in 't zaand. Der zaten ok spotterborden op en een bel. De kinder oet Peeist gungen met mekaor naor schooul. De oldsten waren de baos.

In de hoogste klassen kreeg ik een grotere fiets. Weer de fiets van mien breur. Daor zat 'vering' in.

Ik kreeg 't veur mekaor. Een fiets met "vering". Op weg naor hoes lag, bij de aof slag naor Bonhagen, het strooizaand van de gemeente in een bult. Wij broesden daor altied overhèen. In 't veurjaor lag der nog een klein bultie. Dat wör oonze springschaans. Achter mekaor aan. Even aan 't stuur hotten en dan meuiken wij mooie sprongen. Beide wielen van de grond en dan landen. Daornao fietsten wij gewoon deur naor Peeist.

Haalverwege Peeist, bij Oortwiens kaampie in de buurt, reuip ik: "Jonges, 'k heb vering in mien fiets!" 't Duurde maor even en toen kwam 'k met de trappers aan de grond. De stang van 't zaodel naor 't stuur was broken. Thoes zee ik: "Ik fietste gewoon en toen gebeurde 't!" Dat was ok zo. Pap en mam waren duvels. Veur straf mus ik een heuile poos op een aole melkfiets naor schooul. Ik schaomde mij dood!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, dit schoot mij deur de kop bij 't zeein van aal die aole fietsen in De Barrel. Gelukkig trof ik ok nog even de baos van 't spul. Anne Maris, van oorsprong een Nörger. Ik ontdekte ok, wat ik nog niet wus:

Dat e geweldig mooi vertellen kan over fietsen, maor ok heuil mooi zingen. Aole leeidties oet grootmoouders schoounendeus. Een maol optreden op een bijeeinkomst van de historische zingen. Aole leeidties oet grootmoouders schoounendeus. Een maol optreden op een bijeeinkomst van de historische vereeniging Norch zul niet verkeerd wezen.

288. Blad

‘ t Is weer haarfst. ‘ t Wordt wat kolder. De daogen körten. Bladties vallen van de bomen. Ze dwarreln naor beneden om een ‘ nei’ leven te beginnen. Het liekt soms wel ballet. Mooi spreiden ze zich as een deken oet op de grond, of worden deur kaole haarfst - winden op bulten jaogd.

Zo gauw dit spellegie begunt, worden Roelie en ik reur. Roelie heur parool is: “Wat weg is, is weg.!” En dat is ok zo. Ze blas met zu’n lawaaiding alle bladties in de sloot langs oons hoes. Eerst breng ik kooren vol naor ‘ t Laonie, een boermarkeweggie. Dat hebben ze bij oons al meer dan een eeuw zo daon. Dan verschient der opeeins op ‘ t brinkie een grote bladbak. Haost een privébak. Wat hebben wij toch een geweldige gemeente. Mien te lopen aofstand is beheurlijk körter worden. Zo noou en dan komp een fietser of een vooutganger langs. Die rooupen, omhoog kiekend: “Man, maok je toch niet zo drok. Der kommen nog veul meer!” waarop ik altied terugrooup, wiezend op de bladties in mien koor: “Maor dizzend neeit!” Ok heur ik vaak: “Man, man, man, wat een wark hej hier!” Jao, aj vinden, dat ‘ t wark is, dan hej geliek. Maor wij vinden ‘ t gien wark. Wij vinden ‘ t bezigheidstherapie. Lichaomelijk warken met de natuur om je hèn is gooud veur lichaam en geest. En ‘ t moeten is der niet meer bij. As’ t vandaog niet klaor komp, dan mörgen maor. ‘ s Mörgens eerst de kraant, oetgebreid kovvie- en theedrinken, nao ‘ t middageten even zitten met d’ ogen dicht en as der onverwaachts een komp, wat praoten met een borrelie der bij.

Aal die bladties op ‘ t Laonie hebben der in de loop der jaoren nooit veur zörgd, dat ‘ t daor hoger worden is. ‘ t Is gooud veur de grond en heuil wat dieren en dierties vinden der een warm plekkie om te overwintern.

Op oonze leeftied gaon joen gedachten onder ‘ t wark nog al is terug naor vroouer. Hoou gung dat toen met aal dat blad?

As kinder meuiken wij der op ‘ t brinkie bladhoesies van. Rillen blad stelden de muren veur. As ‘ t hoesie klaor was, mus ‘ t inricht worden. Plaankies, takkies, stobbegies, scharven van diggelgooud en aole potties en pannegies, alles kun gebruukt worden. Soms was der even oneenigheid over wie noou toch wel de baos was. Uren konden wij zo speulen.

De haarfst was veur de boeren de tied om de eerdappels en de beeiten bij hoes te haolen. De eerdappels wörden met de haand rooid

(eerdappelkrabben). 'k Heb ok nog op de kneeien legen. De beeiten wörden trokken, in rijen lèegd en dan stoken (loof en beeiten scheiden) met een schaarpe schup of vanoet de haand kapt met een kapmèes. Daor muj slag van hebben. Met peerd en waogen wörden ze naor hoes reden. De eerdappels en beeiten mochten niet vreeizen. Der wör ein spit oetgraoven, d' eerdappels en beeiten der in, zodaj een lange bult kregen. Dan kwam der wat stro over, een laog blad en dan nog zaand. In 't veurjaor was 't blad al mooi slonken.

Maor, wa' k je noou toch nog zeggen wil, die voorbeeiten waren lange beeiten, die veur een groot deel boven de grond greuiden. Vaok waren ze roodachtig van kleur. Je konden der dan zo tegen 11 november mooie lampionnen oet snieden. De bodem der in laoten, de beei oethollen en dan koj ok nog mooie figuren oetsnieden in de boetenkaant. Een mooi stukkie hoeshvlijt!

Ik ben beneid, of der dit jaor nog lampionnegies van voorbeeiten langs de deuren gaon bennen. En bennen der nog wel voorbeeiten!?

289. Verkering met een loze

Roelie en ik bennen weer is naor Canada wèest. Naor Vauxhall in Alberta. Het vroougere wilde westen. Wij hebben dizze winter al weer snei had en overdag 25 graoden vörst. 't Is dan echt wel kold, maor toch beter te harden dan bij oons. De luchtvochtigheid is gering. Het landklimaat is daor de oorzaak van.

Een jaor of wat leden kreeg ik een tillefoontie oet Canada. “Met Reina”, wör der zèegd. “Dat zeg je zeker niks, hè”.

Nee, inderdaod, dat zee mij niks.

“Geef is een hint,” zee ik. “Help mij is een beetie.”

“Ik kom oet Nörg en ben een paor jaor jonger dan joe”, kreeg ik te heuren. Opeeins wus ik het. Het was Reina Bovenkamp. Ik har wel is heurd, dat zij ok in Canada woont. Ze woonde met heur breurtie en heur pap en mam aan de Eeinerstraot. Bij de ingang naor 't zwembad. Ik weeit nog, dat ze verkering kreeg met een vent oet Smilde. In Nörg gung 't praotie: “Die Reina Bovenkamp hef verkering met een oet Smilde. Een heuile loze!”

Die vent oet Smilde was Henk, noou heur man. Henk Zwiers, zeun van een brugwachter. 't Was inderdaod een loze en dat is e nog. Henk wör professor aan de universiteit in Calgary. Ze kregen driei kinder. Tweei jonges en een wiche. Henk har ok een hobby. Hij was iemker.

Nao een aantal jaoren gungen ze terug naor Nederland. Heur kinder waren wat astmaotisch. Ze hadden der hier meer last van dan in Canada. Dat har te maoken met de hogere luchtvochtigheid hier. Ze besloten weer terug te gaon naor Canada. Daor wonen ze noou nog. In De Winton. Vlak bij Calgary.

Hij hef de rollen noou omdraaid. Henk is natuurlijk nog professor, maor hij hef noou, met zien beide zeuns, een bijenboerderij. Ze bestrieken met heur bijenvolken een groot stuk van Alberta. Reina's pap is bij heur oet de tied kommen, heur mam is nooit bij heur wèest. “Die mus altied de kerktoeren van Nörg kunnen zeein”, zee ze.

Maor affijn, in dat tillefoongesprek neudigde ze oons oet, om, as wij weer is in Canada waren, bij heur langs te kommen. Dat zul ze mooi vinden. Dan kun ze ok nog is even weer plat praoten. Ik heb heur dat toen beloofd, maor der kwam aal maor niks van. 't Is ok zu'n tweeienhaalf uur autorieden.

Dit maol is 't der van kommen. De wegen waren nog niet heuilemaol schoon. Toch hebben wij 't der op waogd.

Onderwèg heui'j je niet te vervelen. Wat de meeinste indruk op mij meuk, waren de reservaoten veur Indiaonen ten zuden van Calgary. Veredelde tuuthokken in de prairie. Een paor grote, aole auto's bij hoes. Een triest beeld. Met dit volk hebben wij oons niet netties gedraogen!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, op mien vraog, of ze met mekaor gelukkig bennen, zee Henk: "Wat wij hier daon hebben, hadden wij in Nederland niet kunnen dooun. Reina en ik hebben 't gooud, oonze kinder hebben 't gooud. En kiek is, hoou wij hier wonen".

Inderdaod, een prachtig oetzicht op de besneide toppen van de Rocky Mountains met koppels hen en weer trekkende Canadagaanzen. "Jao," zeg Henk, hij prat ok plat," wij blieven hier. Maor soms hej mèensken, die holden 't hier niet vol. Elk zien meug!"

Reina is 't gloeiend met hum eeins.

290. Opa, vertel 's!

Kinder hebben veul tooukomst, dat muj hopen tenminste, en nog weinig vroouger. Aj older worden, kriej aal meer vroouger en minder tooukomst. Vanaof 't moment, daj het woord vroouger vaoker gebruiken, koj langzaomerhaand aan de verkeerde kaant van de streep. Je kinder gaon zeggen: "Die olders ok altied met heur gezeur over vroouger!" Tegen jezölf zeggen ze 't eerst nog neeit. Ik heb mien weerwoord al vonden: "Jonges, ik hoop veur jullie, daj die tied ok kriegen!"

Een poos leden kreeg ik van mien kleinkinder wat op mien verjaordag. Ik zag de vörm en veulde 't al: een booukie. Ze weeten wel, dat dat bij mij altied gooud is. Ik heuil 't pepier der aof en zag 't veurblad: Opa vertel 's, omdat je zo bijzonder bent..... Een booukie vol met persoonlijke vraogen aan opa. Ik weet vanzölfsprekend, dat elke opa bijzonder is.

Ik begon te blaodern. Ik schrok ok een beetie. Ik mus een heuil boouk schrieven. Bijnao honderd bladzieden vol. De vraogen waren soms ok wel slim persoonlijk. Wat kun ik ze vertellen en wat kun 'k beter achterwege laoten? Ik besloot, om alle vraogen naor eer en geweeiten in te vullen.

Ik ben der aan begonnen. Elke dag een bladziede. Dat lukte mij aordig gooud. 'k Ben noou klaor en von 't een heuile klus. Ik kreeg vraogen over wie ik was, toen ik klein was en hoou ik mij op bepaolde momenten veulde. Maor ok vraogen over mien olders en grootolders. Sommige bladzieden waren openlaoten veur foto's of kraantknipsels en zo.

Bij 't invullen har ik soms veul tied neudig om te bedenken, wa'k zul opschrieven, soms gung 't vanzölf. Soms mus ik wat in mij zölf lachen, soms ha'k traonen in d' ogen. Het wör mij wel dudelk, da' k bezig was met een stukkje Drèentse geschiedenis. En hoou een Drent in mekaor zit.

As ik mien booukie deurbloader, zeei 'k een foto van mien mam as jonge vrouw met ogen, die de tooukomst inkieken. En een foto van heur, as ze veul older is. Dat gezicht is veraanderd.

Welke spellegies speulde ik 't leefst? Ik lees: vlagveroverie met mien kameraodties bij de bunker in Peeist en in de bossen der omhèen. Ik denk: zul dat daor nog speuld worden? Ik kom een foto van mien pap

tegen, die onder een koou zit te melken. Klompen aan, pet tegen 't lief van de koou, op zu'n krukkie en een emmer tussen de beenen. Ik heur het geluud: tjoep -tjoep, tjoep- tjoep. Ik zeei straolen melk, die zörge veur een laog broes. En 't strupen om de lêeste melk der oet te kriegen.

Ik moet een stukkie stamboom invullen. Ik begun bij 1700. Geert Janszn wör Jans Geertszn. En daornao Geert Jans Soegies. Ik kom om en om de veurnaomen Hendrik en Jan tegen, Ik zeei, dat mien veuolders verhoesd bennen van Schieven naor Peeist en dat der veul kinderstarfte was. Mien pap Jan Soegies was de tweede Jan in 't gezin, zien opa was de daarde Jan.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik weeit noou zeker, dat, wanneer ik zölf oet de tied kom en der een is, die wat over mij vertellen wil, dit booukie gooud gebruiken kan. Ze moeten der maor zunig op wezen!

291. Lichiesaovend

In 't duustern is alles aans. Aj daogs op een bospad lopen en der ritselt wat, dan kiek je en zeei'j een liester in 't blad, op zeuik naor wat lekkers. 's Aovends heur je 't ritseln wel, maor zeei 'j niks. Dan geeit joen fantasie warken."Wat was dat!?" Je gaon je van alles inbeelden.

Overdag is een over 't pad hangende stroek een stroek. In 't duustern vraog je je aof, of daor een kerel steeit. As jaoren leden een kwaojong oet Peeist 's aovends laot op zien fiets naor hoes mus vanoet Nörg, dan begon e nao de lèeste lanteernpaol haard te fietsen en haard te zingen. Dan wus elkenein, dat hij daor fietste, maor....,hij heurde zölf gien verdachte geluudties.

Een nachtwandeling holden met kinder, let maor op, waor 't duuster wordt, begonnen ze lewaai te maoken. Onbewust, maor ze dooun 't wel. Ik leuip is met een groep kinder in 't donkern van Westervèelde naor Zuudvèelde. Onderwegens daocht ik: "Wat veuil ik daor toch aal!?" Een jonkie met aans nog al wat praoties, heuil mij aan mien jas vaast. Bleef ik staon, dan bleef e ok staon, leuip ik deur, dan leuip e ok deur. 't Gaf hum wat vertrouwen in die duustere wereld. Je weeten ja maor nooit!

Een jonkie en een wichie, ze gungen nog niet naor schooul, speulden 's aovends onder 't voren en melken vaak met mekaor. Tegen etenstied mussen ze thoes wezen. Dan was 't al duuster worden. Ze spraken aof, om mekaor naor hoes te brengen. Halverwegens leuip d'een deur en d'aander terug. Ze reuipen dan net zo lang: "Doei, doeï", tot elk in hoes was. En wat bennen der een spookachtige verhaolen over de duusternis. Vleermoezen, toch al griezelige beeisies, fladdern rond. Oelen vleigen geruusloos en dan is daor opeeins die schreeuw. Je lopen met joen kop deur de draoden van spinnen.

En aj as kind is een keer 's aovends alleen thoes waren, dan heurde je 't tikken van de klok en de gebinten kraoken. Je heurden alles, gewoon, omdaj eigenlijk wat bang waren! Een plek, waor 't in 't duustern nooit te vertrouwen is, is een begraofplaots. Veul mèensken en veuraal ok kinder, hebben 't der toch al moeilijk met. Met de dood. Het lichaam is der niet meer, maor toch..... Der worden allerlei invullingen an geven. Het blef wat geheimzinnig. Toch willen wij herdenken. Wij willen niet vergeten!

Een jaor of wat leden waren wij bij oonze zeun in Westerbörk. Hij har

vraagde, of wij kwamen. 't Was lichiesavond op heur begraafplaats. Ik har gien idee, wat 't inheul.

Wij gungen der lopend hèn. Over de klinkerstraoties achter de kerk. 't Wör duuster. Van alle kaanten kwamen mèensken. Vanaof de ingang braandden lichies, hier en daor een vuurkörf. 't Was veuraal stil. Alleen wat gefluuster. Olders met kinder, opa's en oma's, sommigen alleen zöchten 't graf van een dierbaore. Ze gungen herdenken, allemaol op heur eigen wieze. Ze zaten in stilte bij een graf, ieder met zien eigen gedachten. Der wör beden, der wörden gedichies veurlezen, herinneringen ophaold. Alles op gedempte toon. Hier en daor wör der haost onheurbaor reerd. Opeeins heurde ik muziek. Heul zachies. In een groepie speulde een op zien gitaar en zong. Ik wör der koald van. Dizze avond hef veul indruk op mij maakt! Herdenken kuj altied en overaal. In 't duuster is 't toch bezunder!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, zondag 14 december aankommend is 't wereldlichiesdag. Ok op de begraafplaats in Nörg. De warkgroep begraafplaats van de historische vereeniging "Norch" hef 't initiatief nomen om niet alleen in de zomer wat te doon, maor ok in de donkere tied van 't jaor.

Je kunnen herdenken, op een bezondere wieze. Maok der gebruik van!

292. Older worden

Alle vrijwilligers van Het Hoes van de Taol in Beilen waren körtstleden bij mekaor bij Meursing in Westerbörk. Volgens Jan Germs moei 'j vrijwilligers op handen draogen. Ik denk der net zo over. Volgens mij worden ze in dizze tied aal belangrieker.

Een theaotergezelschap speulde *Onder één dak* van Jan Fabricius. Ik daoht: "Jan Fabricius (1871 - 1964)? Jao, 't was een Drent. Maor een stuk van 100 jaor leden?" Ik vergiste mij. Wat speuld wör, koj zo overzetten naor dizze tied. Wij kriegen der allemaol met te maoken. Met de zörg veur oonze oldern. Olders, opa's en oma's.

Een vrouwigie oet Amsterdam holdt eerst een praotie. Betsy Torenbos. Ze kan ok Drèents. Van oorsprong komp ze oet Annen. Dan begunt 't. Wij worden vortdaodelijk pakt. Mam komp oet de tied. Der bennen veer kinder. Wie nemp de zörg veur pap op zich? Gieneein steet te trappeln om 't mannegie in hoes te nemen. Een van de jonges zul 't wel willen. Hij is trouwd met een stadsmadammegie. Een heuil gooud wicht, maor d'aole baos mag heur neeit. Hij wet neeit, waarom dat zo is. Maor as 't nee is, dan blef 't nee. 't Is een stiefkop. Een aandere zeun is zien oogappellie. Die kan niks verkeerd dooun. Hij kreg zo noou en dan nog wel is wat tooustopt. Der wordt over praot. Deur de kinder met heur aanhang. Heur pap is der niet bij. Ze kommen der niet oet.

In 't lèest besluten ze de aole baos te verloten. 't Is misschien niet netties, maor wel eerlijk.

Het oogappellie wint de 'pries'. Hij en zien vrouw bennen der niet gelukkig met. Dan besluten het medammegie en heur man de zörg veur zien pap en heur schoonvaoder op zich te nemen. De lèeste zin was: "En wie zörgt der straks veur mij!?"

En zo is 't!

Mien gedachten gaon terug in de tied. As kind wonend in Peeist. Met mien pap en mam, mien zèes jaor oudere breur, mien opa en in 't begun een inwonende knecht. 't Was, zo as 't was. Ik har daor verder gien gedachten bij.

Mien breur wör older, kun aal meer veur 't boerenspullegie dooun. De knecht wör overbodig. Hij vertrok.

Mien opa warkte gewoon deur. De leeftied was niet bepaolend. Hij zette de zaodbulten, ik mus garven smieten. Hij voorde de zwienen en

de tuten. Hij gung mollebulten strooien. Hij dee, wat e nog kun dooun. Mien breur dee aal meer, mien opa aal minder. Opa gung lichaomelijk en geestelijk langzaamaan achteroet. Ik zag toen, wat mij straks te wachten steeit. Aal vaoker heur ik van jonge mèensken: “t Wordt tied, dat die olden der oet gaon!” Dan denk ik: “Daor heur ik ok bij!” Ik zèeg dan: “Ik hoop, daj ’t ok beleven muggen!”

Over opa wör nooit praot. Opa wör ok niet verloot. Opa is gewoon op zien stee oet de tied kommen. Dat was toen niet aans. Wij waren dat zo wèend.

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, daornao kwam de tied, dat alles ‘beter’ wör. Old en jong paste niet meer bij mekaor. Old en jong gung zölfstandig wonen. En ’t kun ok. Der was geld veur.

Aj 65 wörden, kreej een stempel veur de kop en muj naor een bejaordenhoes. Het bejaordenhoes wör een verzörgingshoes en ’t eindigde in een verpleeghoes. Waor zörg neudig was, daor kwam zörg. Zölfs as leven gien leven meer was.

Noou is ’t geld op. Wij moeten bezunigen. Wij moeten weer op mekaor passen!

Maor...., wie past der straks op mij? Kinder hebben ’t allemaol drok. Met heur kinder, met ’t wark, met..... De buren (naobers) net zo. De politiek gebruukt ’t woord naoberschap weer. Zeggen ze ok, hoou ze dat zeein!? De tied zal ’t leren!

293. Kammeraoden

Kerstdaogen. Vrede in de wereld!! Jao, mooie verhaolen. Maor de warkelijkheid?? Mèensken staon mekaor naor 't leven, hebben niet genug te eten, veuilen zich alleine, hebben verdreet.

Aoljaorsdag. Het zit der weer op: 2014. Wij kieken terug. Wij veuilen oons oetknepen. Net as knieperies. Zo plat as een dubbelie. Der zit gien tooukomst meer in. Een tied van terugkieken. Was 't gooud? Kun 't beter?

A'k hier over naodenk, kom 'k der achter, da'k veul geluk had heb met veul goeie mèensken om mij hèn. Noou weet ik wel, aj een feesie geven, vinden ze je allemaal een goeie kerel. Maor wat, aj in de knup zitten? Hoouveul hol je der dan van over? Ze zeggen toch niet veur niks: "Bij een feesie een laandvol en bij problemen een haandvol!" Dat gef ok niks, as die der dan ok maor bennen!

Ik kiek terug. Hooou was 't dit jaor? Ik kiek wieder terug. Hooou was mien leven tot noou toou? Ik doou dit, naodat een paor kammeraoden net naor hoes bennen. Wij hebben een Kerstmiddag veurbereid. Veur een seniorencluppie in Peeist. Ik heb een gooud geveuil over dizze middag. Wat is 't toch mooi, dat wij as driei kammeraodties van vroouger oet Peeist dit saomen muggen regeln. Wij praoten serieus, wij lachen, wij helpen mekaor waor neudig, der is vertrouwen. Wij weeten, wat wij aan mekaor hebben.

Dit vertrouwen is in de loop der jaoren opbouwd. Aj op de wereld kwamen in Peeist, was joen eerste leerschooul in en om hoes. Der was rust, der was regelmaat. Alles was vertrouwd. Ik har thoes gien speulkammeraodties. Ik ontdekte, dat 't bij oonze bureen ok gooud was. Ik wör verwèend bij Bertus en Rooufie. Bertus was jaoger en imker. Ik leerde aandere dingen dan thoes. Ik gung de straot over naor Nanning en Tonsie. Der waren nog haost gien auto's. Daor was ik eerst wat stil. Alles was zo groot, zo mooi. Ik leerde, dat 't soms ok aans was, dan bij oons thoes. Ik ontdekte, dat der tegenover oons een wichie was. Daor kon 'k mooi met speulen.

Mien werelddie wör groter. Ik mus naor schooul. Naor Nörg. Wij fietsten met mekaor. In 't groepie fietsten ok aandere jonkies, leeftiedsgenooties waren der niet zo veul. Oeteindelijk bestun oons vriendencluppie oet zeuven. De jongste en de oldste scheelden driei jaor. Deur saomen op

te trekken leerde je mekaor van haover tot gört kennen. Der was wel is ruzie, maor toch kwamen wij veuraal veur mekaor op. Wij leuiten mekaor niet in de steek.

Wij wörden older, kregen verkering, trouwden. De een gung hier wonen, de aander daor. Wij kregen wark, wij kregen kinder. Maor wij verloren mekaor ok een beetie oet 't oog. Totdaj mekaor toouvallig is weer tegen kwamen. Al gauw wör der een daotum aofsproken. Die eerste aovend hadden wij tied te kört. Mooie dingen, male dingen, alles passeerde de revue. 't Vertrouwen was der zo weer. We kwamen aal dichter bij mekaor te staon. As wij, bij mooi of maal, mekaor wat geven, steeit der onder: "E.vr.bl.vr." "Echte Vrienden Blijven Vrienden!" En zo is 't. Daor hej wat aan!.

Maor.....,wa'k je noou toch nog zeggen wil, mien 'baos', Willem Baokering, gung even plat! 't Was neudig. Maor 't past nooit! De *Norger Courant* mus ja ok nog klaor. As 'k dan lees, Willem, hoouveul mènskén joe hölpén hebben om alles weer veur mekaor te kriegen, moet joe dit wel gooud dooun. Starkte en kop der veur. Dit moet lukken met zo veul kammeraoden om joe hèn!

294. “Deense” koougies

Oons *Dagblad* lig open veur mij. Op een foto lopen een paor koougies in een natuurgebied. In het bijschrift steeit, dat dit ‘Deense’ koougies bennen. Ze moeten heuil geschikt wezen om as grote graozers heur wark te dooun in de natuur. Ze kunnen zummer en winter boeten wezen.

As ik gooud kiek, zeei ik koougies, die ze bij oons thoes zu’n vieftig, zestig jaor leden heuilden. Handige beeisies met hoorns. Der kunnen der twee van in de reusachtige, wandelnde melkfebrieken van noou.

Ik denk daor vaak aan, as ik bij oons op kooustaal loop. Die is nog veur een deeil, zo as ’t was. Wij slaopen noou op pompstraot en veur op kooustaal. Der was een bij mij, die zee: “Waarom sloop je die booul der niet oet!?” Ik zee toen: “Man, dat dooun we neeit. As de tiden nog wat slechter worden, willen wij nog weer een paor koougies op staal hebben!”

Ik denk, dat die der niet kommen. Toch kuj nog mooi zeein, hoou ’t wèest is. De kooustaal langs de boetenmuur, waarin de kooustaalraompies. In vakkies met in ’t midden een raompie, dat wil kanteln. Langs de muur ’t groouppad. Dan koj achter de koouen langs. Bij oons een smal padtie. As een koou mus kaalven en je mussen der bij waoken, muj nooit achter die koou gaon staon. As e dan achterom keek, daoht e, dat ’t kaalf der al was.

Langs ’t pad leuip de groep. Daor kwam de stront en de ier in. As ze tenminste gooud richtten. Soms lag ’t ok op de staal, op ’t groouppad, of zat ’t tegen de muur aan. Veuraal, as ze knollen had hadden. Elke mörgen mus de groep leegd worden. Met een koor en een strontschup. Dit wör op de mestbult schoven. Sommige boeren meuiken der waore kunstwerken van.

Dan kreej de staal met een riegel stalpaolen der veur. De koppen tussen de stalpaolen deur, de ket met een ring om de stalpaol en om de haals van de koou en de konten boven de groep. Zo stunden der bij oons èelf in een riegel. Veur de stalpaolen de waotergeut. Deur een buis wör waoter in dizze geut pompt, net zo lang as de koouen dronken. Het waoter, dat in de geut staon bleef, wör der oet veegd en verdween in een puttie aan de achtergevel. Dit puttie har een overloop naor de ierkelder.

Langs de waotergeut leuip ’t voorpad. Deur een paor deuren in

't kooustaalschut brachten ze 't voor veur de koouen. Veurdats ze 's aovends op bère gungen, mussen ze nog even aofvoren. Nog even 't lèeste voor der veur vegen.

Op de pompstraot was de pomp met waoter oet een put. Hier wörden de bussen en emmers schoonmaakt. Bij oons kwam dit laoter bij de kooustaal aan. Daor konden dan weer een paor koouen staon.

As ik daor stao, begriep ik, dat toen de koouen kleiner waren en 'k denk, de mèensken ok. Ik steut der regelmaotig mien kop aan de plaanken van de kooustaalhilde, waarop je een boel spullen kwiet konden. De koouen van noou mussen wel met heur achterpoten op 't kooupad staon.

Maor, wa'k je noou toch nog even zeggen wil, wat is dit allemaol in zu'n zestig jaor tied veraanderd. Veul meer en veul grotere koouen, die naor een robot gaon as ze mólken willen worden, of in een draaimeulen bij de boer langs kommen, die lös lopen in de staal, bij de voorhekken vreten, op matten liggen en mes en ier, dat zo maor verdwient. Boeren en koouen, die topsport bedrieven!

295. Vrienden en “vrienden”

Wij gungen oet rieden met een stel oet de buurt. Der wör wat hen en weer praot. Geert zee: “Wat ben ik bliede, da’k een paor pony’s heb. Dan leer je mènskén kennen van boeten joen eigen buurt, joen eigen kennissenkring. Der wordt ok aans praot. Je hebben ’t niet alleen over diegenen, die der niet bij bennen. Man, wat he’k een mooie middag had. As ze heur zin kregen hadden, ha’k der nog zeten. En wat he’k genoten!”

“Waor waj dan?” vreug ik.

“Een èend Grunningerlaand in. Ik nam de touristische route. Allemaal van die slingerweggies. ‘k Mus argens het spoor over en kwam op een doodlopende wèeg. Ik daoht, da’k verkeerd was, maor ’t lèeste hoes rechts, daor mu’k weden. De wereld heul der op. ‘k Zat midden in de prairie.

Dreei aole vrijgezellen stunden mij al op te wachten. Van die aole kerelies. Der waren eerst veer wèest. Heur zuster was een jaor of wat leden oet de tied kommen. Ze redden zich bèest. Ze hadden gien hulp. Ze hadden de taoken gooud verdeeld.

Ik mus der maor inkommen. Ze vreugen, of ‘k kovvie wol. ’t Stun al klaor. Wij begonnen eerst over de pony’s. ‘k Mus ze ok even zeein. En dan de kovvieleut. Over de pony’s, over ’t weer, over de problemen in de wereld. Ze keken een boel tillevisie, dat ha’k wel deur.

’t Wör al donker. Ik mus vort. Wij reuken toch niet oetpraot. Ik mus maor gauw is weerkommen.”

“Zo ben ik bliede met ònze schaopen. Oonze Schoonebeekers,” zee ik.

“Deur die schaopen hebben wij mènskén kennen leerd in Zeeland. Ik kan nooit een adres onthouden. Zölfs oons eigen tillefoonnummer neeit. Maor heur adres ken ik wel. Goedleven 17, Waterlandkerkje. ’t Leven is der gooud. As wij daor kommen, hebben wij ’t ok gooud. In ’t lèest van november bennen wij der nog wèest. Daor heurde ik trouwens een mooi verhaol over burenen en kennissen.”

“Wat was dat dan?” vreug Geert.

“Noou, ‘k zal ’t joe vertellen. ’t Klinkt joe vast wel bekend in d’ oren.

Bij heur in de buurt woonde een gezin. De vaoder was al vrooug oet de tied kommen. Der waren twee vrijgezellen in hoes. Een zuster van

heur was trouwd en woonde wied vort. De een was boer. Een gemengd bedriefie. Hij dee alles, zoas ze 't altied daon hadden. Hij was tevreden. Hij mus wel alles alleine dooun. Zien breur mus der niks van hebben. Van 't boeren. Hij stak der nog gien haand naor oet. Hij dee niks. Hij zat in hoes. Bij zien aole moouderie.

Maor noou is 't moouderie ok oet de tied kommen. En toen gebeurde der een wonder, har de boer zèegd. Hij kreeg vaak veurlichting. Veur zien bedrief. Hij kreeg dan ok een rekening. Die mus betaold worden.

't Was noou aans. Elkeneen wus, hoou 't mus. De kooen vort dooun. 't Laand verkopen. Een mooi hoes kopen. Allemaal graotis veurlichting. Hij kreeg gien rekeningen. Maor ze dachten niet aan hum. Wat mus hij dan dooun!?

Veuraal de bureu, die aans zo noou en dan is kwamen, leuipen heur noou de deur plat. 'k Har 't eerst niet deur, har e zèegd. Noou wel. Ze loeren allemaal op oons laand. Hij daoht, dat e veul vrienden har, maor 't waren jakhaalzen! Hij heuifde maor tegen een te zeggen, dat e 't spul wel verkopen wol en de gört was gaor. Ze leuipen as haozen. De een kwam veurom, d'aander achterom. As ze vreugen, wat e veur de boerderij met 't laand hebben mus, zee e, dat e der nog niet oet was. En wieder kwam e der ok niet met. Hij leuit ze maor lopen en knees wat in hum zölf."

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, herkennen wij hier niet allemaal wat in? Alleen, as der hölpen wordt zonder eigenbelang, hej te maaken met echte vrienden. Aans bennen 't vrienden tussen aanhaolingssteekens. En die bennen der meer dan je dèenken!

296. Jaorwisseling

Dagblad van het Noorden van vrijdag 2 jannewaorie 2015: een jong een haand kwiet, grimmige sfeer deur 'vreugdevuur', auto's in de braand, troffen deur 'n deksel van een carbidbus, brandwonden in 't gezicht deur carbidscheeiten, schooulen in de braand, vuurwarkoverlast, pelitie bekogeld / aanvallen, Mobiele Eenheid rukt oet, kogel in de kop, vuurwarkbom bij tankstation, een oog kwiet.

Waor ben ik? In Nederland? Wat was der aan de haand dan? Oh! Gewoon een jaorwisseling!

Mien gedachten gaon terug naor mien jonge jaoren. Wat deden wij tiedens de jaorwisseling? Wij hadden vuurwark en carbidbussen, de pelitie har gien last van oons, wij staken niks in de braand, wij sleepten en dronken, toen wij wat older worden, draank. 't Was niet slechter, wat wij deden. 't Was ok niet beter. 't Was aans!

Wij hadden carbidbussen. In oonze jeugd gien melkbussen. Volgens mij hadden wij strooupblikken. Van die kleine blikkies. Een paar daogen van teveuren even op de fiets naor smid Wiering in Zuudvælde. Veur een cent of wat carbid haolen. Met een spieker een gat in de bodem van 't blikkie. En dan op de aovend van aoldjaor op pad. Wat carbid in 't bussie, wat waoter of spei der bij, dekselie der op, lucifer veur 't gattie enplof! Weg was 't dekselie. Was der gien waoter in de buurt en de spei was op? Gien probleem! Jonges hebben ja altied wel een 'waotertankie'"bij heur! Toch gung 't eenmaol mis. Ein van oonze jonges har alles volgens de regels daon, maor de deksel vloog der niet aof. Hij pakte 't bussie en wol even kieken, wat der niet gooud was. Plof.....,zee 't dekselie. Liek bij hum in 't gezicht.'t Jonkie reerde, maor 't veuil met. De schrik was groter dan de pien.

Echt grof vuurwark hebben wij nooit had. Alleen maor wat van die rötties en aandere knapperies.

De pelitie hebben wij nooit met te maoken had. As de pelitie in zicht kwam, beteeikende dat veur oons: Wegwezen! Dat gebeurde eenmaol. Wij waren aan 't slepen. Op 't brinkie in Peeist stun een auto. Wij leuipen der langs. Even aan de deur veuilen. Lös! Oons plannegie was gauw klaor. Ein achter 't stuur, d' aandern drukken. Wij zetten hum bij de burenen achter 't hoes. Een paar uur laoter, 't was al neijaor: pelitie. Wij der vandeur. Ze reuipen. Ze wollen even met oons praoten.

Aorzelnd bennen wij naor heur too gaon. Der was een probleem, zee een van de pelities. De mèensken van de auto mussen naor Grunning en waren heur auto kwiet. Of wij daor wat van aofwussen? Nee, wij neeit natuurlijk. Nao een poosie hebben wij 't toch maor zèegd. "Maor 't was heur eigen schuld! Zij hadden 't slöt der niet op!" En zo was 't!

Een aander maol gung 't wel mis. Wij hadden een kar op luchtbanden te pakken kregen. Die mus in Peeist vol laoden worden met gesleepte spullen en dat zul dan naor Nörg. Wij waren op een teerweg. Dat schoof lekker licht. Een koppellie der achter. Die mussen drukken. Een mus sturen. 't Gung aal harder. De 'chauffeur' reuip: "Jonges, niet zo haard!" Hij veuil en brak zien beein. Wij hebben hum op de waogen thoes braacht. Der is die aovend aans niks op die kar kommen. Oonze lol was op!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, 't siervuurwark is haost professioneel tegenwoordig. Ik heb der van genoten. De dreunen van 't knalvuurwark worden elk jaor zwaorder. En ik denk, het te besteden bedrag hoger. Of haolen wij 't oet Duutslant? Wij hebben ja een Europa!

297. Mèensken en natuur

Aoflopen zummer. Een aole lindeboom bij het terassie aan de westkaant van oons hoes. In 't nuskassie aan de boom zitten koolmeesies. Tsjiet - tsjiet - tsjiet. Ze hebben 't drok. Een nussie bouwen, eigies leggen. Dan wordt 't rustig. Ze breuiden. Nao een paor week brek de drokte weer aan. Zolang t licht is, vleeigen ze aof en aan. De jonge vogelies moeten voord worden.

De aacht vleeigen oet. Ze dwarreln ale kanten op. Een laandt, nog een beetie stuntelig, in een appelboom. Hij bekek de wereld gooud. "Za 'k wieder vleeigen? Waor hèn?"

Opees alarm! Alles wat vleeigen kan, vlög weg. Oons jonge koolmeesie is te laot. Een sperwerie hef hum te pakken en vlög der met weg. De rust keert weer.

Wat hef dit vogelie verkeerd daon? Niks! Jao, hij was op 't verkeerde moment op de verkeerde plek.

Wat dee 't sperwerie verkeerd? Niks! Hij mus ok leven. Zo is de natuur. D'aandere meesies gungen deur.

Veurig veurjaor. Een kennis woont boeten 't dörp in 't veld. Hij hef een koppelie tuten. 's Naachts in een hokkie. Overdag scharreln ze heur kossie bij mekaor op 't grote arf. Hij genoot der van. Veuraal, toen ze begonnen te leggen. Zien eier waren veul lekkerder dan die oet de winkel. Elke mörgen keek e eerst 't raom oet om te kieken, waor ze leuipen. Op een dag zöt e ze neeit. Hij schöt zien boks aan en lop naor 't hokkie. Daor liggen ze. Alle zèes. Henter en twenter deur 't hok. Dood. Verscheurd. Hij veuilt zich schuldig.

Wat hebben de tuten verkeerd daon? Niks! Jao, ze waren op 't verkeerde moment op de verkeerde plek.

Wat hef de rover verkeerd daon? Niks! Die mus ok leven. Maor dan har e toch aan een genog had!? Zien driften wörden hum de baos! Zo kan 't ok in de natuur.

Der kwamen nieie tuten. 't Hokkie wör dichttimmerd en 't loekie gung 's aovend dicht!

Aoflopen week. Frankriek. Mèensken bennen aan 't winkeln, warken op kantoor. Sommigen veur een tidschrift: Charlie Hebdo. Een satirisch tidschrift. Moet kunnen! Wij gebruiken ja oons verstaand!

Jonge mèensken verschienen. Met geweren. Ze scheeiten. 't Is gien

film. 't Is echt. Ze scheeiten mèensken dood! Wat hebben de slachtoffers verkeerd daon? Niks. Ze waren op 't verkeerde moment op de verkeerde plek.

Wat deden de schutters verkeerd? Alles!

Zij hadden gien honger. Zij hadden wel heur verstaand. Maor ok heur driften. En die konden ze niet de baos!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, as wij op oonze wereld, met aal oons verstaand, dat noou is gungen gebruiken veur een mèenslijke wereld, wat zul dat mooi wezen!

Of willen wij dat neeit!? Of vertonen wij gewoon dierlijk gedrag!?

298. Allemaol geliek

Ieder mèensk is uniek. Ieder mèensk hef, binen bepaolde grèenzen, ok het recht om dat te wezen.

Dat is mij aoflopen week weer is dudelijk worden. Op de neijaorsreceptie van Boerderij Prins van Hugo Prins en Ina en heur metwarkers. In de kantine van Dunderboerkaamp, waor zeun Luuk de zaokies regelt.

De kantine was gezellig inricht. De kantine was vol. Gieneein har een naombordtie op. 't Was een familie. De leiding, de metwarkers (het bennen gien zörgboeren meer!), olders, breurs en zussen, opa's en oma's, vrienden en bekenden. Hugo Prins opent de bijeeinkomst. Hij is heul tevreden op heur neie plek in Zuudvælde en met wat ze noou al op de rails hebben. Hij vertelt over de plannen, die nog in de maak bennen. Hij is veuraal bliede. Bliede, net as ale aanwezigen. Dan kommen de metwarkers aan de beurt. Ze zingen veur de microfoon, ze voeren veurdrachies op. Straolend, vrij en onbevangen. Mooi, dat dit kan. Mooi, dat zo elkenein zien steegie hef in oonze maatschappij. Mooi, dat ze saomen het geveul hebben, weerdevol te wezen in dizze wereld.

Aj dit gebeuren zo bekieken vanaof de zielien, gaon joen gedachten vanzölf terug naor joen eigen warkzaam leven. En dan veuraal naor die kinder, die om de een of aandere reden net even meer uniek bennen dan d'aandern.

Ik denk aan Henk. Hij zat op de Van Houten - schooul in de Oosterparkbuurt in Grunning.. In stad. Ik mus 't vak nog leren. Ze konden Henk niet leren reken. Hij meuk der niks van. Hij zag 't nut der ok niet van in. As ik jaoren laoter weer is naor die schooul gao, steeit Henk bij 't hek. 't Is een stevige, grote vent worden. Ik vraog hum, wat e döt. Henk geeit niet meer naor schooul. Dat spiet hum niks. Hij zit bij pa in de zaak. Handel in vodden, lompen en aold iezes. En van de leerkrachten heur ik, daj Henk in de handel niet bedondern kunnen. Hij hef gien rekenmechientie. Hij döt alles oet de kop!

Ik denk ok aan Dinie, die in Einrum op schooul zat. Een van een tweeling. As de schooul in gung, zaten de kinder op heur stooalties in de klas. Dinie zat onder 't wasbakkie in de hoouk van de klas. Je mussen dan vraogen, of ze zeeik was.

“Ik ben hier!” reuip ze dan en kwam met een lachend gezichie teveurschien.

Zij har heur aandacht weer had. Eenmaol bennen wij begonnen zunder Dinie. Zij was der ja neeit. Ze hef ’t een kerteer volhouden. Toen kwam der geluud vanonder de wasbak vandaon: “Miauw! Miauw!”

“Och Dinie”, zee ik, “ben jij der wel!?”

Een beetie verlegen gung ze zitten en keek as een sterregie om heur hëen. ’t Was weer lukt. Aj dan laoter heuren, dat ze trouwd is, een paor mooie kinderies hef en gooud metdöt in de buurt, maakt joe dat gelukkig.

En ik denk aan Pietje. Hij zat op de schooul in Westervèelde. Pietje was een mongooltie. Een heuil plezerig ventie. As ik ooit veul leerd heb en de schooulkinder ok, was het toen. Pietje was aans. Aans dan de aandern. Zoas elkenein aans was. Toch waren wij ok allemaol geliek. Veur ale kinder golden dezölfde regels. Ok veur Pietje. ’t Lèeste wa’k van hum heurd heb, is, dat e in een magazien warkt, argens in ’t westen van ’t laand.

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, aj opgreuid bennen in een gooud gezin, aj met plezeer leerd hebben op joen schooulen en met voldoouning joen wark dooun, hej geluk had. Wat is ’t vaok aans in de wereld!

299. Grieze moezen

't Is röt weer. 't Sneit. Der steeit een harde wind. 't Is net, of der tegenwoordig altied wind is. In 't veurhoes heur ik der niet veul van. In 't achterhoes heur ik de wind te keer gaon. Onder de lindebomen liggen ale daogen takken.

'k Heb de schaopen net in 't laand braocht. Even 't laontie over. 't Is niet echt neudig. Toch doe 'k 't. 'k Heb ze ja ook niet veur niks. Zo veuil 'k mij een klein scheperie.

'k Besluit in hoes te blieven. 't Is ja ok gien weer. Bert Garthof zee altied: "Gien weer is ok weer!" Dat is ok zo. Maor as 't niet heuif!

Ik gao naor mien kantoortie. Kan 'k nog wat oprumen? Ik besluit mien fotoboouken te controleren. 'k Heb de foto's altied met gewone liem inplakt. Nao jaoren lat dat lös. Die lössen plak ik weer vaast met fotoliem.

Ik blaoder de boouken zo wat deur. Mien heuile leven komp veurbij. Klassefoto's van toen 'k zölf naor schooul gung. Van de legere schooul in Nörg, de U.L.O. in Nörg en de kweekschool in stad. Klassefoto's van toen 'k meester was. In Eenrum, in Nörg en in Westervælde. Ik prebeer, bij de de jonges en wichies naomen in te vullen. Dan vaalt mij wat op. Bij goenend weei 'k de naomen zo, bij goenend moe 'k deeip in mien geheugen graoven en bij een stuk of wat kan 'k niet meer op de naam kommen. Ik kan mij zölfs een paor heuilemaol niet meer herinnern. Hoou komp dat?

In elke groep haj wel goenend, die meuite hadden met 't leren. Die muj vaok helpen. Daor kreej veul contact met.

Aandern veuilen op, deurdatt ze zo loos waren, omdat ze altied de clown oethungen, omdat ze gehandicapt waren, lichaomelijk of geestelijk. Der waren kinder, die hadden een minderwaardigheidsgeveuil, of vertoonden heuil sociaol of asociaol gedrag. Of ze veuilen op, deurdatt ze zo gooud waren met sport, een bezondere hobby hadden, of beroemde olders. Zo kan 'k nog wel meer bedenken.

Dan hol 'k op elke foto nog een of twee over. Waorum kan 'k mij die niet meer herinneren? Omdat ze misschien nooit opveuilen? Ze deden, wat ze müssen dooun en presteerden gemiddeld. Rustige kinder, die niet veul hulp neudig hadden en mooi heur gang gungen. Grieze moezen! Dat klinkt negatief, maor zo bedooul ik dat neeit.

Veur een leerkracht bennen dit makkelijke leerlingen. Daor hej weinig wark van. Daor hej nooit extrao tied veur neudig. Bennen dizze leerlingen probleemloos? Wij denken van wel, maor 't heuif neeit! Wat geeit der in die koppies om? Waorum vallen ze nooit op? Bennen ze van nature zo, of stek der meer achter dan wij denken? Moeten wij ze misschien extrao in de gaoten holden? Die aovend ben 'k thoes. As der niks bezunders is, kiek ik om aacht uur naor 't neis. 'k Zet tillevisie aan. Gien beeld, wel een onderschrift. 'Deur omstandigheden gien oetzending!' Je veuilen spanning. Wat is der loos? Tieden laoter zeei 'k beelden. Een jongkerel komp in beeld. Netties in 't pak. Gien wild gedoou. Hij hef zien handen op de rug. Ik zeei een pistool. Hij prat met een. Dan zeg e: "Waar gaat U heen?"

Opeeins is der actie. Pelitie. Der wordt schreeuwd. Ik krieg de indruk, dat de jongkerel de kluts kwiet is. Volgens mij is e doodsbenauwd. Misschien de plietsies ok wel! Hij moet zien pistool laoten vallen. Dat döt e. Het klonk as blik. Ik zee tegen mien vrouw: "'t Is een neppistool. 't Is een blikken ding!" Hij moet op de grond gaon liggen. Hij lig al haost, eer ze 't zeggen. Hij wordt inrekend.

Maor, wa' k je noou toch nog zeggen wil, ik reuik die beelden niet kwiet. Op bère ok nog neeit. Mien gedachten maolden.

Waorum dee e dit? Wat wol e? Hij was heuilemaol alleen. Hij har gien muts over de kop. Hij was rustig. Hij sprak zien "tegenpartij" met U aan!

Was dit misschien zu'n grieze moes,, die in 't dörp niet opveuil, bij de voetbaalclub neeit en op schooul neeit, maor die toch extrao aandacht neudig har? Was dit schreeuwen om aandacht?

Ik weeit 't neeit!

300. Waopens

Mien eerste waopen was een knapperiespistool. Ik kreeg hum op de Nörgermaark. Van mien pap. 'k Mus der wel wat om zeuren, maor 't lukte. Der kon zu'n rollegie munitie in en dan koj knappen. De kruutdampen vlogen der aof. Thoes schoot ik elkenein dood. As ze metspeulden, haj geluk. Dat von je mooi.

Naorgelang de tied van 't jaor veraandernden de waopens. Proppescheeiter, piel en boog en katterpul wisselnden mekaor aof. Wij kochten ze neeit. Wij meuiken ze zölf.

Je mussen wel het juuste materiaol gebruiken. Zo leerden wij in en van de natuur en wussen wij ok, wat een gaffelstok is.

Mien eerste echte waopen zag ik bij buurman Bertus. Hij was jaoger. Soms moch ik met hum met. Bertus aan een kaant van een wallegie langs met 't geweer, ik aan d'aander kaant met een stok en de hond over 't wallegie. En dan naotied stoet met een dikke laog hönnig eten bij Rooufie, Bertus zien vrouw. Bertus was ok imker.

Jaoren laoter har mien breur, hij was nog al wat older dan mij, een buks. Stiekem he'k die wel is pakt. Dan leuip ik alleen 'op jacht'. Op 't laonie, een boermarke- wegge bij oons hoes. 'k Heb nooit wat schoten. Mien breur en zien kammeraoden schoten wel is op een roos van kerton. Soms moch ik metdooun.

Met de komst van de tillevisie koj thoes films kieken. Ok cowboyfilms. Die von ik mooi. Films over van die rappe jonges. De revolverhelden. Misdaod mus bestreden worden. Een dooie meer of minder gaf niks. 't Was ja ok maor een film. En 't was ok in Amerikao. Wied vort.

"Daor kunnen ze joe alles wel wies maoken", zee mien opa dan.

Toch kwam 't soms ok wel dichtbij. Ik heurde van IJje Wiekstrao oet Grootegast. Die schoot veer plietsiemannen deur de ribbekast. Noou is 't een mooi verhaol. 't Is lang leden. Maor toch. Dit kan natuurlijk neeit. Noou neeit en vroouger neeit. En of 't noou terecht is, of neeit, 't brengt altied verdreeit met zich met.

Körtstleden zat ik op een feesie naast een jaoger. Ik heurde aan, wat jaogers der wel niet veur dooun moeten, om op jacht te muggen lopen. Ze moeten een jachtdiploma haolen, een jachtakte hebben, een waopenvergunning, ze kriegen A.I.D.- inspecties thoes en in 't veld." 't Is een papierwereld", zeg e, "en dan woj soms ok nog veur moordenaor oetmaakt!"

As 'k dan de kraanten lees, moeten die A.I.D.- jonges en -wichter 't wel geweldig drok hebben. Der wordt wat schoten tegenwoordig. Ok in oons laand. Zullen ze allemaol een waopenvergunning hebben? Ik denk van neeit!

Lèest gung 't gesprek hier over. Ik zee: "Ik wil binnenkört ok met Roelie naor België. 'k Wil 's naachts ok zu'n revolverie op mien nachtkassie hebben!" waarop een zee: "Meein je dat? 'k Kan je der zo een levern!"

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, 'k ben der niet op in gaon. Veurlopig hebben wij aan een lange heuivörk om de hoouk van de deur nog genug!

301. Het is stil boven 't laand

Ik ben een boerenzeun. Ik ben ok natuurleefhebber.

Ik lees een stukkie in de kraant. De kop is: Het wordt stiller boven de weilanden. Da's gien neeis. Dat kan elkenein wel weeiten. Maor hou komp dat?

In het artikelie lees ik: veraanderingen in het laandschap. Neimootse landbouw! Kunnen de boeren wel aans? Wie niet metgeet, verdwient. Verstedelijking! Muggen wij in oons dichtbevolkt laandtie ok argens wonen? Industrialisaotie! Moet der ok nog wat verdeeind worden? Vekaansie holden wil elkenein wel. Rovers! Die moeten ok eten. Ze bennen der genog. Eier, jonge vogelies en jonge dieren lopen gevaor. Vossen, kraaien, roofvogels, oksters, schreeuwoksters, reigers, ooievaors en bunzings en zo dooun heur bèest. Zij kunnen het niet helpen.

Mien gedachten gaon terug in de tied. Naor 1976. Wij woonden in de Schooulstraot in Westervælde. Ik vertrok van hoes. Deur het Steegbossie het greuinlaand in. Langs het deeipie over de Eerste, de Tweeide en de Daarde Diek richting de Veenhoeziger Diek. Dan langs het Groote Deeip, onder Veenhoezen deur en langs de Tonckensvaort over de Hulsebosdiek naor hoes. 't Was in de tied van eier, jonge vogelies en jonge dieren. Waor ik leup, gungen dieren op de lopers, vogels de lucht in en was veul kebaol. Ik wör ok as rover beschoouwd. Kieviten buitelden deur de lucht. Grutto's schoten as straoljaogers op mij aof. Op't lèeste moment scheerden ze vlak over mij hèn. Je wörden tureluurs van de tureluurs, zo zenuwachtig drok waren ze. Wulpen, strontliepen en gunterbökkies vörmden een groot leger. Hier en daor een blauwe reiger. In de deeipies koppelies eenden. Zo noou en dan een haos op de lopers. Bij de bossies wegsprintende knienegies. Tussen de wallegies koppelies haarten, die verderop heur rust weer zöchten. Een buizerd, een torenvalkie, wat holtdoeven en zwaarte kraaien, een paor oksters en schreeuwoksters en nog wat zangvogelies meuken de aanteeikeningen in mien natuurbooukie volledig.

In de stukken graslaand peerde, melkkoouen en pinken en schaopen met lammegies. Boerenlaand. Hier en daor een stukkie natuurlaand. Dat koj zo herkennen. Allemaol stiekels en branekkels.

Die mörgen was een oetvoering in de grote zaol van de natuur. Heuilemaol veur niks. Mien dag kun niet meer stuk.

Dezölfde wandeling, jaoren laoter. In 2014. Een blauwe reiger, wat zwaarte kraaien, eenden in het deeip, veer buizerds, een haovik, een paor koppelies haarten, zeuven schreeuwoksters, veer oksters, holtdoeven en zangvogelies.

Een mooie lucht, 'k heb weer genoten en het kostte weer niks. Haost alles natuur – laand. Het laandschap is verwilderd. Ok mooi. Maor het orkest zweeg. Het was stil boven het laand!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, een laandschap, dat veraandert, brengt een aander planten- en dierenleven met zich met. Is het dan een wonder, dat der wat verdwient en der aans wat veur terugkomp?

Noou bennen der boeren, die ok natuurleefhebbers bennen en der bennen natuurleefhebbers, die ok een beetie boer bennen. Maok der saomen wat van!

Gelukkig bennen ze daor al met doounde!

302. Het winkelbestand in Nörg

Een ontwikkeling is as een störmvlooud. Niet te keren. As ze zu'n vieftig jaor leden tegen mij zèegd hadden: "In de Drèentse zaanddörpen zullen haost ale boerties verdwienen", was mien antwoord wèest: "Dat besteeit neeit!"

Maor het is wel zo!

Ze zeden tegen mij: "De gulden wordt een euro!"

Ik antwoordde: "Dat kan toch neeit!"

Het gebeurde wel. Alles 2,2 keer zo duur, maor je verdeeinsten neeit!

As ze noou tegen mij zeggen: "Over zu'n 10 jaor bennen der in Nörg nog een paar grote winkels en verder wat winkelies, waarvan de man of vrouw een aandere baon hef", denk ik: "Zul 't zo wezen?"

Ik lees in het boouk *Drie eeuwen horeca in Eelde*.

In Eel waren heuil veul kroegen. Een vergunning was vroouger niet neudig. Eelde, het laand van weelde. Was het allemaol weelde? De kleine en vaok aarme boerties konden elke bijverdeeinste wel gebruiken. Ze deden van alles om een beetie een gooud bestaon te kriegen. Ze waren der winkelier bij, timmerman, veenbaos of brugwachter.

In een jong gezin met een stuk of wat kinder komp de man oet de tied. Het vrouwgie trouwt binnen een jaor weer. Ik daocht: "Noou noou, dat was snel!"

Ik begreep, dat het gien weelde was. Het was bittere noodzaak!

Ik snuuster in het boouk *Norger neringdoonden en ambachtslieden*.

Het blikt, dat ok in Nörg de neringdoonden der van alles bij deden. Ze hadden dus dudelijk meuite, om alleen van heur zaak te bestaon. De laotere ontwikkeling gaf aan, dat dat wel kon.

Ik sprak met een, die was net naor Amerikao wèest. Ik weeit het zölf van Canada. Boeten de dörpen worden grote parkeerterreinen aanlegd. Graotis parkeren. Der komp een bezinepomp bij en der worden grote loodsen bij bouwd, die inricht worden as winkel. Je kunnen der alles kopen. Met het heuile gezin kuj der wel een dag vertoeven. Ze bennen altied open.

In de dörpen staon winkels te koop. Ze worden niet verkocht. Wat kleine winkelies blieven over. Is dit gooud? Het wordt je niet vraogd. Het gebeurt. Een ontwikkeling hol je niet tegen.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, de geschiedenis herhaolt zich altied. Noou kuj as neringdoounde tweei dingen dooun. Tegengas geven, of op de ontwikkeling inspringen. Eein ding is zeker: de tied zal het leren!

Vraag mij neeit, hooou het worddt. Ik weeit het neeit!

303. Slietaoge

As kind leef je nog onbezörgd. Je hebben nog gien prakkezaosies over laoter. Je willen alleen maor graog older worden. Groter en starker. Je willen aal meer baos over je zölf wezen.

Je kieken op tegen die older bennen. Goenend oet het dörp, op schooul, of bij joen voetbaalcluppie. Je kriegen joen grote veurbeelden, joen idolen.

Aj over je zölf zeggenschap hebben, trouwen, kinder kriegen en aan het wark moeten, hej het alleen maor drok. Toch begunnen dan de eerste barsies al te kom men, ok al wi 'j het nog niet weeten.

Wij woonden in Westervælde. Ik mus wat aan mien conditie dooun. Da 's volgens de theorie van de lèeste kaans. A'k nog wat wil, dan moet het noou wezen. Ik gung hardlopen. Deur de bossen in de omgeving. Het gung aal beter. Soms vreug mien zeuntie: "Pap, ma 'k met?"

Noou ja, dat moch dan wel, maor dan kun 'k wel minder aan mien eigen conditie dooun. Een jaor of wat laoter vreug e niet meer, of e met moch. Hij gung gewoon met. As e thoes kwam en ik nog in gien velden of wegen te bekenen was, vreug zien mam: "Waor is pap?"

"Och die komp nog wel!"

Bats! Een beste dreun veur de kop!

Op schooul in Westervælde oefenden wij elk jaor veur de estafette op de gemeentelijke sportdag. De snelsten kwamen in oonze estafetteplooug. De lèeste start was tussen oonze kampioen en mij. Ik won altied en kun dan weer op mien strepen staon. Tot ik tegen een klein wichie mus. Rosanne Roeles oet Hoes ter Heide. Ik verloor. Dizze wedstried was van de baon. Weer een dreun!

Ik was trouwens waorschoouwd. Ik har as kind een veurbeeld in hoes. Mien opa. Eerst was e nog een volweerdige warkkracht. Ik weeit nog, dat e de zaodbulten zette. Ik mus garven smieten. Je mussen gooud aangooien. Eenmaol gooide ik hum de stoppels in 't gezicht. Opa wör kwaod. Ik kun het niet helpen. Zo muj leren.

Stadigiesaan wör opa lichaomelijk minder. Hij dee gien vol wark meer. Hij voorde de zwienen en tuten en gung mollebulten strooien.

Totdat het benul ok minder wör. De zwienen en tuten wörden een maol vergeten, of kregen dubbel. Van het mollebulten strooien kwam e niet meer thoes. Hij was de tied vergeten.

Lichaomelijk in de steek laoten worden, het met het verstand niet meer op een rijgie hebben, aal meer zörg neudig hebben, wij kriegen der allemaol met te maoken. As kind he 'k der nooit bij naodaocht. Het heurde der gewoon bij. Het was niet aans.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, noou biw zölf zo wied. Pillen tegen slietaoge, het rammelt hier en daor wat, zo noou en dan een deukie, of een onderdeeltie vervangen. Wij worden tweeidehandsies. Daor heuiven wij niks veur te dooun.

Ik lees ok aal rouwadvertèensies en kiek altied naor de leeftied. Der wordt veul over praot. Wij worden vergeetachtig. Hooou was de naam ok al weer? Ach, straks weei 'k het wel. He'k de deur wel op slöt? He 'k het striekiezer wel oet daon? Slietaoge aan het benul. Een sluupmaordenaor. Pluk de dag!

304. Melkkaomerie

Wij kriegen nog al is bezeuik. Dan willen ze ok even kieken, hoou wij noou wonen. Aalgedurig komp dan de vraog: “Hooou woonden ze hier vroouger dan?”

Waor wij noou wonen, was veur de verbouwing een hallegie, een woonkeukenie, een kookkeukenie en een slaopkaomerie. Allemaol kleine hokkies. Het woonkeukenie was daorveur het melkkaomerie. De volgende vraog is dan: “Een melkkaomerie? De koouen stunden toch op kooustaal. Die hebben jullie ja in ‘t achterhoes. En de melk gung in bussen naor de melkfebriek in Nörg.”

Dat was zo. Inderdaod. Maor die melkfebriek van Nörg is in 1895 bouwd. Noou al 120 jaor leden. Het stun aan de zaandweg naor Een, die deur de heide leup. Het was de Coöperatieve Handkracht Zuivelfabriek Norg. Een febriek, die met haandkracht wör bedeeind. Dat kunnen wij oons toch niet meer veurstellen!

In 1900 wör der overgaon op stoomkracht. Nao heuil wat verbouwingen en oetbreidingen wör de febriek in 1977 sloten en daornao aofbroken. Op die plek wörden hoezen bouwd. De Febrieksstraot herinnerd nog aan een vroougere tied.

Wör der veur de eerste melkfebriek niet mölken? Jaozeker wel. En de melk dan? De boeren karnden zölf. In het melkkaomerie. Nog jaoren hef er bij oons op het peerdedeeltie een karntun staon, die in gebruik was as haovertun. Een rond vat met een deksel der op, waor een gat in zat. Daor paste een stamper in, waordeur de melk botter wör. Waor de karntun bleven is, weei ’k neeit. Grootkaans op het Paosvuur. Hij zal wel aof wèest hebben. Wij hebben nog wel een holten bottervörm en een holten stempelie. Die wörden gebruukt, as der vesite kwam, of bij feestelijke gelegen heden. Op de plek van het melkkaomerie wör laoter woond. De boetenmuur was leeg met kleine raompies. Het was der vochtig en duuster. Waor woond moet worden, mus licht kommen. Ze zetten de muur gewoon zu’n anderhaalve meter naor binnen. Het rieten dak wör inkört, de muur wör hoger en de raomen groter. Dat deden ze gewoon zo. Over dat karnen bennen ok wat mooie spreekwoorden: Hij was zo dik as een karn (dronken). Het wil niet bottern (mislukken). De heks in de karn hebben (het wil niet lukken). Karnen met melk van een neimelkte koou (zunigheid. Je kregen dan sterke botter!).

Bij het karnen zungen ze ok wel leedties:

Botter karnen, dikke stukken,
Het zal wel lukken,
Het zal wel gaon,
Botter karnen is noou daon.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, dat holten botterstempelie wör lêest nog gebruukt. Bij een spellegie.

“Wie van de drie sprek de waarheid!?”

Dreei gekke kerelies oet de buurt vertöllen veur een koppelie vrouwlu een verhaoltie over zu'n botterstempelie. Een mannegie meuik ze het volgende wies: “As der vroouger daansen was, kreej een stempelie as bewies van toougang. Dat deden ze met een holten stempelie.” De Gouden Leeuw har vanzölfsprekend een leeuw as stempelie, café Nicolaas een Sunterklaos en Onder de Linden een lindeboom. Appie Elsingao oet Nörg, dat kun niet aans, har een els. Het bewies, dat controle toen ok al neudig was.

305. Schaopen

Ik veuil mij een echte Drent. Ik dèenk, dat mien allereerste begun een stoeipartij wèest is tussen mien pap en mam argens in Drenthe. Vrijen is ja ok mooier dan sneivegen. Ik ben een echte Drent. Ik ben in Peeist, in Drenthe dus, geboren. Daor is ambtelijk bewies van. En ik praot, dèenk, dreum, schrief en veuil Drèents.

Daorum he’k ok schaopen. Drèentse schaopen. Schoonebeekers. Ze passen in dizze omgeving. Ze leven op schraole grond. Ze bennen hard en sober en staon nog dicht bij de natuur. Dizze schaopen blèren ok Drèents. Wij hebben oons volksleed der aan te danken: “Bèee.....!” Da’s een grappie. Daor kunnen wij as Drenten wel tegen. Laot ze maor kletsen. Wij hebben zo oonze eigen gedachten. Soms lezen of heuren wij ok oetspraoken over Drenthe of over de Drenten, die niet zo mooi bennen. Daor moej niet kwaod om worden. Daor moej je ok niet aan aargern. As die leui Drenthe of de Drenten niet gooud genog vinden, dan blieven ze der maor. Opruumd steeit netties.

Schaopen bennen heuil belangriek veur de Drenten wèest. Ik dèenk vaak: Der hadden ok een paor schaopies op oonze vlag moeten staon. Zo om het kasteel hèn. De drost hef misschien ok wel schaopen holden, ok al zal e zien mannegies der wel veur had hebben. Dan döt oonze taoldrost dat beter. Die hef zölf schaopen. In de tuun. Daormet lat e zeein (in Een), dat e een echte Drent is. Of het ok Drenten bennen die der lopen, dat weei’k neeit.

Wij hebben veul aan oonze schaopen te danken. Alles van dizze beeisies wör gebruikt: de wol, het vleis, de melk, botties en de mes. De zaandgrond was arme grond. Deur de mes oet de schaopskooien kon der meer verbouwd worden. Deur de kunstmes verdwenen de schaopen. Gelukkig niet heuilemaol. Schaopevleis. Goenend bennen der gek op, aanderen moeten der niks van hebben. Mien pap heuil in de haarfst vaak een paor lammer. Die stunden aan stik onder de appelbomen. As ze slaacht wörden en je kregen der wat van in’t bord, muj maoken, daj ’t opkregen, aans zaten je de lippen aan mekaor deur ’t vet. Oonze schaopen hebben vleis. Ik vin ’t lekker.

De schaopen wörden schoren. Ze müssen eerst wassen worden. Veul plaotsen hebben nog een schaopwas in de buurt. Het schaopwassen was een dörpsgebeuren. Het schaopscheren wör met de haand daon.

De wol wör sponnen. Der waren spinsteraovends veur de jeugd. Een spinster much ja niet ongekust op 't nust. De mooiste kleeden wörden weven en bij 't visiten zaten de vrouwen te breien. En de Drenten waren zunig. As de sokken aof waren, wörden der neie voouten aan breid.

Van schaopebotties meuiken ze bikkels. Daor koj met bikkeln. Dat was een spellegie. Ze gebrukten hiervuur de botties oet de hiel van een schaopepoot. 't Waren haarde botties. Vandaor ok de oetdrukking: Die kerel is bikkelhaard.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, veul herinnerd in oonze dörpen aan schaopen. Bij of aan veul aole boerderijen is nog een schaopskooi, wegen neuimen wij Schaopendrift of Schaopdiek, een restaurant hef de naom Schaopwas en de schooul in Nörg heeit de Hekakker. Bij dizze akkers mus der een hek op de dam om de kuddes schaopen te weren. Bij de opening leuip der toen dan ok een koppellie schaopen deur de schooul.

Dus, ow noou willen of neeit, schaopen heuren bij Drenthe en ongekeerd!

306. Meertmaond - Streeктаolmaond

Meertmaond - Streeктаolmaond. Meertse buien, maor ok het veurjaor zit in de lucht. Veur mij lammegiestied. Altied weer spannend. As 't maor gooud geeit! Bennen 't euigies, of rammegies? Hooou liekt 't? Het döt der ok niet tooou. As 't maor gooud is!

Aacht euien mussen lammern. Zeuven hebben al lammerd. Dreei hebben een lam en dreei hebben twee lammegies. De lêeste lammerde vrijdagaovend. De heuile dag onrustig. Liggen. Staon. Lopen. Krabben met de veurpoten. Alleein. Achter in de hof.

's Aovends mussen wij vort. Om twaalf uur weer thoes. Hooou zul 't wezen? Waor e de heuile dag tooouholden hef, daor was e neeit. Dan zeei 'k hum. Onder een appelboom. Ik schien met mien zaklanteern. Allemaol leven. Het bennen der dreei. Alles is gooud. Ze bennen der nog maor net. Het voel is der nog niet aof. Toch hebben ze de eerste melk, de beuist, al had. Het regent. Ik doou ze in de staal. 't Heuif misschien neeit, maor mien geveuil zèeg, dat dat beter is. Noou mooi geworden laoten.

De volgende dag lopen ze in 't laand. Ze darteln om de aole hèn, ze drinken, ze slaopen. Ze bennen zo groot.

Wat aans dan bij oons. Wij dooun der wat langer over. Met wat geluk der bij, hebben wij ok meer tied. In die tied leren wij lopen, praoten, lezen, fietsen en nog veul meer. Leren, altied maor leren.

In mien kleutertied was der net een kleuterschooul in Nörg. Goenend gungen der hèn. Oet Peeist gienend. Ik dus ok neeit. Veur mien geveuil he'k niks mist. 'k Heb nooit 't idee had, da'k graog naor schooul wol. Schooul was een vrumde wereld.

Ik wör zès jaor. Ik mus toch naor schooul. Mien mam hef mij een maol hènbraocht. Daornao muj met de aandere kinder oet Peeist met. Tussen de middag even naor hoes veur de waarme hap. Ik mus leren. Leren schrijven, leren lezen, leren luustern. Dat lêeste ha'k thoes ok al wat leerd.

Maor thoes ha'k nooit aans heurd en praot dan plat. Drèents. Het Drèents van Nörg. In schooul muj Hollands praoten. Hollands, zeden ze. 't Was natuurlijk Nederlands. Oeteindelijk preuit ik Nederlands met een bijklaank. Een Drèentse bijklaank. 't Keurmark van een Drent. 'k Heb mij der nooit veur schaomd. 'k Ben der altied trots op wèest. Op mien streeктаol.

De tied kwam, dat olders zich gungen schaomen veur heur streektaol. Ze preuiten Nederlands tegen heur kinder. Of wat der op leek. De streektaol zul ja slecht wezen veur de prestaoties op schooul.

Noou praoten de kinder gien streektaol meer. Ze verstaon 't wel. En der is misschien wel nooit zo veul aandacht veur de streektaol wèest dan heden ten daoge. Het is dan ok zeker de meuite weerd om oons Drèents veur de tooukomst te beholden. 't Is misschien wel oons grootste culturele arfgooud. De mèensken, die hier jaoren lang woonden, hebben met mekaor praot. In heur eigen taol. De streektaol. Daor muj echt wel trots op wezen. En 't is de meuite weerd om te beholden.

Maor, wa'k je noou nog zeggen wil, in de maond meert wordt der op heuil veul schooulen in Drenthe veurlezen in 't Drèents. Een koppellie mèensken dooun dat ok op schooulen in de aole gemeente Nörg. Veur kleuters tot en met twaalfjaorigen. Der bennen maor een paor kinder meer, die de streektaol nog praoten. Aj vraogen, hoou dit met heur olders zit, bennen der wat meer. En bij de opa's en oma's nog meer. Toch begriepen de kinder de verhaolties wel. En ze vinden ze mooi ok. Holden zo!

307. Rust en regelmaat

Wij hadden aoflopen zaoterdag een feesie. Een echtpaar oet Langel was 50 jaor trouwd. Da's niet niks in dizze tied. Man en vrouw hadden wel een medaille muggen hebben. Wij wörden om veer uur aan de brink in Nörg verwaacht. 't Was een mooie, gezellige aovend. Niks markt van slechte tieden.

Wij waren om haalf 10 thoes. Gauw tillevisie aan. Voetballen was der op. Nederland tegen de Turken. Ik daoht even, dat der in Turkije voetbaald wör. Dat was niet zo. Wij stunden wel met 1-0 achter. Al verloren van Tsjechië en Ieslaand. En noou weer verleeizen!? Wij waren toch daarde van de wereld!! Zul een coach zo belangriek wezen?? 't Wör nog 1-1. Ze hadden toch wel gooud speuld, vonden ze zölf. Ze hadden wel heur bèest daon. Ja, wat woij dan ok aans.

Nog even naopraoten. Nog even in de kraant neuzen. Nog even een praotprogramma op tillevisie zeein. Nog even achter de computer. Drok, drok, drok. Wij as groten. Maor kinder ok. Wij bennen opbraand. Wij hebben 's aovends de piep oet. Wij zeein 't niet meer zitten. Wij hebben A.D.H.D.

“Mijn kind heeft A.D.H.D.!”

“Zo, heeft jouw kind A.D.H.D.? Interessant zeg!”

Jaoren leden waren dit soort kinder der ok. In die tied waren ze gewoon wat drok. Net as Geert. Drokke Geert van Boer Zoekt Vrouw.

Hooou komp dit toch zo? Ik zeei veur mij een gezin met driei jonge kinder. Pap en mam beidend een drokke baon. As zu'n gezinnegie 's mörgens wakker wordt, begint 't al. De tillevisie steeit aan. Of de kinder zitten op de baank met van die apperaoties in de haand. Ik weeit neeit, hooou dat spul heeit. Pap en mam kieken ok nog gauw even, of der berichies binnen kommen binnen. Ze moeten zich wassen, ze moeten eten, de broodbakkies moeten klaor, de tanden moeten poetst worden. Opschieten, opschieten, opschieten. De een moet naor de veurschooulse opvang, de aander hier naor schooul, de daarde daor naor schooul en pap en mam elk een kaant op naor 't wark.

De kinder blieven op schooul, of gaon naor de tussenschooulse opvang. Op 't wark bij pap en mam is 't drok. En der is spanning. Blef mien baon wel bestaon? Moe 'k der oet? Moe 'k verhoezen? En oons hoes dan?

As de olders 's aovends de driei kinder bij mekaar plukt hebben van verschillende naoschooulse opvangen, moet 't eten klaor. Maor de een moet ok al weer naor zwemles, voetbaltraining, of naor de bibliotheek.

As in dit gezin de kinder 's aovends naor bère bennen, liggen de olders oettèeld op de baank.

Ik dèenk aan mien kindertied terug, opgreuiend in Peeist. Gien auto. Gien trekker. In 't eerst gien waoterleiding. Gien tillevisie. Wel een radiogie met zu'n katoog der in. Pap en mam allebeide een baon. In en bij hoes.

Op de fiets met de aander kinder oet Peeist naor schooul in Nörg. Altied dezölfde juf of meester. Altied veuraal leren. Wij hadden maor weinig 'bezondere' activiteiten.

Tussen de middag naor hoes veur de waarme pot. Nao schooultied van mam een koppie thee met een plakkie stoet. "Hoou was't op schooul?"

"Gooud, hör!" Overallegie aan, fietsie bij de kop en Peeist in. Speulen. In en om 't dörpie. Oons olders mochten bliede wezen, as wij om etenstied weer thoes waren.

In Nörg deden maor een paor mèensken aan peerdrieden en aan tennis. Alleen bij mooi weer gungen wij zwemmen in 't openluchtbad, of in een deeipie. Dat lèeste dan stiekum. Pas met twaalf jaor koj lid worden van 't voetballen. Tot die tied waren de meesten lid van de gimmestieclub. In Nörg was gien Brinkhof. Ik har gien verwaarmd slaopkaomerie met alles der op en der aan. In 't eerst sleup ik zölfs nog in een bedstee. Toch he'k nooit 't geveuil had, da'k te kört kwam!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, hierboven schreef ik alleen hoou 't is. Hoou ik vin, dat 't is. 'k Heb gien oplössing. In 't blad *Boer Zoekt Vrouw* gaf Frank, de geiteboer, die misschien wel. Hij har het over zien sikken. Belangriek waren de driei R's: Rust, Reinheid en Regelmaat, Regelmaat, Regelmaat. Misschien geldt dat ok wel veur oons. Vanoet een wereld van regelmaat, vanoet een kleine wereld, bennen wij in een betrekkelijk korte tied terecht kommen in een grote wereld met veuraal negatief neeis. In een wereld, waarin oonze harsens heul veul prikkels verwerken moeten van 's mörgens vrooug tot 's aovends laot.

Kommen der daordeur aal meer jongdementerenden? Kriegen wij daordeur op aal jongere leeftied Alzheimer? Hebben aal meer kinder A.D.H.D.?

Zullen de driei R's een oplössing wezen? As wij oons dit bewust worden, is 't een goedkope oplössing!

308. Paosvuur in de zandgaoten

Ik veegde de vlintenstraat achter oons hoes. De vlinten liggen der hoog in. Het zaand is aal meer tussen de vlinten vort veegd. As ze vroouger aan 't zaoterdaogen waren, de hemmeltied, strooiden ze nao 't vegen geel zaand over de vlintenstraat. Ik begriep noou, waarom. 'k Moet der ok maor met begunnen. Dan hew 't der ok weer hemmel bij liggen.

Dat gele zaand wör haold oet de zandgaoten. Bij veul Drèentse zaanddörpen hej nog zandgaoten. Het is vaak een hooukie boermarkerground met opslag van boompies en stroeken. Het waren meEinst wat roege hooukies. Hadden ze in 't dörp geel zaand neudig, dan wör dat oet de zandgaoten haold. Zo ontstonden der koelen en gaoten.

As kinder speulden wij daor. In de gaoten stun vaak waoter. In 't veurjaor heulden wij daor kikkerrit vort. Dat deden wij in een aole weckfles. Zo zagen wij, dat oet kikkereigies dikkoppies kwamen en dat dat laoter kikkeries wörden.

Ok leerden wij daor, wat bekkentrekkers bennen. Zo worden de vruchies van de sleedoorn neuimd. De bessies lieken lekker, maor de 'bek' trekt je saomen, aj der een van preuiven. Vandaor, dat ze een, die raore gezichten trekt, wel een bekkentrekker neuimen.

Laoter is der in de zandgaoten een racebaontie wèest. Veur fietsen, maor ok veur moters. Der zaten echte springbulten in. Daornao is de boel verwilderd.

Noou hef de jeugd oet Peeist de zandgaoten weer ontdekt. Der lig een racebaontie met een echte kantine der bij. Een aole sleurhut, of een naokommerie. Volgens zeggen hebben ze der ok een E.H.B.O.-kissie in.

In Peeist bennen de zandgaoten ok de plek veur 't paosvuur. As legere schoouljeugd waren wij wied veur Paosken al aan 't slepen. Met een wupkarregie wör overaal sneuiholt verzaameld en naor de zandgaoten braocht. Zwaor wark. Der mus drukt worden. Op natte plekken in de zaandwegen müssen wij gooud in de kont hangen. Elk en een hölp, want wie niet hölp, wör bij 't paosvuurbranden zwaart maokt.

Vlak veur Paosken gungen ze deur 't dörp. Makkelijk brandbaore spullen wörden bij de hoezen ophaold, zoas kooukendeuzen, aole wannen en zo. Daor heurt een mooi riempie bij.

Hej nog aole wannen,
Die wij paosmaondag branden,
Hej nog een bossie stro of riet,
Aans wil oons paosvuur niet!

Het paosvuur wör in Peeist aanstoken deur volmachten van de boermarke. Vuurtiestoken is aaltied mooi. As't gooud braandde, wör 't aal heeiter. De kunst was om zo dicht meugelijk langs 't vuur te lopen met de jas over de kop.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, de dag der nao was 't weer feest. De paosbult rookte nog. En waor rook is, is ok vuur. Wat licht brandbaor spul, even poesten en wij hadden 't vuur weer aan de praot. Eerappels hadden wij al metnomen. Die wörden pof. As ze gaor waren, 't vellegie der aof en dan eten.

Soms wör het oons warm onder de voouten. De stevels smölten in de nog heeite as.

Aj thoes kwamen, kreej foeters. Je stonken as een bunzel, je hadden smerige kleren en voele handen en de stevels stuk.

Toch was 't / is't een mooi feest. De volmachten van de boermarken hadden 't jaoren gooud veur mekaor. As 't te gevaorlijk was, wör 't oetstèeld. Binnen de dörpskring wör alles regeld. 't Zul jammer wezen, as dit straks deur regelgeving niet meer kan.

309. Herinneringen

Sommige zaaken gebeuren zo maor. Je vraogen der niet om. Je kunt 't ok niet tegenhouden.

Older worden. Aj older worden, kriej aal meer herinneringen.

Wij hadden bezeug. Mèensken oet Eel. Je weiten wel, hoou dat geeit. Hebben jullie die en die wel kèend? Dat waren een oom en taante van mij. Zij was de oldste zus van mien mam. Zij woonden op 't Oosterbroouk in 't brugwachtershoesie.

Ik heb 't nouu over de vieftiger jaoren. Wij gungen nooit met vekaansie. Hoogoet een dag met pap en mam naor mien oom en taante op 't Oosterbroouk. Dat was een feest. Daor he'k mien beste herinneringen aan. En ze worden, volgens mij, aal mooier.

's Mörgensvroug, nao 't melken, op pad. Ik bij mien pap achterop, de beeinties in de fietstassen, een kussenie onder 't gat. In Peeist achteroet langs de heide naor Dundern. Vandaor naor Ie en veur in Ie langs 't vleeigvèeld. Tegenover 't vleeigvèeld over zu'n breeide laon, langs 't landgooud Oosterbroouk, tussen sloten deur naor 't brugwachtershoesie bij de brug over 't Noord-Willems-kenaol. 'k Har mij gien moment verveeld. 't Was allemaol nei veur mij.

Wij kwamen daor in een paradiesie. Het draaien van de brug, de schepen, een roeibootie, aolfoeken in de dwarssloten, de visplas met 't waotermeulenlie en de draovers, die trainden over de diek naor Glimmen. Dit was nei veur mij. Dit hadden wij in Peeist neeit.

Eein maol zul ik der een naacht blieven. Plons! Ik sprong zo van de brug aof in 't roeibootie. Mien mam in alle staoten: "Oh, oons Harm lig in 't waoter!" Ik mus weer met naor hoes. Ik moch der niet blieven slaopen. Te gevaorlijk. Dit bennen herinneringen aan wa'k echt beleefd heb. Zo kuj ok herinneringen hebben aan waj heurd hebben, of lezen hebben. Daor he'k op 't ogenblik met te maoken. Met herinneringen aan de Tweide Wereldoorlog. Ik ben van meert 1946. 'k Heb der niks van metmaakt. 'k Heb der wel veul over lezen en veul over heurd. Wij gaon dit herdenken. Veuraal 't èende van de oorlog. De bevrijding. Volgens mij wordt 't elk jaor gekker. Keep Them Rolling, kampionkest in Westerbork, Franse para's herdenken in Assen, herdenken hier, herdenken daor, overaal herdenken. De groep die nog echte herinneringen hef aan dizze oorlog, wordt elk jaor kleiner. Ik heb gien muite met aal dit herdenken.

Ik zit elk jaor met traonen in de ogen veur de tillevisie. Maor as't maor helpt. Ik twiefel der aan!

Oet aal die verhaolen over Peeist in de Tweeide Wereldoorlog he'k een mooie herinnering. Ok dizze herinnering wordt in mien ogen aal mooier.

Peeist wör bevrijd. 't Was feest. Der kwamen Canadese seldaoten. Knappe jonges waren der bij. De wichter keken zich de ogen oet. De inwoners en de bevrijders vierden saomen feest. Alle remmen waren lös.

De seldaoten trokken wieder, gungen terug naor Canada. Een wichie bleek in verwachting. Van een Canadees. Ze wus alleen maor zien veurnaom en een nummer.

't Wör oetzöcht. Der kwam contact met Canada. De olders van de seldoot schreven: "Stuur heur maor!" En dat is gebeurd.

Ze leefden lang en gelukkig!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, volgens mij bennen ze beiden oet de tied kommen. Ik heb gien geschiedkundige bewiezen van mien verhaol. 't Bennen herinneringen aan een verhaol, dat mij verteld is!

310. Wat lopen op 't wad

Van 1969 tot 1972 woonden wij in Eenrum. Wij verhoesden van Een naor Eenrum.

Van oons hoesie naost de kroeg van Binus en Janna Hofsteenge op de Drèentse zaandgronden naor de klei van 't Hoogelaand. Of eigenlijk gien klei, maor zaovel. Dat besteeit oet klei met 60 tot 80% zaand. Goeie grond.

Wij kwamen daor te wonen in een blokkie van tweei. Naost oons woonde, in oonze ogen, een aold echtpaar. Daor zulden wij wel niet zoveul aan hebben. Noou,'t was net aansom. Zij waren as olders veur oons. Echte Grunningers. Zij hadden jaoren een zaak had in 't dörp en wussen dus overaal vanaof.

Daor kregen wij al gauw met 't wadlopen te maoken. Op een zaoterdagmörge, 't was nog heuil vrooug, wörden wij wakker van drok verkeer bij oons deur de straot.

De Plantsoenstraot. Allemaol bussen. Wij daochten: "Waor zullen die hêngaon?" Van oonze burenen heurden wij, dat die naor Pieterburenen gingen. Wadlopen. Dat was toen in. Die wadlopers waren aofhankelijk van 't tij. Vandaor zo vrooug.

Een buurman was de hoesarts, dokter Postumus. Hij wör in 't dörp dokter Jan neuimd. In zien tuun stun een hoge zendmast. Dokter Jan har met 't wadlopen te maoken.

Oonze overbuurjong was wadloopgids. De lèeste hoop bij 't wadlopen. Hij was heuil lang.

't Hoofd van de openbaore legere schooul in Pieterburen was meester 't Hart. Zien vrouw was Lenie. Heur eerste aangespeulde zeehond har ze in hoes. Zij was een Godlieb. Nao heur scheiding bleef ze 't Hart. Lenie 't Hart. Onder die naom was ze bekend worden.

Deur aal dizze wadloopmèensken om oons hên heurden wij ok veul verhaolen over 't wadlopen. Dat de oversteek naor Schiermonnikoog, nao 't aofsluten van de Lauwerszee, een moeilijke tocht worden was. Over elk veurjaor weer het oetzetten van de routes over 't wad. Hoou dom of eigenwies sommige wadlopers bennen. Die begunnen, tegen alle raodgevingen in, op lege gimpies aan heur tocht. Die bennen ze in de eerste 1200 m. sliet al kwiet. Over de onderschatting van deelnemers. Zo van: "Och, dat dooun wij wel even!" En dan vaalt 't toch tegen. Over

ruumtevrees. Ik daoht: “Wa’s dat noou weer?” Noou, aj op de diek staon, zeei ‘j joen doel liggen. Aj met de tocht begunnen, koj in de koel van de Waddenzee. Je zeein dat doel niet meer. De gidsen lopen naor rechts en dan weer naor links. En dan begunt ‘t bij sommigen te spoken in de bovenkaomer.

“Komp dit wel gooud? Straks wordt ‘t weer vloed! ‘k Zeei ‘t doel nog neeit!” Paniek! Wark veur de gidsen!

Je snappen ‘t al. Het duurde niet lang, of ik mus der ok aan geleuven. Eerst een ontdekkingsocht. Ik neuim dat, strunen over ‘t wad. Laoter oversteken. Twaalfhonderd meter sliek, waoden deur ‘t waoter, lopen over een zaandbodem, schelpenbaanken, ‘t oversteken van vaorgeulen. Geweldig mooi! In weer en wind strieden met de omstandigheden en met jezölf

De mooiste tochten vond ik naor de zandplaoten: de Engelsmanplaat en Simonszand. De zeehonden, de vissersboot, die je kwam ophaolen. En die aan boord bakken schollegies. Nargens lekkerder!

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, ik las dizze week over mènskén, die op terreinfietsen ‘t wad op gaon. Nog even en ze proberen ‘t op crossmoters. Ik hoop, dat ‘t zo wied niet komp!

311. Een lintie veur Dina

Het was weer zo wied. De dag, dat het linties regende. Het had Zijne Majesteit behaagd.....

Sommigen waren weer zenuwachtig. Ze hebben al zoveel jaor heur bèest daon. Veul vrijwilligerswark. Dankbaor wark. Meeinstaal tenminste. Je bennen der uren met kwiet. 't Levert ok wat op. Gien geld. Wel voldoening.

As der groepies mèensken bij mekaor zitten en ze kriegen 't over vrooger, dan kuj heuren, wat ze allemaal daon hebben. Wat ze beleefd hebben. Hoou veul lol ze hadden. Hoou benauwd ze waren. Hoou trots. Ze zulden allemaal wel een lintie verdeeind hebben. Goenend bennen wat sneu, as ze der weer niet bij bennen. Noou jao, volgend jaor misschien.

Je kunnen je der zölf niet veur aanmelden. Dat moeten aandern veur joe dooun. Die moeten joe veurdraogen veur een onderscheiding. Ze moeten een aanvraag indeeinen bij börgemeester. Der wordt bekeken, oj van onbesproken gedrag bennen en wat veur en hoou veul vrijwilligerswark je daon hebben.

Sommigen hopen al jaoren, maor kriegen gien onderscheiding. Ze worden niet veurdraogen.

Aandern reken nargens op, staon der niet eeins bij stil en worden totaol verrast.

Zo gung dat dizze maol ok met mevrouw Berendina Hartlief - Buiten oet Nörg. Veur oons Dina. De vrouw van een van oons kammeraodencluppie. Weken der veur is alles al begonnen. Stiekem. Dina mag nargens van weeten.

In 't geheim wordt der wat op papier zet. Waor kreg ze de onderscheiding? Wie döt dat. Wie moeten oetneudigd worden? Wat hef ze veur vrijwilligerswark daon en hoou lang aal? Hoou regeln wij alles? Hoou holden wij dit geheim? Wie hef een plannegie?

Dina is al 40 jaor actief wèest veur de kerk van Nörg, ze is vanaof't begun bij de warkgroep begraofplaots van de historische vereeniging "Norch", ze brengt maoltieden rond, ze regelt hier wat, ze helpt daor wat, ze..... Altied present, nooit op de veurggrond. Een stille kracht!

Aoflopen vrijdag was 't zo wied. Rikus, heur man, zee, dat e even naor zien mam gung. Even laoter kwam Wim Kupers.

“Rikus der ok?”

“Nee, die is bij zien mam.”

Dina mag ja niet eerder vort gaon.

”Hest de kovvie klaor?”

“Jao, dat he’k. Maor ‘k heb niet veul tied. ‘k Moet straks naor de kerk. Een tentoonstelling inrichten.”

In dizze tied lop de kerk vol. Rikus ontvangt, as een koster, de gasten. De kovvie wordt klaor zet. Het praotiezer is test.

Wetholder Henk Kosters, ok locobörgemeester, mag, met de ket om de nak, veuraan zitten.

Dan komp Dina binnen. Met Gretha de Leeuw. Die zal ok helpen. Deur ’t kleine zieddeurtie. Aold gooud aan. Ze moet jao aan ’t wark. Heur ogen worden aal groter, heur mond geeit aal wieder open, traonen kommen teveurschien. Wat is hier te dooun!? As ze weer helder zöt, weeit ik zeker, dat ze een sterk hart hef.

Wetholder Kosters lèegt Dina oet, waarom aal die mèensken der bennen en waarom hij der is. Hij sprek de bekende zin oet en speldt heur de Koninklijke onderscheiding op.

Naomens de kerk sprek Gretha de Leeuw mooie woorden en bedankt Dina veur heur inzet. Ze kreg een heuil mooi wandbord.

Van ’t kammeraodencluppie kreg Dina ok een onderscheiding.

Een oorkonde, met daarop: Echte Vrienden Blijven Vrienden,

Een spreuk, die wij slim weerdevol vinden.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil,

Vanaof dizze plaots wil ik Dina nogmaols fielisteren met heur Koninklijke onderscheiding. Ze hef hum meer dan verdeeind.

En mooi, dat der ok nog mèensken bennen, die aan aandern dèenken. In dit geval waren dat Geertje Brink, Halbe Hageman en Gretha de Leeuw.

312. Geld

Ik heur ze 't zeggen. De twee mannegies bij de ingang van de winkel. Heur vrouwlie bennen in de winkel, denk ik zo. Zij hebben daor gien aordigheid aan.

“Geld!” rop d' een, “geld zeg mij niks. Geld stinkt! As ik maor gezond ben! Da's mij alles weerd!”

“Noou”, zeg d' aander, “ 't is wel makkelk, aj wat geld om handen hebben. Wat woj noou begunnen zunder geld! Alles in de wereld draait ja om geld!”

“Dat is zo”, zeg een van de vrouwgies, die oet de winkel kommen. “Wij konden oons bosschuppen tenminste ok niet zo metkriegen. Wij müssen eerst betaolen”.

Drok praotend lopen ze wieder.

Ik heurde dit aan vanoet de auto. Radio aan, 't raompie naor beneden. Mien vrouw was nog in de winkel. Ik heb daor ok niet zo veul aordigheid aan.

Ik denk der is over nao. Over wa'k net heurd heb. Die mannegies hadden beidend wel wat geliek. Aj noou gezond bennen en je hebben wat geld om handen, dan moet 't ja gooud wezen!

Aj naogaon, houveul oetdrukkings der met geld bennen, dan moet 't wel belangriek wezen. Hij verdeeint grof geld. Een beetie contant geld in de buus is wel makkelk. Je moeten gien gooud geld naor kwaod gelden gooien, maor je kunnen wel geld steken in een goeie zaak. Aj der maor wat geld oet kunnen slaogen. As der geld bij moet, kuj der beter met stoppen. Ok al hej geld genug, dan hui 'j der nog niet met smieten en aj je ogen gooud de kost geven, lig 't geld bij 't pad. Aj een vrouw met geld trouwen, kuj misschien wel van joen geld leven, al zul dat tegenwoordig niet metvallen. Je kunnen geld verduustern, kinder betaolen haalf geld en der is lesgeld, dekgeld, gevaorengeld, smartegeld, staongeld en zwieggeld. Bij gien geld, gien Zwitsers moej daodelk betaolen. En zo kan'k nog wel even deurgaon. Je kunnen ok geld geven. Veur een gooud doel. 't Is altied haard neudig. Aj noou de beelden weer zeein van Nepal, dan smölt oons geveuil, strieken wij oons weer is over 't haart en geven wij. Wij moeten blieven geven. Want der is maor een wereld meer en in die wereld is der altied wel wat. Waor een klein laandtie groot in kan wezen!

Sommigen worden der flauw van.”Moew al weer geven!?” Toch is geven en geven niet altied geliek. Dat he’k jaoren leden leerd. In ’t dörp mus een groot, nei gebouw kommen. De inwoners mussen met mekaor een bepaold bedrag ophooosten. Der wör met liesten lopen. De meeiusten trokken de knip en beteuilen zo. Aandern beteuilen over de baank. Een meneer vreug, of ik met een week even weer wol kommen. Hij mus met zien booukholder praoten.

Een week laoter. Meneer gaf een groot bedrag. Mien haart sleug een paor maol over. Een bedrag, niet mooi aofrond en met twee ciefers achter de komma.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, wij waren slim bliede met dizze grote gift. Laoter pas, wör mij dudelk maakt, waarom het niet een mooi aofrond bedrag was. Het woord belastingtechnisch veuil. Deur precies dit bedrag te geven, wör meneer der beter van.

Ik heurde lèest een zeggen: “Aj een boel bezit hebben en je dooun der niks met, bej ’t gauw kwiet!”

Ik ben daornao wel aal die kleine giften van aal die Jannen met de petten op wel meer gaon waarden. Die geven wat ze geven en bennen dat bedrag kwiet!

De bijdragen verschenen in de *Norger Courant*
januari 2009 t/m december 2014.

Harm Soegies

Taolschulte Van 4 febr. 2008 tot 14 sept. 2011.

Keurnoot Van 14 sept. 2011 tot heden.

Docent Drèentse Taol.

Inhold

Veurwoord

1. Stoklegging
2. Een Drent zèeg: "Moi! "
3. Groeten in 't veurbij gaon
4. Alles veraandert
5. Hoou laang doej der over!?
6. Wanneer doej 't gooud!?
7. Oet de tied kommen
8. Wat is een dialect?
9. Een Drèentse tong wör streng bewaakt
10. Je bennen zo arm as de neten!
11. Gebruuk je eigen kop
12. Oompien
13. Peter en de wolf in het Drèents
14. Jammer, dat 't niet meer kan
15. Dat waren wij zo gewoon
16. De kring is weer rond
17. Is de tied veraanderd!?
18. Leed aanzeggen
19. Het leven geeit gewoon deur
20. Plattelaandsseks
21. Waor praoten ze echt Drèents?
22. Veraandert de wereld!?
23. Leeifde kuj niet keren
24. Laot oonze jeugd maor schoeven
25. De eeine vos is de aander neeit
26. Degelijk bouwen, besteeit dat nog!?
27. Tweei toouvallige ontmoetingen
28. Atento in Norg / Oetkieken in Nörg
29. Nörger hekkesspringers of Nörger törfies
30. Hebben we nog tied veur mekaor!?
31. Boeten speulen
32. Old worden
33. Grèensgevallen
34. Kinderstraffen

35. Vertrouwen
36. Hoou wied bennen wij aofdwaold?
37. Bange dreumen
38. Lichie lopen
39. November - slachtmaond
40. Ali Brals - Luinge.
41. Sunterklaos op zolder
42. Hoou belangriek is voetballen?
43. Dat döt mij wat
44. Vrolijk Kerstfeest
45. Oldejaorsaovend
46. Vleeigangst
47. Niet zeuren
48. Het Hoes van de Taol is van oons allemaol
49. Drèents schrieven
50. Kopen = Betaolen
51. Aj gooud dooun, kuj gooud verwachten
52. Oet hetzölfde nust kommen
53. Veraanderingen in het dialect
54. Toouschouwer bij stried om te overleven
55. U is gien Drèents
56. De Paoswachten
57. Tot mekaor veroordeeld
58. Ze waren bang
59. Op zeuk naor..... "het"
60. Eierzeuiken.
61. Hoou een röttof een geveuilig mèensk wör
62. De askebult
63. Op reis
64. Naor de kerk
65. Aans en toch geliek
66. Pret op oons waotercloset
67. Eerbied
68. Nörg broest
69. Een goeie Drent pist nooit allend
70. Alles in zien tied
71. Het welwezen van dieren
72. De kop der aofhouwen
73. De geschiedenis herhaolt zich altied
74. Een gulden is een euro

75. "Kunst" in Veenhoezen
76. Bij de dokter
77. De kleine en de grote trom
78. Een waarheid as een koou
79. Een pot veur niks
80. Zörg veur mekaor
81. Zörg om oons börgemeester
82. Kriegen Peeister natte voouten!?
83. Bennen jaogers moordenaors!?
84. Opvoeden is veuraal hopen
85. Grèensgevallen
86. De dood
87. "Domme praot"
88. Winter
89. Verschonen
91. De tied van achter-en veuroetkieken
92. Slepen
93. Een aanrieding met dodelijke aofloop
94. Frits Fazant
95. Bladhoesiespeulen
96. Stiekem op een oetkiektoren
97. Greuien, tegen de klippen omhoog
98. Simpel denken
99. Beheerders en scheeters
100. Streektaolreurigheid in Noordenveld
101. Opvolging
102. Rommelige dörpen
103. Vergeet 't niet! Geniet!
104. De dooie eerde
105. Vergeten!?
106. Scheeiten
107. Een rötte koes
108. Voetballen met een schedel
109. Tiepelzinnigheid bij katoelen
110. Tieden veraandern
111. Je hebben 't of je hebben 't neeit
112. Altied oorlog
113. Zwiegen
114. Beren zeein
115. Wespen kwellen...

116. Wie zien verleden kent,kent zien tooukomst
117. Peerdespul
118. Schooulmeester
119. Op 't verkeerde moment...
120. Een törteldoefie in hoes
121. Vekaansie
122. Luchthandel
123. Klussiesmannen
124. Saomen
125. As balken konden praoten
126. Het weer
127. Jan Kemkers neie Taolschulte
128. De bedstee
129. Ronermaark
130. Baanken
131. Tieden veraandern
132. Volksleiedern
133. Streeктаolmuziek
134. Hooou hol ik mien baon!?
135. Naor de stad
136. Elk zien meug
137. Geveuilens bij een dood peerd
138. Tied bespaoren
139. Bouwaanvraag.
140. Het verhaol van een aold hoes
141. Kerstfeest
142. Aoljaorsdag
143. Peeister dictee
144. De stolen pony
145. Pensioen
146. Een omgekeerde wereld
147. De geschiedenis herhaolt zich
148. Scheuveln
149. Op 't verkeerde moment op de verkeerde plek
150. Echt geven
151. Vergeten!?
152. De diepvries
153. De schötteldoouk
154. Veraanderingen
155. Oonze Drèentse Taol

156. Overessinge
157. Ontbossing in Nörg
158. Zaand en veen en nog wat
159. Smitgasten
160. Tuten
161. Woningnood!?
162. Raodselies
163. “Wilde” dieren
164. Op = Op
165. Honden
166. Verhaolenvvertellers
167. Wat kan taol mooi wezen
168. Volksvermaoken
169. Drèents praoten
170. Een onweersbui
171. Een leeg geveuil
172. De Etstooel van Anloo
173. In herinnering. Jan Mulder, een rasechte Drent
174. Mooi Norgerholt
175. Naopraot
176. Verkiezing
177. Wanorde
178. Appels plukken
179. Ronermaark
180. Vrijwilligers
181. Waor gebeurde
182. Spiet
183. Blad
184. Eerappels
185. Pas op veur de bol
186. Sociaole controle
187. ‘t Hoesie
188. Spellegies
189. Henkie, een roodhaorig jonkie
190. Een lichie
191. De plietsie, je beste kammeraod!?
192. Een arbeider en een knecht
193. Vroouger was alles beter!?
194. Een daggie op stap
195. Polyamoriste

196. Mien belang is eigen belang
197. Vrouwen op 't plattelaand
198. Oonze wereld een mieghummelnust
199. Griep
200. Honden
201. Recht veur de raop
202. Schonen
203. Radio en tillevisie
204. Vief jaor Zörgboerderij Peeist
205. Idioot gedrag
206. Aold en jong
207. "Volgen" en "Stop"!
208. Schaopwassen
209. Veenhoezen
210. Smokkeln
211. Zu'n auto heb ik ok had
212. Medicienen
213. Een waoterkop
214. Vleermoezen
215. Naor de dokter
216. Saomen lopen en dan maor hopen
217. Der is ok altied wel wat!
218. Dood
219. Vissen
220. Te veul meesters en juffen
221. Een natuurbegraofplaots in Nörg
222. Het zit hum tussen de oren
223. Wij hebben dat jaoren zo daon
224. De generaol
225. Drèentse stukkiesschrievers in 't Drèents
226. Saomen of alleen
227. Verhoezen
228. Veurbeeld döt volgen
229. Techniek
230. Doelpaol vort
231. Een taand der oet!
232. Zuudlaordermaark
233. Ekkels
234. Opleuken
235. Störm

- 236. Het leven is een teneelstuk
- 237. Veeivervoer!?
- 238. Veul lol en 't kost niks
- 239. Veurzeeiningen dichtbij
- 240. Hondenbelasting
- 241. Kerstgedachte
- 242. Knieperies en rollegies
- 243. Een Drent is, zoas e is
- 244. Een verloren jaorwisseling
- 245. "Aarme", jonge gezinnen
- 246. Mennonieten.
- 247. Een kille, zaakelijke wereld!?
- 248. Frans en Tjeerd
- 249. Ruzie
- 250. De Speulen van Peeist
- 251. Aold worden
- 252. Een vrouwgie of een mannegie!?
- 253. Blind vertrouwen
- 254. Veurlezen in 't Drèent
- 255. Even strunen
- 256. De moord in Zuudvèelde
- 257. Tuten
- 258. De macht van de gewoonte
- 259. Sprookjes
- 260. Wreuiten in de gron
- 261. Oorlog en vrede
- 262. Stempeln
- 263. Op reis
- 264. Zölf baos
- 265. Tieden veraandern
- 266. Tikken tegen 't raom
- 267. Voetballen! Oorlog of psychologie?
- 268. De vlag oet
- 269. T.T.- herinneringen
- 270. Eigen verantwoordelijkheid
- 271. Het plantsoen
- 272. Speulen
- 273. De groeten van je liefhebbende zoon en broer
- 274. Het gat tussen boer en burger
- 275. Goeie en slechte leraoren

- 276. Soms bennen dingen niet aans
- 277. Zeeik
- 278. In 't zeeikenhoes
- 279. Een onzichtbaore vijand
- 280. Pluk de dag
- 281. Naozitten
- 282. Der is niks veraanderd
- 283. Veeiartsen
- 284. Mollen
- 285. Mannegies en vrouuwgies
- 286. Muziek
- 287. Fietsen
- 288. Blad
- 289. Verkering met een loze
- 290. Opa, vertel 's!
- 291. Lichiesaovend
- 292. Older worden
- 293. Kammeraoden
- 294. "Deense" koougies
- 295. Vrienden en "vrienden"
- 296. Jaorwisseling
- 297. Mèensken en natuur
- 298. Allemaol geliek
- 299. Grieze moezen
- 300. Waopens
- 301. Het is stil boven 't laand
- 302. Het winkelbestand in Nörg
- 303. Slietaoge
- 304. Melkkaomerie
- 305. Schaopen
- 306. Meertmaond - Streeктаolmaond
- 307. Rust en regelmaot
- 308. Paosvuur in de zandgaoten
- 309. Herinneringen
- 310. Wat lopen op 't wad
- 311. Een lintie veur Dina
- 312. Geld

Wat ik je vertellen wil

Harm Soegies

Meer columns van Harm Soegies